

BREVE OG AKTSTYKKER

VEDRØRENDE

JOHAN LUDVIG
HEIBERG

VED

MORTEN BORUP

Første Bind

1806 – 1825

GYLDENDAL

1946

BREVE OG AKTSTYKKER
VEDRØRENDE
JOHAN LUDVIG HEIBERG

*Udgivet med Understøttelse af
Carlsbergfondet*

BREVE OG AKTSTYKKER

VEDRØRENDE

JOHAN LUDVIG
HEIBERG

UDGIVET AF

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

VED

MORTEN BORUP

Første Bind

1806 – 1825

GYLDENDAL

1946

Tilsynsførende:
DANIEL PREISZ

COPYRIGHT 1946 BY
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB, COPENHAGEN
PRINTED IN DENMARK, FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI

UDGAVENS PLAN

To Aar efter, at J. L. Heiberg var død, udgav Andræ og Krieger efter hans Hustrus Ønske en Samling »Breve fra og til Johan Ludvig Heiberg« (1862). Denne lille Bog bringer kun det allernødtørftigste af de Brevvekslinger, som forefandtes blandt Digterens Efterladenskaber, og Prof. Paul Rubow har i sin Doktordisputats heller ikke betænkt sig paa at kalde »det ved Hjælp af Saxen besørgede lille Bind« en daarlig Vennetjeneste imod Heiberg. Forskellige Partier af hans Korrespondance er siden da blevet trykt, men alle i Publikationer, der blot belyser et enkelt Afsnit af hans Liv eller tjener et andet, specielt Formaal, og saa godt som alle er Familiebreve: Barnebreve til Forældrene i Fru Heibergs Bog »P. A. Heiberg og Thomasine Gyllembourg« (1882, 4. forøgede Udgave 1947), Breve fra Rejsen til Sverige 1812 i »Memoirer og Breve« XXXVII (1922), til Hustruen under hendes Baderejser 1854 og 1855 i »Fra det Heibergske Hjem« (1940) ved Aage Friis og til Forældrene i »Heibergske Familiebreve« (1943) ved Morten Borup. Disse Korrespondancer udgør hver for sig en Helhed og er derfor lette at orientere sig i, men hvad der gør Overblikket over Heibergs trykte Breve vanskeligt er, at der i Aarenes Løb ganske planløst er blevet offentliggjort Enkeltbreve eller Smaakorrespondancer rundt om i Tidsskrifter og personalhistoriske Værker, hvor de er saa godt gemt, at den interesserede Læser ikke let finder dem, med mindre han kan raadføre sig med bibliografiske Hjælpemidler.

Udover hvad her er nævnt, findes der i vore Biblioteker og Arkiver (Det kgl. Bibliotek og fremfor alt Rigsarkivet, hvor Ægteparret Heibergs Papirer ved A. D. Jørgensens Mellekomst noget umotiveret har fundet Ly) et stort Antal Breve fra og til Digteren, som mærkeligt nok endnu ikke er blevet bragt frem for Offentligheden. Det vilde ikke blot af rent praktiske Grunde have været det mest tiltalende, om man i den nye Udgave, der hermed paabegyndes, havde kunnet sammenføre de tidligere trykte Breve med de for første Gang fremdragne, saaledes at Læseren havde alt samlet paa eet Sted. En saa omfangsrig Publikation vilde imidlertid ikke være økonomisk gennemførlig, og det har derfor været nødvendigt her at udelukke alle Familie-

breve — men ikke øvrige private Breve — og forme Udgaven først og fremmest som et Bidrag til Belysning af *J. L. Heiberg som offentlig Personlighed*. For at give et saa vidt muligt fuldstændigt Billede af ham i hans tredobbelte Egenskab af Digter, Videnskabsmand og Embedsmand er der endvidere fra forskellige offentlige Institutioners Arkiver fremdraget en Række Aktstykker, der paa en eller anden Maade kaster Lys over hans Biografi, saaledes fra Universitetets, Universitetsdirektionens, Det kgl. Teaters og Fondet Ad usus publicos' Arkiver. Hvad denne Udgave byder, er altsaa ikke blot en Samling Breve fra og til J. L. Heiberg, men saaledes som det fremgaar af Titlen ogsaa Aktstykker vedrørende Digteren. En enkelt Undtagelse er gjort med de Papirer fra hans Kieler-Tid 1822—25, der er saa omhyggeligt samlet og oplyst af H. Skalborg i »Danske Magazin« 6. Række VI (1933), at det ikke skønnes rimeligt nu at udgive dem paany.

Til Trods for, at Heiberg Aaret før sin Død selv holdt Autodafé paa en Del af sit Brevarkiv, og at hans Arvinger ikke har forstaaet at værne hans Efterladenskaber tilstrækkelig pietetsfuldt, er Materialet saa rigt, at det end ikke indenfor de saaledes afstukne Rammer har været muligt at bringe alt, hvad der er bevaret. Det vilde næppe heller have været ønskeligt: det gælder navnlig hans Embedsskrivelser, hvorimellem der er adskillige Censurer over ubetydelige dramatiske Arbejder og Korrespondancer fra hans syvaarige Periode som Teaterdirektør, der delvis handler om for Eftertiden ligegyldige administrative Anliggender. Det maa dog betones, at Udvalget alt i alt er særdeles fyldigt, og at det har været et Princip hellere at tage for meget end for lidt med.

Teksterne er gengivet med diplomatisk Nøjagtighed, dog at Datoangivelserne altid er anbragt ovenover Brevene. Kun i sjældne Tilfælde er der foretaget Udeladelser, betegnet ved Prikker, og da næsten udelukkende i Aktstykker, hvor et Afsnit ikke har Relation til Heiberg. Breve, der ikke har været Udgiveren tilgængelige i Original, er betegnet med en Stjerne foran Nummeret. I et særligt Bind, der vil blive udsendt efter Brevteksterne, vil den nødvendige Kommentar og et Personregister blive givet, ligesom Meddelelse om Brevenes Findested og for de tidligere trykte Breves Vedkommende hvor de har været publiceret. Kommentaren vil blive forsynet med Henvisninger til den Biografi over Digteren ved nærværende Udgiver, som udsendes jævnsides med dette Værk paa Gyldendals Forlag.

BREV-REGISTER

Fra J. L. Heiberg til

- J. G. Adler: Nr. 83, 92, 121.
Jens Baggesen: Nr. 40, 71, 73, 109.
August Bournonville: Nr. 70.
Friederike Brun: Nr. 60.
Rasmus Emil Bruun: Nr. 20, 24—25, 31, 61.
Jonas Collin: Nr. 62, 78, 102—104, 111, 125.
Det kongelige Teaters Direktion: Nr. 57, 101.
Fondet Ad usus publicos: Nr. 39, 53, 56, 79.
Frederik VI: Nr. 38, 41, 50, 52.
Fredrik Gyllenberg: Nr. 54.
Peder Hansen: Nr. 1, 3—4, 6—10, 13—15, 30.
Georg Wilh. Fr. Hegel: Nr. 124.
Bolette Iürgensen: Nr. 36.
M. A. Jullien: Nr. 91.
Chr. Molbeck: Nr. 35.
Peter Erasmus Müller: Nr. 122.
J. P. Mynster: Nr. 66, 87, 128.
Kamma Rahbek: Nr. 88—89.
K. L. Rahbek: Nr. 94, 100.
Rasmus Rask: Nr. 114.
Georg Andreas Reimer: Nr. 121.
Johannes Reinhardt: Nr. 65, 69.
A. G. Rudelbach: Nr. 112, 119.
J. F. Schouw: Nr. 105.
Universitetsdirektionen: Nr. 43, 67, 74.
C. E. F. Weyse: Nr. 96—98, 108.
H. C. Ørsted: Nr. 126.

Til J. L. Heiberg fra

- J. G. Adler: Nr. 82.
Jens Baggesen: Nr. 37, 72.
Pierre Jean de Béranger: Nr. 77.
Johan Erik von Berger: Nr. 115.
J. H. Bredsdorff: Nr. 22, 93.

VIII

Friederike Brun: Nr. 33, 49.
Rasmus Emil Bruun: Nr. 16, 18—19, 21, 23.
Karl Moritz von Brühl: Nr. 117.
Victor Cousin: Nr. 81.
Det kongelige Teaters Direktion: Nr. 55, 58.
Det preussiske Kultusministerium: Nr. 118.
Mariquita Dreyer: Nr. 84.
Eduard Gans: Nr. 123.
Wilhelm von Humboldt: Nr. 116.
J. P. Mynster: Nr. 64.
Poul Martin Møller: Nr. 51.
Adam Oehlenschläger: Nr. 17, 29.
Kamma Rahbek: Nr. 26—28, 32, 47, 86, 99.
Rasmus Rask: Nr. 113.
Augusta von Rennenkampff: Nr. 90.
A. G. Rudelbach: Nr. 106, 120.
H. G. von Schmidten: Nr. 76, 110.
Jens Hansen Smidth: Nr. 34.
C. E. F. Weyse: Nr. 95, 107.
H. C. Ørsted: Nr. 127.

Om J. L. Heiberg fra

E. C. Basse: Nr. 11—12.
Fondet Ad usus publicos: Nr. 48, 59, 75, 80.
Thomasine Gyllembourg: Nr. 63.
Peder Hansen: Nr. 5.
Københavns Universitets filosofiske Fakultet: Nr. 42, 44, 46.
Franz Nachtgall: Nr. 2.
G. H. Olsen: Nr. 85.
Johannes Reinhardt: Nr. 68.
Universitetsdirektionen: Nr. 45.

1. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

d. 3die Marts 1806.

I dette korte Brev faaer jeg blot Tid at underrette Dig om at min Bestefader er død i Onsdags, og at jeg nu er hos min Moder. Vil Du altsaa skrive følgende Udskrift paa Dine Breve til mig: i Amaliegaden No. 69, Litra C første Sal.
5 Jeg sender Dig herved to Vers, som have staaet i Adresseavisen. Det første (men ikke mine Ord igjen) er af mig, det andet af Kruse.

Hvorfor skriver Du mig aldrig til nu? Jeg har skrevet to Breve og sendt
1 Pakke til Dig, og har ingen Svar faaet. Lev vel. — Ludvig.
i Hast.

10 2. *Franz Nachtgalls Testimonium om J. L. Heiberg.*

Kiøbenhavn d: 4 Marts 1806.

Johan Ludvig Hejberg har i de sex Maaneder, i hvilke han har deeltaget i Underviisningen i mit Institut, stedse udmærket sig ved fortrinlig Fliid, Lyst og Anstrængelse, hvorved han, endskjøndt han af Naturen ikke har de heldigste Anlæg for Gymnastik, dog har arbejdet sig saa troeligt frem, at han har naaet
15 en temmelig Færdighed i de fleeste Øvelser. Hans sjeldne blide, godmodige og beskedne Karakter, har stedse gjort det til en sand Glæde for hans Lærere, at bidrage Alt deres for at udvikle hans physiske Evner.

F: Nachtgall
Professor i Gymnastik.

20 3. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

17.die Martis mensis anno 1806.

Carissime præceptor!

Quoniam matertera mea vult, ut epistolam tibi scribam, necesse est, ut faciam, etsi, quod scribendum sit, mihi deest. Quae dicenda habeam, in adjectis litteris invenies. Hoc autem praecipue dicendum habeo, hasce litteras pro stilo
25 futuras esse. Porcellum salvere jubeo.

Vale
Ludovicus.

4. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

[u. A.; senest Oktbr. 1806]

Kristen er deserteret hjem med mig, fordi jeg har inviteret nogle andre Drengene hjem til mig, og jeg ogsaa gjerne vilde have ham med mig. I Aften skal jeg nok følge ham hjem. Jeg haaber altsaa, at du ikke kommer til mig i Aften for at læse.

J. Ludvig Heiberg. 5

[Udskrift:]

Doctissimo, illustrissimo, celeberrimo, reverentissimo, optime, eruditissimo, prudentissimo, doctrina imbutissimo, consilii plenissimo, Petro Hansen.

5. *Peder Hansens Testimonium for J. L. Heiberg.*

Kjøbenhavn d. 18 Oktober 1806. 10

Da jeg er bleven anmodet om et Bevis for Johan Ludvig Hejbergs Flid og Fremgang i Studeringer, saa glæder det mig at kunne give ham det fordelagtigste Vidnesbyrd saavel i Henseende til hans Flid og Fremgang, som og i Henseende til hans Tænkemaade og Forhold. Udrustet af Naturen med de ypperligste Anlæg og Talenter har han i de $4\frac{1}{2}$ Aar, den største Del af hans Undervisning 15 har været mig betroet, givet mig saa mange og skjønne Prøver paa Flid og Lærvillighed, at jeg er fuldkommen overbevist om, at [han] ved fortsat Flid og rigtig Brug og Uddannelse af sine herlige Naturanlæg vil blive Videnskaberne til stor Nytte og gjøre sit Fædreneland megen Ære. Hvad hans Fremgang angaaer da har han fortrinlig udmerket sig ved den Flid, hvormed han har studeret 20 de romerske og græske Skribentere, og han har i det latinske Sprog bragt det saavidt, at han ikke alene skriver, men og taler det med en for hans Alder sjelden Færdighed, og i det græske Sprog vil han snart kunne bringe det lige-saavidt. I Geographien besidder han de almindelige Kundskaber, og i Historien har han, foruden den almindelige, især lagt sig efter den græske og romerske 25 samt Fædrenelandets Historie. I den filosofiske Historie har han gjort sig bekjendt med nogle af de vigtigste Philosophers Meninger og Lærdomme, og i Moralen og Religionskundskaben kjender han de fornemste Sandheder. Naturhistorien tilligemed Anthropologien dyrker han med utrættelig Flid og Nøjagtighed. Matematiken har han kun for kort siden faaet Lejlighed til at lære, men 30 han gjør allerede under en grundig Anvisning deri hurtig Fremgang. Det tydske og især det franske Sprog taler og skriver han med Færdighed og det danske forstaaer han fuldkomment. Og da han med sin udmerkede Lyst til Videnskaberne forener de reneste Sæder og det rosværdigste Forhold, og ved sin blide, elskværdige og godmodige Karakter har forskaffet sig alle Retskafnes Agtelse 35 og Kjærlighed, ligesom han især har skjenket mig som hans Lærer den inder-

ligste Glæde og Tilfredshed: saa anseer jeg det for min Pligt paa bedste Maade at anbefale denne haabefulde Yngling til Enhver, som ynder Videnskaberne og deres værdige Dyrkere.

P. Hansen

kaldet til Sognepræst
for Durup og Tøndering.

5

6. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

Kjøbenhavn, d. 9de Decbr. 1806.

Kjere Hansen!

Jeg har ret med megen Fornøjelse erholdt Dit Brev fra Kallundborg af 5te Decbr. Jeg har længtes efter det; thi i Fredags, da jeg troede, at Du vilde gaae
10 over Vandet, lagde jeg Mærke til, at Vinden var N.V., og altsaa ganske contrair. Jeg frygtede derfor, at Du havde begivet Dig ud i Søen, og at Du endnu skulde ligge og pjaske paa det hæslelige Farvand. Jeg haaber, at Du er kommen lykkelig og vel over, naar Du faaer dette Brev.

Det gjorde ogsaa mig meget ondt, at jeg ikke fik sagt Farvel til Dig inden
15 Din Afrejse. Da jeg havde spiiist, gik jeg hen til Dig, og erfarede at Du var rejst for en Time siden. Da jeg saae Dine Værelser, hvor jeg har nydt saa mange glade Timer, da jeg saae, hvor øde og skumle de saae ud, og da jeg savnede — Dig selv — da maae jeg tilstaae, at jeg blev meget bedrøvet over at jeg ikke fik Dig sagt Farvel, saa at jeg ikke engang kunde takke Dig for
20 al Din Godhed imod mig, for det at Du har betragtet mig som Din Ven, uagtet Du kuns var min Lærer. Gjerne vilde jeg aflægge Dig skriftlig Tak derfor, men hvor er det vel muligt at kunne tilbørlig takke en saa god Lærer og Ven, som Du bestandig har været for mig? —

Du beder mig om Forladelse for det at Du ikke vilde lade mig komme ind
25 i Dine Værelser forleden Dag; men — jeg vilde ønske at jeg aldrig havde havt mere at bede Dig om Forladelse for. Jeg haaber det samme som Du, at vort Venskab og vores Fortrolighed til hinanden aldrig skal blive afbrudt; i det mindste skal jeg gjøre mig al mulig Umage for at jeg ikke skal være Skyld i det. Du taler om mit behagelige Selskab; jeg vilde ønske at jeg for-
30 tjente det, og at jeg havde bidraget noget til at fornøje eller more Dig.

Jeg har i Dag været hos Petersen, for at udrette Dine Kommissjoner; men har ikke kundet træffe ham hjemme, saa at det gjør mig ondt, at jeg ikke med denne Post kan sende dig Fortegnelsen paa Dine Bøger; Qvarterne og den engelske Bog har jeg da heller ikke kundet besørge endnu. Men i Morgen
35 skal jeg søgé Petersen paa Bibliotheket, for at faae det afgjort. Den Bog, som jeg skal have, takker jeg dig meget for. Du beder mig om at føre Dig Omkostningerne til Regning, men jeg indseer ikke, at der kan være nogle Omkostninger ved, da jeg lader Karlen hente dem. Jeg bragte Dig i Onsdags Schmieders Terents og Schweighäusers Epiktet; den første vilde jeg forære Dig, (en

daarlig Present!) den anden vilde jeg ombytte med dig for Din Udgave, som jeg ogsaa beholdt tilbage, da jeg troede, at Du satte mere Pris paa min. — Du undskylder i Dit Brev den Ulejlighed Du gjør mig ved dine Komissioner; men jeg forsikrer Dig for, at det er mig en stor Fornøjelse at kunne gjøre Dig saadanne smaa Tjenester, og jeg beder Dig fremdeles, at Du ikke vil gjøre 5 andre den Fornøjelse, at dele dine Komissioner med dem, men at overlade dem alle mig, som Du sikkert kan lide paa, og som gjør sig en Fornøjelse af at være Din Chargé d’Affaires her i Byen.

Allerede i Torsdags begyndte jeg at læse med Hr. Basse. Jeg læser hverken Epiktet eller Terents med ham; men har i dets Sted begyndt paa Xenophons 10 Memorabilia, og den 2den Bog af Horatses Oder. Ellers er det ved det gamle.

Nu nylig ere Baggesens Digte udkomne, under Titel af: Skjemtsomme Rimbreve. — Det første Hæfte af Brummers franske Katalog er nu ogsaa færdigt, og indeholder en Deel meget gode franske Bøger. Hvis Du ønsker det, 15 saa skal jeg sende Dig baade det og Baggesens Digte.

Du skal ret have Tak for Din Moliere. Baade min Moder og jeg have megen Fornøjelse af den. Jeg har allerede læst l’école des maris; l’amour medecin; le medecin malgré lui; l’avare, og le malade imaginaire. —

Min Moder og Gyllembourg hilse Dig mange Gange; den gamle Kone, Maar[?] ligeledes, som beklager sig over at der er saa fælt paa Kollegiet, siden Du er 20 rejst. Hils Christen fra alle Nachtegals Dreng, og fra

Din hengivne

Ludvig.

7. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

Kjøbenhavn, d. 20 Jan. 1807.

Kjære Herr Hansen!

25

Jeg takker Dig mange Gange for dit Brev af 3 Jan, som jeg rigtig har faaet, hvoraf jeg med megen Fornøjelse erfarede Din Rejse, og andre Omstændigheder. Fortæl mig lidt i Dit næste Brev om Værelserne, Markerne, Haugen, Vejene etc. ved Præstegaarden.

I dette Brev har jeg adskilligt at fortælle Dig om min Geburtsdag, Jule- 30 Aften og Nyaarsdag. Paa min Geburtsdag fik jeg histoire de Gil-Blas i 4 Dele, samme Udgave og ligeledes indbunden som Moliere, med et Vers af Gyllembourg: Af min Moder fik jeg et Uhrbaand: af alle Bestefaders Piger og Katten, eller den saakaldte Dreng, fik jeg en Kringle, som var forskrækkelig stor, og hvorpaa mit Navn stod: af min Moders Dorthea fik jeg en Sølvpenge: 35 Tante Lene gav mig en Faltskærm, som hun selv havde syet af grønt Taft, og som var meget større end jeg selv; denne Faltskærm er efter en ny Opfindelse dobbelt, det er at sige, der er een Gondol og 2 Skærme paa den, hvorved ud-

virkes at den gaaer meget langsommere end de enkelte; Prof. Robertson skal have sagt, at han vilde betjene sig af en saadan den første Gang han gik ned igjen: af Bestefader fik jeg 2 Speciesdalere: af Bolette en strikket Sele: af Hanne to Uhrbaand: af Hejberg et Par Strømpebaand, som han selv havde
5 strikket: af Tante Lise et Par Voltigerbuxer: af Jörgensen en Trøje: af min Fader en Guldring med hans Haar i: af Kruse et Digt. Jeg havde just bygget mig et lille Dukketheater, hvorpaa jeg spiller baade Dansk og Fransk Komædie (iblandt andet spiller jeg tit Molières Stykker). Jeg opførte da paa min Fødselsdag Pernilles korte Frøikenstand af Holberg for at more de Drengene, som
10 vare inviterede til mig. Geburtsdagen stod hos min Moder og hos min Bestefader.

Du veed, at Jörgensens hvert Aar holde Juleaften. Jeg synes ogsaa, at jeg har fortalt Dig, at min Moder holder Jule-Aften paa Svensk. Kl. 7 om Aftenen begyndte Jörgensens Juleaften. De, som deltog i den, vare: Bolette, Hanne, Hejberg, Jfr. Fleischer, Jfr. Weinwich, Jfr. Aaby, Klaus Fleischer og jeg. Vi
15 bleve alle bundne for Øjnene og førte ind i Salen, hvor der var dækket et Bord med Lys paa til Hver, og hvorpaa Foræringerne stode tilligemed nogle Æbler og Confecturer. Jeg fik: en Brevtaske til at gjemme Penge i; en Pennekniv; en Vest; 4 Dukker til mit Theater og nogle Deviser, Æbler og Confecturer. Kl. 8 gik jeg derfra og gik op til min Moder, og nu begyndte hendes Juleaften.
20 Der vare: Moder, Gyllembourg, Tante Lene, Morbror Peter, Ørsted, lille Kruse, Kapitain Kruse, F. Holsteen, A. Holsteen og jeg. Jeg var Kindgenjes, eller den der bringer alle de andre deres Foræring, som stode inde i Gyllembourgs Værelse. Jeg havde en Engledragt paa med Vinger til, som Kruse havde laant fra Theatret. Du erindrer Dig vel, at det man faaer, veed man ikke fra hvem
25 kommer, og at det er løjerligt pakket ind med mange Deviser til. Efter at nogle Foræring vare uddelte, gik vi til Bords Kl. 12. Da vi havde spist, fortsatte vi det, og bleve først færdige Kl. 4 om Morgenen, hvorpaa vi gik til Sengs. Jeg fik af min Moder le diable boiteux, samme Udgave og ligeledes indbundet som Moliere i 2 Dele, indpakket i en Djævel af Tøj, som laae i en Flaske. —
30 Af Gyllembourg fik jeg oeuvres de Racine, 5 Dele, samme Udgave og ligeledes indbunden som Moliere. Af Tante Lene fik jeg en Stok med et Hundehoved paa. Af Morbror Peter en Blyant med Maalestok paa, og en Tandbørste med Tandstikker, Øreskee o. s. v. ved. A. Holsteen gav mig et Uhrbaand; Ørsted en Bog af følgende Titel: Die Ebene von Troja, v. Lentz. Men den aller mor-
35 somste Foræring fik jeg dog af Kruse: Men før end jeg fortæller Dig det, maa Du vide, at Folk her i Byen sige, at min Fader skal blive Konge i Polen, og at jeg altsaa skal succedere ham. Dette havde jeg fortalt Kruse. Han gav mig da en stor rund Kurv med et Dække over; og der rørte sig bestandig noget i Kurven; oven paa den Kurv var der en stor udblæst Svineblære, og da Kur-
40 ven bestandig rystede, saa var ogsaa Blæren i en bestandig Bevægelse, saa at

det lignede en Luftballon med en forskrækkelig stor Gondol under, der vilde gaae til Vejrs. Rundt omkring Blæren og Kurven vare adskillige Deviser. Alt dette, især den bestandige Bevægelse, som jeg ikke kunde begribe Aarsagen til, satte mig, som du vel kan tænke, i en stor Forundring. Blandt de Deviser, som vare paa Blæren, vare i blandt andre disse: 1. Ludvigs Phantasie er nu i ⁵ sit rette Element. — 2. Med Rette burde jeg stige; thi jeg indeholder Ludvigs Phantasie. — 3. Ved Hjælp af Prof. Ørsted kunde jeg maaske komme til at stige. — I Blæren var en lille Krone og et Scepter af Guldpapir, og et Spil Fjærbolt. — Blandt de Deviser, der vare paa Kurven, vare især disse: 1. Jeg indeholder en levende Undersaat. — 2. Min hvide Dragt betyder min ¹⁰ Retfærdighed, og bør betage min Konge enhver Mistanke om Sammensværgelse. — 3. Mine røde Øjne vidne om det Blod jeg vil udgyde for min Konge. — Endelig skar jeg Dækket fra Kurven og fandt — en lille levende, tam, kridhvid Kanin med røde Øjne. Nu gaaer den løs i min Moders Pulterkammer. Første Juledag forærede Procurator Schiellerup mig et Guldsignet med mit ¹⁵ Navn i. Til Nytaar fik jeg en Speciesdaler af Bestefader, af min Fader Schillers Theater i 3 Dele (der ventes 2 endnu), og af Gyllembourg en Lommebog, omtrent som Bugges Skriv-Calender, kaldet Erinnerungsbuch. Det eneste Skaar i min Glæde paa alle disse Glædesdage var din Fraværelse. —

Jeg oversætter i denne Tid die Jungfrau von Orleans af Schiller. Hvis ²⁰ Du ikke vil forsmaa det, saa vil jeg sende Dig en Afskrift af den, alt efter som jeg faaer den færdig, i Arkevis. De første Ark vil jeg afsende paa Fredag tilligemed Baggens Rimbreve, Øhlenslægers Svar, Brummers Katalog og nogle andre Ragerier. —

Da Klokkeren er allerede mange, saa nødes jeg til at afbryde, og forbeholder ²⁵ mig hvad jeg ellers kunde have at sige Dig til paa Fredag. Hils. R. G. Lev vel
Din Ludvig.

NB! Bestemoder skriver at hun Dag fra Dag bedres, og, som hun siger, af den Viin, vi have givet hende. De Penge vare altsaa godt anvendte!

8. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

Kjøbenhavn, d. 27de Jan. 1807. ³⁰

Kjære Herr Hansen!

Hvorledes kan jeg vel begynde dette Brev bedre end med at gratulere Dig! Nu er alt opdaget! Madam Schow har været her i Dag og fortalt alting. Nu veed jeg [hvem der] var hos Dig, den Dag Du rejste fra Byen! [Denne?] Lap Papir maa Du ansee som en Fortsættelse af mit [forrige Br]ev: De Foræringer, ³⁵ som jeg bortgav paa Jule[aften va]re: til min Moder et par Strømpebaand, til Gyllembourg 2 par Handsker, til Tante Lene et par Ørenringe, til Ørsted en

Pung af bare Sølv, til lille Kruse en Pennekniv. — Malling har i denne Tid sat i Avisen, at han snart vil holde Auktion, og udbedet sig, at de der vilde have Bøger solgt, vilde saa snart som muligt sende ham Fortegnelserne. — Jeg troer at jeg i mit forrige Brev har sagt Dig, at jeg har bragt Husholdningsbogen til
 5 Bogbinderen. Jeg takker dig tusinde Gange for de 2 Qvarter, som Du havde tiltænkt mig paa min Geburtsdag, men da jeg desværre først efter min Geburtsdag har truffet Petersen hjemme, og Bogbinderen har været uendelig langsom, saa har jeg endnu ikke faaet dem. Visse Omstændigheder have forhindret mig fra at sende den Pakke med Rimbrevene i bort i Fredags; næste
 10 Fredag skal det skee. Jeg læser nu med Basse den 3die Bog af Horats, den anden af Homer, den 1ste Bogs 3die Kap. af Xenophon, Slutningen af den 1ste Bog i Livius, Afrika i Geografien, Peter den Store i Historien o. s. v. Den beste Karakter jeg endnu har faaet, er meg. godt, den sletteste temmelig godt; (thi nogenlunde har jeg kuns engang haft). — Jeg slutter med at bede
 15 Dig om at lade være at kalde dig min Tjener. — Lev vel! Fortæl Christen, at Prof. Nachtegall er kommen hjem, og hils ham fra Tyge Schow og

Din Ludvig.

NB! Jeg kommer vel med til Bry[lluppet]? Jeg har i denne Tid havt Ferier, da Basse har været paa Landet i Julen i 14 Dage (som han plejer).
 20 — Det Signet, som du seer aftrykket uden paa mit Brev, er det nye Guld-signet, som jeg har faaet i Julegave af Schiellerup, og hvorom jeg har fortalt dig i mit forrige Brev. — L.

9. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

Kbh., d. 10de Marts 1807.

Jeg har i denne Tid oversat Prologen til Schillers Jungfrau von Orleans.
 25 Jeg vilde gjerne lade den trykke, men med et andet Navn paa. Da det strider mod den Kantiske Philosophies Grundsætninger, saa vover jeg ikke at bede Dig derom, men Du kan dog ikke nægte mig den Fornøjelse, at sætte paa Titelbladet: udgivet af Hansen. Det er jo ingen Løgn. Titelbladet bliver alt-saa saaledes:

30 Friedrich Schillers
 Prolog
 til hans Tragoedie
 Jomfruen fra Orleans.

35 Oversat paa Dansk,
 som en Prøve paa en om nogen Tid
 udkommende Oversættelse af hele
 Tragoedien!

Udgivet
af
P. Hansen,
Sognepræst til Dur. og Tønd. Menigh.
i Viborg Stift.

5

Lad mig gesvindt faae et gunstigt Svar fra Dig. Lev vel —

J. L. Heiberg.

10. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

[Sidst i Maj 1807].

Kjere Hansen!

Det gjør mig ondt at jeg maa begynde med at bede Dig tusinde Gange om ¹⁰
Forladelse for min Forsømmelse i at skrive Dig til. Men uden at opregne de
mange Aarsager, hvorfor jeg ikke har skrevet, vil jeg hellere gratulere Dig til
Din Fødselsdag, paa hvilken jeg formoder at denne Seddel vil komme. Jeg
har rigtig nok en lille ubetydelig Foræring til Dig, lige som de forrige 2 Aar,
men da det gjør mig langt større Glæde at give Dig den selv end at sende Dig ¹⁵
det, saa vil jeg gjemme den til Du kommer. — Kommer Du snart? — See,
at Du kan komme til St. Hans Dag, at vi kunde komme i Dyrehaugen sammen.

Det gjør mig meget ondt at høre at Din gamle Fader er død; det var en
overmaade god Mand, og han straaledede som en Sol blandt de andre sjælland-
ske Bønder. 20

Hvorledes lever din Moder og yngste Søster siden Din Fader er død? Far-
vel. — Jeg faaer ikke Tid at skrive mere, men skal bestræbe mig for at skrive
saa snart muligt et længere Brev til Dig. Lev vel og hils S. T. Herr R: G:

fra

J. L. Heiberg. ²⁵

11. *E. C. Basse til Det filosofiske Fakultets Dekan.* Kjøbenhavn d. 28de Julij 1809.

Ærbødigst Promemoria!

Da jeg til forestaaende Examen Artium næstkommende October agter at
dimittere Candidaten Johan Ludvig Heiberg, indsendes herved, ifølge Forord-
ningen af 22d Martij 1805 angaaende Examen Artium, om ham den foreløbige ³⁰
Anmeldelse:

Johan Ludvig Heiberg, en Søn af forrige Translatør Heiberg, som vedlagte
Døbe-Attest bevidner 18 Aar gammel, blev i Foraaret 1806, formedelst hans
første Lærers, Candidatus Theologiæ Peter Hansens Befordring, betroet til
min Underviisning. Med herlige Evner og Anlæg til hvilketsomhelst Studium, ³⁵
han engang maatte bestemme sig til, forbinder han en blid og elskværdig Cha-

racter, barnlig Uskyld og usminket Blufærdighed. Læsning af gode, og især til Naturvidenskaben og Mathematiken henhørende, Bøger var steds hans kjæreste Fornøjelse. I det latinske og græske Sprog har han gjort en saadan Fremgang, at jeg sikkert haaber, Universitetets Lærere ei skulle finde sig beføjede til med samme at være utilfredse. De Skribentere i disse Sprog, han i de 2 sidste Aar under min Veiledning har gennemgaaet, ere

i det latinske:

- 1) Virgilii Æneides 4 første Bøger.
- 2) Horatii Oders 3de første Bøger.
- 10 3) Ovidii Forvandlingers 4 første Bøger.
- 4) Tibulli Elegier.
- 5) Ciceronis 14 udvalgte Taler, Ernesti Udgave.
- 6) Livii 1ste Pentade.
- 7) Sallustii Catilinariske Krig.

15 i det græske:

- 1) Homers Iliades 5 første Rhapsodier.
- 2) Anacreons Oder.
- 3) Moschus og Bion.
- 4) Xenophons socratiske Mærkværdigheders 2de første Bøger.
- 20 5) Herodots Clio og Euterpe.
- 6) Epictet.

Følgende Lærebøger ere ved hans Underviisning lagte til Grund: i Historien: Hr. Professor Kalls; i Mathematiken: Carstens; i Religionen: Niemejers og i Geographien: Gasparis Lærebog. —

25 Efter saaledes at have opfyldt den mig ved Forordningen paalagte Forpligtelse, vil jeg fremdeles have denne, mig saa kjære, haabefulde Yngling paa det bedste anbefalet til enhver af de academiske Læreres Yndest og veiledende Hjælp.

ærbødigst

E: C: Basse,

30

Candidatus Theologiæ.

12. E. C. Basse til Københavns Universitet.

Scribebam Hauniæ

VIII Calend: Octobr: MDCCCIX.

Præclarissimi Doctæ Humanitatis Præceptores!

35 Ubicunq: ad bonam naturam conformatio rite accesserit, ab optimarum artium studiis & disciplina profecta, quis non autumat, ibi quoq: præclarum quid & singulare existere oportere? Hinc & ego juvenem optimum & ornatissimum, quem vestræ curæ nunc commendo, Johannem Ludovicum Heiberg, literis, patriæ, parentibus ac præceptoribus decus aliquando fore atq: gaudium, spero.

In eo nempe viridioris ingenii indoles semper emicuit; literis ingenium ali, mentem exacui, iudicium limari, animum conformari, pectus roborari, prudentiam instrui, vimq: adeo omnem, qvam liberalior inserit natura, egregie promoveri, is perpetuo vidit agnovitq:. Unde & svavissimo humanitatis pastu mentem avidissime replebat, pectus cupidissime saturabat, nihilq: prius agebat, qvam ut indies propius in familiaritatem Musarum admitteretur. Itaq: eas tenet artes, ut Academiae jam, qvam institutioni privatae sit aptior. Certe, ut studia ejus circa res, qvas veteres dixere divinas, qvasq: inprimis adamavit, taceam, eum fecit in literis graecis atq: latinis progressum, ut, qvem inde concepit earum amorem, non verear, ne unqvam deponat. Nulla igitur subest ¹⁰ causa, si modo certam posthac viam & rationem seqvatur, cur dubitem, qvin illam, qvam de se jam fecit, spem, vestris praecipis & consiliis adjutus, ratam aliquando efficiat.

Editus est noster in lucem Hauniae anno 1791. Pater illi erat Petrus Andreas Heiberg, lingvarum peregrinarum publicus in hac urbe interpres; mater, ornatissima matrona, Thomasine Bunzen. Praeceptorem primum habuit virum scientissimum, Petrum Hansen, Candidatum Theologiae; qvo sacro munere ornato, curae nostrae ac disciplinae commissus est primo vere anni 1806; juvenemq: ea animi sollertia, ea morum probitate, eaq: modestia reperi, ut non possem, qvin eum intimo prosequerer amore. ²⁰

Hinc & persvasum habeo, fore ut Vos qvoq:, Viri humanissimi atq: eruditissimi! felici hominis indole cognita, & pudore ingenuo perspecto, eum benevolentia & favore vestro dignum censeatis!

E: C: Basse,
Candidatus Theologiae. ²⁵

13. J. L. Heiberg til Peder Hansen.

Kjøbenhavn d. 27de Novbr. 1809.

Jeg veed neppe, kjere Hansen! om jeg tør skrive Dig til eller ikke, da Du vist er vred paa mig, fordi jeg i saa lang Tid har forsømt en saa kjer Pligt. Jeg vil langt fra ikke undskylde eller retfærdiggjøre mig. Det gjør mig ondt, at jeg selv maae finde min Brøde saa stor, at det er mig umuligt at sige noget til ³⁰ mit Forsvar. Kuns glæder det mig, at jeg, efter i saa lang Tid ikke at have skrevet Dig til, nu endelig kan melde Dig en Tidende, som jeg tænker, vil glæde Dig næsten lige saa meget som mig selv. Den længe forventede og frygtede Examen artium har jeg nu endelig overstaaet, og erholdt følgende Characterer:

Dansk Stiil	udmærket godt
Latinsk Stiil	udmærket godt
Latin	udmærket godt

	Græsk	udmærket godt
	Tysk	meget godt
	Fransk	godt
	Religion	meget godt
5	Geographie	meget godt
	Historie	meget godt
	Arithmetik	meget godt
	Geometrie	udmærket godt.

Dette er Resultatet af min Examen. Den korte Tid forbyder mig at lade
 10 Dig de nærmere Omstændigheder vide. Dog lover jeg Dig vist og fast, at jeg
 med det allerførste skal give Dig en saa udførlig Rapport om alting, som Du
 kan ønske Dig det; det skal blive det første og kjereste Foretagende i mine
 Fritimer. Til end ydermere Bekræftelse skal jeg da sende Dig et Exemplar
 af Characterlisten. Jeg nødes allerede at slutte dette Par Linier. Jeg beder
 15 Dig endnu en Gang om Forladelse for min Efterladenhed; det skulde glæde
 mig meget, om Du atter vilde fornye vor gamle Correspondance; jeg skal selv
 stræbe at gjøre Begyndelsen med det allerførste.

Din hengivne J: L: Heiberg.

NB! Min Moder og Gyllembourg hilse Dig saa mange Gange. Hils ligeledes
 20 din Kone, Søster og Christen baade fra mig og Mor.

Min Adresse er: Paa Hjørnet af Amalie- og Blancogaden No 147 i Stuen.

14. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

Kjøbenhavn den 3die Marts 1810.

En sand Glæde var det mig, kjere Hansen, at modtage Dit Brev af 10de
 Febr. Thi lige saa ondt, som Du siger, at det har gjort Dig, i saa lang Tid
 25 ikke at have faaet Brev fra mig, lige saa meget har ogsaa jeg savnet den under-
 holdende Brevvexling, som i Begyndelsen var imellem os. Det være langt fra,
 at jeg vil undskylde min Efterladenhed i at skrive Dig til; men jeg er dog
 overbeviist om, at Du ikke selv mener, at jeg havde forglemt Dig, som Du
 udtrykker Dig i dit Brev. Jeg kan forsikre Dig, at, naar Du maaskee mindst
 30 tænkte det, have dog mine Tanker ofte været hos Dig. Jeg tænker med alt
 for stor Glæde tilbage paa den lykkelige Tid, jeg tilbragte hos Dig, til at jeg
 nogensinde skulde være i Stand til at glemme den. Af de mange Ulykker, som
 skeede i Bombardementet, kan jeg med Sandhed sige, at intet har gjort mig
 saa ondt, som at see Ruinerne af Borchens Kollegium; thi jeg erkjender med
 35 Taknemmelighed, at jeg der har tilbragt de allergladeste og lykkeligste Timer
 af mit Liv. Jeg ansaae det som mit rette Hjem; og hvor jeg ellers var, syntes

jeg snarere at være paa et fremmed Sted. — Dog — jeg vil ikke opholde Dig med Snak, eller spille den kostbare Tid med at fortælle Dig Ting, som jeg haaber, at Du selv veed; jeg vil tvertimod søge at give Dig en Historie af denne examen artium, og fortælle Dig det, som jeg troer, vil interessere Dig meest; thi at fortælle Dig alt, vilde være mig umuligt; det øvrige maae jeg ⁵ gjemme, til jeg engang faar Dig at see, saa at jeg mundtlig kan tale med Dig.

Dog førend jeg begynder min Fortælling, maae jeg først underrette Dig om følgende: Brummer har af og til sendt mig adskillige Bøger til Dig, for største Delen saadanne, hvis første Del, Du allerede besidder. Du vil finde Regningen heri indlagt. At han har opskruet dem til langt mere end den dobbelte Priis, ¹⁰ er noget, som alle de maae finde sig i, der have taget paa Regning hos ham; thi, som en retskaffen Job skylder han alt paa Tidernes Dyrhed, og benytter sig ogsaa af disse til at snyde alle og enhver. — Af disse Bøger, som jeg har betegnet med Nummere paa Regningen, ere No 1, 3, 5, 10 den samme Almanak, som Du har de forrige Aargange af. No 4, staar 2r Jahrg., skal være 1r J. Denne og ¹⁵ No 9 forstaar jeg mig slet ikke paa. Thi Trommsdorf siger, at hans Almanak er en Fortsættelse af Buschs, og alligevel kommer Buschs ud paa samme Tid, og indeholder de ny Opdagelser i samme Tidsrum, som Trommsdorfs, men dog ikke de samme. Du vil see, at her findes baade 13. og 14de Aarg. af Buschs Almanak; men Trommsdorfs har foruden Titelen af 1e og 2de Aarg. ogsaa Titel ²⁰ af 13de og 14de Aarg. Jeg troer, at det hele er noget Charlatanerie, og at Du gjorde best i, at lade Brummer tage det hele tilbage, i det mindste Trommsdorfs, hvilken jeg ogsaa erindrer at have hørt Ørsted laste. — No 3, 7, 8 ere Fortsættelse af de Værker, som Du allerede besidder. Hvad endelig No 6 angaaer, da veed Du vel, at der er udkommen en ny forøget og forbedret Udgabe ²⁵ af Paulus Commentar über das neue Testament. No 6 indeholder nu de Forandringer og Forbedringer, som ere gjorte i den ny Udgabe, zum Behufe derjenigen, welche die erste Ausgabe besitzen, som der staaer paa Titelbladet. Dersom Du vil være saa god at lade mig Din Bestemmelse med disse Bøger vide, saa skal jeg nok afgjøre det med Brummer, og ligeledes kan ³⁰ jeg ogsaa lade dem indbinde eller hæfte, ligesom Du ønsker det. Da Du vel ikke kan sende mig de forrige Dele, efter hvilke de skal indbindes, saa foreslaaer jeg Dig at lade dem indtil videre indhæfte i et stivt Hæfte i smukt marmorert Papir med blaåt Papir bag paa til at skrive Titelen. Derved vinder Du, at de ikke tilsmudskes, saaledes som andre i blaåt Papir indhæftede Bøger, ³⁵ og desuden faae de næsten samme Styrke, som en indbunden Bog, og, naar det er gjort godt, see de næsten lige saa pyntelige ud, især naar de ere beskaarne paa Snittet. Saaledes lader jeg i det mindste næsten alle de Bøger indhæfte, som jeg kjøber; da Bindene ere saa dyre. Ethvert Velskbind koster for nærværende Tid 2 $\text{R} \text{ 8 } \beta$, og naar det skal due noget: 3 R . Et Marmorbind 4 $\text{R} \text{ 8 } \beta$. ⁴⁰

Jeg gaaer nu over til at fortælle Dig denne Examens Historie. Det er rimeligt, at jeg begynder med mit Testimonium. Dette lyder saaledes:

Praeclarissimi doctae Humanitatis Praeceptores!

Ubicunque ad bonam naturam conformatio rite accesserit, ab optimarum
 5 artium studiis et disciplina profecta, quis non autumat, ibi quoque praeclarum
 quid et singulare existere oportere? Hinc et ego juvenem optimum et orna-
 tissimum, quem vestrae curae nunc commendo, Johannem Ludovicum Hei-
 berg, literis, patriae, parentibus ac praeceptoribus decus aliquando fore atque
 gaudium spero. In eo nempe viridioris ingenii indoles semper emicuit; literis
 10 ingenium ali, mentem exacui, iudicium limari, animum conformari, pectus ro-
 borari, prudentiam instrui, vimque adeo omnem, quam liberalior inserit na-
 tura, egregie promoveri, is perpetuo vidit agnovitque. Unde et suavissimo
 humanitatis pastu mentem avidissime replebat, pectus cupidissime saturabat,
 nihilque prius agebat, quam ut indies propius in familiaritatem Musarum admit-
 15 teretur. Itaque eas tenet artes, ut Academiae jam, quam institutioni privatae
 sit aptior. Certe, ut studia eius circa res, quas veteres dixere divinas, quasque
 imprimis adamavit, taceam, eum fecit in literis graecis atque latinis progres-
 sum, ut quem inde concepit earum amorem, non verear, ne unquam deponat.
 Nulla igitur subest causa, si modo certam posthac viam et rationem sequatur,
 20 cur dubitem, quin illam, quam de se jam fecit, spem, vestris praeceptis et
 consiliis adjutus, ratam aliquando efficiat.

Editus est noster in lucem Hauniae anno 1791. Pater illi erat Petrus Andreas
 Heiberg, linguarum peregrinarum publicus in hac urbe interpres; mater, orna-
 tissima matrona, Thomasine Buntzen. Praeceptorem primum habuit virum
 25 scientissimum, Petrum Hansen, Candidatum Theologiae; quo sacro munere
 ornato, curae nostrae ac disciplinae commissus est, primo vere anni 1806; ju-
 venemque ea animi sollertia, ea morum probitate eaque modestia reperi, ut
 non possem, quin eum intimo prosequerer amore.

Hinc et persuasum habeo, fore, ut Vos quoque, Viri humanissimi atque
 30 eruditissimi! felici hominis indole cognitâ, et pudore ingenuo perspecto, eum
 benevolentia et favore vestro dignum censeatis!

Scribebam Hauniae VIII Calend: Octobr: MDCCCIX.

E: C: Basse,
 Candidatus Theologiae.

35 Jeg blev ansat i Deputationen Litr. C, i hvilken følgende Professorer vare,
 som Du af de indlagte Characterlister vil kunne see, A: Kall, Wøldike, P: E:
 Müller, Sverdrup. Jeg var meget glad ved at komme i denne Deputation, fordi
 jeg syntes, at disse Professorer maatte være de lemfældigste; men efter alles

Tilstaaelse har denne Deput. været langt strengere end de andre i at bedømme de skriftlige Afhandlinger. Opgaverne vare følgende:

I. *Den danske Stil*: »At vise, hvorledes en ordentlig og alvorlig Flid medfører sin egen Belønning, og Efterladenhed derimod sin egen Straff«. — — — Et trivielt Æmne i Sandhed, og høist upassende til en Examenstil, især formedelst dets uhyre Omfang. At afskrive hele min Afhandling vilde være for vidtløftigt, især da den ikke lykkedes mig saa godt, som jeg havde ventet det. Imidlertid vare dog samtlige Professorer, som jeg har hørt, høist vel fornøiet med [den], og gave mig eenstemmig udmærket godt. — Dette Spørgsmaal var opgivet af Prof. Rahbek. 10

II. *De historiske Qvæstioner* |: Opgivne af Rahbek :|

a) af den gamle Historie:

1. »Exponere historiam certaminis de hegemonia |: principatu Græciae :| inter Spartam et Athenas«. — — Denne fik jeg især paa godt Latin. 15
2. »Enarretur historia dissentionum in civitate Romana inter patricos et plebeios«.

b) af den nyere Historie:

1. »Den protestantiske Religions Indførelse i Engelland«.
2. »Om Tredivaarskrigens Indflydelse paa Tysklands politiske og religieuse Forfatning«. 20

Alle disse Qvæstioner ere, naar jeg undtager den første i den nyere Historie, af saa umaadeligt Omfang, at de virkelig ere høist upassende til Examenstile, som alle de Qvæstioner, hvilke Rahbek har opgivet. Enhver vil kunde skrive noget over disse og den danske Afhandling; der vil ingen blive rejiceret for deres Skyld; men derimod vil det ogsaa være vanskeligt at udmærke sig derved, netop formedelst deres store Vidtløftighed; da man i et saadant Tilfælde maae søge at udlede det mærkeligere, og udelade det mindre mærkværdige, for hvilken Umage man derimod er sparet ved en Qvæstion af mindre Omfang; men i en saadan vil en Stymper lettere komme til kort, da han derimod vist altid veed noget om de almindeligere og større Spørgsmaale, saasom der i disse er mere at vælge iblandt. — I Henseende til Indholdet og Materien lykkedes mig de første baade af den ældre og nyere Historie best; No 2 af den nyere Historie mindst. —

III. *De theologiske Qvæstioner* |: opgivne af Prof. Hornemann :| 35

1. »Hvilke ere de Egenskaber, ved hvilke vi især adskille os fra Dyrene, og hvilke de Pligter, som i Følge deraf paaligge os?«
2. »At fremsætte de vigtigste Velgjerninger, som vi have Jesu Religion at takke for, fornemmelig i Henseende til 1) vor moralske Forbedring, 2) den dermed forbundne fornuftige Sindsberoligelse«. 40

3. »En kort Fremstilling af Jesu Character«.

IV. *De mathematiske Qvæstioner* agter jeg det ikke værdt at anføre, da jeg veed, at Du ikke har givet Dig synderlig af med denne Videnskab, og hine altsaa ikke ville interessere Dig. De vare opgivne af Prof. Wolf.

5 V. Til *Oversættelse af Latin paa Dansk* havde vi det Sted i Livius IXde Bogs 17. Capitel fra de Ord i Begyndelsen: ut quærere libeat, hvilke vare forandrede til quærere libet. — Stedet plurimum—jam primum var udeladt. Ut ordiar—comp. hed Ut duces comparemus. Alle de mange Navne, paa 2 nær, vare udeladte; ligeledes enkelte mindre Perioder, hvilke det
10 vilde være for langvarigt at opregne. Stykket gik til Ordene incruentus devicit i Capitelets Slutning. — Dette var opgivet af Prof. Thorlacius.

VI. Danskene til *den latinske Stil* var følgende:

— — — —

(Jeg havde kastet min egen Afskrift heraf bort, og havde derfor besluttet,
15 at laane en anden, for at afskrive den til Dig; men da jeg hidindtil ikke er overkommet nogen, saa agter jeg det ikke værdt, derfor at opholde mit Brev. Den var opgiven af Thorlacius, og var ikke betydelig vanskelig).

VII. *Oversættelserne i de levende Sprog* vare opgivne af Rahbek.

Da jeg havde besvaret de første Qvæstioner ved den skriftlige Examen vare
20 mine Dommere saa vel fornøiede med mig, at de aabenbart lode sig forlyde med, at jeg, uden al Sammenligning, var den beste i Deputationen. Ja jeg veed endog sikkert, at de eenstemmig havde besluttet at udmærke mig; thi Du veed vel, at naar man har besvaret de vigtigere Spørgsmaale ved Examen Artium vel, saa pleie Professorerne derefter at lempe Charactererne for de
25 vende Sprog, og hæve disse gjerne noget høiere, end de fortjene det, for at disse, som det meest uvæsentlige, ikke skal skade Candidaten i at blive udmærket |: NB. naar disse Oversættelser kuns ei ere alt for slette:| Ja de ere endog tilbøielige til at hæve Charactererne for Mathematiken, naar de kuns ere vel fornøjede med de Poster, som de ansee for de vigtigere. Min franske
30 Stil havde ikke været ret god; uagtet jeg hele Sommeren havde læst med Professor Bruun, saa lykkedes det mig dog ikke. Bruun selv forsikkrede mig, at jeg kunde være sikker paa den beste Character i det Franske. Maaskee har min alt for store Tiltro til mine Kræfter i det franske Sprog gjort, at jeg var mindre opmærksom; da derimod min Frygt for at feile i det Tyske, gjorde,
35 at jeg var mere opmærksom paa mig selv, og saaledes fik en bedre Character herfor, end for det Franske, uagtet jeg dog i Grunden er stærkere i dette end i hiint. Mine Censorer havde dog nu besluttet at udmærke mig; og ved en besynderlig Uvidenhed ansaae de Characteren godt for tilstrækkelig til at jeg kunde komme i 3die Klasse af de Udmærkede. Du vil erindre af Forord-

ningen, at de, der i enhver Rubrik have udm. godt, komme i 1e Klasse; de, der for Dansk Stii, Lat. Stii og Latin have udm. g.; men meget godt for alt det øvrige, komme i 2den Klasse, de, der have udm. g. for de 3 anførte Rubriker, item for Græsk, Hebraisk |: hvis de have angivet disse :|, Religion, Geographie, Historie; og for det øvrige godt komme i 3die Klasse. Mine Censorer ⁵ indsaae nu, at ved at give mig meget godt for Fransk, var jeg kommen i 2den Klasse; men da dette forekom dem at være for meget, gavede de mig godt, paa det at jeg saaledes kunde komme i 3die Klasse; thi de saa af Forordningen, at man gjerne kunde have godt for Fransk og Tysk, og dog blive udmærket i 3die Klasse. Men derved glemte de, at man tillige maatte have u. g. for Re- ¹⁰ ligion, Geographie og Historie, hvor jeg havde meget g. De, og alle andre Msker troede nu vist, at jeg var udmærket: Pedellen gratulerede mig; Basse løb ud til mig, for at lade mig den glædelige Nyhed vide; jeg selv ilede hen til Prof. Ørsted, for at være den første, der bragte ham denne Efterretning; alle mine Medstuderende i samme Deputation ønskede mig til Lykke. Da jeg var ¹⁵ kommen til Ørsted for at lade ham det vide, fortalte han mig, at han allerede havde hørt det, og gratulerede mig af Hjertens Grund. Men da jeg længe havde talt med ham derom, og tildels beklaget mig over, at jeg kuns kom i 3die Klasse af de Udmærkede, og han ligeledes sagde, at jeg rigtig nok burde have været i det mindste i anden Klasse, faldt det ham ind at kaste op i Forord- ²⁰ ningen, for at see, hvor langt jeg var fra at komme i anden Klasse; men da saa han med det samme til baade hans og min største Forundring, Bedrøvelse og Ærgrelse, at jeg slet ikke var udmærket. Jeg var saaledes i en besynderlig Forfatning: Jeg var paa et hængende Haar nær ved at komme i anden Klasse, men derimod overmaade langt fra at komme i den 3die. For at komme ²⁵ i anden Klasse behøvede blot 1 eneste Character, og det for den uvæsentligste Videnskab af dem alle, neml. det Franske, at hæves en Grad høiere; men for at komme i 3die Klasse maatte Charactererne for 3 vigtige Videnskaber hæves en Grad høiere, neml. Religion, Geographie, Historie. Netop denne Forordningens Inconseqvenz og Urimelighed var Skyld i, at Professorerne troede, ³⁰ at de havde udmærket mig; thi Ingen kunde troe, at en kongelig Forordning var saa bagvendt og forkeert skrevet, som denne. Imidlertid trøstede Ørsted mig saa godt, han kunde, og gav mig endnu lidt Haab, om at mine Ønsker kunde blive opfyldt. Thi han formodede, at naar mine egne Professorer troede mig udmærket, saa vilde de andre vel være af samme Mening, saa at jeg ³⁵ altsaa maaskee, trods Forordningen, kunde blive udmærket. Sagen skulde om faa Dage afgjøres i det almindelige Møde af alle Professorerne. Da denne Dag var kommen, og enhver Deputation anmeldte deres Udmærkede, foreviste Litr. C. en Liste, hvor mit Navn ene var anmærket. Men desværre! en af de andre Professorer (jeg troer, det var Bugge) opdagede snart det lovstridige i ⁴⁰

min Indkaldelse, til største Forbauselse for mine Professorer, der med For-
 nøielse havde givet mig meget godt for Fransk, hvis de havde kunnet ane
 dette. Imidlertid vare alle enige i at laste Forordningens Urimelighed og Een-
 sidighed; og paa Grund deraf skreve samtlige Deputationens Medlemmer en
 5 Ansøgning i et meget djærvt Sprog til Universitets-Directionen, hvori de søgte
 om min Udmærkelse imod Forordningen. Men da der aldrig er kommet Svar
 paa denne Ansøgning, saa kunde naturligviis Indkalden ikke opsættes for min
 Skyld, og skeete saaledes uden mig. Forresten bleve følgende udmærkede: a) i
 1e Klasse: Jacob Hornemann Bredsdorf fra Nykjøbing Skole. b) i 2den Klasse:
 10 1) J: L: A: Rosenvinge Kolderup, Privatist; dimitt. af Cand: Theol: Plessner.
 2) Peder Møller, Skouboes Institut. c) i 3die Klasse: 1) Pastor Clausens Søn
 fra Frue Skole. 2) Lemming fra Nykjøbing. — — Det ærgrede mig nok i Be-
 gyndelsen, at jeg saaledes maatte staae tilbage for de andre; men

. . . quicquid mutare nefas,
 15 Levius sit patientiâ.

Den 15de Maj 1810.

Hvad tænker Du vel, kjere Hansen! derom, at mit Brev har ligget i saa lang
 en Tid, uden at jeg sendte det bort. Du seer, at jeg har begyndt paa det den
 3die Marts; men jeg har blot hver Dag skrevet et ganske lidet Stykke, saa
 20 at da jeg var kommen omtrent hertil, saa var Examen philologicum temmelig
 nær. Jeg besluttede derfor, vel ikke med Rette, at lade det ligge, indtil jeg
 havde taget denne, for, med det samme, at lade Dig Udfaldet deraf vide.
 Jeg vil derfor sige Dig, at min Characteerseddel er følgende:

Latina — Laudab: pr: cet:
 25 Graeca — Laudab: pr: cet:
 Historia — Laudabilis.

Jeg vilde ønske, at jeg ogsaa havde faaet p. c. for Historie, men det vilde
 eengang ikke slaae til. Overalt skal det slet ikke ærgre; thi hidindtil er jeg
 da Candidat til at blive indkaldet, hvis det kuns maa gaae mig lige saa godt
 30 til Examen philosophicum. Min Hovedcharacter er da ligesaa god som nogen
 andens, nemlig laudabilis. Jeg har i Vinter gaaet paa følgende Collegier:
 1) hos Thorlacius, som læste over: a. Religiosa Romanorum instituta, ad com-
 pendium Meyeri. Disse Forelæsninger holdtes paa Latin; og vi bleve ogsaa
 examinerede paa Latin. b. Persii Satirer. c. Den latinske Stiils Theorie, efter
 35 egne Dictata. 2) Hos Sverdrup, som læste over: a. Aristophanis Comoedia:
 Nubes. b. Aeschinis oratio in Ctesiphontem. 3) Hos Abraham Kall, som læste
 over den danske Historie, fra Odin til Margrethe. Aristophanis Skyer, og Sver-
 drups Forelæsninger derover have moret mig uendelig. Alt det øvrige, og især

alle Thorlacii Forelæsninger have kjedet mig utroligen. Foruden disse Collegier har jeg ogsaa hørt Ørsted i denne Vinter.

Nu gaaer jeg paa følgende philosophiske Collegier: 1) hos Treschow: a) Psychologie — b) Metaphysik — 2) hos Müller, som læser over Moralen — 3) hos Wolf over Mathematiken — 4) hos Ørsted over Experimentalphysiken — 5) Hos Bugge over Astronomien.

Dog jeg nødes til at slutte. Du har i Dit Brev gjort mig adskillige Spørgsmaal, og blandt andet spurgt mig om Literaturens Tilstand. Uagtet jeg kunde have Materie nok til at skrive derom, saa nødes jeg dog til at opsætte det til en anden Gang; thi jeg vil endelig have dette Brev bort i Dag. Kuns vil jeg sige Dig, at den gamle Simon, saavel som hans Kone ere døde for et helt Aar siden.

Lev da vel, kjere Hansen! Vær ikke vred over dette mit Brevs sildige Ankomst; har jeg i lang Tid ikke skrevet Dig til, saa veed jeg derimod, at dette Brev er langt nok. Jeg frygter kuns, at det vil kjede Dig formedelst denne dets Længde. Jeg beder Dig hilse Din Kone saa mange Gange fra mig, ligeledes min gamle Legekammerat, Christen, og at gratulere ham til hans Confirmation. Ligeledes maae jeg ikke forglemme at bringe baade Dig og din hele Familie mange Hilsener fra min Moder, Gyllembourg, etc. etc. etc.

Jeg er Din hengivne 20

J: L: Heiberg.

P. S. Af en Forglemmelse, som Du ikke maae tage mig ilde op, har jeg glemt at kjøbe Examens-Listerne, og selv har jeg intet Explr. deraf; men jeg skal ved den næste Leilighed erindre det.

15. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

Kjøbenhavn den 1ste Juni 1811. 25

Kjere Hansen!

Jeg veed vel, at jeg skylder Dig Svar for Dine to Breve, som jeg alt for saa længe siden modtog; jeg veed vel, at jeg allerede for længe siden burde have skrevet Dig til; men om jeg ogsaa har været nok saa forsømmelig, saa maatte dog denne Dag erindre mig om min Pligt; thi hvor ofte har jeg ikke lang Tid i Forveien glædet mig til den forønskede 1ste Juni, hvor jeg med største Utaalmodighed lykønskede Dig, og præsenteerte Dig mine Smørier, som jeg visselig ikke satte nogen ringe Priis paa? Husker Du endnu, da jeg skrev Dig det latinske Brev til, hvoraf jeg intet andet erindrer mig, end at der til min store Sorg stod et Verbum med en urigtig Casus efter? Sandelig naar jeg tænker paa den Tid, som jeg har tilbragt i Dit Selskab, saa er det [med en] forunderlig Følelse. Paa den ene Side glæder jeg mig, naar jeg tænker paa, at det er den lykkeligste

Periode af mit Liv, som jeg endnu har tilbragt, men paa den anden Side, naar Nærværelsen ikke vil lade sig sin Ret fratage, naar jeg tænker paa, at det hele er forsvundet, og aldrig vil komme igjen paa den Maade, som det var, saa kan jeg ikke tilbageholde en Taare; i et saadant Øieblik synes jeg næsten, at
5 jeg er kjed af Verden, fordi det bedste er borte. Det Nærværende nyde vi stedse med Ligeegyldighed. Medens vi med den største Forventning og de gladeste Udsigter see ud i Fremtiden, tænke vi med Sorg tilbage paa vort Livs forsvundne Øieblikke, ligesom ved et Skuespil; inden Dækket gaaer op, sidde vi med den største Forventning og ønskende, at vi kunne gjennemtrænge Forhænget med
10 vore Øine; men aldrig saa snart er Dækket faldet, førend vi med Bedrøvelse gaae bort, og kuns Erindringen er os tilbage. Saaledes er det gaaet mig i min hele Forbindelse med Dig. Da vi vare sammen, skjønnede jeg ikke paa det Gode, jeg besad; nu da det er forsvundet, tænker jeg med Sorg tilbage derpaa. Dog selv dette byder mig at bruge det Nærværende, og saaledes nu, da
15 jeg er nærværende med Dig og taler med Dig, ikke at opholde mig ved saadanne sørgelige Tanker, men heller at underholde mig med Dig paa en muntre Maade.

Lad mig altsaa for det første lykønske Dig af ganske Hjerter til Din Fødselsdag. Skjønt jeg skriver dette Brev i Dag, saa faar jeg dog ikke Leilighed til
20 at sende det bort førend Tirsdag. Thi jeg har først kunnet begynde at skrive nu i Eftermiddag, da hele Formiddagen er gaaet bort for mig med at skrive til min Fader. Jeg skriver til Dig i Dag, saaledes som jeg saa mange Gange har skrevet Dig til paa denne Dag. Jeg har ikke forglemt de Glæder, som den saa ofte blev bestemt til. Jeg husker, hvorledes vi i denne Maaned saa ofte
25 gjorde os en behagelig Dag ved at tage ud i Skoven. Jeg gaaer vel endnu ofte i Skoven, naar Veiret er godt; men som oftest allene. Da tænker jeg stedse paa, hvorledes jeg gjorde den samme Tour i Dit Selskab, med hvilken Lyksalighed jeg rullede afsted paa Bondevognen. Jeg glemmer aldrig den første Gang, da vi vare i Dyrehaven sammen og saae de mange vilde Dyr, og gyngede
30 i den store Gyng. Jeg sov ikke den hele Nat i Forveien af Glæde over det jordiske Paradiis, som den næste Dag skulde aabne sig for mig. Dog er der mig endnu det tilbage, at den samme Følelse, som den Gang besjælede mig, naar jeg fra de qualme Gader kom ud i den frie Natur, endnu stedse bliver hos mig. Du vil erindre Dig, med hvilken Glæde jeg den Gang betragtede alle Planter
35 og Dyr, som vi stødte paa underveis, skjønt jeg som oftest var ganske ubekjendt med dem. Denne samme Lyst lever endnu i mig, og ytrer sig næsten stærkere, end dengang, og det saa meget mere, som jeg siden den Tid saa meget har udvidet min videnskabelige Natur-Kundskab. Endnu render jeg, som en Nar, efter ethvert Insekt, som jeg seer, efter enhver Fuglestemme, som jeg
40 hører. Forhen gjorde jeg det blot af en medfødt Følelse, af en vis Kjerlighed

til Naturen, nu gjør jeg det tillige, fordi jeg har gjort et nærmere Bekjendtskab med den, fordi jeg dyrker den Videnskab, hvis Gjenstand den udgjør. Thi ligesom jeg forhen fandt min største Glæde i at læse i Bechsteins Naturgeschichte Deutschlands, saaledes elsker jeg nu enhver Deel af Naturvidenskaberne, og for nærværende Tid, paa denne deilige Aarstid, da den hele Natur er gjenfødt, da alle Fugle, Insekter og Planter ligesom paa trænge sig os, kan Du nok tænke Dig, at Naturhistorien er det, som især beskæftiger mig. 5

Entomologien eller Kundskaben om Insekterne har alt længe været mig en høist interessant Gjenstand. Alt i flere Aar har jeg samlet Insekter og opbevaret dem, som en behagelig Moerskab og Tidsfordriv i mine ledige Timer, og jeg er allerede i Besiddelse af en net lille Insektsamling af indenlandske Insekter, hvortil jeg endnu har føiet adskillige udenlandske, som jeg har faaet i Foræring. Jeg har studeret de forskjellige Systemer, der i Særdeleshed i denne Deel af Videnskabene ere forskjellige og mangfoldige; jeg har lagt mig baade efter de ældre og nyere, og har virkelig bragt det nogenlunde vidt i at kjende de indenlandske Insekter. Man pleier at betragte Zoologien og Botaniken som to forvandede Videnskaber, men hvor meget den første i Omfang overgaaer den sidste, vil du deraf kunne indsee, at der af Insekter allene gives langt flere Arter end af Planter. Naar Du endnu hertil lægger, at i Botaniken er alting langt mere bestemt end i Entomologien, hvor der ofte endnu hersker den aller største Forvirring, hvilket især har sin Oprindelse af de mange forskjellige Systemer, da man derimod i Botaniken blot følger det linneiske, betænker Du endnu, at Planterne ere fæstede til Jorden, da derimod Insekterne have en vilkaarlig Bevægelse, og blot ved kunstige Midler kunne fanges, og endelig især den ringe, ja ofte ubetydelige Størrelse af Insekterne, der gjør, at de næsten alle maae undersøges med Mikroskopet i Haanden, betænker Du alt dette, saa vil Du let indsee, at Entomologien er et langt vanskeligere Studium end Botaniken. Imidlertid have selv disse Vanskeligheder endnu mere forøget min Anstrængelse, og det er virkelig tildels dem, der ere Skyld i, at Entomologien har et langt mere videnskabeligt Udseende, end Botaniken. Min store Lyst til disse Ting har foraarsaget, at jeg har arbejdet mig igjennem det, som mange andre vilde have fundet tørt og kjedsommeligt. Men hvad der meest fortryder mig, er, at jeg netop for denne Lyst og Anstrængelse ofte maae udstaae Bebrejdelser, selv af Personer, for hvis Forstand jeg ellers har Agtelse. De bebrejde mig, at jeg spilder min Tid med at lægge mig efter en Ting, der ikke fortjener min Opmærksomhed. De sige, at Insekterne og det øvrige Kryb er alt for foragteligt, til at det burde tildrage sig et Menneskes Omhu; og især indvende de, at det er et tomt Libhaberi, der ikke er til nogen Nytte, saaledes som Botaniken, der kan anvendes i Medicin, Agerdyrkning og Husholdning. Men er det ikke at sætte vor sandselige Natur over vor aandelige? Hvo vilde vel dyrke en 40

Videnskab for dens Anvendelses Skyld? Anvendelsen er meget god, og vil indfinde sig af sig selv; men det tænkende Menneske maae dog drives af en langt høiere Kraft, af Kjerlighed til Videnskaben selv, uden fremmede Bihensigter. Det Gode, det Skjønne og det Sande, altsaa ogsaa Dyden, Kunsterne og Videnskaberne maae udøves for deres egen Skyld; thi de ere absolut gode, de have intet praktisk Øiemed, saaledes som Haandværkerne, der kuns ere relativt gode. At ansee Anvendelsen for Videnskabens Øiemed, er at profanere vor Sjels ypperste Evner, og at dyrke en Videnskab for dens Nyttes Skyld forekommer mig som at elske en Pige for hendes Penge. Derfor røres jeg heller ei af slige Indvendinger, men vedbliver at studere mine Insekter, fordi jeg anseer Størrelse for et relativt Begreb, og derfor ikke troer, at Insekterne, fordi de ere smaa, bør foragtes, men er overbevist om, at enhver Deel af Naturen, og hvilken som helst, fortjener vor Opmærksomhed, og den ene ikke mere end den anden, men alle i en lige høi Grad.

Derfor maae Du dog ikke troe, at jeg reent begraver mig i Skarnbasser og Kaalorme; jeg har ikke saaledes fordybet mig i disse Ting, at jeg jo ogsaa nok har Sands for andet. Mathematiken og Astronomien elsker jeg lige saa høit som Naturhistorien. Du veed, at Ørsted lærte mig de første Principier af Mathematiken, men paa min egen Haand har jeg siden gjort betydelige Fremskridt deri. Jeg har nu i Vinter studeret den høiere Mathematik, og agter næste Vinter at fortsætte dette Studium. Thi Vinteren er mere skikket til sligt end Sommeren, da mine kjere Naturgjenstande alt for meget vilde distrahere mig. For endnu at erholde mere Øvelse i de matematiske Videnskaber, har jeg for et halv Aars Tid siden begyndt at give Underviisning i Mathematiken. Jeg har 4 Personer paa forskjellige Tider at læse med, der alle skulle tage Examen artium til Efteraaret. Jeg faaer 4 $\frac{1}{2}$ hos nogle, og 3 hos andre for Timen, og har saaledes den Fornøielse selv at fortjene mig nogle Penge. Hvad der især har bidraget til, at jeg paa egen Haand har kunnet studere Mathematiken med Lethed og Fornøielse er et fortræffeligt matematisk Værk over den hele rene Mathematik, i 7 Bind, af den berømte franske Mathematiker Lacroix, som min Fader paa min Begjæring har sendt mig fra Paris, da det hverken er at faae til Laans eller tilkjøbs i hele Byen. Det er noget af det ypperligste, man kan læse, og overgaaer langt enhver anden matematisk Haandbog. — Astronomien begyndte jeg i Vinter at lægge mig efter af Lyst, men har dog endnu ikke bragt det synderlig vidt deri; dog skal jeg nok med Tiden komme videre. Det er en behagelig Afvexling, naar man om Dagen har betragtet disse smaa Skabninger, som ved deres Smaahed næsten unddrage sig vore Øine, da om Natten at hæve sig mod hine uhyre Verdenslegemer, der i en lige saa talrig Mængde rulle i deres evig bestemte Kredsløb, og skjønt ved første Øiekast noget ganske modsat af hine, dog tillige med dem udgjøre Dele af Naturen. Jeg

har anskaffet mig Kikkerter til Laans med hvilke jeg betragter Himmellegerne, og hvor mange Forkjølelser mener Du ikke, at jeg har paadraget mig, naar jeg i de strænge Vinternætter har siddet hele Natten midt i Gaarden under aaben Himmel med mine Kikkerter foran mig paa et stort Bord, og gjennemmønstret hele den stjerneklare Himmel? Nu er vel Aarstiden mere ⁵ passende til et saadant Arbeide; men for nærværende Tid beskjæftige mine Insekter mig saa meget, at jeg nok neppe vil faae Tid tilovers førend mod Slutningen af Sommeren.

Endelig er der endnu en Videnskab, til hvilken jeg har den største Lyst, og det er den, som Du har givet mig den første Smag for; Philologien. Om jeg ¹⁰ ogsaa for nærværende Tid dyrker den mindre, end jeg ønskede, saa er det blot fordi andre Ting beskjæftige mig, da jeg vist ikke har i Sinde at lægge den paa Hylden. Tvertimod samler jeg stødse paa Materialier til et tilkommende philologisk Studium. Jeg har ved Leilighed og Tid efter anden anskaffet mig Erfurds Sophocles, Bothes Aeschylus, Heynes Pindar (den ny Udgave), Hey- ¹⁵ nes Apollodor (ligeledes), Stroths og Dörings Livius, Schmieders Plautus o. fl., desuden en ganske ny fortræffelig græsk Grammatik af Matthiä. Endvidere holder jeg et philologisk Maanedsskrift: Museum der Alterthumswissenschaft (Philologie), som udgives af den berømte Wolf og Philip Butmann, og hvori der findes Afhandlinger i alle Philologiens Dele af de berømteste Philo- ²⁰ loger. En smuk Udvidelse har ogsaa mit Bibliothek faaet ved en Foræring fra min Fader, nemlig alle de franske Stereotyper. Denne Samling bestaaer allerede af 138 Bind, og indeholder Corneilles, Molières, Racines, Voltaires, Rousseaus og de fleste andre berømte Franskmands Skrifter. De ere alle meget nitid conditionerede, og da Samlingen endnu fortsættes, saa faaer jeg jevnlig ²⁵ en Transport af nye Bind.

Men, vil Du sagtens indvende mig, hvoraf skal jeg da leve, siden jeg lægger mig efter lutter brødløse Kunster. For dette Epitheton ornans kan man rigtig nok ikke forskaane Insektyndigheden, i hvor fortreffelig den ellers ogsaa kan være. Selv Universitetet har havt denne Mening lige indtil for et Aar siden, ³⁰ da det gjorde Rathke til Professor i Zoologien. Var dette ikke skeet, saa kunde maaskee en anden med Tiden have havt Udsigter. Dog vilde der endnu være den Udsigt, at naar det norske Universitet kom i Stand, behøvedes der to Professorer i samme Fag, hvis ikke den anden allerede var i Baghaand, og det er en Person, ved Navn Reinhard, som besidder megen Duelighed i disse ³⁵ Ting, og adskillige Gange har holdt Forelæsninger derover. Han er saaledes den nærmeste til at indtage den vacante Plads, som engang vil komme, og denne Vei er altsaa ganske spærret for mig. I Astronomien kunde Bugges Alderdom have givet mig Udsigter, hvis ikke et ganske ungt Menneske, ved Navn Schumacher, var bleven Professor deri. Dog var det ikke umuligt, at der ved ⁴⁰

et norsk Universitets Indstiftelse dog kunde blive en ledig Plads heri. Men min sikkreste Støtte er Mathematiken. Da det er denne Videnskab, hvorpaa de fleste og gavnligste Indretninger i det borgerlige Liv beroer, saa kan den aldrig have for mange Dyrkere; ja jeg troer endog, at en duelig Mathematiker, 5 for hvem Adgangen i det ene Land blev spærret, atter vilde finde den i det andet. Men uden at gaae saa langt, betænk saa engang, hvilke herlige Udsigter der findes blot ved Universitetet her til Lands. Vore tre matematiske Professorer: Wøldike, Bugge og Wolf ere alle 3 til Aars. Den første er saa gammel og svag, at han kan døe, naar det skal være, og de andre to ere kuns meget 10 maadelige Mathematikere. Det norske Universitet vil gjøre end flere Pladser vacante, og saaledes tør jeg maaskee haabe, at jeg ved fortsat Flid engang kunde gjøre mig Haab om en saadan Plads. Jeg gjør altsaa Begyndelsen med at tage philosophisk Doctorgrad, hvilken jeg maaskee om et Par Aars Tid kan erholde. Jeg anmælder da offentlige Forelæsninger over Mathematiken, 15 og gaaer saaledes gradviis frem, til jeg erholder det, som jeg ønsker.

For imidlertid ikke at sulte ihjel under alle disse Tilberedelser, dels for selv at fortjene noget, dels for at berede mig en anden Vei, som jeg kan have i Baghaand, om den første skulde glippe, er det maaskee muligt, at jeg tager Landmaaler- og Landinspecteur-Examen til Efteraaret. Dette er især Gyllem- 20 bourgs Plan, og om jeg gjør det, saa skeer det meest for at føie ham. Egentlig maae man først tage Landinspecteur-Examen 8 eller i det mindste 6 Aar efter Landmaaler-Examen. Men da jeg allerede forstaaer langt mere Mathematik, end jeg dertil behøver, saa faaer jeg nok Tilladelse til at tage begge paa een gang. Aarsagen, hvorfor jeg ikke gjerne tager den Examen, er, at de fleste 25 Landmaalere ere nogle ganske uhyre Klodse, saa at jeg egentlig synes, at jeg begiver mig i alt for slet Selskab derved. Thi en Landmaaler og et umælende Bæst ere næsten Synonymer; og naar en Fader har en Søn, som hverken duer til Studeringer, Handel eller noget andet i Verden, saa pleier hans sidste Resolution at være den at gjøre ham til Landmaaler. Jeg har derfor heller ikke 30 i Sinde, at gaae og maale Land op for Folk, men mere at have det Hele i Baghold, og kunne beraabe mig derpaa ved Ansøgninger om andre Ting.

Min gamle Lyst til Poesien er saa langt fra at være forsvunden, at den er langt stærkere end før. Jeg læser bestandig de bedste Digterværker, saavel Smaadigte, som Skuespil og Romaner, og især studerer jeg Göthes Mester- 35 værker. Forundre Dig ikke over det Udtryk at studere. Thi det er egentlig en falsk Idée, naar man kalder slige Beskjæftigelser Moerskabs-Læsning. At læse gode Digterværker er lige saa nødvendigt eller endnu mere, end at læse de saa kaldte nyttige Bøger, thi disse danne os til Videnskabsmænd, medens de første danne os til Mennesker; de udvide vor Forstand, medens disse be- 40 skjæftige vor Phantasie og vor Følelse. At jeg ogsaa selv undertiden forsøger

min Lykke i Poesien er en nødvendig Følge heraf. Dog skeer det ganske i Stillehed, som en Fornøielse for mig selv allene, og der ere neppe to Mennesker, som jeg lader see det. Imidlertid vilde det røbe en alt for stor Mistillid til min gamle Lærer, om jeg ikke nu, ligesom før, turde vise ham mine smaa ufuldkomne Forsøg. Jeg beder Dig derfor at modtage indlagte tvende Smaadigte. ⁵ De ere begge naturbeskrivende, det ene er en Vinter-, det andet en Foraars-Situation. Det skal glæde mig, om de kan gjøre Dig nogen Fornøielse, og et Øieblik opmuntre Dig mellem de mange kjedsommelige Forretninger, som Du sikkert er plaget med.

Men jeg har nu længe nok snakket om mig selv. Dette Brev er allerede saa ¹⁰ stort, at jeg ikke vil forøge dets Grændser, ved at skrive mere, skjønt Stoffet ikke vilde mangle mig. Kun saa meget vil jeg lade Dig vide, at jeg for længe siden har expederet din Commission til Brummer. Han har faaet alle Bøgerne tilbage. Det staaer nu til Dig snart at lade mig vide, hvorledes Du lever, og hvormed Du især beskjæftiger Dig. Jeg venter saaledes med det første at faae ¹⁵ Brev fra Dig. I mit næste Brev skal jeg besvare hvad der endnu er tilovers for mig i Dine forrige Breve. — Lad mig vide, hvorledes Christen lever. Hils ham fra mig, naar Du seer ham. Jeg har tusinde Hilsener til Dig fra min Moder, Gyllembourg og alle andre af Dine kjøbenhavnske Bekjendtere. Din Kone og din Søster beder jeg hilse mange Gange. Hvorledes lever din Moder og din ²⁰ anden Søster? Kirsten, veed jeg, tjener hos Etatsraad Pram. — Lev vel, kjære Hansen! Undskyld min Forsømmelse i at skrive i Betragtning af dette lange Brev. Lad mig nu see, at Du ikke gjengjelder Ondt med Ondt, men at Du snart glæder mig med et Brev.

Jeg forbliver

Din hengivne ²⁵

J: L: Heiberg.

16. Rasmus Emil Bruun til J. L. Heiberg.

Kiøbh: d: 9 Jan. 1812.

Gode Ludvig!

Jeg maa oprigtigen tilstaae, at jeg har været i den yderste Forlegenhed med hvad jeg skulde finde paa at give Dig, som kunde fornøie og glæde Dig ³⁰ saa meget, som jeg ønskede. Da jeg næsten var ved at fortvivle, lod Tilfældet, der altid er bedre end Forstanden, mig finde dette, som jeg haaber i flere Henseender vil interessere Dig. — Først er det overmaade kostbart og rart, dernæst udgives det for den længe søgte vise Steen og for et Lægemedel mod alle Sygdomme uden Undtagelse; har desuden den sieldne Egenskab fremfor ³⁵ andre Medicamenter, at det smager godt og man behøver lidt deraf. Endeligen er det, ja hvo skulde vel tiltroe den hellige Weyse sligt, af ham selv og skal fra i Morgen faaes hos ham tilkiøbs, som Du kan see af medfølgende Anonce.

Ved Hertz erholdt jeg det i Dag, da jeg sagde hvor nødvendig det var mig. Han handler heri ei saa galt, og har ret givet sig til at benytte sit Doctor-Diplom. — Da Hertz hemmeligen har faaet det og Weyse ej ønsker, at Anoncementet før om nogle Dage skal vorde bekiendt, saa lad ei nogen see den.

5 Lev vel; gid de maae være til dit Bedste, det ønsker Dig

Din oprigtige Ven

R. E. Bruun.

17. *Adam Oehlenschläger til J. L. Heiberg.*

Kiøbenhavn den 10 April 1812.

Tak for Laan, kiære Heiberg, af Deres Don Juan. Jeg har med Fornøielse
10 læst den, og overtudet mig om at det ikke var Nyheden og Overraskelsen der
indtog mig af den ved Opførelsen. De har med Lethed og Naivitet, Vittighed
og Phantasie vidst at sætte Dem ind i Situationen, og i det De trolig har holdt
Dem til de moliereske Skiønheder, har De hyppig tilføiet egne Træk og selv
egne Scener. Dialogen er i det hele flydende og munter. Det maaske lidt for
15 raske og flygtige undskylder Hurtigheden hvormed det er skrevet, og Bestem-
melsen hvorfor det er skrevet. Donna Elviras Scene og Munken røbe Sands
hos Dem for det inderlige og høiere; og Slutningen med Commandanten har
sat mig i Forundring over at De, som er Yngling, allerede indseer hvor nød-
vendig Oeconomien er for det Pathetiske, naar det skal giøre Virkning.

20 Bliv saaledes ved med Munterhed og Phantasie uden Pretention. Jeg skulde
tage meget feil dersom der ikke kom noget Godt ud deraf.

Deres

A: Oehlenschläger.

18. *Rasmus Emil Bruun til J. L. Heiberg.*

Almd. Hospit: d: $\frac{6}{10}$ 12.

25 Gode Ludvig!

At Du lykkeligen og vel er kommet over Sundet, veed jeg, men hvorledes Du
siden har havt det, er mig ubekiendt, da Gs endnu ei har faaet noget Brev fra
Dig. At Du imidlertid befinder Dig vel, og fornøier Dig brav, haaber jeg.

Ligesaa afvexlende og foranderligt Dit Liv nu er, ligesaa eenformigt er mit;
30 den ene Dag er ei forskiellig for mig fra den anden, uden at den kommende er
Prøvens Stund nærmere end den forbigangne. Ei banker endnu Hiertet hos
mig; men troe mig, naar jeg engang imellem tænker paa Examen, troer jeg
det næsten ei muligt, at jeg kommer op; jeg kan slet ikke blive fortroelig med
den Tanke. — Da Du er reist, er jeg endnu mere ene end før og jeg har ofte alt
35 savnet Dig. Naar jeg hører En springer op af Trapperne, troer jeg altid i første
Øieblik, det er Dig, men snart er den Drøm forsvunden. Fredagen, Du reiste,

var reent spildt for mig og jeg levede ei i Tanken om Examen, men naar og jeg skulde engang see Verden. — Dog nu til noget andet. Treschow holder ingen Disputeer-Øvelser før d. 15 Octb formedelst Examen philosophicum (Dens Gang mælder Hertz Dig). Artium skal i Aar aldeles forandres. Den skriftlige Prøve indskrænkes overordentlig; i Tysk, Fransk, Mathematik skal exami-⁵ neres mundtlig; der skal nu være Deputationer for Videnskaberne; det er efter min Mening en god Forandring.

Saa meget denne Gang, gode Ludvig! Da Du veed, hvor knap min Tid er, veed jeg og, Du undskylder mit Brevs Korthed! Lev vel, fornøi Dig godt og tænk undertiden paa
 Din hengivne Ven ¹⁰
 R. E. Bruun.

19. Rasmus Emil Bruun til J. L. Heiberg.

Kjøbh: d. 20 Octb 1812.

Gode Ludvig!

Hvor megen Glæde og Fornøielse Dit kiære Brev, som vi alle saa inderligen længtes efter, har forskaffet os, kan jeg ei beskrive Dig. Din gode Moder, der ¹⁵ vist hvert Øieblik med sin Tanke er hos Dig og som en Engel vaager over Dig, har været saa ængstelig for Dig, saa at jeg næsten selv og var blevet det. Ikke allene fra denne Frygt befriede Dit Brev os, men det lod os tillige have den Glæde at see, at Du befandt Dig vel og fornøiede Dig godt; just det som vi alle saa meget ønske. Da Du intet lader os høre om Ubehageligheder og ²⁰ Ophold, haaber jeg, Du heller ingen har havt.

Tak, gode Ludvig! for den Kiærlighed og Godhed, hvormed Du tænker paa mig. Ikke uden med en vis Stolthed seer jeg den Plads jeg har faaet i Dit Hierte mellem saa gode og dyrebare Mennesker. Hvor lykkelig er jeg dog ikke! Saaledes at elskes og agtes af dem, hvis Kiærlighed og Agtelse er mig dyrebar. ²⁵

Skiøndt Du er langt borte og jeg ei i et for mig fremmed og ubekendt Land kan i Tanken følge der dine Skridt, er Du derimod her i min Stue ofte hos mig; da tænker jeg: dette skal Du fortælle; derom spørge.

Af de Nyheder jeg har at fortælle ere Disse de vigtigste. Hospitalet har faaet Abels Karl til Oeconomus, og hvad det ei gik galt før, gaaer det nu. Artium, ³⁰ der er forandret paa den Maade, jeg har meldt Dig er begyndt i Dag. — I Torsdag disputeerte B. mod Howitz; der var kun fire; i et Punkt fik B. Ret. Næste Gang skal H. opponere mod Dahl.

Hvad mig selv angaaer, da er der ingen Forandringer skeet med mig. Alt er paa den gamle Maade. — Hver Aften nyder jeg Dine gode Forældres beha-³⁵ lige Omgang, hvorved jeg nyder saa behagelig en Opmuntring, at jeg aldrig har arbeidet med saa megen Lethed og Lyst til nogen Examen, som til denne.

— Hvor megen Taknemmelighed jeg er Dem skyldig herfor, som for saa megen anden Godhed, føler jeg selv, og det er mig ingen Under, at Du nødigen vilde forlade en saa behagelig Kreds.

Gierne skrev jeg Dig mere til, men jeg veed intet mere, der kan interessere
 5 Dig, ei heller har jeg længere Tid. Med en vis Undseelse afsender jeg et saadant Brev, naar jeg tænker, hvor vakkert og behageligt Dit Brev var. Og jeg troer, ingen har kunnet læst det, uden tillige at sige: »Det er et Mønster af et Brev«. Det viser det og i sin Virkning, thi meer end alt andet har det givet os alle en næsten uimodstaaelig Lyst til at see Sverrig; men ak! hvor vil man
 10 hen i disse Tider! Skriv os flittig til og glæd os med ret mange lignende Breve.

Dersom Du seer Molbech, saa hils ham saa meget fra mig. Han har vel faaet mine Breve; og nu lev vel for denne Gang det ønsker Dig af Hiertet

Din troe Ven

R. E. Bruun.

15 20. *J. L. Heiberg til Rasmus Emil Bruun.*

Stockholm d. 24de Oktober 1812.

Kjære Bruun!

I Gaar var det just 8 Dage, siden jeg ved min Ankomst her til Staden fik Dit lille Brev tillige med en Deel andre fra Kjøbenhavn. Jeg vil ikke tale om det daarlige Blæk, hvoraf Du har betjent Dig, og den sindrige Hermeneutik,
 20 som jeg af den Aarsag maatte betjene mig af, for at læse Din ellers smukke og tydelige Skrift; tvertimod takker jeg Dig ret inderligt, fordi Du ogsaa vilde være med iblandt dem, der gjorde mig min Ankomst til den fremmede Stad behagelig. Jeg kan ikke sige, hvor glad jeg blev over, at det første, jeg modtog, strax efter at jeg havde sat min Fod inden for Døren, var en Hilsen
 25 fra de Mennesker, som ere mig de kjæreste af alle, og deriblandt af Dig. Jeg ansaae det ret for et lykkeligt Omen, at blive saa vel imodtaget, som om jeg var kommen hjem. Hidindtil har mit Varsel ikke heller slaaet mig Feil. Den første lille Modgang jeg har havt, var, at jeg ikke kunde faae Pas til at reise til Valoxsæby i Dag, men tvertimod maatte see paa, at Gustav og Doctor My-
 30 reen reiste fra mig. Jeg er nu ganske allene, og bliver det endnu meer, naar Grev Taube een af Dagene reiser bort. Men alligevel kan jeg godt finde mig i denne lille Opsættelse; thi jeg morer mig ret godt her. De Selskaber, hvori jeg kommer, ere ret behagelige, endskjønt de endnu ikke ere mange; men det staaer til mig selv at forskaffe mig en større Cirkel, naar jeg kun afleverer alle mine
 35 Recommendationsbreve. Min Moder, som jeg skrev til i Gaar, har vel sagt Dig, at Molbech er i Upsala. Brevet fra Dig og det fra Nyerup leveerte jeg til hans gode Ven, Hr. Bibliothecarius Hammarsköld, som sendte dem til Upsala og

lod Molbech min Ankomst vide. Denne skrev mig til i Gaar et meget forbindtligt Brev, hvor han bad mig om at adressere mig til ham, naar jeg kom til Upsala; tillige lod han mig vide, at han i Morgen vilde reise til Valoxsæby til Paykulls, hvor han i det mindste haabede at træffe mig. Jeg har besvaret hans Brev med Gustav Taube, som i Aften kan være i Upsala, og jeg angav ham da Aarsagen, hvorfor jeg ikke kunde komme. Brillerne har Gustav taget med sig, Bøgerne har Hammarsköld, efter Molbechs egen Begjæring, beholdt.

Du siger, at mit Liv er foranderligt, dit eget eensformigt. Jeg paastaaer det omvendte, uden at bedømme Tingen efter min nye Theorie om det uforanderlige i det foranderlige. Thi jeg er vis paa, at Du nu ligesom før, hver Dag har en Mængde Ideer, Anelser, Haab, Frygt, videnskabelige Meninger og nye Synspunkter, endskjønt din locomotoriske Bevægelse er temmelig eensformig. Jeg derimod, endskjønt jeg daglig seer nye Ting og nye Mennesker, saa forekommer det mig dog, som om jeg var i en Slags Sjælesøvn; jeg veed ikke ret, om jeg moerer eller kjeder mig. Selskaberne ere virkelig moersomme, og her ere mange moersomme og muntre Mennesker; men jeg har endnu ikke havt nogen virkelig Interesse for nogen Ting, ingen sand Nydelse i den ædlere Betydning. Denne havde jeg hver Dag i Kjøbenhavn, og havde den ikke blot i mine Bøger, men i vor hele huslige Kreds, i Samtaler med Dig og paa mangfoldige Maader i vort hele Liv. Nu derimod gaaer jeg og gaber tankeløst paa alle Ting, seer blot Mangfoldigheden, uden egentlig at interessere mig for noget enkelt; thi jeg har ingen, med hvem jeg kunde dele min Interesse. Veien fra Tanken til Papiret er saa vidtløftig, den mundtlige Meddelelse er mig nødvendig. Jeg holder mig derfor selv i Illusionen, og ved alt hvad jeg seer, hører og siger, indbilder jeg mig, at min Moder, Gyllembourg, Du, Weyse ere tilstede med mig. Jeg holder ofte lange Samtaler med Jer i mine Tanker, og paa den Maade fordriver jeg Tiden saa godt jeg kan.

Tal ikke om Umuligheden af at gaae op til Examen. Der har maaskee aldrig nogen her til Lands taget den medicinske Examen med saa mange Kundskaber som Du; Du mangler blot Courage, og den kan man let have, naar man staaer paa en saa fast Grundvold, som Du.

Hvorledes lever Howitz og Bredsdorff? Hils dem begge ret mange Gange. Til Bredsdorff skal jeg skrive fra Upsala, og give ham Underretning om codex argenteus. Tak for Dine Underretninger om Examen Artium og Disputereselskabet; jeg venter at Du fortsætter dem og lader mig vide alt derhenhørende, især hvad der angaaer Disputereselskabet. Har Brix været fore? Har Brandis disputeret? Skriv mig til om alt Dette. Siig Bredsdorff, at han kan gjerne skrive mig først til; han har intet andet at bestille.

Mine Bemærkninger over Landet og Menneskene have en blot subjektiv Værdie; saa meget mere behøver jeg ikke at meddele dem, især da jeg haaber,

at min Moder og Gyllembourg have fortalt Dig Hovedindholden af de Breve, jeg har skrevet dem til. Lev ret vel, og tænk paa

Din hengivne Ven

J: L: Heiberg.

5 P. S. Glem ikke at hilse Kolderup fra mig, naar Du seer ham. — Lad mig vide, om der ere nogle Hospitalsnyheder, især paa den chirurgiske Side, og hils Candidaterne fra mig, naar Du seer dem, ligesom Hansen. En Ting, som interesserer os begge, maae jeg fortælle Dig, uagtet min Moder vel allerede har sagt Dig det: det er, at Aug. Wilh. Schlegel er her i Stockholm. Du kan
10 tænke, hvad jeg længes efter at see ham og gjøre hans Bekjendtskab. Jeg troer, jeg skal bede Baudissin i Morgen at præsentere mig for ham. Besynderligt, at man skal faae Sydens mærkværdige Mennesker at see, naar man reiser mod Norden. Dette er i det mindste en Fornøielse, som jeg ikke havde ventet mig i Sverrig. — Af min Moders Breve seer jeg, at du kommer temmelig flittig til
15 hende om Aftenen. Det skal du have Tak for. Jeg ved, det fornøier hende at see Dig, og hun kan nok trænge til Adspredelse, siden hun allerede længes saa meget efter mig.

21. Rasmus Emil Bruun til J. L. Heiberg.

Kjøbh d: 30: Octb 1812.

Gode Ludvig!

20 Hvor inderligten det glæder mig at erfare Du lever saa fornøiet og glad i St., kan Du ei troe. Jeg nærer alene den Frygt, at Du derfor ei saasart vil vende tilbage; men Du maa dog holde Dit Ord og komme til Julen i det mindste, hvor vi ville samles i Aar. — Ja, hvad synes Du? Troer Du jeg kan være skikket dertil? Jeg troer det ei selv, dog naar Examen er forbi, saa
25 maaskee kan Opfindelseskraften igien faae sin Plads og fortrænge Hukommelsen, der nu har Eneherredømmet i min Hierne. — Jeg maa ellers sige Dig at jeg neppe indleverer mit Petikum den 22 Novb, som jeg havde bestemt; jeg vil igien gjøre Opsættelse dog ei længere end til den 29 Novb og saa faaer det briste eller bære; da skal det skee. — Du skulde bare see, hvorledes mit
30 Kammer nu seer ud. Planter, Rødder, Metaller, Salte, Gifte i Overflødighed, og Gud veed alt hvad det Kram hedder, som vi Arme skal have i vort Hoved, hedder, ligge rundt omkring. Min Tunge skiærpes, eller rettere sløves, og min Middagsmad fordærves ved at smage paa alt dette. Jeg har opsat denne Deel lidt for længe, dog om det ei gaaer saa brilliant deri, kan det saamæn være det
35 samme. Sprengel, som jeg lovede mig saa meget af i hans Physiologie, har reent bedraget mig og jeg ærgrer mig ret over mit Kiøbmandskab. Det er et reent Hastværks Arbeide, hvori han slaaer om sig med de nyere Opdagelser i Chemie og Galvanisme, men uden Kritik, Smag eller reel Anvendelse. I Sand-

hed i lang Tid har ingen Bog ærgret mig saa meget som denne; meest af alt ærgrede mig dog den forbandede Mængde grædske Ord, hvormed han fylder Texten og det hvor vi have gode tydelige latinske Ord. Nei, er den specielle Deel ei bedre end den almindelige, saa er mit Haab aldeles feilslagen; da priser jeg Antenrieth; hos ham kan jeg finde noget. 5

Men, maa jeg spørge mig selv, er det rigtigt at fortælle Dig sligt, da Du lever i en anden Sphære og hverken tænker, ei heller maaskee vil høre sligt medicinsk? Dog det skader ei Du midt i din Gammen, tænker paa, hvad der forestaaer Dig; en skøn Modsætning: Selskabet hos Gyldb. og Almd. Hospit: Patienter. — Ja vel, er det sidste ei godt; det tilstaaer jeg, men endog det før- 10
ste vilde ei evig fornøie og Modsætning forhøier alt.

T's Disputeer-Øvelser ere nærved deres Undergang. Sidste Gang var der kun fire: D. H. K. og D.-K. bliver nu og borte. Alene herfor maa Du vende tilbage, og føre nyt Liv ind i det forfaldne Samfund samt udfordre Bresd: der uden Grund forsømmer Selskabet, glemmer at skrive Dig til og ei kommer 15
hiem til Eder. Send ham en ordentlig Udfordring. Skielderup vil til Vinter og have saadanne, men han veed ei hvad Prop. maj. & minor er. Howitz var hos ham forleden Dag og da bad han om hs og mine Afhandlinger, bad H laane sig en Logik for at læse derom; hvad synes Du? Derpaa roste han som sædvanlig sin lille Bog og endte med, at Treschows Psychologie (der nu er 20
udkommet og som T. i Fortalen vil have skal være 3die Deel af Skiold. Physiologie) forstod han ei, ja syntes endog der var meget reent galt deri. Ei mine Ord igien. Howitz kom og fortalte mig alt dette og da savnede vi ret Dig for næiere at kunne have drøvtet det hele.

Til Hospitalets Nyheder hører, at Bechmann er syg af en ubetydelig Galde- 25
feber, Nagel gaaer med Roggert, at Folk dør lige stærk og at Stuerne saaledes forandres, oppudsens etc., at jeg ei kiender mig igien eller veed meer Beskeed paa Hospitalet.

Jeg er nu som hiemme hos dine Forældre. Løverdags og Søndags Aften undtagen, er jeg alle andre Aftener der og faaer mig en fornøftig Boston; siden 30
politiserer vi en god Stund; hvor godt alt dette bekommer mig kan Du ei troe, og jeg har den Overbeviisning, at denne saa behagelige Opmuntring, som jeg aldrig før har nydt, er Aarsag til min gode Helbred og mit gode Humeur. Nu ængster mig 2 Ting Examen og Julen; hvad skal jeg faae til Dig? Hvad til Weyse. Kom snart hiem at jeg kan raadslaae med Dig. 35

Siig Molbech, om Du seer ham, at han faaer Brev paa Tirsdag fra mig, at hs Broder er fra Hospitalet og noget bedre, at hs Fader har været her i Byen i disse Dage. Hils ham saa meget fra mig.

Og nu til Slutning, tak for dine mange Breve; det er ei Ironie, thi de Breve Du skriver saavel til Din gode Moder, som G, ere de saa inderlig gode ei blot 40
at sige mig Indholdet af, men og at lade mig have den Fornøielse at læse. Jeg

har ret meget at tale med Dig om i denne Anledning. Kun eet Raad strax; bliv ei alt for forliebt i Frøkenerne.

Lev vel, gode Ludvig og tak fordi Du husker mellem saa megen Fornøielse
den der med Glæde kalder sig

Din troe Ven

5

R. E. Bruun.

d ³/₁₁ 12. Jeg har alt bragt Kolderup din Hilsen, som han herved takker Dig for. Han vilde gjerne skrive Dig til, men har endnu travlere med sin Examen end jeg, desuden har han faaet en nye Forliebelse, der dog ei kan vindes ved Kiærlighed og det er Lyst til Skibsteds Bibliothek, men dette skal koste 10000rd.

10 22. *J. H. Bredsdorff til J. L. Heiberg.*

Walk: Colleg: d: 2 Nov: 1812.

Kjære Ven!

Rimeligviis skulde jeg have fulgt min gamle syndige Natur, som driver mig til at skye Brevskrivning |: subjectiv taget :| som en Pest, hvis Din gode Moder ikke havde bedet mig om at skrive Dig til. Men ikke maa Du troe, at
15 jeg fordi jeg strax lovede det, ogsaa strax gjorde det; nej som sædvanligt skeer med hvad jeg skal foretage mig, det er opsat fra een Dag til en anden; snart havde jeg ikke Tiid, snart vilde jeg bie til Postdagen fordi Brevet ellers blev for gammelt, naar Du fik det, og naar Postdagen kom, havde jeg et andet Brev nødvendig at skrive, og at skrive to Breve paa een Dag — nej det kunde
20 aldrig gaae an, snart havde jeg ikke Blæk, snart ikke Papiir i Huset; — dog det sidste var Løgn, med mindre det forstaaes kum |: der har jeg gaaet hen og skrevet det Ord med danske Bogstaver; har jeg sagt a, saa maa jeg sige b med :| grano salis |: Om Forladelse, der hængte et Haar ved Pennen :|; Papir og Blæk var der nok i Huset; men ikke i den Deel af Huset, hvor jeg er Herre,
25 saadant Papir og saadant Blæk, som kunde være passende til et Brev til Dig. Af slige Skin- og Ikkeskin- Grunde maa Du tænke Dig een for hver Dag, siden jeg var hos Dine Forældre; thi førend jeg havde skrevet Dig til, torde jeg ikke komme for Deres Øjne; — som bliver i Alt circa 14 Dage. Jeg skulde nu fortælle Dig nogle akademiske og litterariske Nyheder: iblandt Disse er det vel
30 den vigtigste: Die Veneris Hafnia profecturus sum; det er udlagt: der er kommen en heel Hob Russer til Kjøbenhavn. Af disse Russer, som vare 98 i Tallet ere ikke mindre end fire rejserede. Man siger, at slet Ingen har faaet u:g: for latinsk Stiil, og at altsaa Ingen kan blive indkaldt; dog har jeg atter hørt at en Christianienser, Schwach, skal have faaet sit m:g: gjort om til u:g: og skal
35 blive indkaldt. Du veed vel Forandringen der er gjort med Examen, at Deputationsindretningen er ophævet, og at der bliver examineret baade mundtlig og skriftlig i Religion, Mathematik og de levende Sprog. — Paa Treschows Disputereøvelser kommer der nu sædvanlig kun 4 eller 5. Kolderup og Bruun kommer der nu ikke fordi deres Examen er saa nær forhaanden; Du er ogsaa

fraværende, som Du vel veed. Med min Opponering mod Howitzes lange Inddeling gik det maadeligt nok; [jeg] havde ikke beredt mig paa ret mange og vigtige Indvendinger, fordi jeg troede at Bruun skulde ogsaa opponere, men han kom slet ikke. Nu har vi Theses at disputere over, eller rettere sagt Beviser for Theses. Dahl forsvarede næstsidste Gang den Sætning: der gives ingen 5
 Atomer; men jeg hørte ikke hvorledes det gik, da jeg havde glemt at komme den Dag; sidste Gang forsvarede jeg et Beviis for den Sætning at 2 rette Linier ikke indslutte et Rum, imod Dahl alene; — men gjør ikke to, saa gjør 4, det mærker jeg her, siden jeg ikke faaer Rum til at skrive mere end netop at jeg forbliver
 Din hengivne Ven 10

J: H: B:

23. Rasmus Emil Bruun til J. L. Heiberg.

Kiøbh: d: 3 Novb. 1812.

Gode Ludvig!

Jeg har i Dags Formiddag modtaget Dit Brev, hvorfor jeg herved takker Dig saa meget, men ei maa Du troe, at Du derfor faaer Brev i Dag. Nej, alt 15
 i Fredags var medfølgende Brev færdig, men det kom for silde. I Dag maa jeg jo da skrive en lille Anbefaling for det, deels da det alt er gammelt, er skrevet med slet Blæk og, som ethvert forlagt Brev ei behager sin Forfatter; og da jeg kun kan skrive Dig lidt til i Dag og Dit Brev har givet mig Stof til meget, beder jeg Dig ei forsmaa det. 20

Af mit ældre Brev seer Du, at jeg troede, Du ret befandt Dig i den bedste Tilstand i Verden; af Dit Brev lader det som det hele kun har øieblikkelig Værd og slet ikke formaaer at erstatte Dig Dit Ophold hiemme. At Du vel kunde længes efter et Hiem, som Dit er, er naturligt, men at Opholdet dog og skulde være lærerigt, kan jeg ei andet end troe og skyder Skylden af denne 25
 Idee [paa] det nedslagne Sind, som man altid maa være i et fremmed Land naar man er ene og tænker paa og skriver til Hiemmet. Dog kiender jeg Dig for godt til at troe, at Tingene blot løseligen skulde virke paa Dig; naar Du kommer hiem, ville vi ret erfare og Dine Breve stadfæste det alt, at Du reflecterer herligt over alt. Hertil kommer endnu, at jo længere Du har været 30
 borte, jo bedre vil Du befinde Dig, og naar Du faaer tale med den gode Molbech, vil Du dog faae en Dansk, Du kan meddele Dine Tanker. At derimod mit Liv kun er eensformig baade i Rum og Aand (for at bruge dette Udtryk) maae Du ei nægte, thi alle Evner hvile hos mig uden Hukommelsen, der snart øves paa Bangs, snart paa Skielderups Maneer. Det eneste jeg har læst for at 35
 tænke, var forleden Dag i Sprengel og Du seer af det forrige Brev, hvorledes det behagede mig. I Dag læste jeg i Brandis, men fandt min Aand ligesaa lidt oplagt til at grunde, som det [var] passende at gjøre sligt nu. Gud skee Lov, snart er det forbi, og Aaget er afkastet.

Hvad T.s Disput. Sskab angaaer føier jeg til det øvrige, at Fogtmann, bekiendt af Irettesættelsen han fik af Consistoriet for et Udtryk mod de theol. Studerende, er antaget deri. At Howitz kan komme Dig liig i Virksomhed, at K og jeg ere permitterede af Tienesten. Endnu eet, Brix har man ei seet i 5 lg Tid; han har i Thalia spilt en Kammerherre og været nær ved at udpibes.

Jeg veed for nærværende saa lidt om Hospitalet, at det næsten er en Skam for mig. Kun 2 Ting ere trængte til mine Øren, nl at Badehuset, der ligger i Jernlænker forleden Nat havde absenteret sig, at Skibsfolkene meldte de Badende (Futur. part.) at de havde seet det paa Reisen til Knippelsbroe og 10 at det nye opbyggede, ei endnu færdige Huus er nær ved at styrte, da der maae for Vandrenderne der skulde graves før Bygningen er opført, graves ind under det.

Du gjør den Bemærkning at Du ved at reise i Nord finder, hvad man skulde søge i Syd. Ja forunderlige Tider; dog jeg skulde ei sukke, ei frygte, naar Norden maatte vorde et sikkert Tilflugtssted for al Godt, men ak, dertil har det 15 ei Kraft; det rige Engelland eller Nordamerika vil høste af Europa's Ulykke, som Grækenland af lille Asien. Jeg interesserer mig meget for min Tid i denne Verden, neppe har større Revolution fundet Sted. — Til Sorg for mange kom Bruuns Sildinger ud, til Sorg for flere, til Glæde for andre er i vor christe- 20 lige Tid, da Trykkefrieheden er indskrænket, hans Frietimer udkomne, der da intet Baand var paa Trykning, forbødes, under Tittel af Digte —! O tempora, o mores! — Oehlenschläger derimod har paa sin Benefice Forestilling næsten havt tomt Huus. Maaskee har Høsts Bog alt virket; (skaf os dog Oplysning om den). Ukrudtet voxer altid frodigst. Papiret er til Ende og endnu havde jeg 25 meget at sige Dig, og hvoraf jeg endnu maa fortælle Dig, at Brandis vil læse over Therap. spec. for 30 rd! — Det er Tid at slutte; jeg trøster mig med, at Din gode Moder meddeler Dig alle øvrige Nyheder, samt Bresdorff, der i Dag skriver Dig til. For Din Skyld har Hospitalet maattet give mig nyt Blæk, for at Dine Øine i Dag ei skulde lide baade af den fine Skrift og blege Skrift. Lev vel, 30 hils Molbech og vær selv hilset fra den, der neppe kan faae Plads til at sige det han saa gjerne vil være
Din troe Ven

R. E. Bruun.

24. J. L. Heiberg til Rasmus Emil Bruun.

Kbhavn. d. 24de Juli 1813.

(Koncept).

35 Bruun! du alt for lykkelige!
See kun, hvad dig Skjæbnen gav!
I det skjønnne danske Rige
Tumles du paa Land og Hav.
Kan du paa din Lykke skjønnne,
40 Du, som seiler til den kjønne

Lange, smalle Blomsterstrand,
Kortelig, til Langeland?

Meens Du gaaer i Skov og Enge,
Bakker op og Bakker ned,
Dvæler i Naturen længe, 5
Bader dig i Salighed,
Maa jeg inden Stadens Mure
Sidde her og kukkelure;
Og i Tanken blot jeg kan
Være med paa Langeland. 10

Dog jeg vil dig ei misunde,
Nei, jeg følge vil din Gang
I de høie Bøgelunde
Mellem Fryd og Fuglesang.
Derfor staaer jeg op paa Stolen, 15
Tager ned fra Bogreolen
Vores Ven, Pontoppidan,
Kaster op paa Langeland.

Hæftigt da mit Hjerte luer,
Naar jeg monne Bogen see. 20
Mange skjulte Ting jeg skuer,
Som du selv ei veed maaskee:
Hvor de tappre Langelænder
Tusind Svenske Dødsbud sender,
Saa, at man i Krigstid kan 25
Være tryk paa Langeland.

Gaae engang til Hovedstaden
Paa den lille nette Øe.
Har du der beskuet Gaden,
Har du seet den klare Søe, 30
Saa betragt de gamle Volde,
Som blev gjort af svenske Trolde,
See at faae dem sat i Stand
Til et Værn for Langeland.

Dog imellem mange andre 35
Rare Ting, som findes der,

Maa du først og fremmest vandre
Hen engang til Tranekjær,
Og det gamle Taarn bestige,
Hvorfra hele Danmarks Rige
5 Neppe større synes kan,
End paa Kortet Langeland.

Taarnet er saa stort allene,
At det sees i Meklenborg.
Men jeg maae dog, nota bene,
10 Sige til min største Sorg:
Taarnet skal, med mange flere,
Ikke længer existere,
Hvilket jeg ei nægte kan,
Er en Skam for Langeland.

Men jeg vil dig lade vide
15 Nu en Ting af Vigtighed,
Om et Taarn fra gamle Tide,
Men som nu er revet ned.
Du vil finde end en Bunke
20 Af de gamle Steen, som sjunke.
Grav du der, saa dybt du kan,
Meens du er paa Langeland.

Søg at finde der en Kiste,
25 Søg, som om det gjaldt dit Liv!
Thi i den engang forliste
Slottets herlige Archiv.
Thi da Taarnet ned blev revet,
Kisten er begravet blevet,
30 Af en Fogd, en Klodrian,
Thomas Beck fra Langeland.

Sikkert kan det ikke feile,
At du ogsaa gjør en Tour
Til det gamle Faareveile,
Og dets herlige Natur.
35 Og saasart du did er kommen,
Tag saa Digtet op af Lommen,

Som en Digter skrev forsand,
Da han var paa Langeland.

Dine trende Commissioner
Med en Hilsen og en Sax
Til forskjellige Personer, 5
Dem har jeg besørget strax.
Tak for Saxen skal du have;
For den anden Hilsens-Gave
Skal et lille Nik forsand
Sendes dig til Langeland. 10

Jeg har og hos Reinhardt været,
Bragt ham dine gamle Been,
Og ham ligerviis besværet
Med en Æske Kalk og Steen. 15
Dem han mig tilbage sendte,
Med de Ord: »Jeg ei dem kjendte;
Gjem dem til en chemisk Mand,
Som er født paa Langeland.« —

Een Ting jeg dig end fortæller,
Som jeg nys at høre fik: 20
En elskværdig Frue fælder
Om mit Stykke den Kritik:
(Hvem hun er, du selv kan gjætte,
Thi jeg tør det ei berette,
Da jeg ikke kjende kan 25
Tausheden paa Langeland).

»Det er grumme daarligt lykket;
Selve Kongens Character
Er det sletteste i Stykket.
Om hun ei urigtigt seer, 30
Er det fuldt af Lapserier.«
(Slige Ord mit Hjerte svier).
»Neppe kunde det gaae an
For et Barn paa Langeland.

Ingen handler, alle snakke, 35
Deraf bliver man dog kjed.

Skal med Sligt vi ta' til Takke!
 Hvilken Ubeskedenhed!
 Til en Øvelse med mere
 Dertil kan det vel passere.«
 5 Ha Kritik! Urene Vand!
 Gid jeg sad paa Langeland!

Saadant maae jeg Arme høre,
 Bryder mig dog ei derom.
 Men desmere monne røre
 10 Mig min egen skjæve Dom.
 Stykket har jeg selv bagtalet,
 Thi det er fra Idealet
 Fast saa langt som Laalands Strand
 Fra det lange Langeland.

Hvad har jeg da nu at gjøre?
 Er det rigtigt, er det slet?
 Nu skal du kun faae at høre,
 Døm saa selv, om det er ret.
 Bort jeg nu mit Stykke lagde:
 20 Og til Oehlenschläger sagde:
 Giv kun dit til Weysemand!
 (Bliv ei vred paa Langeland).

Meens nu Weyse componerer
 Oehlenschläger's Opera,
 25 Mig min Musa inspirerer
 Til at ændre, tage fra,
 Lægge til, og kort, forbedre,
 Saa at Stykket kan mig hædre.
 Tingen nu ei ændres kan;
 30 Bliv ei vred paa Langeland!

Vil du ei saa artig være,
 Naar du snart mig skriver til,
 Den Recept mig at forære,
 Som du veed, jeg bruge vil,
 35 Efter hvilken dine Venner
 Pleie børste deres Tænder,

Som du nok erindre kan,
Skjønt du er paa Langeland.

Tænk, hvor jeg blev angst og bange,
Da jeg nys paa Gaden gik.
Allerbedst jeg monne gange, 5
Werlauff jeg at skue fik.
Hvordan skal jeg det forklare,
Og mig Stakkel tage vare.
Ham det ikke være kan,
Thi han er paa Langeland. 10

Nu jeg holder op at klinge
Alt med disse smukke Ord.
Hils den unge Rosenvinge,
Hils det hele Reisechor. 15
Hilset vær af dine Venner,
Glem ei mine arme Tænder.
Skriv mig til, saasnart du kan,
Moer dig godt paa Langeland!

J: L: II:

25. *J. L. Heiberg til Rasmus Emil Bruun.*

Kbhvn d. 7de Aug. 1813. 20

(Koncept).

Med Vers begyndte jeg, min Ven, Correspondancen,
Med Vers nu ogsaa jeg gjør Ende her paa Dandsen.
Jeg for det første da dig gratulere vil,
At endelig Corsøer du nu er kommen til. 25
Ak Gud! Nu er du der med Rosenvinge ene,
Nu gaaer I paa Korsørs de skrækkelige Stene.
Jert Selskab borte er; kun to og ikke fleer,
I ei beherskes nu af en Postfører mer.
Jeg skjælver for, at I paa egen Haand vil nøle, 30
Og i den store Stad forfærdeligen søle,
Forinden I har seet enhver Mærkværdighed,
Saa at I derom strax kan give os Beskeed.
Maaskee I farer vild paa den corsørske Gade,
Saa at I finder ei til Kjøbenhavn tilbade. 35
Af denne Grund har jeg et Reisekort jer gjort,
Som viser Eder Vei, endskjønt det ei er stort,

Af Kjærlighed til dig jeg har det tegnet sponte,
Og sat det forrest frem paa Brevet her in fronte!
Iligemaade, Bruun, min elskte Hjerter Knægt,
Du finder af Corsøer et meget godt Prospect.
5 Ved disse tvende Ting jeg haaber, at du skulde,
Saasnart du ønsker det, nok finde Vei tilfulde.
Jeg ei desmindre dig instændig bede vil,
Om ei at nøle, men at komme snart hertil.
Jeg ogsaa anden Gang dig lægger end paa Hjerte,
10 At lindre kjærligen de Patienters Smerte,
Som jeg har sagt, at du i Roskild finde vil,
Ifald du kun, saasnart du kommen er dertil,
Vil gange lidet ind i Domprovst Hertze's Bolig,
Og derved gjøre os og mange andre rolig.
15 Den lille Heiberg har kun phantaseert en Nat,
Nu har hans Meslinger ham fuldkommen forladt.
Og hvad en Lykke er, de andre have ikke
Til nogen Smitte følt, til disse Øieblikke.
Jeg end engang mit Ord for dig vil repetere:
20 Du gange lidt derind, de Syge at curere.
Om ogsaa Tiden er dig nok saa kort og knap,
Saa gaae dog ind til dem, kuns i en lille Rap.
Fra Howitz skal jeg dig en kjærlig Hilsen bringe,
Iligemaade til den unge Rosenvinge.
25 Igaar han kommen er fra Vordingborg igjen,
Og har i Dag beviist sig som din sande Ven,
Idet han kom til mig, og spurgte, om du leved,
Og hvad du havde mig i dine Breve skrevet.
Jeg tog da hvert og eet af dine Breve frem
30 Og læste dem for ham tilsammen alle fem.
Han paa sin Reise har sig herligen fornøiet,
Og været vidt omkring, ifald han ei har løiet,
Paa Falster, Lolland, ja, ifald man ham kan troe,
Saa har han været selv i Staden Mariboe.
35 I Dag han reiser ud til Vedbek, maae du vide,
Paa Mandag kommer han tilbage her i Tide,
Paa det at han kan faae at vide, hvad der staaer
I Brevet, som fra dig jeg rimeligviis faaer.
Jeg takker dig for det af tredje denne Maaned,
40 Hvori for alle Skjænd du haver mig forskaanet.

Jeg det i Morges fik, da jeg paa Sengen laae,
 Men strax jeg brød det, og dets kjære Indhold saae.
 Jeg følte strax hos mig den allerstørste Lyst
 At seile ogsaa til den langlandske Kyst.
 Jeg til mit Under seer, at Plessner haver Sviger- 5
 Forældre, kjære Ven, alt eftersom du siger.
 Deraf da følger klart og tydeligt igjen,
 At han har giftet sig? Er det ei sandt, min Ven?
 Men Herre Gud! Hvorfor har du iblandt saa mange
 Af dine Breve, snart paa fire Sider lange, 10
 Ei nævnet mig en Sag, som er af saadan Vægt,
 Kun med en halv Snees Ord, ugudelige Knægt?
 Siig, er hun ung og smuk, er det en artig Kone?
 Forstaaer hun ham tilgavns med Huuslighed at krone?
 Thi om jeg rigtigt har i dine Breve seet, 15
 Saa er jo Langeland riigt paa Moralitet.
 Har hun da Børn, min Ven? Og i saa Fald, hvor mange?
 For slige Spørgsmaal skal du ikke blive bange.
 Du slipper for paa dem mig skriftligen at svare,
 Men til vi sees igjen, jeg skal dem nok bevare. 20
 Man siger her forsandt (Men mon man det kan troe?)
 Fra Nordamerika nu kommen er Moreau,
 Han lover, at han vil (saa sige mange flere)
 Den russiske Armee mod Frankrig commandere.
 Der bliver ingen Fred, saa har man mig fortalt, 25
 Paa begge Sider man paa nye sig ruster alt.
 Troe mig, Napoleon er ikke lidet bister!
 En anden Nyhed er: den russiske Minister
 Har en Befaling faaet at reise i en Fart,
 Og sig til Sverigs Kyst begive ganske snart. 30
 Lad dette være nok. Nu kan jeg ikke mere,
 For denne Gang jeg ei kan skrive Breve flere.
 Jeg venter dig, min Ven, med Utaalmodighed,
 Og ender dette Brev nu i mit Ansigts Sved.
 Da nu Studenterne har længe ført Bataille, 35
 Saa vil de lade slaae den omtalte Medaille.
 Alt Planen færdig er, den bliver ganske net,
 Og bliver ziret med Etatsraadens Portræt.
 Betænk, forleden Dag, dengang de exerceerte,
 Og for hans Majestæt med Ære manœvrerte, 40

En sær mærkværdig Ting paa Veien arriveerte,
 Dengang tilbage de fra Fælleden marscheerte.
 En Hest var bleven lybsk, og rendte med en Gik,
 Hvori en Dame sad, der største Angest fik,
 5 Og Skjæbnen vilde, at den skulde Veien tage,
 Hvor just Studenterne i Procession mon drage.
 Du veed, Lorentzen er en saare modig Fyr,
 Saasnat han altsaa saa det skrækkelige Dyr,
 Som just begeistret af den skjønne Krigsmusik,
 10 Til endnu større Flugt en større Længsel fik,
 Saa tænkte han: Au vee, her kommer jeg i Fare,
 Jeg er jo General, jeg paa mit Liv maae spare.
 Han vendte derpaa om, og sporede sin Hest,
 Reed i Armeen ind, alt som han kunde best.
 15 Igjennem den da først en Rytter monne ride,
 Den derpaa samme Stød af Vognen monne lide
 Og af den lybske Hest. Heel mange var i Fare,
 Dog monne Lykken dem saa temmelig bevare.
 I dette Øieblik har just mig Holstein sagt,
 20 Og har med Sikkerhed den Efterretning bragt,
 At General Moreau ved Gothenborg er landet.
 Hvad synes dig om det? Er ikke det forbandet?
 Dog jeg forvilder dig med al for megen Snak.
 Lev vel, og kom nu snart! saa skal du have Tak.
 25 Jeg skal i denne Stund din Moder Brevet bringe,
 Glem ei at hilse smukt den unge Rosenvinge.
 Vi alle hilse dig venskabelig igjen,
 Elsk stedse mig, som er for dig en

trofast Ven.

30 26. *Kamma Rahbek til J. L. Heiberg.*

Bakkehuset d. 4 Sept: [1813]

Kiæreste Ludvig!

Du beviser mig en virkelig Tieneste, hvis Du er saa god, egenhændig, at
 overlevere Superintendent Adler medfølgende Brev, og da erkjendige Dig, om
 jeg efter mit Ønske kunde faae ham i Tale paa Søndag Formiddag, eller
 35 hvad anden Dag det kunde være ham beleiligt, at skiænke mig nogle faa Øie-
 blik. Træffer Du ham ikke hiemme naar Du afleverer Brevet — som jeg øn-
 sker maatte skee strax — da kan Du vel uden stor Uleilighed, da Du boer
 i Gaard med ham, finde en anden Tid i Dag da han er tilstede, og da er mit

videre Ønske, at Du i et Par Ord vilde give mig den fornødne Underretning, og at disse Par Ord maatte sendes paa Dagens Comptoir i Pilestrædet, saaledes at jeg endnu i Aften kunne faae dem derfra. Jeg vil gjerne igien være Gesandt for Dig, til alle Bakkehusets og omliggende Gaardes Beboere, baade Christne og Jøder, ja jeg vil giøre langt meere til Giengield, hvis Du blot vilde⁵ tilkiendegive mig Dine Ønsker.

Hvor kiært Dit Besøg var mig, kan jeg ikke beskrive Dig, men blot forsikkre Dig at Du derved har opfyldt et af mit Hiertes inderligste Længsler. Derfor takker jeg Dig nu ogsaa af mit inderste Hierte derfor, og beder Dig ogsaa instændig, at Du vil komme snart og ofte igien.¹⁰

Mere har jeg nu ikke Tid at sige Dig, uden min kiærlige Hilsen til Din gode, elskværdige Moder, og til Gyllenborg.

Din dig oprigtig hengivne

K: M: Rahbek.

27. *Kamma Rahbek til J. L. Heiberg.*

Bakkehuset d. 7 Sept: [1813].¹⁵

Kiæreste Ludvig!

Det er sandelig ikke med min gode Villie, at jeg først nu takker Dig for Din Beredvillighed i at udrette min Commission, og for Dit baade ziirlige og elskværdige Brev, som jeg uden Din Brøde først modtog, da jeg kom hjem i Søndags Middags. Og endnu mindre var det med min gode Villie, at jeg ikke holdt²⁰ Dig mit Løfte, men fornemmelig en Følge af, at jeg ikke fik Dit Brev inden jeg tog herfra. Thi da jeg ikke vidste, hvad Haab jeg turde giøre mig, om at træffe Adler hjemme, vidste jeg egentlig slet ikke hvad jeg skulde bestemme mig til, men besluttede da endelig, at det klogeste var at søge Dig, for at hente den Underretning, der laae til Seidelins. Dette forsøgte jeg ogsaa virke-²⁵ lig, men da jeg ikke erindrede i hvilken Etage Du boede, gik jeg fra Dør til Dør indtil endelig Adler kom selv ud paa Trappen, og viste mig Vei, men ikke til Dig. Nu var dog altid min Trøst, at jeg siden kunde komme til Dig, men da jeg saa blev opholdt saalænge hos Adlers, at jeg kunde forestille mig Rahbek utaalmodig ventende sin Middagsmad her hjemme, saa nødtes jeg til at skynde³⁰ mig afsted, da jeg dog kun kunde have viist mig for Din Moder som et Stierne-skud. Men aufgeschoben er ikke aufgehoben, og jeg kommer sikkert, og maa-skee meget snart. At det imidlertid virkelig gjorde mig ondt, at jeg ikke saae Din Moder den Dag, og at jeg brød mit Løfte til Dig maae Du endelig [troe] paa mit Ord, og ikke være vred derfor.³⁵

Jeg vilde gjerne have anstrænget mig med dette Brev, for om mueligt at overbyde Dig, og havde til den Ende taget et Stykke Papir frem, der er prydet med den store Napoleons Billede; men da jeg erindrede, at jeg ikke havde uden

de allerelendigste Kragefjær at skrive med, nænnede jeg dog ikke at overmale hans keiserlige Majestæt med Kragetæer, som jo vilde have været en Majestæts Forbrydelse. Derfor tog jeg et fiendtlig Stykke Papir, men vær overbeviist om, at Du, saasart jeg faaer ordentlige Kragefjær fra Herremanden
 5 paa Gamle-Kiøgegaard, skal see et Brev, hvis Ziirlighed skal forbause Dig.

Du havde Ret i, at det ikke var smukt af mig, ei at sige Noget om Dit Stykke, hvis jeg nemlig havde vidst Noget at sige Dig, eller læst det dengang; men da ingen af Deelene var Tilfældet maatte jeg vel tie. Sagtens kan jeg heller ikke sige Meget i Dag; men jeg kan dog sige Dig, at jeg endelig i Dag har
 10 faaet Roe til at læse det, |:Du maae forresten slet ikke troe, at jeg har forsinket det, thi Etatsraad Olsen skulde dog først have det i Morgen, og havde jeg ikke vidst det, havde jeg sikkert læst det en Nat, siden jeg slet ikke kunde [faae] Roe til det om Dagen:| og jeg har gjort det med megen Fornøielse. Det har interesseret mig i det Heele, især har alt det Deilige du siger om Tycho
 15 Brahe rørt og glædet mig inderligt og givet mig megen Lyst at faae meget mere at vide om denne mærkelige Mand, end jeg tilforn har vidst.

Onsdag Morgen.

Da jeg var kommen saavidt i Aftes, blev jeg afbrudt og skiøndt jeg nu skammer mig over Grimheden af den Skrift, Du kalder: skiøn, vil jeg dog
 20 for[t]sætte dette Brev, for at Du ikke skal vente flere Dage efter min Tak; og desuden frygter jeg ogsaa, at Du eller Din Moder kan have hørt, at jeg var Eder saa nær i Søndags, uden at lade mig see, og da dømme underlig om mig. — Om Dit Stykke kunde jeg have Lyst til at sige Dig meget, naar ikke Budet, der skal bringe dette til Khavn skulde gaae om faa Minuter. Nu kan jeg kun
 25 sige Dig, at iblandt Sangene, som alle forekomme mig meget vakre, og nogle ordentlig vidunderlig skønne, rørte Claras Romanze mig allermeest, hvorfor jeg ogsaa har læst den mange Gange. Endelig maae jeg tilføie dette, at kunde jeg gjøre noget til det, saa fik Du visselig Dit Ønske opfyldt i Henseende til Antagelsen og Opførelsen af Dit Stykke; men at jeg, skiøndt alle
 30 3 Theater-Directeurer ere mine gode Venner, ikke tør haabe at kunne udrette noget til Dine Ønskers Befordring, ifald de skulde møde Hindringer.

Hvor knap Tiden er, maae jeg dog endnu bede Dig tusinde Gange om Forladelse, fordi jeg har fornærmet Din Æresfølelse ved min forkeerte Udskrivt paa Brevet til Dig. Men det havde været meget smukt, om Du havde corri-
 35 geret den endnu større Sottise, jeg begik ved Udskrivten paa Brevet til Adler, og det havde røbet en vidunderlig Sagacitet hos Dig, hvis Du havde indseet, at Jomfrue Busks Jordefærd var Skyld i, at jeg skrev dumt uden paa 2 Breve.

Og lad mig nu endelig sige Dig, hvad der for mit Hierte er det allervigtigste,

at Du ved Dit kiærlige Brev, og ved at have ladet Ord, der virkelig kom fra mit Hierte, finde Adgang til Dit, har forøget den Glæde, Dit korte Besøg forskaffede mig, og rørt mig saa dybt, og inderligt, at jeg nu ikke kan skrive om det, uden at græde af Glæde. Gud velsigne Dig altid, og lade Din Aand og Dit Hierte altiid blomstre saa skjønt, som hidtil. Din kiærlige Moder og Gyllembourg, maae Du endelig overbeviise om, at det var ganske imod min Villie at jeg ikke kom til dem i Søndags, og hilse Dem inderligt fra

Din oprigtig hengivne

K: M: Rahbek.

Rahbek hilser Dig venskabeligst, og bringer nu Dit Stykke i Theater-Direktionen til Etatsraad Olsen.

28. *Kamma Rahbek til J. L. Heiberg.*

Bakkehuset d. 23de Dec: 1813.

Elskværdigste Vidunder!

Gid jeg kunde sige Dig, som jeg vilde det, hvormeget Du har rørt mig med Din velsignede Opmærksomhed, at lade mig være en af de Allerførste, Du vilde glæde med dit første offentlige Arbeide. Jeg har modtaget denne kiære Julegave med et Sindelav, varmt og kiærligt, som det, hvormed Du skiænkede mig den; og jeg vilde blot ønske, Du havde kunnet læse i mit Hierte den Glæde og Taknemlighed, der fyldte det, da Rahbek i Aftes sildig bragte mig Din Pakke, og jeg læste Dit velsignede Brev. Jeg havde vist ogsaa allerede i Aftes skrevet til Dig, for at Du havde kunnet faae min Tak i Dag, dersom jeg ikke havde befundet mig saa ilde, at jeg var nødt til at søge Sengen. Hvad Dine tvende, skjønndt korte dog uforglemmelige Besøg paa Bakkehuset angaaer, da maae Du troe, at de have været mit Hierte alt for kiære, til at jeg skulde kunne anstille nogen critisk Betragtning over dem. Jeg gientager, hvad jeg tilforn har sagt Dig, at jeg ved at see Dig igien paa Bakkehuset, har faaet et af mit Hiertes inderligste Ønsker opfyldt; og jeg kan gierne tilføie, at jeg efter dette Ønskes Opfyldelse vil gaae roeligere og gladere i min Grav, naar Gud kalder mig, end ellers; og dette er sandelig dog ikke ubetydeligt. Heraf kan Du selv dømme, om Du maae være mig kiær, eller ej. Det vilde vist nok glæde mig meget, at see Dig ofte; men jeg indseer meget vel, at Du kan have mange Hindringer, og naar kun Dine Tanker engang imellem ere hos mig, maae jeg finde mig i, at Din Vidunderlighed |: her betyder dette Ord en Titel, som Høivelbaarenhed, eller sligt :| er andensteds tilstede. Jeg kan jo ogsaa nok begribe, at Din Moder gierne vil have Dit Selskab, saa ofte som Din Tid tillader det; og deri fortænker jeg hende aldeles ikke. Men desuagtet vil Du nok, naar Veir og Føre engang igien bliver lidt maneerligt, finde Leilighed til, om end ej ofte,

dog engang imellem, at lade mig nyde den Glæde, at see Dig Ansigt til Ansigt. Og skulde der undertiden gaa lang Tid, inden saadan Leilighed frembød sig, saa vil et Par venlige og kiærlige Ord fra Din Haand være mit Hierte det skjønneste Pant paa, at Du fraværende dog har mig i kiærlig Erindring. Livet, og
5 dets mange Sysler og Forvirringer, adsplitter Menneskene paa mangfoldige Maader, fierner selv Venner fra hinanden alt for meget; men Kiærligheden, mægtig fremfor alle ypperlige Ting, fordi Gud selv er Kiærlighed, har dog Magt til at forene, hvad der ellers vilde være vidt adskilt; den omslynger Hierterne med et skjønt, uopløseligt Baand, som selv Døden ikke formaaer at
10 sønderrive. Denne guddommelige Kiærlighed har ogsaa forenet vore Hierter, kiæreste Ludvig! maaskee med endnu fastere Baand, fordi Verden vilde adskille dem. Lad os derfor altid beholde hinanden kiær, og betænke, at Livets ædleste Næring, dog er den, som Hiertet skiænker os. »Bevar Hiertet, siger Salomon, fremfor Alt, hvad der bør bevares, thi Livet udgaaer fra det«. Og
15 hvilket Menneske, som ret havde fattet disse Ords hele Betydning, kunde vel betvivle Sandheden deraf, eller finde sig bedraget, om han fulgte hiin vise Formaning? Men er det saa, at Hiertet giemmer det Bedste, vi eie; hvor vilde vi da finde en renere og skjønnere Glæde, end den, det skiænker os? Mange Ting kunne vist nok glæde os, og forskiønne vor Vandring giennem Livet, og
20 det bør os ikke at foragte Noget af al det Skjønne, der smykker Livet; men Hiertet er dog mangan Gang saa tomt ved al den Lyst, der smiler os imøde, og vi maatte dræbe vore dybeste og inderligste Længsler, naar vi ville nægte, at den skjønneste og reneste Fryd dog er den, som Hiertet giver og Hiertet modtager. Lad mig derfor, min gode, elskværdige Ludvig! med mine Øine
25 fulde af Taarer — thi saaledes ere de i dette Øieblik — takke Dig for Det, Dit Hierte har skiænket mig, og modtaget af mit. Thi hvormegen Glæde end Din Aands Gaver, og deres Udvikling kunne skiænke mig, der saa tidlig har kiendt Din Vidunderligheds Anlæg, saa kunne de dog vist aldrig forskaffe mig en bedre og større Glæde, end den Dit kiærlige Hierte allerede har skiænket
30 mig, og hvorfor jeg beder Gud velsigne Dig alle Dine Dage, ved at bevare dette kiærlige Hierte reent, og aldrig lade Dig glemme, hvilken Skat Gud skiænkede Dig, da han gav Dig det.

Din gode Moder, vilde Du takke ret meget, fordi hun ønsker, jeg vilde holde mit Løfte at besøge hende; og sige hende, at det ikke mangler mig paa Villie,
35 men at der altid er saameget i Veien for mig, naar jeg er i Kiøbenhavn, hvor jeg desuden næsten aldrig kommer, uden for at gaae i Kirke. Imidlertid haaber jeg dog, jeg engang skal kunne drive det saavidt, at naae hendes Dør, uden at en Biskop kommer og snapper mig bort.

Rahbek takker for Hilsenen, og mener — ligesom jeg — at vi godt kunne
40 enes om eet Exemplar af Din vidunderlige Bog, som jeg glæder mig til i Mor-

gen at skulle have fat paa. — Du kan vel ikke fortænke mig i, at jeg er nysgierig efter at vide, hvilke de vidunderlige Ting ere, Du nu har saa travlt med. Paa Din Fødselsdag tænkte jeg meget paa Dig, og havde nær skriftlig gratuleret Dig. — Du maae aldrig gjøre Undskyldning for Din Skrivt, thi saa nøder Du mig til det Samme, da jeg virkelig er alt for skiødesløs i den Henseende, og ærgrer mig over det smukke Papir, jeg fordærver, og dog ikke kan trøste mig med, at det er de slette Pennes Skyld, uagtet de vist nok have en betydelig Deel i min Ulyst til at skrive ordentlig.

Nu har Du da faaet Brevstof |: saaledes kalder min Broder Carl det :| nok for denne Gang; men det værste er, at det Meeste er Sladderstof, som indeholder flere Ord, end Tanker. Dog haaber jeg, der i de mange Ord findes nogle gode og kiærlige, og fremfor Alt haaber jeg, at Du i dem vil læse Noget af alt det Gode, jeg mener Dig. Med dette Haab slutter jeg altsaa, ønskende Dig, og Dine, en glad Julefest, og at det ny Aar maae bringe Dig, og dem, alt, hvad Godt og Kiært er.

Din Dig oprigtig hengivne 15.

K: M: Rahbek.

29. *Adam Oehlenschläger til J. L. Heiberg.*

[²⁵/₁₂ 1813]

Til Ludvig Heiberg.

I Julens Tid, just da det vintergrønne,
 Det lille Grantræ stod for Lotte smukt, 20.
 Og tyded helligt paa det Barnligt skønne
 Med lette Guldblød og forsølvet Frugt,
 Ved Kiærligheds Trophæ, ved Uskylds Alter
 Besøgte mig Din Juan og Din Walter.

Og for min Fantasie jeg saae det samme, 25.
 Det sælsomtsmykte Træ ved Pindus staae;
 Med spæd, men med en rank og lige Stamme,
 Med vintergrønne Krone mod det Blaa.
 Ei stærke Farver, Frugter, end jeg skued;
 Phantastisk Sølv og Guld i Natten lued. 30

Og vidned om en Aand, som let kan stige
 Liig Fuglen, ved det spædeste Forsøg.
 Og tabe sig i Phantasiens Rige,
 Og mildt forbinde Kiærlighed med Spøg;
 Hvem Øieblikkets Dunst ei kan forhindre 35.
 At flagre did hvor lyse Stierner tindre.

Den er til Kunstner og til Digter baaren,
 Som følger tro Naturen og dens Røst
 Som tidlig skiænker Haabets Grønt i Vaaren,
 I Somren Blomster, saftig Frugt i Høst;
 5 Den unge Viismand og den gamle Sværmer
 Sig aldrig Helligdommens Tempel nærmer.

Med Barnligheden sig vort Liv indvier;
 Kunst kiender ei Uskyldighedens Tab.
 Begynder han med lette Phantasier,
 10 Og svinger sig til kraftig Lidenskab —
 Selv maa dog Digteren bestandig være
 Ei Barn — men holde Barnlighed i Ære.

Thi for den Evige sig alt opløser,
 Hist oppe, som en munter Børneleg.
 15 En Bæk for ham er Fossen naar den øser,
 En liden Busk den stærke Kæmpeeg.
 Og Krigerne, som bringe Død og Fare,
 En sværmende balstyrig Drengeskare.

Du har begyndt som sig en Yngling sømmer:
 20 Barrok, og vild og busket var din Krands.
 Endnu din Aand om Dverg og Kæmpe drømmer,
 Snart aabner ogsaa sig den dybe Sands.
 Da ved din Harpe blussende Du tyder:
 Huld Elskov, Lidenskab, og siældne Dyder!

Som i en magisk underfuld Laterne
 Vil da de luende forgyldte Smaae
 Udvikle sig, og hisset i det Fierne
 Som store, tragiskædle Skygger staae.
 Husk da, naar Dig Gudinden Krandsse flætter,
 30 Den som alt sang de smaae Marionetter!

A: Oehlschläger.

30. *J. L. Heiberg til Peder Hansen.*

Kjøbenhavn den 2den Juli 1814.

Kjæreste Hansen!

Hvor inderlig kjært Dit Brev af 28de Mai har været mig, behøver jeg vel
 35 ikke at forsikre Dig. Det forekom mig som enkelte Toner fra en alt længe for-

svunden Tid, som jeg kun alt for meget savner, fordi jeg anseer den for at høre til de lykkeligste Perioder i mit Liv. Du har atter talt til mig, og med samme Venlighed, Blidhed, Aabenhjertighed, Godhed og Venskab, som Du allerede i min Barndom skjænkede mig, og hvorved Du vidste at gjøre mig de for Børn og unge Msker sædvanligen ubehagelige Læretimer til nogle 5 af de behageligste Øieblikke, jeg har oplevet. Men Du var mig ogsaa langt meer end Lærer. Aldrig savner jeg Dig mere end paa nærværende Tid af Aaret, da vi pleiede at gjøre vore moersomme Toure til Skoven. Endskjønt Dyrehaven langt fra ikke længer er det, den før var i Kildetiden, saa kan jeg dog ikke lade være hvert Aar at gjøre en Valfart derhen, paa hvilken jeg da levende 10 erindrer mig Dit behagelige Selskab, som jeg nu maae savne. At jeg ikke før har svaret paa Dit Brev, kommer deraf, at jeg har ventet paa at kunne opoffre en ordentlig Række af Timer dertil; thi naar jeg skal underholde mig med Dig, saa vil jeg nyde denne Glæde i Roe, og ikke behøve at løbe til og fra. I denne Formiddag har jeg da endelig seet mit Snit. Udenfor regner det, og 15 er et ubehageligt Veir; men desto mindre skal min Indbildningskraft lade sig forstyrre af noget udvortes Indtryk; den skal indslutte sig i sig selv, og tilbagekalde sig Erindringen af fordums Tider. — Hvad der har gjort mig særdeles ondt, er, af Dit Brev at have bemærket, at Du dog ikke er vel fornøiet. Du taler om Din uheldige Stemning, Dit sørgmodige Sind; at Du høiligen 20 trænger til Adspredelse, o. s. v. Langt fra (som Du troer) at være kjed af denne (som Du kalder den) Jammersang, takker jeg Dig tvertimod for at Du i alle Maader søger at fremstille mig Din Forfatning, som den virkelig er. Men mon Du ikke tager Dig Verden for nær? Mon Du ikke lader Dig for meget nedtrykke af Øieblikkets Ubehageligheder, og lever alt for lidt i Haabet, hvori dog i 25 Grunden vor eneste Lykke her paa Jorden bestaaer; thi naar selv det, vi haabe, bliver nærværende, er dog den bedste Glæde forbi, og vi nyde det ikke engang med Fornøielse, førend vi have bygget et nyt Haab for Fremtiden. Jeg er overbeviist om, at Msket, naar ikke virkelige positive Ulykker ramme det, er lige lykkeligt under enhver Stilling i Livet. Allermindst bør man lade 30 sit Humeur nedkue af oeconomiske Sorger. Vel sandt, de tyngde for Øieblikket, men om den Fattige nu i samme Øieblik blev riig, da vilde sikkerlig nye, og ikke mindre ubehagelige, Sorger afløse de forrige. Jeg tør sige, at kun et borneert Mske kan faae sine Ønsker og sit Haab opfyldt, eller blive fuldkommen tilfreds i denne Verden. Hvortil skal da den frugtesløse Bekymring? Du siger, 35 at Du kan ikke være Stoiker. Men der gives flere Maader end Stoicismen, til at overvinde hiin overflødige, chimæriske Sorg. Et saadant Middel er Epicuræismen. Jeg tager her naturligviis ikke Ordet i den slette Betydning, som det ved Misbrug i de senere Tider har erholdet, men i den ældgamle, oprindelige Betydning, da Epicurs Philosophie bestod i en flygtig og let Anskuelse af 40

Livet, ikke som en Følge af barnagtig Letsindighed og Overfladiskhed, men som et dybthentet Resultat af Betragtningen over de jordiske Tings Forjængelighed, og Umuligheden af at opnaae en absolut Lyksalighed ved vore endelige Midler; en deraf flydende Selvindsluttelse i Haabet paa noget tilkomme uforanderligt evigt; og en dermed forbunden glad Nydelse af det nærværende. Det er denne herlige Philosophie, hvis Talsmand Horats har været; og skulde ikke hans Læsning kunne opmuntre dig? Det er denne Philosophies praktiske Resultater, som han har skildret (for blot at tage de nærmeste Exempler) i sine Oders første Bogs 4de, 7de, 9de, 11te Ode, og i det følgende paa mangfoldige andre Steder. Det er denne Philosophie, Baggesen har fremstillet i sin henrivende Efterligning af Horats, som Du vil finde i hans samtlige Værkers første Deel, pag. 92, under Titel af Selvindbydelse. Skulde Du ikke kunde forskaffe Dig den lette, flygtige Stemning, som findes i disse Digte? Og mon Du ikke har den i Grunden, ifald du kun vilde dyrke den, og overlade Dig til den? Lad den lette og muntre Poesies Læsning og Videnskabernes Dyrkelse, saa meget som muligt, beskjæftige Dig for det nærværende; da vil du ogsaa faae nye Tanker, som skulle fortrænge de nu vaagne prosaiske Sorger; da vil Du vist leve mere i Haabet, end Du nu gjør. Og hvorfor skulde Du ikke haabe? Der er al mulig Rimelighed for, at Du vil blive forflyttet. Kaas har sagt til Gyllembourg, at han sikkert skulde erindre Dig, og saa snart muligt opfylde dit Ønske, ikke just med dette, men vel med et andet Kald. Hjembek fik den samme Herr Basse, som læste med mig. Han var gift et Par Aar, førend han fik Kald. Baade han og hans Kone græmmede sig længe over at han ikke kunde blive ansat. Nu ere de derimod saa lykkelige, som muligt. Deres første Barn var dødfødt, men nu har de faaet dem en rask lille Dreng, som allerede er døbt. For 3 Uger siden flyttede de ud til Præstegaarden. — Tag mig nu ikke ilde op hvad jeg har skrevet her ovenfor. Jeg mærker, at det paa somme Steder seer ud som Moralisering. Men Du kan vel tænke, at jeg ikke kan have villet paatage mig en saa upasselig Forretning. Jeg har kun ønsket at kunne bidrage til at skjænke Dig den Trøst, som Du saa ofte har tildeelt mig, naar jeg har været bedrøvet; og nu ikke meer om den Sag. —

Jeg veed ikke, hvor længe det er, siden jeg sidst skrev Dig til; men det maae være særdeles længe siden, eftersom Du endnu staaer i den Formening, at jeg vil tage Landmaaler-Examen. Det er vist over to Aar, siden jeg ombyttede dette Projekt med det andet, at studere Medicin, hvilket jeg hidindtil har været troe, omendskjønt jeg just ikke endnu har anvendt nogen ret vedholdende Flid derpaa, men, som Du veed, ofte har ladet Poesien distrahere mig. Jeg kan just ikke sige, at det er min Hensigt at blive praktiserende Læge, med mindre dette skulde gjøres nødvendigt. Mere haaber jeg, at Medicinen skal bane mig Vei til et eller andet dermed forbundet Levebrød. I det mindste

er det noget, man kan have i Baghold, naar alt andet slipper. Aarsagen var, at alle mine Venner ønskede, at jeg skulde bestemme mig til et vist Fag, der tillige kunde skaffe mig Levebrød. Landmaaleriet var mig alt for modbydeligt. Jeg valgte da Medicinen, ikke som det Fag, jeg havde den største Tilbøielighed for, men som det Brødstudium, jeg mindst afskyede. For at være ⁵ consequent, faaer jeg da vel at rive mig med det første løs fra alle mine smaa Liebhaberier, og i nogen Tid studere for Alvor, for at jeg kan faae Examen. Imidlertid er der dog et og andet, som jeg havde Lyst at skrive i Forveien, og maaskee giver jeg et lille Bind i Trykken, førend jeg ret for Alvor tager fat paa Medicinen. — Mit Marionettheater har nydt alt det Bifald, som jeg ¹⁰ kunde vente mig, og meget mere. Deels har Manges mundtlige Deeltagelse forsikkert mig derom; deels har Oehlenschläger skrevet et smukt Digt til mig, hvilket han sendte mig første Juledag, tilligemed alle de af hans Værker, som han selv har forlagt. Dette Digt er indrykket i Maanedsskriftet Athene, hvori jeg ikke, som Du troer, har ladet nogle Afhandlinger indrykke, men vel en ¹⁵ Romance og en Oversættelse af et Par Digte af Frue Brun, hvilke hun selv bad mig om at oversætte og lade indrykke i Athene. For at Du kunde faae disse Ting at læse, har jeg ladet Din Svoger, som i disse Dage er reist hen til Dig, medtage mit Exemplar af Athene, hvilket Du kan gjenneblade; men jeg skal bede Dig, om at Du vil lade ham tage det tilbage igjen. Den omtalte Ro- ²⁰ mance, som staaer i Februarhæftet, er taget ud af et Syngespil, Tycho Brahes Spaadom, hvilket jeg skrev forrige Sommer, efter Don Juan, og førend Pottemager Walter. Dette Syngespil leverede jeg ind til Theaterdirectionen, som lovede at antage det, ifald jeg vilde gjøre nogle Smaaforandringer deri, og hist og her forkorte det lidt. Men imidlertid blev jeg kjed deraf. Jeg troede ²⁵ at have opdaget nogle Feil deri, som ikke uden ved en total Omarbeidelse kunde forandres, og har da saaledes hidindtil ladet det ligge urørt. Jeg skulde gjerne have sendt Dig det, med Schow, til Gjennemlæsning; men, som sagt, jeg er ikke fornøiet med det. Naar jeg engang omarbejder det, og lader det trykke, skal jeg sende Dig (som Du vel kan tænke) et Exemplar. Oehlen- ³⁰ schlägers Digt til mig staaer i Martshæftet. I Maihæftet vil Du finde Fru Bruns Digte, tilligemed et Digt foran, fra mig selv til hende. Ifølge heraf har Baggesen skrevet følgende alt for overdrevne Berømmelse, som han har ladet indrykke i sin Skuddag, et Ugeblad, som han udgiver:

»Til Frue Frederikke Brun, født Münter,

35

paa hendes Fødselsdag, i Anledning af Ludvig Heibergs Sonnet i Spidsen af hendes to, af ham oversatte Digte, i det nys udkomne Maihæfte af den omsluggule Athene.

Den Digter, der saa sindrig, som beskeden,
 Halv Yngling end, med spæde Vingeskud,
 Lig dem af Skuldrene paa Amors Brud,
 Qvad Digterinden denne Sang heneden,
 5 Vil eengang stor, som nu alt elskelig,
 Paa mægtige, fuldvoxne, gyldne Vinger
 Til Sangens Top, hvor Evalds Aand sig svinger,
 Fra vore Toners Kampplads svinge sig,
 Og, Fremtids Genius i Upartiskhed lig,
 10 Naar, Psyche, Dit os her alt rakte Bæger
 Bag Gravens stille Lethe vederqvæger,
 Sangdømme den paa Jorden førte Krig
 Imellem Baggesen og Oehlenschläger.

Baggesen.«

15 Thi du veed vel, at Baggesen, saavel i Bladet Dannora, som ogsaa i Skud-
 dagen og lille Søndagaften paa det skarpeste har recenseret Oehlenschlä-
 gers sidste Tragedie, Hugo von Rheinberg, Maanedsskriftet Athene, Pro-
 fessor Bruuns Værker, Theatret, N. T. Bruuns Theateroversættelser, Rahbeks
 seneste litteraire Produkter, etc. etc., samt at han nu vil tage fat paa alle Oehlen-
 20 schlägers seneste Værker, saa at han nu ligger i Strid med den hele Verden.
 Meget heraf vil Du finde i Athene, især hans Stridigheder med Molbech. Unæg-
 telig har han Ret i meget af sin Kritik. Oehlenschläger har virkelig tabt sig.
 Hans seneste Produkter ere matte; men jeg haaber, at han vil reise sig igjen
 efter dette Stød. Mærkværdigt er det ellers, at han ikke har svaret et Ord paa
 25 alle Baggesens Invectiver. — Literaturtidenden har i disse Dage indeholdt en
 meget brillant og smigrende Recension over mit Marionetteater. Den er for-
 modentligen skrevet af Jens Møller. Om jeg kan opspore nogen Leilighed, skal
 jeg sende Dig den.

Hvor gjerne havde jeg ikke fulgt med Christian Schow over til Dig! Men,
 30 uagtet Din venskabelige Indbydelse, som jeg ret takker Dig meget for, seer
 jeg mig dog ikke istand dertil. En saadan Reise vilde koste mig flere Penge,
 end jeg for nærværende Øieblik kan taale at miste. — Men Tiden er forbi;
 Brevet maae bort, og endnu havde jeg tusinde Ting at sige Dig. Jeg har ei
 engang ret besvaret Dit Brev. Dog vil jeg heller sende dette bort nu, som det
 35 er, end lade det ligge til næste Post. Med det første vil jeg begynde, hvor jeg
 i Dag slap. Min Moder hilser Dig paa [det] venskabeligste. Gyllembourg lige-
 saa. Med næste Post vil han selv skrive Dig. Hils Din Kone og Christen mange
 Gange fra mig, ligeledes fra min Moder og G. Lev nu ret vel, og skriv snart
 igjen til

Din bestandig hengivne

J. L. Heiberg.

31. J. L. Heiberg til Rasmus Emil Bruun.

Kjøbenhavn den 23de Juli 1814.

Til Rasmus Emil Bruun paa Sophienholm.

Bruun! Du alt for lykkelige!
 Skjøn paa, hvad Dig Skjæbnen gav!
 Snart en smuk, elskværdig Pige 5
 Vil det elskte Ja Dig sige.
 Om Du ei paa Land og Hav
 I det skjønnne danske Rige
 Tumles, som i disse Dage
 Netop for et Aar tilbage, 10
 Maae jeg dog paa nye dig sige:
 Bruun! Du alt for lykkelige!
 Skjøn paa, hvad dig Skjæbnen gav!

Thi, som sagt, en yndig Pige
 Vil det glade Ja dig skjænke; 15
 Og (hvad jeg især misunde
 Vilde Dig, ifald jeg kunde
 paa Misundelse kun tænke,
 Naar paa Dig jeg tænker, Bruun!)
 I den søde Sommertid, 20
 Grøn og mild og varm og blid,
 Boer du i en sval og luun
 Løvfuld, hvælvet Bøgeskov,
 Under en asiatisk Himmel,
 Blandt en broget Blomstervrimmel, 25
 Ved en dyb og kjølig Søe;
 Hører Lyngbyes Klokkers Klang,
 Hører Skovens Fugles Sang
 Dag og Nat og allevegne
 I den skjønneste blandt Egne 30
 Paa den skjønnne Hertha-Øe.

Dog hvi vil jeg til Dig tale
 Om den fjerne Klokkeklang
 Og om Skovens Fugles Sang?
 Ak! I hiine høie Sale, 35
 Hvor du daglig vandre kan,
 Hvor du hvert Minut kan gaae,

Tit med taus Beundring man
 Hører Nattergalen slaae,
 Og en saadan (nota bene),
 Som ei synge kan allene,
 5 Men som taler, spørger, leer,
 Dandser, spiller paa Klaveer,
 Og fortryller meer og meer,
 Som den Yndige man seer.

Ogsaa andre nette, smaae
 10 Fugle om paa Gulvet gaae,
 Som vel ei ved Sang og Spil,
 Men ved andre Ting fornøier.
 Jeg allene nævne vil
 Dig de franske Papegøier.
 15 Deres Tale ei du fatter,
 Men du seer dog deres Løier,
 Og du hører deres Latter.
 (In parenthesi: Troe ei,
 at ved Papegøienavnet
 20 Jeg dem vil forringe! Nei,
 Kjære Ven, thi du maae vide,
 Papegøien er en Fugl,
 Som jeg saare godt kan lide,
 Som jeg holder meget af).
 25 Altsaa maae jeg atter sige:
 Bruun! Du alt for lykkelige!
 Skjøn paa, hvad dig Skjæbnen gav!

Ja tilgavns du vel maae skjønn
 Paa din Lykke, paa dit Held.
 30 Siig, i hine høie grønne
 Gange gaaer du ofte vel?
 Gaaer du ikke lidt allene
 Under Bøgeskovens Grene,
 Bakker op og Bakker ned?
 35 Er ei hvert et lille Straae,
 Er ei Himlens store Blaae
 Vidner til din Kjærlighed?
 Hører du ei Vinden tale,

Seer du Aftenrøden male
 Dig det søde, elskte Navn?
 Maae ei Søens Bølger rulle
 Næring til dit Hjertes Savn?
 Maae ei Fuglens Sange lulle 5
 Sødt dig ind i søde Drømme?
 Alle dine Tanker svømme
 I dit Haabs, din Glædes Havn?

Ak! betænk: Meens du er bunden 10
 Med saa søde Rosenbaand,
 Kan jeg Arme kun med Munden,
 Kun med en prophetisk Aand
 Nyde Kjærlighedens Lyst.
 Meens du føler Roe og Trøst,
 Lutter Liv og lutter Varme, 15
 Al Naturens Sympathie,
 Føler jeg (o Vee mig Arme!)
 Føler jeg, at jeg er fri!
 Har jeg ei paa Medynk Krav?
 Maae jeg ikke atter sige: 20
 Bruun! Du alt for lykkelige!
 Skjøn paa, hvad dig Skjæbnen gav!

Skjøn paa, hvad dig Skjæbnen gav!
 Medens tusind andre Daarer 25
 Uden Latter, uden Taarer,
 Vandre gennem Livet hen
 I en flad Alvorlighed,
 Blev der skjænket dig, min Ven,
 Følelse for Kjærlighed,
 Venskab, Spøg og Munterhed. 30
 Skjøn paa denne Himlens Gave!
 Lad ei Hverdagslivets lave
 Dumme Alvor Hjertet smitte!
 Alvor findes ei i Livet,
 Ei det mindste lille bitte 35
 Gran deraf i al Naturen.
 Letsinds Vinge er os givet
 Til at flyve over Muren,

Som vil hindre os at skue
Horizontens lyse Bue.
Bækkens Rislen, Vindens Susen,
Havets Bølgers dumpe Brusen,
5 Skovens dunkle Bøgegange,
Fuglens halv forstaaede Sange
Tone kun een Melodie:
»Vi er glade, vi er frie«.
Tordenskyens Himmellyn
10 Ere kun et muntert Syn.
Selv Planeten ingen strænge
Love følger, aldrig længe.
Kun det lille Øieblik,
Som fra Evighed forgik
15 Indtil nu, den sig fornøier
Med at dandse omkring Solen.
Saadan er fra Pol til Polen
Alting lutter Spøg og Løier;
Liv og Død et muntert Spil,
20 Snart man taber, snart man vinder,
Døden kommer, Livet svinder,
Liv af Død paa nye oprinder,
Alt, som Guderne det vil.

Derfor lykkelig er den,
25 Som Letsindighed blev givet,
Til et Kryderie paa Livet,
Og den skjænktes dig, min Ven!
Tænk dig ikke anderledes,
End din Lykke dig har skabt!
30 Ved Alvorlighed man kjedes
Livet gaaer ved Strængthed tabt.
Hver en Ting har tvende Sider,
Stræng den ene, let den anden.
Lad dem vexle sommetider,
35 Og formilde smukt hinanden!
Lad dig derfor ei forføre!
Lad ei Verdens Alvor røre
Gratien, som stille boer
I dit dybe Hjertekammer,

Hvor et helligt Altar flammer
 Med en Lue klar og stor.
 Bort fra Alvors mørke Grav
 Du paa Sæbebobler stige!
 Da vil jeg med Sandhed sige:
 Bruun! Du alt for lykkelige!
 Skjøn paa, hvad Dig Skjæbnen gav!

5

J. L. Heiberg.

32. *Kamma Rahbek til J. L. Heiberg.*

Løverdag Formiddag [1814?].

Gode, kiære Ludvig!

10

Hvor skal det stakkels lille Boccamela i Hast faae stiaalet saa megen Honning, som hun nu kunde behøve til at smøre om Din Mund, da hun maae — til sin virkelige Bedrøvelse — melde Dig, at hun ikke bliver saa lykkelig at have Dig til Kudsk i Morgen, men maae overlade Dig at kiøre den Eqvipage, som taaler den høiere Flugt, Du ventelig vilde tage, bedre end en Mæglers 15 Equipage kan taale den. Med andre Ord: Rahbek synes, at det er uforskammet at forlange Svanes Vogn en Søndag, altsaa maae vi udsætte vor Tour til en anden Gang, Fru Bruns skønne Plan gaae i Lyset, og det stakkels Boccamela i Dag bede om den Plads i Mynsters Vogn, som hun i Gaar forsmaaede, fordi det dengang var hendes fulde Agt, at følges med Dig. 20

Vær nu blot ikke vred paa mig, Du Gode, Kiære! og troe endelig ikke om mig, at jeg ikke veed at paaskønne den elskværdige Godhed, at Du gierne vilde følges med mig til Sophienholm. Vi skulle med Guds Hielp ogsaa nok engang komme derud saaledes som vi have bestemt det.

Lev nu vel til vi sees og hils Din kiære Moder fra hendes og

25

Dit stakkels Boccamela.

33. *Friederike Brun til J. L. Heiberg.*

Donnerstags [Maj 1815].

Lieber Hejberg!

Ich denke unaufhörlich an Sie u. die gute, arme, liebe Mutter! Ach Gott helfe Ihr über diese schweren Prüfungen hinaus. Wie ist der Bliz auf sie nieder- 30 geschmettert, auf die arme Seelenzarte. Jezt müssen Sie ihr eins u. Alles sein! Nur Sie können das Mutterherz trösten, u. überschwenglich! Für die Mutter leben, streben, vorwärts in irgend eine edle männlich bestimmte Bahn; das ist jezt Ihr Beruf! Mit reichen Gaben hat Sie die Natur ausgerüstet mein junger Freund — Nun gilts sie anwenden! 35

»Dir im Innern
 Ruhet Edelgestein u. Gold,
 Da grabe in den Grüften, von aussen suchst du ewig,
 Ruhe vergebens!«

5 Ihnen steht jede Bahn offen, in welche Sie mit Muth u. Ausdauer eintreten:
 Schreiben Sie mir, oder kommen Sie heraus, mit mir zu reden. Wir wollen
 uns berathen, was zu thun ist — das wenige was ich vermag, ist Ihnen herz-
 lich erboten. Jezt gilts mein junger Freund! Fürs erste müssen wir scheidn
 von Farben u. Tönen — und an die Wesenheit uns halten: da stärkt sich
 10 aber auch Geist u. Wille — u. der Seegen des Mutterherzens ist doch mehr
 werth, als alle Lorbeerkrone: Sie sind durch die höchste Lenkung nun zur
 That berufen.

Herzlich lebewohl.

Fr. Brun.

34. *Jens Hansen Smidth til J. L. Heiberg.*

Moseby 20 May 1815.

15 Kiære Ludvig!

Der gives meget faa Hierter, paa hvilke Gyllebourgs mig aldeles uventede
 Død har giort saa sørgmodigt et Indtryk som paa mit. Jeg er fuldkomment
 overbeviist om, at der blandt alle mine Venner ingen gives, til hvem jeg fri-
 modigere kunde betro mig, for hvem jeg mindre uforstilt torde vise mig ganske
 20 som jeg troer og tænker. Jeg har tænkt paa, at skrive til Din Moder; men det
 er mig ikke muligt, at finde paa Ord venlige og trøstefulde nok til at sige hende.
 Jeg føler det ganske, at kun Kiærlighed, Tro og Haab kan give hende Kraft,
 til taalmodig at bære et Tab, som Jorden ikke mere kan erstatte hende. Men
 blotte Ord vilde kun tiene til, at fornye en sørgmodig Erindring, som den store
 25 Læge Tiden allene kan formilde. Ogsaa dit Tab, Ludvig! føler jeg, fordi jeg
 veed det og aldrig har følt det stærkere, hvad det er at tabe en redelig Ven.
 Naar Du træffer et gunstigt Øjeblik dertil, saa hils Din Moder venligst fra mig.
 Hun og Du selv modtage den hellige Forsikkring, at dersom det i nogen Ting
 er mig muligt, at bevise Eder nogen Tieneste, saa er jeg aldeles beredvillig
 30 dertil. Hendes Søster Lise havde jo bestemt, at komme her til Falster i Som-
 mer; vilde Din Moder og Du komme herover og være enten i nogen Tid eller
 hele Sommeren i mit Huus, saa ere I meget velkomne: det forsikkrer jeg baade
 fra min Kone og mig: vi ville begge bestræbe os for, at trøste hende med
 Omhu og Venskab: finder Din Moder Behag i dette Tilbud, saa vil jeg gjerne
 35 med min Vogn afhente Eder fra Kiøbenhavn paa hvilken Tid dertil bestemmes.
 I al Fald lad mig høre Noget fra Eder. Lev vel!

Din Ven

J. H. Smidth.

35. *J. L. Heiberg til Chr. Molbech.*

Torsdag [1815].

Jeg sender herved de Bøger, som jeg har havt tillaans fra Bibliotheket, nemlig 2 Dele af Calderon, og 1 af Cervantes. Men den 3die Deel af Gries's Oversættelse af Ariost er det mig umuligt at skaffe førend efter Nytaar, thi Bruun har laant den af mig, og han er idag reist paa Landet. Jeg beder Dem⁵ at undskyldte denne Forseelse.

Jeg er nu snart saa frisk, at jeg kan gaae ud. Bruun havde givet mig Haab om at De vilde gjøre mig den Fornøielse at besøge mig, men det er forgjæves, at jeg har ventet det. Maaskee det endnu ikke er for sildigt. Saasnart jeg maae gaae ud, kommer idetmindste jeg til Dem.

Deres¹⁰

J. L. Heiberg.

36. *J. L. Heiberg til Bolette Iürgensen.*

Kjøbenhavn d. 19de Septbr. 1815.

Gode Bolette!

Det vil vist interessere Dig at høre, eller rettere sagt, læse et Øienvidnes Beretning om Din kjære Bruuns lykkelige Bortreise. Herom kan ingen give¹⁵ Dig mere tilforladelig Underretning end jeg, der selv var Vidne dertil. Jeg laae om Natten til Søndag paa Hospitalet hos Howitz for ei at forfeile Doctors Bortreise, som var bestemt til Kl. 4 om Morgenen. Men paa denne Tid var Vinden saa slet, at Seiladsen maatte opsættes. Klokken 8 blev den atter god, og Skipperen kom med Sluppen for at hente dem. Imidlertid havde jeg²⁰ i Fælleddskab med Vinge, Lunding, Reiersen, Koppel taget en Baad for i den at ledsage dem til Skibet. Howitz og Bruun toge Plads i vor Baad, og lode Skipperen gaae allene, og nu seilede vi alle ud til Skibet, som vi bestege. Det var et ganske ordentligt Skib af Udseende, men Kahytten var lidt ubehagelig at være i, da der lugtede meget ilde. De hidsede nu Seil og lettede Anker, og²⁵ begyndte at seile. Vi bleve alle hos dem, for at følge dem et Stykke. Men i den allerbedste Fart satte Skipperen paa Grund. Dette var just ikke saa besynderligt, thi Farvandet skal være vanskeligt, inden man kommer til Tre Kroner. De Danske Matroser, som havde roet vor Baad, gjorde sig lystige derover og sagde, at de kunde gjerne blive siddende der til om Aftenen. Her³⁰ over bleve de to Passagerer heel utaalmodige, men da Skipperen lovede, at de inden et Qvarter skulde komme løs, besluttede de dog at blive paa Skibet. Vi toge altsaa Afskeed mæd dem, og gik i Land, efterat vi iforveien havde lovet at sende en Baad efter dem, ifald de skulde blive siddende alt for længe paa Grunden. Men kort efter vor Ankomst til Toldboden vare de virkelig allerede³⁵ løse, og begyndte nu for fulde Seil at krydse mod Tre Kroner. Jeg gik hjem og hentede min Moder ud til Veien ved Classens Have, for at hun skulde see de Seilende. Men da vi kom dertil, vare der endnu to andre Skibe i Søen, saa

at vi ikke rigtig kunde blive kloge paa, hvilket af dem vi skulde ansee for det rette. For en Feils Skyld viftede vi med Hat og Tørklæder af dem allesammen. Lunding og Vinge derimod, som bestandig havde holdt Øie med dem, og vare forsynede med en god Kikkert, tabte dem ikke af Sigte. Lunding
 5 forsikkrer endog, at han i Kikkerten kunde see Howitz skjænke Brændeviin for Matroserne. De gik op paa Runde Taarn med Frue Rosenvinge Klokken 2, men da var vore Passagerer alt forbi Castrup, og om kort Tid kunde man næsten ikke øine dem. De havde fortræffelig Vind, og Skipperen havde lovet dem, at de i Gaar Aftes skulde være i Stettin. Dog blev Vinden siden lidt mere
 10 østlig, saa de maaskee først idag ere arriverede. I den Mellemtid, da vi Søndag Morgen gik og ventede paa, at Vinden skulde dreie sig, førte jeg hele det store Selskab op i min Moders nye Værelser, og lode dem see dem. — Det gjør mig ondt, at jeg ikke fik sagt Farvel til Eder. Hils de andre paa mine Vegne. — Min Moder hilser dig og jer alle. — Lev ret vel.

15 I Hast

Din hengivne

J. L. Heiberg.

37. Jens Baggesen til J. L. Heiberg.

d. 28 Oct. 1815.

Tilgiv, elskværdige Forærer
 Af Spændebøger, Chinabøger, Vers,
 20 Og andet sligt i Alvor og i Skiærts
 Der Sommerfuglen i min Larve nærer,
 At i min egen Utaalmodighed
 For ikke om min lille Søns at tale
 (Hvis Feber ei sig lader male)
 25 Jeg sender, inden Sol gaaer ned,
 Bud efter den bevidste Herlighed —
 Tildeels og for at spare Dem Umagen
 Med Sorgen for Transport af Sagen
 Jeg sender (thi de smaa bevingte Kid
 30 Dog selv nu ikke kunne flyve hid)
 For at afhente dem en sand Minervas Ugle
 Der hentede min Søn hans første Sommerfugle,
 Og veed at bære dem med den Forsigtighed,
 Hvormed bør bæres spæde Moder,
 35 Da hun ei blot, som meer end engang Moder,
 Dermed naturlig veed Beskeed;
 Men kunstig selv forstaaer at balancere,
 Som Liniedandserske, med meere.

Hils himmelske Mama! og troe for alting ei
 At jeg for denne Seddel uden Mage
 Vil mindste Skilling Rigsbetalingen afdrage!
 Nei, altfor elskelige Ludvig! nei!

Baggesen. 5

38. *J. L. Heiberg til Frederik VI.*

Kjøbenhavn den 19de Januar 1816.

Til Kongen.

Da min Moder, Thomasine Gyllembourg, for omtrent 8 Maaneder siden blev Enke, saae hun sig nødsaget til at anvende sit Indboe til at tilfredsstille sine Creditorers Fordringer, og beholdt saaledes aldeles ingen Formue tilovers. 10 Deres Kongelige Majestæt har derfor allernaadigst forundt hende en Pension af 400 Rigsbankdaler S. V. i 3 Aar. Dette Beviis paa Deres Majestæts særdeles Naade giver tillige Allerhøistsamme et særdeles Krav paa min Moders og min allerunderdanigste Taknemmelighed. Imidlertid er det hende under nærværende Omstændigheder vanskeligt, for ei at sige umuligt, at leve af denne ellers 15 betydelige Sum; og min Pligt, som hendes Søn, at erstatte hende det manglende, er jeg for Øjeblikket saa uhædlig ei at kunne opfylde, eftersom jeg ved Gyllembourgs Død pludseligen afbrudt i mine Studeringer, endnu ikke har fuldendt disse, og saaledes ikke befinder mig i nogen Embeds-Vei. Hertil kommer, at de senere politiske Forandringer i Frankrige have tvunget min Fader 20 til, formedelst egen Pengemangel, at opføre med den Understøttelse, han forhen bestandigt har tilstaaet mig. Disse forenede Omstændigheder have givet mig Dristighed til allerunderdanigst at bede Deres Kongelige Majestæt om at tilstaae mig en aarlig Understøttelse i den, som jeg haaber, korte Tid, til mine Studeringer ere tilendebragte, og jeg, istedet for at være min Moder 25 til Byrde, tvertimod kan lette hendes Kaar. Ihvad som og Deres Kongelige Majestæts Skjønsomhed maatte forunde mig, skal det bestandigt være min ivrigste Bestræbelse, ei at være Allerhøistsammes Naadesbeviisning uværdig.

Allerunderdanigst

Johan Ludvig Heiberg. 30

39. *J. L. Heiberg til Fondet Ad usus publicos.*

Kjøbenhavn den 11te Martii 1816.

Underdanigst Promemoria.

Til Svar paa de høie Deputeredes ærede Skrivelse af 8de Martii d. A. har jeg herved den Ære underdanigst at erklære, at mine Studeringers Maal, eller den Videnskabsgreen, jeg alt længe har dyrket, og endnu fremdeles agter at dyrke, 35 er Æsthetiken i Ordets udstrakteste Betydning, nemlig paa den ene Side Stu-

dium saavel af dens philosophiske Elementer, som og af de forskjellige Nationers, og i Særdeleshed de sydeuropæiske, Digtværker; paa den anden Side Forsøg til egne Digterfrembringelser.

En paa Latin skreven Afhandling for den philosophiske Doctorgrad, hvis
 5 Gjenstand er den spanske poetiske Literatur, samt eet eller to Bind egne poetiske Frembringelser, især dramatiske, skulle til Sommer komme for Lyset, og offentlig stadsfæste mit Udsagn.

Underdanigst

J: L: Heiberg.

10 40. *J. L. Heiberg til Jens Baggesen.*

Kjøbenhavn den 2den August 1816.

Gode Herr Justitsraad!

Den hele Dag har jeg ret ønsket at tale med Dem, men min Cousine Camillas Sygdom har forhindret mig fra at opsøge Dem i Formiddag; og da jeg veed, at De om Eftermiddagen er vanskelig at træffe, saa vælger jeg i Hast den
 15 skriftlige Maade, for at udøse mit Hjerte for Dem, og bevidne Dem min inderligste Harme over den nederdrægtige Afhandling i sidst udkomne Athene, som jeg ikke engang har kunnet holde ud at læse til Enden; thi ikke længe har Noget indigneret mig saaledes som at see hin anonyme Skolepog understaae sig til paa en fornem og uforskammet Maade at ville mønstre en geniefuld
 20 Digters Frembringelser efter sine jammerlige, ved en halv Dags Læsning erhvervede, philosophiske Meninger. Min Bistand kan De naturligviis ikke behøve; men ei desto mindre haaber jeg, at denne min oprigtige Tilstaaelse ei vil være Dem ukjærkommen, ligesom jeg formoder til det danske Publicums Ære, at samme Forbittrelse over hin æselsagtige Kritik vil høit og lydeligt
 25 give sig tilkjende mod dens elendige Skribler.

Jeg forbliver

Deres hengivne

J. L. Heiberg.

41. *J. L. Heiberg til Frederik VI.*

Kjøbenhavn den 18de September 1816.

Til Kongen.

30

Allernaadigste Konge!

Den Pligt, der allerede som Borger i Staten paaligger mig, den at stræbe efter en Embedsstilling, i hvilken jeg kan anvende de mig forundte Evner, ihvor ringe de end maatte være, til min Konges og mit Fædrenelands Tilfredshed; denne Pligt har dobbelt Gyldighed for mig, hvem Deres Kongelige Maje-
 35 stæts Mildhed allernaadigst har tilstaaet en Understøttelse til Hjelp under mine Studeringer, en Understøttelse, som jeg bør stræbe at gjøre saa kort som muligt, ved at danne mig for et Kongeligt Embede, i hvilket jeg ikke

skal vedblive at tage uden at give, men tør gjøre mig Haab om, ved Flid og Bestræbelser at tilbagebetale noget af min Gjæld til Deres Kongelige Majestæts Naade.

Men da den gode Villie mægtigen lettes ved Lyst og Tilbøielighed til dens Gjenstand, saa vil det ikke kunne ansees for egenkjerligt, naar jeg attraaer ⁵ en Stilling, som tillige smigrer min Tilbøielighed, og hvis Vanskeligheder kunde lettes ved min Lyst til at overvinde dem. Det vil derfor ikke undre Deres Kongelige Majestæt, at jeg, som et ungt Menneske, der især har Lyst til at gjøre Bekjendtskab med fremmede Folkeslag og Lande, allerunderdanigst vover at ansøge Deres Majestæt om en Post, til hvilken desuden neppe nogen af Landets ¹⁰ ældre eller allerede fortjente Mænd maatte have Lyst at concurrere, nemlig den nu ledige Plads for en Kongelig Dansk Chargé d’Affaires ved Hoffet i Rio Janeiro.

Jeg tør smigre mig med, at det Yndlingsstudium, som jeg med Lidenskab har dyrket, det spanske Sprog, vil være mig en ikke aldeles ubetydelig Anbefaling. ¹⁵ Det portugisiske, hvilket jeg mindre har lagt mig efter, er meget hurtigt lært ved Hjælp af det Spanske, Italienske og Latinske, hvilke jeg iforveien besidder. Den diplomatiske Correspondance i det franske Sprog frygter jeg ikke for at paatage mig; og hvad der ellers kunde mangle mig i Henseende til et nøiere Bekjendtskab med Forretningernes Gang, deri skulde jeg med ²⁰ største Flid øve mig i forestaaende Vinter, ifald jeg turde gjøre mig Haab om at opnaae det tilsigtede Formaal.

Hvad der dobbelt bidrager til, at jeg netop vil finde mig lykkelig ved denne frem for ved nogen anden diplomatisk Post, hvorom jeg for Øieblikket kan gjøre mig Haab, er den Omstændighed, at jeg med den Gage, som Deres Majestæt ²⁵ allernaadigst har tillagt Embedet, kan føre min Moder med mig til Stedet, og sørge for hendes Udkomme, hvilket under hendes nuværende Stilling, uagtet den hende allernaadigst tilstaaede Pension, er forbundet med megen Nærings-sorg. Denne Grund, endskjøndt den ikke er hentet af den Søgendes Duelighed, vil dog ikke desto mindre være en talende Anbefaling hos den Monark, hvis ³⁰ Regjering er en Velgjørers og en Faders.

Gjentagende mit allerunderdanigste ivrige Ønske, anbefaler jeg mig i Deres Kongelige Majestæts Naade.

Allerunderdanigst

Johan Ludvig Heiberg.

[Paategnet: Lægges bort].

³⁵

42. *Af det filosofiske Fakultets Deliberation om J. L. Heibergs Ansøgning om Fri-
tagelse for Magisterkonferens.*

Kjøbenhavn d. 14de Junii 1817.

. . Uden Embedsexamen formener jeg Ingen bør blive Magister Artium et Doctor Philosophiæ; thi man maa dog selv have ved en offentlig Prøve viist,

at man veed, hvad stræng Videnskabelighed er, førend man fremtræder som de Studerendes videnskabelige Lærer.

Fra denne Synspunct finder jeg det upassende af Heiberg og Fred. Faber, førend de have taget en Embeds-Examen, at mælde dem til Magistergraden. 5 Jeg kiender for Resten Ingen af dem. Skulde Andre i Facultetet, som kiende dem nøjere, have offentlige Beviis, som jeg ikke har erfaret, paa deres strængt-videnskabelige Studium, hvorom her er Spørgsmaalet, gaaer jeg godvilligen over til en mildere Mening; men bemærker dog, at mig er intet Exempel bekiendt paa Magisterium uden en Embeds-Examen. . .

10

Ærbødigst

B. Thorlacius,
p. t. Decanus.

. . Mod Heibergs Fritagelse for Magisterconferentsen fremsætter ampliss. Decanus den Indvendning, at han ingen Embedsexamen har taget. Jeg er enig 15 med Hr. Prof. Müller i at dette ikke bør ansees som en Hindring for en Mand som ingen Embedsexamen agter at tage. Dersom denne vor Mening bifaldes, saa bliver Spørgsmaalet kun om de Grunde der allerede tale for ham ere stærke nok. Ved Ex. artium viiste Heiberg sig meget til sin Fordel, og angav blandt andet langt mere af de gamle Autorer, især af Græske, end ellers pleier at see. 20 Ved den philologiske og philosophiske Examen erholdt han Udmærkelse. Som Academicus deeltog han i de under Tre[s]chow begyndte Disputerøvelser. Ved offentlige Disputatser har han, baade som Opponens og Defendens viist en Færdighed i at tale Latin, som man ikke ventede af en Person, der blot an-saaes som en bel esprit. Af lærde Arbeider har han vel ingen leveret offent- 25 ligt, men vidst er det at han med Held har sysselsat sig med adskillige Videnskaber. I Mathematik og adskillige Dele af Naturhistorien havde han allerede for nogle Aar siden forskaffet sig mere end almindelige Kundskaber, og fattet adskillige nye Tanker. I Bredsdorffs Doctordisputats S. 51 citeres en af Heiberg udtænkt Inddelning af Fuglene saaledes: permittente Autore, J. L. Heiberg, 30 adjunxi distributionem avium ab hoc ingeniosissimo juvene paucis abhinc annis confectam, quæ mihi sane inter præstantiores videtur locum posse habere. — I de senere Aar har han især givet sig af med de skjønne Videnskaber. Han er ikke blot fortrolig med den danske, tydske og franske Litteratur, men ogsaa med den italienske og spanske. Med de Gamle var han allerede tidligt 35 mere fortrolig end de fleste Digtere pleie at være. Selv hans Digte, om man end vil være misfornøiet med meget af deres Indhold, røbe dog, foruden Digter-aanden, en Kunst i Sprogets Behandling, som ikke opnaaes uden en Forening af Naturgaver og Studium; saa at man vel kan sige, at han i denne Deel af de frie Kunster har viist sig Mestergraden ikke uværdig. Hans Fortale til Digtet

Psyche viser ogsaa at han kan skrive en udmærket smuk Prosa. Maaskee er Heiberg den af alle dem der nu søge Dispensation for Magisterconferentsen, der meest besidder den Mangfoldighed af Kundskaber, at han ikke kom synderligt i Forlegenhed med at underkaste sig samme . . .

H. C. Ørsted. ⁵

. . Herr Heiberg troer jeg ligeledes denne Fritagelse bør tilstaaes, naar han begjærer den, forudsat at hans Dissertation findes fortrinlig. Foruden de Grunde, Herr Prof. Ørsted har anført herfor, bør det sikkert ogsaa komme i Betragtning, at en Studerende af hans Gaver snarere bør ansføres end afskrækkes fra, foruden med digteriske Arbejder, ogsaa at vise sig med en lærd ¹⁰ Dissertation, naar han selv føler Drivt dertil. Det vilde vist ej være nogen, der nægtedes Fritagelsen, at fortænke, om han nødigen vilde underkaste sig en Prøve, hvis Begreb er saa ubestemt, og ved hvilken han desuden vilde drage alles Opmærksomhed paa sig, som den eneste, der blant saa mange havde seet sig bestemt til at underkaste sig den. Var her Grund til at holde Herr ¹⁵ Heiberg aldeles fra at tænke paa akademisk Værdighed, vilde jeg ej anbefale ham; men jeg troer, at her tvertimod er Grund til at ønske, at han til sine digteriske Arbejder endnu tilføjer noget lærdt Arbejde, da han virkelig har saa fortrinlige Anlæg og i alt, hvad han har aflagt Prøve paa ved Universitetet, har viist sig fra en god Side . . . ²⁰

Sibbern.

. . Om Heiberg troer jeg meget gjerne at Hr. Prof. Ørstedes Formeening er rigtig: At »han maaskee af alle dem, der nu søge Dispensation for Magister-Konferenzen, er den, der meest besidder den Mangfoldighed af Kundskaber, at han ikke kom synderligt i Forlegenhed at underkaste sig samme«. Men lad ²⁵ ham da underkaste sig samme, og naar han da paa den Maade erholder samme, compromitteres ikke Universitetet ved at favorisere et ungt Menneske, hvis ilde anbragte Kaadhed har tilladt sig paa saa høyst anstødelig en Maade at sammenblande Bibelske Personer og hans egne Harlekiner imellem hinanden. Hans Julespøg og Nytaarsløyer har hos mange sande Religionens Venner ³⁰ opvakt saa megen Indignation at det vilde være beskæmmende for Universitetet, just ved Luthers Reformations Fest at ville paa nogen Maade hædre den Mand, som Luther i høyeste Maade vilde have afskyet.

Abr. Kall.

. . Hvad J. L. Heibergs Ansøgning angaaer, da underskriver jeg ganske og ³⁵ aldeles ovenstaaende Hr. Et. R. Abr. Kalls Erklæring . . .

Degen.

. . Hr. Etatsr. A. Kalls Votum i Henseende til Heiberg synes mig saa værdigt og vægtigt, at jeg ubetinget gjør det til mit. Universitetet bør efter mine Tanker aldrig glemme den gravitas, som anstaaer Videnskabelighedens øverste Domstoel i Riget, og føle sig meget ophøiet over de unge Mænds Fortrydelse, som ikke føies i deres Ønsker. Ogsaa have jo disse sidste Leilighed nok til at forskaaffe sig academiske Grader med mindre Omstændigheder ved andre Universiteter, formodentlig endog ved et andet indenlandsk. . .

Engelstoft.

43. *J. L. Heiberg til Universitetsdirektionen.*

Kjøbenhavn den 14 Juli 1817.

10 Underdanig Promemoria.

I Overeensstemmelse med mit alt for længe siden til det philosophiske Facultets Decanus skriftligen indgivne Ønske om at erholde den philosophiske Doctorværdighed, skulde jeg ikke undlade underdanig at ansøge den høie Direction om, saafremt min Disputats maatte blive anset for værdig til sit Øiemed, da at fritages for den anordnede Magister-Conferenz.

Uagtet jeg ikke har taget nogen Embeds-Examen, og ikke agter at tage nogen saadan, haaber jeg dog, at den høie Direction ikke vil ansee mig for aldeles uqualificeret til den academiske Værdighed, jeg attraaer. For dog at møde de mulige Indvendinger, være det mig tilladt korteligen at anføre mine Hovedgrunde:

Ved Examen Artium havde jeg i de fire Hovedrubriker (Dansk Stiil, Latinsk Stiil, Latin og Græsk) samt i Geometrie Characteren udmærket godt, i alle de øvrige Rubriker meget godt, det Franske allene undtagen, hvori jeg fik Characteren godt. Ved den philologisk-philosophiske Examen var jeg mellem dem, som bleve indkaldte. Siden den Tid har jeg i mine Studeringer mere fulgt min Tilbøielighed end nogen i det borgerlige Liv indgribende Plan. Efter at have indgaaet nøiere Fortrolighed med nogle af de Videnskaber, jeg til den philologisk-philosophiske Examen havde lært at kjende, saavel som andre, hvortil min naturlige Tilbøielighed førte mig, troede jeg, især at have Evne til, æsthetisk at bearbejde mit Modersmaal. En naturlig Følge heraf var, at jeg søgte at gjøre Bekjendtskab med andre Nationers æsthetiske Literatur. Foruden det altsaa hvad Enhver, der vil fremtræde som Forfatter, bør kjende af de antike Mønstere, samt af den moderne tyske, franske og engelske Literatur, lærte jeg endnu det italienske og spanske Sprog, og gjorde mig bekjendt med disse Literaturers vigtigste Mesterværker. At gjøre det poetisk Skjønne til Hovedgjenstanden for min Nydelse og Beskuelse, Frembringelse og Undersøgelse, blev saaledes meer og mere min Bestemmelse. Poesien blev min Kunst, og Æsthetiken min Videnskab. Om det maaskee i Statsborgerens Øine kunde

skade mig, at jeg hidindtil ved disse Studier har valgt en, fra den borgerlige Synspunkt betragtet, planløs Tilbøielighed (og selv dette vilde være med Uret, thi til hvilken borgerlig Syssel af større Omfang ere ei Humaniora den solideste Grundvold?), saa kan det dog, som academisk Borger, vist ikke nedsætte mig, at jeg har opoffret mig til en fri og hensigtsløs Dyrkelse af Muserne, ⁵ grundet paa en reen Kjærlighed til Kunst og Videnskab, der endog gjorde mig blind for min egen timelige Lykke. Har jeg derfor end ikke underkastet mig nogen Embedsexamen, og det tillige af den gode Grund, at der i det æsthetiske Fag ingen er, og ingen kan være, saa stræber jeg dog paa andre Maader efter at vise, om jeg formaaer noget, og hvad jeg formaaer. Mine poetiske ¹⁰ Bestræbelser ligge for alles Øine, og det vilde være overflødigt, ja upassende, om jeg derom sagde noget. I Æstheten bliver min Afhandling om det spanske Theater, hvilken jeg har skrevet for Doctorgraden, mit første offentlige Forsøg; og den har da at bestaae sin dobbelte Prøve, ved Censuren og paa Cathedret, for hvilke begge Domstole tilstrækkeligen kan afgjøres, om ¹⁵ dens Forfatter er den attraaede academiske Værdighed voxen eller ei. Jeg gjør mig derfor Haab om, at Magister-Conferenzen vil blive eftergivet ved denne, ligesom ved alle de foregaaende Disputationer, der i 20 til 30 Aar have fundet Sted ved Universitetet. — Dog maa jeg tillige anmærke, at det ei er nogen Frygt for at lade mig prøve i mit Fag, som bevæger mig til denne An- ²⁰ søgning; thi i saa Tilfælde vilde jeg jo ei have Mod til offentligen at forsvare en æsthetisk Afhandling. Enhver Examen, hvis Fordringer jeg kjender, og hvortil jeg følgelig kan forberede mig, vil jeg, naar Omstændighederne kræve det, ikke være bange for at underkaste mig; men betænkeligt finder jeg det at optræde til en Prøvelse, om hvis Natur og Indretning jeg, der ingen Lei- ²⁵ lighed har til at eftersee de academiske Protocoller, aldeles maa være uvidende. Kun underhaanden og i Almindelighed har jeg hørt, at Magister-Conferenzen, efter Aanden af den Tid, hvori den blev indført, især skal have en philologisk Tendenz, hvilken, Philologien selv allene undtagen, i de øvrige Fag vilde være alt for eensidig og detailleret; samt at dette var Aarsagen, hvorfor den, om ei ³⁰ efter Princip, saa dog ved det end mægtigere Lovbud af den næsten gjennem en Levealder herskende Sædvane, igjen var bleven afskaffet.

Underdanig

J. L. Heiberg.

44. *Københavns Universitets filosofiske Fakultet til Universitetsdirektionen.* ³⁵

Kiøbenhavn d. 5te August [1817].

. . Studiosus J. L. Heiberg har baade ved Ex. Art. og Philosophicum viist sig paa en udmærket Maade. Ved Universitetet kiender man ham, som en Per-

son af ypperlige Anlæg og skønne Kundskaber i mange Fag; men selv det, at han har seet sig om i saa forskellige Videnskaber, og ikke fæstet sig til nogen, gjør, at han mangler den i Forordningen forudsatte Egenskab: at have aflagt tilstrækkelig Prøve paa, at han med Methode og videnskabelig Strængthed har giennemgaaet det Kundskabsfag, han profiterer, i al dets Omfang. Af Ansøgningen sees, at Æsthetiken nu er hans Videnskab. Unægtelig maa han og ved de mange nyere Sprog, han har lagt sig efter, have kunnet samle herlige Bidrag til Æsthetikens videnskabelige Studium. At Poësie (som han siger) er hans Kunst, derpaa haves flere offentlige Prøver. Men da han (som i Ansøgningen selv tilstaaes) hidtil intet Beviis har givet paa et strængere Studium af Æsthetiken, som Videnskab — hvilken Fordring i vore Tider netop formedelst mange Misbrug i Smagens Rige bliver dobbelt nødvendig — saa mangler han en væsentlig Egenskab hos en Doctorandus; og maa altsaa henvises til den befalede Concurrence, for vidtløftigen at prøves af Professoren i hans Hovedfag Æsthetik, og korteligen i Philosophie og de 2de lærde Sprog. Forordningens Ord ere klare nok, derfor indsees ikke, hvorledes Heiberg i sin Ansøgning kan tale om denne Prøves blot philologiske Tendenz.

Hertil kommer endnu den Betragtning, at da Heiberg nyligen i et frivolt Skrift har spottet med religiøse Gienstande, vilde det være betænkeligt for Universitetet, at gjøre den til Doctor philosophiæ, der paa Tryk kan tillade sig saa ubetænkkelige Yttringer: hvilke vist nok opvække grundet Tvivl, om han har Modenhed nok til at fremstaae som de Studerendes Lærer. Universitetets Senior har ved Sagens Circulation herom gjort denne meget treffende Bemærkning: »Jeg troer meget gierne (som Hr. Prof. Ørsted og Sibbern yttre) at Heiberg maaskee af alle dem, der nu søge Dispensation for Magister-Conference, er den, der meest besidder den Mangfoldighed af Kundskaber, at han ikke kom synderlig i Forlegenhed ved at underkaste sig samme. Men lad ham da underkaste sig den; og naar han paa saadan Maade erholder den, compromitteres ikke Universitetet ved at favorisere et ungt Menneske, hvis ilde anbragte Kaadhed har tilladt sig paa saa høist anstødelig en Maade at sammenblande Bibelske Personer og hans egne Harleqviner mellem hinanden. Hans Julespøg og Nytaarsløjer har hos mange sande Religionens Venner opvakt saa megen Indignation, at det vilde være beskæmmende for Universitetet just ved Luthers Reformationsfest at ville hædre den Mand, som Luther i højeste Maade vilde have afskyet« . . .

Underdanigst

B. Thorlacius,
Decanus Facult. Philos.

45. *Universitetsdirektionen til Københavns Universitets filosofiske Fakultet.*

23 Augt. 1817.

(Koncept).

. . . Da Facultetet i Henseende til Studiosus J. L. Heiberg, der angiver Æsthetik for Hovedfag, har bemærket, at han, uagtet han er Universitetet bekiendt som en Person af ypperlige Anlæg og skønne Kundskaber, dog mangler den i Universitetsfundatsen forudsatte Egenskab, at have aflagt tilstrækkelig Prøve paa, at han med Methode og videnskabelig Strængighed har giennemgaaet det Kundskabsfag, han profiterer, i behørigt Omfang, og deri opnaaet tilbørlig Modenhed, saa kan Directionen, som ingenlunde miskiender Studiosus Heibergs Anlæg og Kundskaber, dog ikke andet end være enig med Facultetets Pluralitet deri, at ogsaa denne Ansøger bør, forinden han kan stædes til at disputere for Magistergraden, underkaste sig den befalede Conference. . .

46. *Af Københavns Universitets filosofiske Fakultets Diarium.*

Den 4de Sept. lod Decanus omgaae i Facultetet et Circulære Studiosus Johan Ludvig Heibergs Magister-Conference angaaende; heri foresloges i Overeenstømmelse med Foundationens (af 7 Maj 1788) 5 Cap. § 4, at Prøven skulde være

a) skriftlig: 2 æsthetiske Spørsmåle, 1 paa Dansk, 1 paa Latin, 1 philosophisk: paa Dansk, og 1 i den græsk-latinske Litteratur paa Latin (i Følge Anordn. Forskrift: at Conferencer skal holdes som Embeds-Examina og i Analogi med det, som om philologisk Embeds-Examen er bestemt).

b) mundtlig: længst i Kandidatens Hovedfag, Æsthetik, kortere i Philosophi (i disse 2 Fag paa Dansk), i Græsk og Latin paa Latin. Denne Prøve bliver offentlig; dette bifaldtes.

Den skriftlige Prøve aflagdes hos Decanus d. 15 og 16 Sept., til den mundtlige bestemtes d. 22. Sept.

De af Studiosus Heiberg udarbejdede skriftlige Specimina over disse Spørsmåle:

1) Hvori bestaaer den poëtiske Idealisering.

2) An definita ab Aristotele tragoedia (de arte poet. C. V) ita differat ab hodierna, ut ista definitio hic non amplius conveniat.

3) Hvilke Litteraturer have siden Tullins Dage haft Indflydelse især paa den Danske Poësie, og hvilken have de haft derpaa.

4) Exposita Romana poëseos in universum indole, ostendatur, quid Romani in hoc genere proprio Marte profecerint, et quid Græcis referant acceptum?

De befandtes i det Hele fuldkommen værdige til Antagelse.

Den 3 Sept. omsendtes Stud. J. L. Heibergs Inaugural-Disputatz: de poëseos dramaticæ genere hispanico, et præsertim de Petro Calderone de Barca, principe Dramaticorum. Censorerne i Faget: Prof. Rahbek og Sibbern, Thorlacius og Brøndsted, erklærede den sollerter admodum & ingeniose conscriptam, og saaledes antoges den af Facultetet.

* * *

D. XXII Sept. 1817 Candidatus doctissimus Johannes Ludovicus Heiberg, scientiam *æstheticam* professus, elaboratis primum probatisque IV scriptis commentatiunculis, ad *publicum* in *Æstheticis*, *Philosophicis*, *Græcis* et *Latinis colloquium* vocatus talem se præstitit, ut *cum laude admissus* sit ad magisterii artium et doctoratus philosophiæ honores legitime disputando consequendos.

	K. L. Rahbek.	N. Schow.	Sibbern.	B. Thorlacius, Decanus.
	Werlauff.	Wolf.	Engelstoft.	H. C. Ørsted.
15	N. C. Kall.	Wad.	C. F. Degen.	Reinhardt.

47. *Kamma Rahbek til J. L. Heiberg.*

[Sept. 1817].

Kiære Spanske!

I styrtende Fart, benyttende mig — som Du — ikke af Kragernes Fjer men vel af deres Tæer, maae jeg melde Dig: at jeg i Forgaars Aftes fik en Lap Papir fra Fru Brun, hvorpaa der iblandt andet staaer: Ich erwarte Sie Theure sicher am Sonnabend den 20 Sept: mit Heiberr: Schön wäre es, wenn Sie bis spät am Abend blieben, Prinz Chr: und seine holde Gemahlin kommen alsdann etc. At hun nu virkelig mener Dig, Du Spanske, uagtet de tvende R-er, kan jeg ikke betvivle, og skynder mig derfor at sige Dig: at det virkelig er min bestemte Hensigt at tage derud paa Løverdag |:om Formiddag eller Eftermiddag, veed jeg ei endnu; men troer det Sidste var det passeligste:| og at jeg meget ønsker og haaber Dit kiære Selskab. Jeg har forlænge siden engageret Hanne Malling til at følge med, og haaber vist, at hun ikke bliver en overflødig Person, da hun kan synge saa smuk; og endvidere har jeg tilladt Kammerjunker Warnstedt |:den Yngre:| ifald hans Undseelighed tillader det at følge med.

Du skal naturligviis faae nøiere Efterretning fra mig i Morgen — ifald jeg ikke seer Dig — thi nu har jeg neppe Tid — da mit Bud er ganske utaalmo-

dig — til at gratulere Dig, at Du smukt har bestaaet Begyndelsen af den haarde Prøve, man har sat Dig paa; og heller ikke til at sige Dig de mange smukke Ting, Rahbek har bedet mig sige Dig paa hans Vegne i den Anledning.

Levvel og følg endelig med paa Løverdag!

Din Spanskheds hengivneste 5

K: M: R:

48. *Fondet Ad usus publicos til Frederik VI.*

Den 24de September 1817.

Allerunderdanigst Forestilling.

Ved et allernaadigst Rescript af 27de Januar 1816, blev det paalagt det forrige Finantscollegium, at nedlægge allerunderdanigst Forestilling over en An-¹⁰
søgning fra Studiosus Johann Ludvig Heiberg om Understøttelse til hans Studer-
ingers Fuldendelse. Da bemelte Collegium derpaa allerunderdanigst be-
mærkede, at Supplicanten ikke havde bestemt angivet sine Studeringers Maal,
eller hvilken Videnskabsgreen han vilde dyrke, befalede Deres Majestæt ved
allernaadigst Resolution af 27de Februarii 1816, at der fra de Deputerede for¹⁵
Finantserne skulde affordres ham en bestemt Erklæring derom, hvorefter nær-
mere Forestilling over hans Ansøgning blev allerunderdanigst at fremlægge.

Han erklærede derpaa, at Æstheten, i denne Videnskabs meest udstrakte
Omfang, havde alt længe været og vilde fremdeles blive det Fag, han dyrkede,
og han tilføiede, at Anledningen til at han allerunderdanigst havde anholdt²⁰
om en Understøttelse, var den, at han paa den seenere Tid havde savnet Hjælp
fra sin Fader, hvis oekonomiske Forfatning var bleven slet.

Efterat de Deputerede for Finantserne derom havde nedlagt allerunder-
danigst Indberetning, behagede det Deres Majestæt under 30. Marti 1816 aller-
naadigst at bevilge Heiberg til hans Studeringers Fortsættelse en foreløbig²⁵
Gratification af 300 Rbd N. V. af Finantskassen, og befalede derhos at An-
søgningen skulde remitteres til Directionen for Fonden ad usus publicos.

Han har nu henvendt sig til Directionen med Begjering om at maatte nu
komme i Betragtning til det Mere, han efter den allernaadigste Resolution tør
gjøre sig Haab om, da han til sin forestaaende Magisterpromotion, hvorved³⁰
allene hans Disputatses Trykning koster ham 400 Rbd, behøver en Deel
Penge.

Med Hensyn til det ham ved Deres Majestæts Resolution af 30. Marti for-
rige Aar allernaadigst givne Haab om fremdeles at erholde en Understøttelse,
og da han ved den foreløbige Magister-Conference, han i disse Dage har maattet³⁵
underkaste sig, har vundet Censorerens Bifald, anbefales han i dybeste Under-
danighed til

at erholde eengang for alle en Understøttelse af 300 Rbd Navneværdie, af Fonden ad usus publicos.

Directionen for Fonden ad usus publicos.

J. S. Møsting.

5 49. *Friederike Brun til J. L. Heiberg.*

Dimanche [1817?].

à l'Enfant:

A-t'il tout à fait oublié son berceau poétique?

C'est un des pechés pour lesquels on obtient beaucoup plus aisement l'absolution plenièrè que d'avoir envoyé une carte p. p. c. car un homme aimable
10 est toujours sur de plaire etant encore là.

Mais ce dont L'Enfant doit rougir ce que plusieurs de nos princes onts eté chez moi me feliciter de ses succès . . . et lui?

Venez donc me faire rire! ce serait un désenchantement, car les âpres dou-
leurs dont je suis La Martire depuis cinq mois et demi, onts fait de moi,
15 une seconde Mousseline la serieuse!

Quand venez vous?

Les heures du jour ou je souffre le moins sonts depuis Midi à 3 heures —
et depuis 5½ à 8 — adieu.

Fr. Brun.

20 50. *J. L. Heiberg til Frederik VI.*

Kjøbenhavn den 23de November 1817.

Til Kongen!

Efter at have tilendebragt mine Studeringer ved at tage den philosophiske Doctorgrad, vover jeg allerunderdanigst at ansøge Deres Majestæt om en Understøttelse af Fonden ad usus publicos, for at kunne foretage mig en lite-
25 rair Reise.

En stor Deel af mine Landsmænd, og deriblandt adskillige, hvilke Deres Majestæt, formedelst den Beskyttelse, Videnskaber og Kunster nyde under Deres Majestæts Scepter, allernaadigst har forundt Reisestipendier, have allerede saa hyppigt bereist Italien, at der vanskelig ved nogen senere Reisende
30 derfra vil kunne gjøres noget stort Udbytte for Fædrelandet og Videnskaberne. Men et for Literaturen næsten ubekjendt Land er Spanien, som meget sjælden er blevet bereist i en egentlig literair Hensigt, og endnu aldrig af nogen Dansk. Min Afhandling om den spanske dramatiske Poesie, hvilken jeg har skrevet og forsvaret for Doctorgraden, udviser, som jeg haaber, at jeg samvittigheds-
35 fuldt har benyttet alle de fortræffelige Hjelpemidler, som Deres Majestæts store Bibliothek besidder. Men disse, ihvor talrige og ypperlige de end monne

være, ere dog utilstrækkelige; thi de vigtigste litteraire Skatte ligge skjulte i Spanien selv; og en Reise i dette ubekjendte Land er derfor en nødvendig Betingelse, uden hvilken grundig Kundskab om den spanske Literatur ikke vil kunne opnaaes. At en saadan Kundskab ei er et tomt Libhaberier, men af sand og varig Interesse, indsees deraf, at Spanien er den romantiske Poesies Føde-⁵ land og Vugge, og at følgelig et nøiere Bekjendskab med dette Lands Historie og Poesie maa være af stor Indflydelse paa hele den nyere Literatur, der ei allene ifølge sit Udspring virkelig er romantisk, men og, ved det Ideal, hvorefter den, sig selv tildeels ubevidst, stræber, stedse meer og mere bliver det. Uagtet det derfor til hiint Øiemed var at ønske, at flere Videnskabsmænd, og¹⁰ af forskjellige Nationer, vilde forene sig, kan dog ogsaa den Enkelte allerede udrette meget, naar god Villie og Enthusiasme for Sagen besjæle ham. Og disse tvende Egenskaber tør jeg vel rose mig af at besidde i saa høi en Grad, som nogen anden, mine Evner være forresten, som de ville.

Min allerunderdanigste Begjæring er derfor, at Deres Majestæt vilde aller-¹⁵ naadigst forunde mig Understøttelse til en Reise i tre Aar, af hvilke jeg vilde tilbringe de to sidste i Spanien til ovenanførte Øiemed, men det første i Paris, for der at forberede mig til den forestaaende Reise, ved nemlig at benytte de derværende offentlige litteraire Hjælpemidler til nøiere Bekjendskab med Spaniens Sprog og Literatur, samt i Forening med de franske Lærde, der have²⁰ bereist Spanien, at lægge den rigtigste Plan for min Reise. Til alt dette kunde tillige min Faders Ophold i Paris, samt Forbindelse med franske Videnskabsmænd være mig af største Nytte.

Jeg gjør mig derfor allerunderdanigst Haab om, at Deres Majestæt, hvis naadige og gavmilde Beskyttelse jeg har at takke for den lykkelige Tilende-²⁵ bringelse af mine Studeringer, ogsaa vil allernaadigst give mig den ansøgte Leilighed til at gjøre disse indbringende for mit Fædrelands Literatur.

Allerunderdanigst

Johan Ludvig Heiberg,

Doctor Philosophiae. ³⁰

51. Poul Martin Møller til J. L. Heiberg.

[1817].

Skrevet med en Svaneføjer paa Espegaard ved Korsør.

Men er det nu Maneer, min kjære Heiberg! at berøve mig saa aldeles Ud-
sigten til at skrive Dig til, ved at holde Dit Opholdsted fordulgt, at jeg nær
har været bragt til at vandre selv til Kjøbenhavn for at spørge Din 26 Aars³⁵
Cousine von Makron, om Dit egentlige Gjemmested. Men man er da Gudske-
lov fiffig, og det hjælper altid forbandet i denne syndige Verden; thi derved
sættes man i Stand til at finde ud af alskens Vilderede og Filterier, og at rede

Marelokkerne ud af Fru Fortunas Perucca. — Forelsket er jeg da i Bund og Grund. Jeg var kommet ud i Skjelskjør-Skov for at skyde til Fuglen to Dage i Rad og dandse hver Aften i det Grønne. Der traf jeg da mange tobenede Dyr e: g: en Stork, som tabte en Fjær, hvilken jeg tog op for dermed at skrive
 5 Dig til; hvilket jeg da ogsaa i dette Øyeblik gjør. Men foruden denne Mand i Moser med de røde Hoser mødte jeg ogsaa et Væsen som existerede under quindeligg Form og hvad skeer, jeg pegede til Fuglen med min Riffel. Jeg skjød feil af Fuglen; men hun skjød sgu ikke feil af mig. Jeg skal sige Dig det var disse Øine, disse hersens Øine, — Du forstaaer mig nok. Det var i en sort Silke-
 10 kjortel hun gik. Saa naadig var vor Herre mig dog midt i denne Havsnød; thi jeg kunde nu gandske godt finde hende naar jeg lystede blandt de hvide Damer og de grønne Buske. Jeg dandsede med hende næsten hver Dands, og derfor vil nu Folk duellere med mig, og skyde mig durch und durch. Fy skamme maa De Dem min Herre! Vil Du hende forresten noget, da kan Du træffe
 15 hende i Korsøer paa høire Haand, naar Du er kommet noget op ad den første Gade. Men nu, mens vi taler om hende, faaer jeg Lyst, at ride til Korsøer for at spørge, hvordan hun befinder sig efter Ballet. À Dieu saalænge.

Din hengivne Ven

Møller.

20 P. S. Du er saa god inden denne Maanedes Udgang at sende mig Din Disputats. — Espegaard à Korsøer. — Jeg har gjennemreist alle Danske Provindser med Greven. — Saa korteligen skriver jeg Dig til for en Visheds Skyld, da jeg ei er sikker paa om jeg faaer Godtgjørelse for mit Brev eller ei. —

Da dette Brev er saa gammelt, kjære Heiberg! (Ja Gud veed hvor gammelt
 25 det er, da der ikke er nogen Dato paa) ja saa gammelt, at den Forelskelse, der bragte mig til at skrive det, er gaaet samme Vei, som den Snee, der faldt i Fjor, vil jeg dog ikke lade det gaae bort uden Appendix. — Det gjør mig virkelig ondt, at jeg er saadan en Slyngel, at jeg ikke har skrevet Dig til før; men Du kan da vel for Satan begribe, at jeg tænker paa Dig hvert Øyeblik,
 30 og aldrig rigtig morer mig ved den Smule Spetakler, der falder herude, fordi jeg ikke kan deeltagiøre Dig i dem. — Jeg veed den, der forleden Aften svøbt ind i en Kappe reed til Skjelskjør, da Prinds Christian var ventendes, satte i fuld Gallop igjennem Gaderne raabende Prindsen kommer. Det var da omtrent det samme som at sætte en Lunte i en Krudttønde; thi Fanden
 35 tog bemældte Udraab: Prindsen kommer, saa det løb fra den ene Byes Ende til den anden. Praaserne kom i alle Vinduer. Borgerne skulde rette dem; men de kom i Spegerede og løb imellem hinanden, ligesom en Flok Faar i Regnveir. Fløimanden havde nemlig tabt sin ene Tøffel og den var hverken at finde

hist eller her. Det gjorde mig ellers meest ondt for den stakkels Organist der gik foran og vrælte i en Basuun; thi han kom i saadan Alteration at han tog Coleuren af sine Manschesters Buxer. Det var dog ellers Synd han skulde komme i Bevægelse. Stakkels Mand! han er kun maadelig til Fods og pukkelrygget baade for og bag. Men Prindsen, hvor blev han af? ja ta' ham der, ⁵ det var kun fiint hvad Prinds der kom. Der blev anstillet skarpe Undersøgelser, om hvo der havde sat Borgerskabet i Oprør, men jeg og Borgemesteren vare ei i Stand til med forenede Kræfter at opdage, hvo der først havde sagt »Prindsen kommer!« Jeg vidste da egentlig nok hvo det var; men jeg syntes det var Synd at røbe ham. Den Slags Optøyer har vi mange af herude. Ja Du kan troe ¹⁰ her er kommet en slætt Aand i Egnen herude, før skal her have hersket saadan god Orden og Fredsommelighed. Men hvad hjælper det, jeg har ikke Dig min kjære Ludvig! og her er ingen der har Smag for Dyd og Retskaffenhed. Sank nu gloende Kul paa mit Hoved ved at skrive mig til Espegaard pr: Korsøer. Jeg vil en anden Gang fortælle Dig flere Løyer; thi jeg mærker, at her nu ei ¹⁵ er mere Plads! — Hils Din Moder!

52. J. L. Heiberg til Frederik VI.

Kjøbenhavn den 7 April 1818.

Til Kongen.

Det er Deres Majestæt bekjendt, at jeg ved Nytaarstid allerunderdanigst ansøgte om at erholde et Reisestipendium, men at jeg ikke var saa hældig at ²⁰ være iblandt dem, som det blev tilstaaet. Om jeg ogsaa turde gjøre mig Haab om at erholde til næste Aar eller en anden Gang hvad jeg nu ikke opnaaede, saa er dog dette nærværende Øieblik saa vigtigt for mig, at jeg ikke uden betydeligt Tab kan lade det gaae unyttet bort og opsætte min Reise. Thi da jeg ved at tage Doctorgraden har endt mine Studeringer her ved Universitetet, ²⁵ saa er det netop det rette Øieblik til at tiltræde en Reise, hvorved jeg kan udvide mine Kundskaber, og enhver Tid, hvori jeg opsætter samme, er spildt og frugtesløs. Hertil kommer, at det er mig af yderste Vigtighed at see min Fader i Paris, for mundtlig at erkyndige mig om hans Formues-Tilstand, og afgjøre mangfoldige didhenhørende Ting, som ikke ved Correspondance lade sig bringe ³⁰ i Rigtighed. Ogsaa dette tør jeg ikke opsætte, og sønlig Pligt byder mig at ile med at see ham saasart muligt, da jeg ellers, i det sørgelige Tilfælde, ifald han, som ei længer er nogen ung Mand, skulde ved Døden afgaae, maatte bebreide mig ikke at have viist nogen Længsel efter at see en Fader, som jeg siden mit ottende Aar ikke kjender. ³⁵

Alle disse Omstændigheder have tilskyndet mig til selv at gjøre Udveie til den Pengesum, som Reisen til Paris kan komme til at koste mig. Men inden jeg reiser herfra, har jeg endnu adskillige Ting at bringe i Orden, og behøver

dertil en Sum af henved 2000 Rigsbankdaler, Navneværdie. Om at maatte erholde en saadan Summa til min Disposition vover jeg herved allerunderdanigst at ansøge Deres Majestæt, være sig nu, at Deres Majestæt vil tilstaae mig samme enten som Gave eller Laan. Det vil ikke forundre Deres Majestæt, at jeg kan have sat mig i saa betydelig en Gjæld, naar Deres Majestæt betænker, at jeg i tre Aar, uden andre Indkomster end den Understøttelse, Deres Majestæt allernaadigst har tilstaaet mig, samt ubetydelige Indtægter af nogle i Trykken udgivne Smaaskrifter, har fortsat og endt mine Studeringer her ved Universitetet, og tillige sørget for mit og min Moders Udkomme. Uagtet det ikke kommer mig at indgive nogen Forestilling om Maaden, hvorpaa Deres Majestæt kunde afhjælpe min Trang, enten ved Gave eller Laan eller hvilkensomhelst Maade, eftersom Deres Majestæt dertil har mangfoldige Midler, og Valget af disse beroer paa Deres Majestæts eget Godtbefindende, være det mig dog tilladt allerunderdanigst at foreslaae, at der af Fonden ad usus publicos maatte bevilges mig paa to Aar et Laan af i det mindste 500 Specier, og uden at stille Caution, i Betragtning af Vanskeligheden af i dette Øieblik at skaffe nogen Caution tilveie, da næsten enhver riig Mand heller overlader en Sum af sine egne Penge, end skriver sig som Selvskyldner.

Allerunderdanigst

20

J. L. Heiberg,
Doctor Philosophiæ.

53. *J. L. Heiberg til Fondet Ad usus publicos.*

Kjøbenhavn den 22 Mai 1818.

Underdanig P. M.

Jeg giver mig herved den Frihed at ansøge den høie Direction for Fonden ad usus publicos, om at der af samme Fond maatte blive mig bevilget et Laan af 200, skriver To Hundrede Specier. Herr Justitsraad Hage vil have den Godhed at være min Cautionist. Afbetalingsterminen ønskedé jeg at maatte blive om to Aar.

Underdanig

J. L. Heiberg.

30 54. *J. L. Heiberg til Fredrik Gyllenborg.*

Copenhagen 29 Mai 1818.

Monseigneur

J'ai l'honneur de remercier Votre Excellence de la dernière lettre, qu'Elle m'a fait l'honneur de m'écrire. En même temps je me presse de presenter les compliments de ma mère, et dire de sa part, qu'elle a été si heureuse enfin de trouver une bonne gîte pour le reste de sa vie ou pour le temps, qu'elle en veut profiter. Elle se trouve à present au sein de sa famille, dans la maison

de son cousin, Mr. le Capitaine Buntzen, marié avec la fille de Mr. Du Puy, Directeur de la Chapelle Royale à Stockholm. C'est une excellente maison, elle s'y trouve parfaitement heureuse; et en verité, ce n'est pas une petite consolation pour moi, de la voir, à mon depart d'ici, dans une espèce de sureté, et non pas depourvue de soutien. Avec cela le principal obstacle contre mon ⁵ voyage est vaincu. Ce qui me retient en^{cor}, c'est la vente du Cabinet des Plantes Céréales. J'ai l'espoir que le Comte de Moltke veut l'acheter à un prix plus haut, que celui, que l'Academie de Stockholm m'a offert. Mais si la chose ne s'arrange pas entre le Comte de Moltke et ma mère je me prendrai la liberté sans delai de m'adresser à Votre Excellence, pour effectuer, que le Cabinet se ¹⁰ puisse vendre à l'academie.

Trois de mes amis, Mr. le Chevalier d'Ambrosio, Chargé d'Affaires de S. M. le Roi des deux Siciles; son neveu, Mr. de Navarro, et Mr. Schönberg, homme de beaucoup de talents, auront l'honneur de se presenter à Votre Excellence, et Lui remettre ces lignes, en l'assurant, combien je sais apprecier l'interêt, que ¹⁵ Votre Excellence a daigné me montrer dans toute occasion, où je m'ai pris la liberté de demander Son secours, ainsi que du profond respect, avec lequel j'ai l'honneur d'être,

Monseigneur,

Votre très humble et très-obéissant serviteur, ²⁰

J. L. Heiberg.

55. *Det kgl. Teaters Direktion til J. L. Heiberg.*

den 23de Decbr. 1818.

P: M:

Direktionen har med megen Interesse giennemlæst det den tilsendte Ud- kast til Balletten: En Nat paa Hveen, men har efter nøieste Overlæg og Raad- ²⁵ førsel med de forskellige Vedkommende fundet det umuligt, især i den korte Tid, som endnu er tilbage, at faae den udført paa en passende og værdig Maade, uden endda at omtale de høistbetydelige Omkostninger, dertil vilde medgaae. Den maa derfor indskrænke sig til sit første Ønske, efter hvilket, Kongen ved hans Komme til Krogerup kunde modtages med en landlig ³⁰ Høitid, ligesom og ved hans Bortgang ved Stykkets Ende, Sang og Dands af Fiskere og Bønder passende synes at kunde finde Sted. Direktionen maa endnu tilføie det Ønske, at den saasart muligt og i det seeneste inden denne Uges Udgang, maatte erholde Deres Plan til et saadant Divertissement, da Tiden ellers for Musik- og Dands-Compositeur, samt til Forfærdigelse af de ³⁵ fornødne Dragter m: v: turde blive utilstrækkelig.

Direktionen for det Kongelige Skuespil.

F. Holstein.

K. L. Rahbek.

G. H. Olsen.

56. *J. L. Heiberg til Fondet Ad usus publicos.*

Kjøbenhavn d. 28de Decbr. 1818.

Underdanig P: M:

Til den høie Direction for Fonden ad usus publicos.

Den høie Direction vil erindre, at jeg for et Aar siden indgav til Hans Maje-
 5 stæt Kongen min allerunderdanigste Ansøgning om Erholdelsen af et Reise-
 Stipendium, men at Mængden af Søgende var saa stor, at jeg desaaarsag ikke
 var saa hældig at opnaae mit Ønske. Nu, da den aarlige Termin til Reise-Sti-
 pendiers Uddeling vender tilbage, gjentager jeg min underdanige Begjæring,
 idet jeg tillige gjentager hvad jeg i min forrige Ansøgning har angivet af Be-
 10 væggrunde til en Udenlandsreise. Ifølge Hans Majestæt Kongens Befaling ind-
 giver jeg denne min Ansøgning til den høie Direction, formedelst Kortheden
 af Tiden.

Underdanig

J. L. Heiberg,
 Dr. Philosophiæ.

15 57. *J. L. Heiberg til Det kgl. Teaters Direktion.*

Kjøbenhavn d. 12 Januar 1819.

P: M:

Det Skuespil, som jeg herved har den Ære at oversende Directionen, for,
 som jeg smigrer mig med, at faae det antaget til Opførelse, er trykt for over
 to Aar siden, og maaskee kunde det af den Grund være passende at ledsage
 20 dets Indsendelse med et Par oplysende Anmærkninger.

Da jeg først udkastede Planen til nærværende Skuespil, samt arbeidede paa
 dens Udførelse, var det min Hensigt at indlevere det til Theaterdirectionen, og
 maaskee vil Herr Etatsraad Olsen endnu erindre sig, at jeg i Sommeren 1816
 talte med ham om Muligheden af at faae det opført i den tilstundende Saison,
 25 hvorom Herr Etatsraaden ikke gav mig synderligt Haab, men tilskyndte mig
 dog til at indlevere det saa snart, som muligt, da det ellers ikke vilde lade
 sig gjøre. At jeg imidlertid lod det henligge, havde sin Grund i forskellige
 Omstændigheder. For det første besad jeg ikke noget læseligt Exemplar af
 Stykket, undtagen det, hvorefter Herr Bogtrykker Brünnich just var i Begreb
 30 med at trykke det; og denne Trykning gik saa langsomt, at den først blev fær-
 dig henimod Nytaar. Det var derfor, efter hvad Herr Etatsraaden havde yttret
 for mig, ikke længer at tænke paa at faae det opført i den indeværende Saison,
 og følgelig lod jeg det beroe indtil videre. — Dernæst fandt jeg det passeligere,
 som en Forfatter, der endnu kun havde et ubetydeligt Navn, ei endnu at be-
 35 byrde Directionen med Gjennemlæsningen og Bedømmelsen af et Stykke, som
 jeg først kunde underkaste Publikums Domstol, inden jeg appellerede til The-
 atrets høieste Ret. — Endelig ønskede jeg heller, at det første Stykke, som
 jeg indgav til Directionen, maatte være et dansk Sujet, og gjorde saaledes
 Begyndelsen med Skuespillet Tycho Brahes Spaadom, der, ifølge min egen

Mening, i poetisk Værd og dramatisk Interesse staaer under det nærværende Skuespil, men hvoraf man dog seer min gode Villie til at levere et nationalt Stykke; og denne tilskriver jeg og i Særdeleshed den Lykke at det er blevet antaget.

Disse Bemærkninger, som naturligviis ingen Indflydelse have paa Stykkets ⁵ Skjæbne, eller indeholde Bevæggrund til at antage eller forkaste det, anseer jeg kun af den Grund passende at forudskikke, for derved at undskylde, at jeg tager mig den Frihed at indlevere et allerede to Aar gammelt Stykke.

Hvad der meget bidrager til at forøge mit Ønske efter at see dette Skuespil opført, er den Omstændighed, at jeg med det nuværende Theater-Personale ¹⁰ troer ypperligen at kunne besætte Hovedrollerne. Skjönhederne i mit Stykke, ifald det ellers besidder nogen, bestaae fornemmelig i Dialogen og Versene, og i at fremsige disse synes for nærværende Tid en Deel af de yngre Skuespillere og Skuespillerinder at have erhvervet en temmelig Færdighed.

Den høitærede Direction vil bemærke, at der til Udførelsen af dette Stykke ¹⁵ ikke behøves andre Dragter og Decorationer end dem, Theatret allerede besidder i Overflødighed.

Det indsendte Exemplar har jeg med Omhu corrigeret, og derved gjort en Deel Forandringer i Stykket. Det vilde være overflødigt at anmærke, at ethvert Vink af Directionen til andre Forandringer, med Taknemmelighed skal blive ²⁰ paaskjønnet, og fulgt med Nøiagtighed.

Ærbødigst

J. L. Heiberg.

58. *Det kgl. Teaters Direktion til J. L. Heiberg.*

den 20de Jan: 1819.

P: M:

25

Da det ikke er muligt, at den i Stykket Tygo Brahes Spaadom i tredie Act forekommende Regnbue kan forestilles paa en Theatret værdig Maade, ønskede Direktionen at Hr. Doctoren vilde have den Godhed jo før jo heller at forandre de Repliker i Stykket, som herpaa har Hentydning.

Direktionen for det Kongelige Skuespil.

30

F. Holstein.

K. L. Rahbek.

G. H. Olsen.

59. *Af Direktionen for Fondet Ad usus publicos' Forestilling til Frederik VI.*

den 18 Februar 1819.

Allerunderdanigst Forestilling.

. . Dr. Philosophiæ Heiberg. Han ansøgte ogsaa i Fjor om Reiseunderstøt- ³⁵ telse, og anførte at Hovedformaalet for hans Reise skulde være den spanske

Literatur, og at han haabede, ved sin for den philosophiske Doctorværdighed skrevne Afhandling om den spanske dramatiske Poesie at have benyttet alle de fortræffelige Hjælpemidler, som Deres Majestæts store Bibliothek dertil frembyder, men de vigtigste literaire Skatte ligge skjulte i Spanien selv, og da

5 Spanien er den dramatiske Poesies Fødeland og Vugge saa maa et nøiere Bekjendtskab med dette Lands Historie og Poesie have stor Indflydelse paa den hele nyere poetiske Literatur. —

Endskjøndt enhver Bestræbelse for at udvide de menneskelige Kundskaber og uddanne Smagen for Poesie og skøn Kunst, fortjener Agtelse, saa kunne

10 dog disse Bestræbelser stundom gaae saa ganske i det Enkelte, at deres Vigtighed i Sammenligning med andre Gjenstande, bliver mindre betydelig. Dette synes at være Tilfældet med den af Dr. Heiberg angivne Gjenstand for sin Reise. Da dertil kommer at en anden Digter i dette Øieblik nyder Reise-

15 Directionen for Fonden ad usus publicos.

E. H. Schimmelmann. J. S. Møsting.

/ Collin.

60. *J. L. Heiberg til Friederike Brun.*

London d. 23 Mai 1819.

Kjære Fru Brun!

20 Jeg veed ikke, om jeg behøver at gjøre Dem nogen Undskyldning, fordi jeg uden at tage Afsked med Dem, reiste fra Byen. At det ikke er skeet af Ligegyldighed, troer jeg, De i Deres Hjerte er overbeviist om, og kan, om det

gjøres nødigt, bevise det dermed, at jeg den sidste Dag, jeg var i Kjøbenhavn, besøgte Dem, og talte med Dem, just som De steg i Vognen. Men jeg havde

25 fast besluttet ei at sige en eneste af mine Venner Farvel, og har trolig holdt det. Thi jeg vilde ikke forbitte mig selv Glæden af denne saa meget ønskede Reise, ved at sige enhver af mine Venner Farvel, og derved tænke paa denne for mig saa usædvanlig lange Skilsmisse. Da jeg desuden havde isinde at reise over Cuxhaven og London, og paa det sidste Sted opholde mig i nogen Tid,

30 saa vilde jeg endnu ikke medtage de Breve til Paris, som De havde været saa god at love mig. Af denne Grund, og fordi Tiden var mig knap, mældte jeg mig heller ikke hos Grev La Ferronaye og Hr. Bourgoing. Tør jeg udbede mig den Godhed af Dem, at De, naar De seer disse to Herrer, vil undskylde mig paa det bedste, og tillige lade dem vide, at jeg havde saa overmaade lidt

35 Bagage med mig, at jeg ikke kunde have faaet Plads til den mindste Pakke i min Kuffert. Skulde nogen af dem maaskee have havt isinde at bære mig [med] noget Brev eller med Commissioner, da ville de have den Godhed at sende Brevet til Paris, under Adresse til Waltersdorff, og det vil da ankomme

til Paris omtrent paa samme Tid som jeg selv, thi jeg reiser om nogle Dage herfra. Dem selv, gode Fru Brun, beder jeg om det samme hvad de Breve angaaer, som De havde tiltænkt mig. Forresten haster det ikke med nogen af Delene, thi jeg forbliver nok 14 Dage i Paris, inden jeg afleverer nogen af mine Recommendationsskrivelser. Ogsaa Mariquitta og Sophie Dreier beder jeg Dem⁵ hilse fra mig, og spørge Dem, om jeg kan gjøre dem nogen Tjeneste i Paris. Jeg bliver der vel omtrent 4 til 6 Maaneder.

Her i London behager mig ikke det Liv, man fører. Alligevel interesserer det mig høilig at have seet denne By. Min Ukyndighed i Sproget, som jeg aldeles ikke kan tale, gjorde mig, især i Begyndelsen, adskillige Bryderier.¹⁰ Theatrene kan jeg heller ikke nyde, af samme Grund, undtagen den italienske Opera, som forekommer mig at være udmærket fortræffelig. Jeg saae her forleden med stor Henrykkelse Rosinis Barbieri di Seviglia. Paa dette Sted seer man ogsaa overordentlig mange udmærket smukke Damer og særdeles smagfulde Toiletter. Et Uheld for mig var, at min meget gode Ven, Legations-¹⁵secretair Clausewitz, det eneste Menneske, jeg kjendte i London, var reist et Par hundrede Mile herfra, samme Dag jeg ankom hertil. Men med Hr. v. Burke gjorde jeg Bekjendtskab, og fandt saavel hos ham som hans Kone en særdeles venlig Modtagelse. Forresten har jeg aldeles ingen Adresser, og vilde under mit korte Ophold heller ikke kunde gjøre Brug af dem, da jeg maa anvende Tiden²⁰ til at see nogle af de mange interessante Mærkværdigheder som her findes. De prægtige Kirker, Sanct Paul og Westminster Abbedie, have især interesseret mig.

De er formodentlig nu paa Sophienholm, det lille Paradiis, som jeg endnu ikke har seet overtruffet af noget Landsted, som er mødt mig paa min Flugt gennem Engelland. Vanskelig vil jeg ogsaa faae noget at see, som i mine Øine²⁵ er smukkere, og efterlader mig behageligere og kjærere Erindringer. Naar De skriver til Deres Døttre, beder jeg at gjenkalde mig i deres Erindring. Hos Fru Pauli og Deres hele Familie, samt Grev Donas, beder jeg Dem ogsaa at bringe min Hilsen. Dem selv beder jeg engang imellem at erindre sig den, som med bestandig Hengivenhed forbliver

Deres forbundne ³⁰

J. L. Heiberg.

Dette Brev vil omtrent ankomme ved Deres Fødselsdag. Jeg griber derfor Leiligheden til at ønske Dem al Lykke i Deres kommende Aar.

61. J. L. Heiberg til Rasmus Emil Bruun.

Paris den 25de Juli 1819.

Riimbrev i den fordømte Baggenseske Smag

35

Til Rasmus Emil Bruun i Kjøbenhavn.

Høistærede Herr Svoger! (Sandelig

Det er mig kjært at hilse dig

Ved denne Titel, skjøndt nok ei medrette
Jeg saa benævner Manden til Bolette.
Jeg husker ei saa nøie Talebrugen;
Jeg taler hele Ugen
5 Parisisk, og forglemmer reent mit Dansk.
Cousin jeg maatte kalde dig paa fransk,
Saavidt jeg veed, da Pigen, du har ægtet,
Er, om ei Sind og Sands mig har fornægtet,
Til mig en kjødelig Cousine,
10 Som Hanne og den Santaubainske Tine.
Nu vel, jeg altsaa Svogertitlen retter,
Og skriver i dens Sted: høistærede Hr. Fætter!)
Altsaa: Hr. Fætter og min Ven!
(Jeg føier denne Titel til de andre,
15 Fordi jeg sagtens ei behøver den
Saaledes som den første at forandre).
Min Ven! (Parentheses claudantur!)
Du troer dog ei,
At jeg,
20 Som har til Frankrig gjort en Vandtour —
(Det Riim var godt, der komme siden fleer.
Jeg Vandtour kalder den forresten,
Fordi jeg næsten
Af Vand har pløiet meer,
25 End Jord paa denne Tour. Saaledes Vandtour
Den kaldes bør, og nu Parentheses claudantur.)
Min kjære Ven, du troer dog ei,
At jeg
Har Hjertet paa det gale Sted i Barmen,
30 Fordi jeg ikke sendte,
Hvad I medrette kunde vente,
Til Eders Fest et Bryllupscarmen?
Det var min allermindste Pligt
At skrive sligt,
35 Og sikkert havde jeg den ei forsømt,
Ifald jeg havde drømt
Om Muligheden af, at Mosby-Præsten,
(En Mand, jeg holder meget af forresten)
Forglemme kunde hvad han skylder Næsten,
40 Og sætte paa jert Bryllupstaffel

Saa slet poëtisk Mad,
 Som det med Posten mig tilsendte Qvad,
 Der knap trancheres kan med Kniv og Gaffel,
 End sige sluges heelt af nogen Phantasie. 5
 Jeg mærker, han har meer Genie
 Til geistlig, end til verdslig Poësie;
 Thi Psalmen var ei fuldt saa slet,
 Som det;
 Jeg mener Qvadet om en venlig Gjæst,
 Om Kjærligheds og Venskabs Fest, 10
 Om Myrthen, som min gode Præst,
 Om Saften snoer zu guter letzt,
 Og giver Gratien sin sidste Rest.
 Imidlertid, den Sag er ikke vigtig.
 Og da vor anden Præst, som jeg har hørt, 15
 Holdt Vielsen, der ei var ene rigtig,
 Men smuk tillige, og har alle rørt,
 Saa er det dermed nok. Paa Bryllupsdagen
 Er Vielsen dog altid Hovedsagen.

Jeg celeb्रेerte Dagen, som jeg kunde, 20
 Vil sige: nogenlunde;
 Just ikke som jeg ønskete. Ønsket bar
 Mig ud af Kamret, hvor jeg var,
 (Det samme, hvori du besøgte Falsen),
 Og førte mig med en Blanchard 25
 (Dog ikke med Madamen, som brak Halsen)
 Til Furesøens Vove,
 Omkrandst af Fredriksdalske Bøgeskove,
 Hvor tidt vi to mon vandre
 I maaneklare Nat fortrolig med hverandre. 30
 Did Ønsket bar mig over Bjerg og Bølge,
 Og Dale med, som Frankenu har sagt;
 Men hvad som did blev bragt
 Var kun min Aand.
 Min Krop den vilde følge; 35
 Men, smeddet fast i Støvets Baand,
 Kom Kroppen ikke med til Herthas Ø,
 Men, træt af Reisen i de første Gader,
 Ei længer end til Rue de Richelieu,

Med Estrup, Zeise, Guingan og sin Fader.
 Der Kroppen sig betænksom sætter,
 Og spiser for det første fjorten Retter,
 Og drikker Glasset, fyldt med Bacchi Floder,
 5 Vel tyve Gange ud
 For hver en Brudgom og for hver en Brud,
 Og begge Brudes Moder,
 Og Søstre, Brødre, Tanter, Præsten,
 Og hele Selskabet ved Bryllupsfesten.
 10 Derpaa fortsatte den sin Reise,
 Fulgt af sin Fader, Guingan, Estrup, Zeise,
 Igjennem Tuilerierhaven
 Til Elyseermarken.
 Men ballastfyldt i Hovedet og Maven,
 15 Den seiled tungt som Arken
 I Noahs Tid, og undgik ikke Faren,
 Men strandede tilsidst paa Boulevar'en.
 Da tænkte den (thi Kroppen og kan tænke):
 »Nei Reisen er for stræng
 20 For mig, som bærer Støvets Lænke.
 Mig tjener bedst en Seng.«
 Som sagt, saa gjort. Den reiste sig fra Stolen,
 Og uden med Compas at søge Polen,
 Den fandt sit Hjem, og sov saa sødt i Sengen,
 25 Som Hyrdernes Uskyldighed paa Engen.

See, dette er i Korthed Bulletinen
 Om Maaden, hvorpaa jeres Bryllupsfester
 Blev helligholdt af fem Parisergjæster.
 Et deiligt Veir forresten
 30 Opmuntred alle, mens i Fredriksdal,
 Som jeg har hørt, Naturen næsten
 Med Regn har gjort sig gal,
 Og druknet hele Festen,
 Og, som man siger, regnet selv paa Præsten.
 35 Jeg selv kan Øine væde,
 Og som Naturen græde,
 Naar jeg betænker hvad en Brud risquerer,
 Som staaer af Vognen ud,
 Og nu med hvide Silkeskoe spadserer

I Søle, Regn og Slud,
 Foruden Skjærm og Kappe,
 Op ad den fredriksdalske Mølletrappe!
 Mig smerter ogsaa, skjøndt i mindre Grad,
 De Stænk, der kom paa hvide Brudgomsstrømper, 5
 Og kolde Styrtebad
 Paa Brudgomskjoler, som man sjælden krymper.
 Som sagt, herved mit Hjerte
 Dog føler mindre Smerte.
 En Brudgom har saa gode Trøstegrunde, 10
 At han i sligt sig finder nogenlunde.

En lille Fugl, som alting mig fortæller,
 Beretter, at de tvende unge Koner
 Med Anstand, som hos agtbare Matroner,
 Bestyre Stadsestue, Kjøkken, Kjælder, 15
 Og daglig mange Gjæster
 Tractere med en Pragt som Dronning Esther!
 Det troer jeg vel. Som Piger
 De viste jo til mange Ting Genie,
 Een til Musik, og een til Malerie. 20
 Man veed, Forstanden stiger
 I Ægteskabets Skole.
 Nu, da de have passet Brudekjole,
 Saa troer jeg, de har Evne
 Til alt hvad godt i Verden man vil nævne. 25

Men siden jeg har bragt paatale,
 At de forstaae at tegne og at male,
 Saa maatte jo mit Riimbrevs Musa vredes,
 Om jeg fortaug, hvorledes
 De stille, med Beskedenhed i Hjerte, 30
 Tidt sad ved Nattens Kjerte
 Med Penselen i Haand, og Blomster malte,
 Som Verden kun med usselt Guld betalte.
 Og ikke for at prale
 Med alkens dydig Tale, 35
 Med taarefulde Kinder,
 Som Iflandske Heltinder,
 Der klage med en grædevoren Røst.

5
Nei, naar de færdig var med Blomsterkrandsen,
Tidt ilte de til Dandsen,
Og deelte glad det muntre Selskabs Lyst.
Endnu kun Børn, forstode de den Kunst,
Som tidt paa tredsinstyre Aar omsonst
Man søger om, og ei kan finde:
At Livets Alvor med dets Spøg forbinde.

10
Men nu — Papiret er forbi —
Jeg skrider til en glemt Ceremonie:
At gratulere alle fire
Nygifte Folk og begge Brudes Moder.
Og hermed nu for denne Gang min Lire
Jeg lægger hen, og gjemmer mine Noder.
Thi jeg formoder,
15
At Kjøbenhavns-Adresavisen
Har ikke glemt, jer brav at gratulere,
Og jeg tør ikke concurrere
Med den om Prisen.
Men tusind Ønsker for jer Lykke,
20
Som jeg vil hverken skrive eller trykke,
Fordi de bedre klinge
For Hjerte, end for Øre,
Jeg for den ny Fru Bruun og for den ny Fru Winge
Og begges Mænd vil gjøre.
25
Og dermed basta nu! Jeg blev
Ei færdig fuldt tilende
Med hvad jeg vilde sagt; men hvis mit Brev
Jeg end forlænge vilde,
Saa (da jeg ikke Bladet om kan vende)
30
Kom jeg nok til at male
Paa Bordet Brevets Hale,
Og følgelig jeg tier heller stille.
Dog førend det forhadte Punct finale
Lad mig i Tanken trykke
35
Dig til min Barm, og glædes ved din Lykke!

J. L. Heiberg.

62. J. L. Heiberg til Jonas Collin.

Paris den 14de October 1819.

Hr. Etatsraad!

Da jeg ved min Afreise tog Afsked med Deres Høivelbaarenhed, forglemte jeg, at spørge Dem om, naar det følgende Halvaars Stipendium med Rette skulde udbetales mig. Hr. Etatsraaden erindrer, at den mig først bestemte 5 Termin var Juli og Januar; men da Hans Excellence Hr. Geheimeraad Møsting var saa god at tilbyde mig Summen for det første Halvaar udbetalt et Par Maaneder iforveien, og jeg virkelig ogsaa erholdt samme den 8de Mai istedenfor den 1ste Juli, saa sluttede jeg deraf, at det næste Halvaar med Rette vilde blive regnet fra den 8de November af. Jeg haaber, at jeg ikke har taget feil 10 i denne Beregning, og tager mig i samme Anledning den Frihed at skrive disse Linier til Hr. Etatsraaden, for at bede Dem bestyrke mig i mit Haab. Da jeg nemlig i det nu snart udløbne Halvaar aldeles ingen anden hverken offentlig eller privat Understøttelse har havt, end de mig udbetalte 200 Spec., saa vil De let indsec, at mine Penge maae [være] paa Bunden, og at jeg vil komme i stør- 15 ste Forlegenhed, ifald jeg skal vente længer end et Halvaar paa Udbetalingen af de næste Penge. Jeg troer vel ikke, at der kan være noget i Veien for denne, som mig synes, billige Begjæring. Ikke desmindre, for at der intet skal opholde de mig saa fornødne Penge, beder jeg Dem, Hr. Etatsraad, paa det indstændigste, at De vil have den Godhed at sørge for at samme 200 Spec. maa blive 20 mig udbetalte den 8 Novbr., vil sige til den, som jeg dertil befuldmægtiger. Det vilde være mig yderst ubehageligt, om jeg kom i en Pengeforleg[en]hed i hele 6 eller 7 Uger, paa et Sted, hvor jeg, uagtet jeg er hos min Fader, dog er fremmed, og intet Forskud kan erholde hverken af ham eller nogen af hans Venner. Man klager her ligesaa meget over Tiderne, som i Kjøbenhavn, og 25 Folk ere her endnu mindre villige til at tjene hverandre. Jeg forlader mig derfor, om ei paa min Rettighed (som maaskee er tvivlsom), saa paa Hr. Etatsraadens og Geheimeraad Møstings gode Villie, som jeg ved flere Leiligheder har havt Beviis paa, og paa hvilken det derfor ogsaa i dette Tilfælde maa være mig tilladt at stole. 30

Nyt har jeg intet af Betydenhed at fortælle, og desuden tør jeg ikke gjøre mit Brev større. Inden det næste Halvaar er udløbet, skal jeg have den Ære at indsende til Directionen eller til Facultetet en Beretning om det Interessante, jeg har havt Leilighed til at see og studere paa min Reise. Imidlertid anbefaler jeg mig i Hr. Etatsraadens Bevaagenhed, og forbliver med sand Høi- 35 agtelse

Deres ærbødigste Tjener

J. L. Heiberg.

63. *Thomasine Gyllembourg til Frederik VI.*

Kjøbenhavn d: 8de November 1819.

Allernaadigste Konge!

For Deres Majestæt som stedse har været den eneste Støtte og Tilflugt for min Søn og mig, er det vel bekjendt, i hvor trange Kaar vi have levet siden min Mands Død, og med hvor mange Sorger vi have maattet kjæmpe, indtil jeg var saa heldig, paa de billigste Vilkaar at finde et Tilflugtsted i min Slægtningens Huus, og Deres Majestæt var saa naadig at forunde min Søn et Reise-stipendium. Men de forløbne Aars Kummerlighed have sat os saameget tilbage at min Søn saae sig nødt til, et Aarstid inden han forlod Landet at an søge om et Laan af 200 Species af Fonden Ad Usus publicos, hvilket han ogsaa var saa heldig at erholde, i det Haab at det maatte beroe med denne Gjælds Afbetaling, til han igjen var saa lykkelig at komme tilbage til sit Fædreland, og ved sin Flid kunde forskaffe sig bedre Kaar. Men da nu det andet Halvaars Beløb af hans Reisestipendium skulde hæves og tilsendes ham, erfarer jeg at Directionen for Fonden Ad Usus publicos seer sig nødt til at tilbageholde samme, for dermed at afdrage det omtalte Laan. Min Bekymring herover er overmaade stor, da jeg veed at min Søn herved vil komme i den pünligste Forlegenhed, og at denne Omstændighed ganske vil standse ham i de flittige Studeringer, han med saa megen Iver har begyndt i Paris, hvor han idelig besøger Forelæsninger og endogsaa har antaget Lærere for ret at benytte sig af Deres Majestæts Naade til at erhverve sig alle de Kundskaber, hvormed han haaber i Tiden at kunde gavne sig selv og sit Fædreland. Hans Indtægter ere allerede saa knappe, at han neppe med den yderste Oeconomie kan bestride sine nødvendigste Udgivter og de Studeringer som ere Formaalet for hans Reise. Han har aldeles ingen anden Understøttelse end de 400 Species aarlig, som Deres Majestæts Naade har forundt ham af Fonden Ad Usus publicos; og skjøndt han er saa lykkelig at leve i samme Bye, ja i samme Huus som hans Fader, saa er dette ham dog, i oeconomisk Henseende til meget liden Hjælp, da uheldige Omstændigheder har sat hans Fader ud af Stand til at hjælpe sin Søn med andet end sine mangehaande Kundskaber og videnskabelige Veiledning. Paa Grund heraf, og i Haab til Deres Majestæts Kongelige Mildhed, tager jeg i min moderlige Bekymring min Tilflugt til min Konges Naade og anholder herved allerunderdanigst om, at det min Søn allernaadigst forundte Reisestipendium uafkortet maatte blive ham udbetalt til de fastsatte Terminer, og at Deres Majestæt til saamegen anden Naade, hvormed Deres Majestæt saa ofte har lettet den bedrøvede Enkes Sorger, ogsaa vil lægge denne, allernaadigst at eftergive min Søn denne Gjæld, eller i det mindste allernaadigst tillade at den, uden Caution maatte henstaae til han kom hjem, og ved et eller andet Arbeide kunde blive istand til at betale samme.

40

Allerunderdanigst

Thomasine Gyllembourg Ehrensvärd
födt Buntzen.

64. *J. P. Mynster til J. L. Heiberg.*

Kbhavn. d. 16de Novbr. 1819.

De er sikkert overbevist om, Høistærede, at det vilde have været mig meget behageligt at have kunnet udvirke Dem noget Bidrag til Deres Reise, og at det er mig ukierat at maatte mælde Dem, at dette, efter Directionens Formening, som jeg ikke heller kan finde ugrundet, ikke vil kunne skee fra Communitetets 5 Casse. Fra denne Casse, som staaer i saa nær Forbindelse med Universitetets, skulde kun Understøttelse tilstaaes saadanne Reisende, om hvilke man kunde formode, at de i sin Tid, under forefaldende Vacancer, kunde behøves til Universitetets Tieneste. Er man i enkelt Tilfælde afveget fra dette Princip, da har det ikke været efter mit Votum, og selv da har man havt en muelig An- 10 sættelse, om ikke ved Universitetet, saa ved Sorøe Akademie for Øie. Deres tilkommende Ansættelse kan neppe antages at ville blive af denne Beskaffenhed, men snarere, efter Deres Ønske, ved en Legation; og hvor ønskeligt det end er, at talentfulde unge Mænd, om end deres Bestræbelser ikke nærmere ville komme Universitetet til Gavn, kunne sættes istand til at foretage Reiser, 15 saa kan dog Universitetet ikke bidrage dertil, ligesaa lidet som til mange andre i sig selv ønskelige Foretagender. Ogsaa er Communitetets Casse, som ved de lave Kornpriser taber meget i sine Indtægter, ikke istand til at udrede mange Reise-Bidrag. Vel ere adskillige Reisende nu hjemkomne, hvis Understøttelse altsaa kan inddrages, men der er igjen bevilget Understøttelse for 20 tvende unge Mænd, der reise paa Lovkyndigheden, paa hvilken Videnskab i lang Tid Ingen har reist med offentlig Understøttelse.

Min Kone hilser forbindtligst. Frue Brun befinder sig ikke ganske vel, dog formodentlig heller ikke meget ilde. Baggesen reiser paa Onsdag, dog skal han først paa Torsdag spise hos den engelske Minister, og saa videre, efter 25 hans Viis.

Deres hengivne
Mynster.

65. *J. L. Heiberg til Johannes Reinhardt.*

Paris den 9de December 1819.

(Afskrift).

Hr Professor!

30

De erindrer maaskee, at Zoologien har fra min tidligste Ungdom af været eet af mine Yndlingsstudier. Det er saa langt fra, at jeg i de senere Aar har tabt Lysten dertil, at tvertimod noget af det første, som ved min Ankomst her til Paris for noget over et halvt Aar siden vakte min Opmærksomhed og min levende Interesse, var det herværende zoologiske Cabinet. Den hele Som- 35 mer anvendte jeg til at gennemgaae dette Cabinet i alle dets Dele. Den ny Udgave af Cuviers Zoologi, saalidet som den i Planen og i adskillige Detailler

behagede mig, var min Ledetraad ved dette Studium, fordi alle Dyrene ere opstillede efter det i hiint Værk fremsatte System. Med samme Forfatters Anatomie comparée i Haanden, har jeg ogsaa gennemgaaet det anatomiske Gallerie, især dets osteologiske Deel, som er overmaade riig. De andre

⁵ Dele af samme har jeg endnu ikke faaet Tid til at undersøge saa grundigen som jeg ønsker, saa meget meer, som de forekomme mig at være af mindre Interesse for den egentlige Zoologie og ere vanskeligere at undersøge for en Fremmed, der ikke faaer Tilladelse til at tage Præparaterne ud af Glassene, men maa nøie sig med at betragte dem i den Stilling, hvori de ligge. Ved saa-

¹⁰ ledes at gennemgaae eet af de fortrinligste Museer i Verden, og derved udfylde nogle af de væsentligste Huller i den Kundskab, som jeg i Kjøbenhavn havde erhvervet mig, har jeg fundet Leilighed til at bestyrke og nærmere udvikle nogle Ideer, som jeg allerede forhen havde, nemlig angaaende Zoologiens egentlige Væsen, om det Princip, som bør lede den, for at den med Tiden maa

¹⁵ kunne hæve sig til en sand Videnskab, istedenfor at den nu ikke er andet end Disciplin. Disse Ideer har jeg udførligen fremsat i en Afhandling, som jeg har skrevet paa Tydsk, og som jeg til Sommer, eller naar jeg finder den moden til at bekendtgjøres, agter at udgive i Tydskland. Da jeg endnu aldrig offentlig er fremtraadt som Forfatter i dette Fag, tør jeg ikke lade mine Ideer komme

²⁰ for Lyset, forinden jeg har indhentet een af de Indviedes Mening, og dette er Grunden, hvorfor jeg tager mig den Frihed at paalægge Dem den dobbelte Byrde, først at læse følgende Udsigt over Indholdet af mit Skrift, og dernæst at lade mig vide Deres Tanker derom. Jeg smigrer mig med at være kjendt af Dem under andre litteraire Forhold, og fra en ikke ufordeelagtig Side. Om

²⁵ derfor nærværende Udkast, enten i det Hele eller i det Enkelte, skulde synes Dem forkasteligt, tvivler De dog vist ikke paa, at jeg ved et fortsat Studium, og ledet ved Deres Raad, som jeg ivrigen udbeder mig, vil med Tiden blive istand til at give mine Anskuelser den Tydelighed og Udvikling, som de maa-
skee endnu ikke ere i Besiddelse af.

³⁰ Skriftet har Titel af Zoologische Versuche, og er indeelt i flere Kapitler, af hvilke de to vigtigste og største ere næsten ganske udarbeidede. Det ene hedder: Physiognomische Verwandtschaften der Thiere unter einander, von der physischen und psychischen Seite betrachtet. Det andet: Ueber die Respiration der Fische. Af disse to Hovedkapitler

³⁵ er det, jeg agter at give Dem en lille Oversigt.

Afhandlingen om Dyrenes physiognomiske Slægtskaber begynder med en Indledning, hvori Aristoteles's og Linnés Fortjenester af Zoologien fremsættes. Den nyere, oprindelig franske, Skole har ved en Misforstaaelse af det linneiske System, hvis svagere Side især tjener den til Grundvold, opført en ny Byg-

ning, hvori Zoologien er kommen til at beroe paa anatomiske Erfaringer. Dette er en Afvei, som leder Videnskaben bort fra den philosophiske Eenhed, hvortil den bør stræbe. Saa interessant det er at see, hvorledes Anatomien maa lede til samme Resultat, som Betragtningen af de ydre Former, saa er det dog paa den anden Side vist, deels, at det indre endnu er langt mindre be-⁵ kjendt end det ydre, snarere en Gjenstand for tilkommende Undersøgelser, end en Grundvold til at bygge paa; deels, at selv om alle Arters Anatomie var lige saa bekjendt som deres Habitus, vilde det dog være skadeligt at bringe et fremmed Princip ind i Videnskaben, og oversee dens egentlige Gjenstand, saavel Artens som Slægtens physiognomiske Character, der er Udtrykket for¹⁰ dens physiske og psykiske Individualitet. (Ved Physiognomie forstaaes naturligviis ikke blot Ansigtet, hvorom der i de lavere Dyreklasser ikke kan være Tale, men den hele udvortes Habitus). Overalt betager denne anatomiske Behandlingsmaade Videnskaben alt praktisk Liv, idet den mere betragter Dyrene som Cadavere end som levende Medlemmer af Naturens Samfund,¹⁵ idet den undersøger deres døde Sammensætning, istedenfor at opfatte deres levende Individualitet, den Eenhed, som er Resultatet af alle Delenes Harmonie. Det udelukkende anatomiske System giver desuden ikke større Fasthed end ethvert andet eensidigt Princip. Den strengeste Inddeling, hvortil dette System har bragt det er Vertebrater og Ikke-Vertebrater, og selv her²⁰ gives dog Overgange ved de cartilaginøse Fiske, især Slægten Myxine, uden at tale om adskillige Mollusker. Hvor ubestemt er Fiskenes Inddeling i cartilaginøse og ossøse? Hvor stødende er Salamandra's Adskillelse fra Lacerta, og Forening med Rana? — Hvorfor, naar man vil gjøre et System, undersøger man ikke, om Naturen ikke selv har et System, og hvilket dette er?²⁵ Om den ikke har bestemt visse Dyregrupper til at være skarpt begrændsede Masser, og andre derimod til at gjøre Overgange? I Dyreverdenen er der, ligesom i Planteverdenen, et almindeligt Gravitationssystem. Enhver Dyreslægt tiltrækker alle de andre, og bliver ligeledes tiltrukket af enhver af disse. Nemlig ved Overeensstemmelsen af visse Kjendemærker slutter den sig til den be-³⁰ slægtede Familie, og ved Forskjelligheder frastødes den derfra, eller hendrages mod en anden. Begge Egenskaber, Overeensstemmelse i visse, og Forskjel i andre Henseender, ere altid tilstede i enhver Dyreslægt. Overvægten af een af disse tvende Kræfter bestemmer Slægtens naturlige Plads. Er begge Kræfters Differenti stor, da drages Dyreslægten ind i den Families, hvormed den³⁵ har størst Affinitet. Ere begge Kræfter lige, eller deres Differenti mindre betydelig, da gjør Slægten en Overgang, et Led i Naturen, men staaer noget nærmere ved den stærkere virkende Kraft, end ved den anden, altsammen efter Naturens mechaniske Love. Anvende vi disse Principer (som trænge til

en tydeligere og mere detailleret Udvikling) paa de forskjellige Affiniteter mellem Dyrene, saa finde vi, at Naturen har dannet een stor Række, og tre udbredte Grupper, med eet Ord fire Hovedmasser adskilte fra hverandre, uden indbyrdes Bindeled. Mellem disse 4 Hovedmasser ligge mindre Bigrupper, som vel undertiden slutte sig til een af de 4 store, men aldrig forene to af dem med hverandre. Den første af de fire store Grupper er een i Midten liggende Række, som uden mindste Spring, gaaer Led for Led fra Mennesket lige ned til [Poly]pernes Klasse. Hovedleddene i denne Række ere følgende: Homo, Simia, Papio, Ursus, Sorex, Erinaceus, Myrmecophaga, Dasypus, Manis, Testudo, Trionyx¹⁰ (Geoffroy), Crocodilus, Lacerta, Salamandra, Camæleo, Seps, Bipes, Anguis, Boa, Cecilia, Muræna, Cepola. Her ere vi alt i Fiskenes Klasse. Igjennem den komme vi ved Blennius og Cyclopterus til Hirudo, herfra til de øvrige Mollusker, hvorfra Overgangen er let til Radiata, og fra dem til Polyperne. De andre tre Hovedgrupper ere paa den ene Side af Rækken: Fuglene; paa den anden¹⁵ Insekterne (Linnés Aptera ere fraregnede, med Undtagelse af Pulex); og ved Midten af Rækken staaer for sig selv afsondret de egentlige Fiskes Klasse, vil sige: de af Linnés Pisces, som ikke gjøre Overgang til nogen af de 4 Hovedgrupper. Disse ere følgende Genera, hvis specielle Inddeling her ikke kan fremsættes: Balistes, Sparus, Perca, Sciæna, Mugil, Coryphæna, Trachinus, Gadus.²⁰ Clupea, Mullus, Labrus, Cyprinus, Xiphias, Esox, Exocoetus, Salmo, Scomber, Jeg har sagt at disse Fiske ligge ved Midten af den store Række, uden at staae i Forbindelse med den. Paa den anden Side af dem ligge to Bigrupper: 1. Diadon, Tetrodon, Orthogoriscens (Bloch), hvilke formedelst Tænderne vise nogen Affinitet med Glires af Pattedyrene. 2. Cetacea og Slægterne: Squa-²⁵lus, Raia, Pristis, Silurus, Chimæra, Callyonymus, Cottus, Gobius, Centriscus, Lophius, som vise Affinitet med Mamalia in genere. 3. en Bigruppe af Blennius, Petromyzon, Cyclopterus, der ved Affinitet med Hirudo staaer imellem Fiskene og Cuviers Annelider. 4. Den fjerde Borden findes imellem Fiske og Testudo, bestaaende af Ostracion, Peristadion, Trigla. 5. Imellem de egenlige Fiske og³⁰ Salamandra: Accipenser, Gasterosteus L. Loricaria (Bloch). 6. imellem Coecilia og de egentlige Fiske, og med Affinitet til 3die Bigruppe: Muraena, Gymnotus, Ammodytes, Cepola. 7. en Bigruppe af Syngnathus, Pegasus, Fistularia, som staaer mellem de egentl. Fiske og Crustaceer, 8. hvilke gjøre en ny Bigruppe mellem No 7 og Insekternes Hovedgruppe. 9. de usymmetriske Fiske, om hvis³⁵ Plads jeg ikke er enig med mig selv. 10. Arachniderne, mellem Crustaceer og Insekter. (Acarus hører til Arachniderne; Podura, Lepisma, Scolopendra og Iulus til Crustaceerne.) See hoslagte Figur mærket #.

Til ydermere Tydelighed tilføier jeg denne Figur (Tegnet || betyder, at Mellelleddene maae supponeres:)

De egentlige Fiske, hvis Slægter jeg ovenfor har angivet, endskjøndt de ved Mængden af fælleds Characterer udgjøre en meget sammenhængende Gruppe, staae dog ved de 10 anførte Bigrupper i Forbindelse med Mammalia, Reptilia, Mollusca, Crustacea, og deres Gruppe har ikke saa skarpt begrændsede Contourer, som Fuglenes og Insekternes. (Insekter ere 6føddede Dyr, 3 underkastede Metamorphose). Disse to Klasser ere aldeles begrændsede, og uden

Overgange adskilte saavel indbyrdes, som fra den store Hovedrække. Naturens System reduceres saaledes egentlig til 3 Hovedklasser: 1, en stor Mellemrække, bestaaende af Mammalia, Reptilia, Pisces, Mollusca, Crustacea, Arachnida, Radiata, Polypi; 2. Fuglene, 3. Insekterne. Den store Hovedrække, som gaaer
 5 fra det Fuldkomneste til det Ufuldkomneste, indeholder den største Forskjellighed af Former, og har derfor liden Eenhed, intet fælleds Model, som derimod er Tilfældet med No 2 og 3; thi en Fugl eller et Insekt in abstracto er et tydeligt og bestemt Begreb; men hverken for Pattedyr eller Reptil eller Fisk eller Mollusk kan tænkes noget fast Mønster, hvorved Indbildningskraften
 10 kan fæste sig. Netop heri ligger Beviset for Inddelingens Rigtighed, og en mærkværdig Overeensstemmelse i alle Landes Sprogbrug retfærdiggjør den endvidere. Thi de ved Sprogbrugen af Folket selv dannede collective Ord betegne stedse en saadan Masse af Gjenstande, som komme overeens ved naturlige Kjendemerker, og udtrykke tilsammen en bestemt Idee. Nu finde vi, at alle
 15 baade døde og levende Sprog have populære Udtryk for Fugle, Insekter (dette Ord, skjønndt sammensat, er ved Brugen blevet populært og *ἔντομον* findes alt hos Aristoteles) og Fiske, og derimod ingen for de øvrige Klasser, thi Pattedyr, Reptilier, Mollusker osv. ere lærde Benævnelser, som Folket ikke forstaaer, eller i det mindste finder fremmede. Efter mit System ere nu
 20 netop disse 3 Klasser de af Naturen skarpt afsondrede, endskjønndt Fiskene (*pisces proprie siccicti*, for hvilke ogsaa gives en almindelig Model, naar de 10, Eenheden forstyrrende Bigrupper ere fradragne) ere det mindre end de andre to, og slutte sig nærmere til Hovedrækken, hvori alt det øvrige uden bestemte Grændser er indbefattet. Der gives vel ogsaa andre populære Navne,
 25 som Orme, Slanger osv., men disse høre ligesom triviale Slægt- og Artnavne til mindre Afdelinger, og ikke til hele Classer, hvorom her handles. Ordet fiirføddede Dyr er intet Trivialnavn; det viser allerede S sammensætningen.

Efterat jeg har fremsat Slægtskaberne mellem de forskjellige Klasser af Dyreriget, vil jeg nu til en Prøve anvende de samme Principer paa Pattedyrenes Klasse i Særdeleshed, og fremstille saavel Slægternes indbyrdes Affiniteter, som begge Klassers til hverandre, thi ogsaa denne finder, ifølge de almindelige Gravitationslove, Sted, endskjønndt Fuglenes Klasse er skarpt begrændset, men den yttre sig kun som en Stræben, der, for at vedblive i Astro
 30 nomiens Sprog, blot frembringer en ringe Perturbation, men ei er istand til
 35 at drage noget Led ud af den Kred, hvori det henhører. Det være langt fra at jeg skulde ansee de saakaldede flyvende Pattedyr for at stræbe mod Fuglenes Klasse. Denne Lighed er kun paafaldende for et overfladisk Blik. Men en virkelig Affinitet med Fuglene findes hos *Didelphis* og beslægtede Genera, de Nyeres Marsupialia. Denne Affinitet bestaaer især i Maaden, hvorpaa
 40 Hunnen bringer sine Unger til Verden, som blotte Spirer, og saa at sige, efter

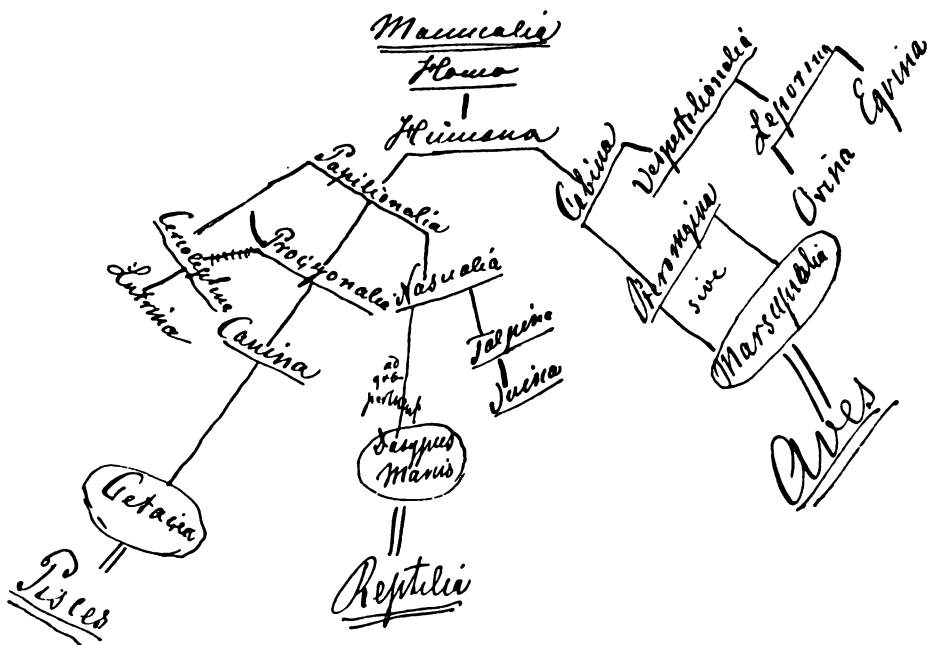
Fødselen udruger dem. Ogsaa Conformationen af Hannens Kjønsdele (Scrotum situeret foran Membrum) er en Affinitet med Fuglene. Tendenzen mod Fuglenes Klasse er i denne Orden saa stor, at man endog ved enkelte af dens Slægter kan angive, mod hvilken speciel Fugleslægt den ytrer sig, og hvilket af Pattedyrene den søger at forbinde med samme. *Macropus* (Shaw) har tre ⁵ Tæer, hvoraf de to yderste i de første Led forenede, ligesom *Struthio*. *Chironectes Illiger* (om den virkelig hører til Ordenen) gjør ved pedes palmati Overgang til Vandfuglene. *Phalangista* (Cuvier) har Tømmelfingeren bag til, og sande pedes gressorii. *Petaurus* (Shaw) er endog forsynet med Flyvehud. Dette er Hovedpunktet, hvori de to Klasser tiltrække hinanden; det er ¹⁰ beliggende i Pattedyrenes Gebeet og ikke i Fuglenes, fordi der hos de første findes en større Stræben ud af sine Grændser end hos de sidste, som alt er bemærket.

Følgende ere nu Pattedyrenes Forvandtskab med hverandre. (NB. For Kortheds Skyld anfører jeg ikke Ordnerens Characterer, saalidt som Navnenes Au- ¹⁵ toriteter. Alle her brugte generiske Benævnelser findes anførte i Cuviers *Régne animal*. De af Cuviers Genera, som ikke her findes, har jeg af Grunde, som her ikke kan angives, forenet med een eller anden Slægt af de anførte. De Genera, hvoraf hver Orden har faaet sit Navn, findes under Nummeret som er angivet i Parenthesen efter Navnet). 20

Ordines	Genera	
I. Homo	Homo.	
II. Humana (I)	<i>Simia</i> , <i>Cercopithecus</i> , <i>Papio</i> , <i>Cebus</i> , <i>Ateles</i> , <i>Hapale</i> , <i>Bradypus</i> .	
III. Papionalia (II)	<i>Ursus</i> , <i>Cercoleptina</i> , <i>Procyon</i> , <i>Nasua</i> .	²⁵
IV. Cercoleptina (III)	<i>Mustela</i> , <i>Lutra</i> , <i>Viverra</i> , <i>Herpestes</i> , <i>Rhyazæna</i> .	
V. Lutrina (IV)	<i>Castor</i> , <i>Ornithorhynchus</i> .	
VI. Procyonalia (III)	<i>Canis</i> , <i>Felis</i> , <i>Hyæna</i> .	
VII. Canina (VI)	<i>Otaria</i> , <i>Phoca</i> .	
VIII. Nasualia (III)	<i>Chrysochloris</i> , <i>Talpa</i> , <i>Spalax</i> , <i>Mygale</i> , <i>Sorex</i> , ³⁰ <i>Loncheris</i> , <i>Hystrix</i> , <i>Erinaceus</i> , <i>Echidna</i> , <i>Myrmecophaga</i> , <i>Dasybus</i> , <i>Manis</i> .	
IX. Talpina (VIII)	<i>Sus</i> , <i>Phachochærus</i> , <i>Tapir</i> , <i>Elephas</i> , <i>Trichechus</i> .	
X. Suina (IX)	<i>Hydrochærus</i> , <i>Orycteropus</i> .	³⁵
XI. Cebina (II)	<i>Lemur</i> , <i>Loris</i> , <i>Galago</i> , <i>Galeopithecus</i> , <i>Vespertilio</i> , <i>Pteromys</i> , <i>Cheiomys</i> .	
XII. Vespertionalia (XI)	<i>Mus</i> , <i>Hydromys</i> , <i>Cricetus</i> , <i>Arctomys</i> , <i>Lagomys</i> , <i>Cavia</i> , <i>Myoxus</i> , <i>Sciurus</i> , <i>Lepus</i> .	

XIII. Pteromyina (XI)	Petaurus, Phalangista, Didelphis, Dasyurus, Phascolomys, Perameles, Macropus, Chironectes.
XIV. Leporina (XII)	Ovis, Capra, Moschus, Cervus, Alces, Bos, Gnu, Strepsiceros, Eqvus.
XV. Ovina (XIV)	Auchenia, Camelus.
XVI. Eqvina (XIV)	Camelopardalis, Hippopotamus, Rhinoceros.

Følgende Tabel indeholder det Samme:

Forinden jeg af disse to Tabeller uddrager visse Følgeslutninger, maa jeg
 10 forudskikke de Grunde, hvorpaa de beroe: I Dyreriget ere de fuldkomneste
 Former (Ordet in abstracto taget) de, som have den største indre Eenhed,
 som altsaa mindst stræbe mod en anden bekjendt Form. Derimod ere de ufuld-
 komneste de, som i deres Sammensætning forraade mindst Eenhed, og gjen-
 kalde os flere forskjellige Former, hvoraf de synes at være forenede. (Efter
 15 Horatii Udtryk: Humano capiti cervicem pictor equinam etc.). Altsaa ifølge
 hvad ovenfor er anført, maa Fuglenes og Insekternes, og dernæst Fiskenes
 Form ansees for de fuldkomneste, og de 10 Bigrupper for den ufuldkomneste.
 Dette Princip for Former in abstracto gjelder tillige in concreto for de enkelte
 Former i hver Klasse. Kaste vi altsaa et Blik paa foregaaende Sides underste

Tabel, hvori Pattedyrenes Slægtskaber ere fremstillede i en Halvcirkel, hvoraf Mennesket er Centrum, saa ledes vi til følgende Resultater: Homo er her den fuldkomneste Form, derfor staaer den i Centrum; dens Stræben ud ad mod fremmede Former, forestillelig ved Radier mod Peripherien af Cirkelen, hæver sig altsaa selv, fordi alle Radierne ere lige store. Ordenen Humana, som gjør⁵ Overgangen fra Homo til andre Former, er altsaa i Pattedyrenes Klasse at betragte som en Bigruppe, og indeholder følgerlig nitten ufuldkomne Former, af hvilke dog, ifølge samme Princip, de midterste i Linien, Cebus og Ateles, ere de mindre hæslege, og de yderste, Simia og Bradypus, som de der især bevirke Overgangene, de vanskabteste. I Ordnerne Papionalia og Cebina¹⁰ ere Formerne noget forbedrede, og i de derpaa følgende Cercoleptina, Procyonalia og Vespertionalia have vi 3 nye fuldkomne Former, udsprungne af den hos Homo ophævede Indifferent, og gennemført ved ufuldkomne Led, som forbinde to fuldkomne. I Vespertionalia er Sciurus den fuldkomneste. Lepus er her den mindre fuldkomne Form, som i Ordenen Lepo-¹⁵ rina forbedrer sig i Ovis og Capra og igjennem Moschus forædler sig til Cervus, som den fjerde fuldkomne Form i Klassen, hvorfra de mindre fuldkomne: Alces, Bos, Gnu, Strepsiceros gjøre Overgang til Equus, som er den femte og sidste fuldkomne Form. De paa Grændsen staaende Ordner: Lutrina, Canina, Nasualia, Suina, Pteromyina, Ovina, Equina,²⁰ stræbe meest ud ad, saasom de ere længst fra Centrum, og have følgerlig de hæslegste Former. De yderste Slægter af disse Ordner, som: Ornithorhynchus, Phoca, Manis, Orycteropus, Chironectes, Camelus, Rhinoceros, ere følgerlig de, som have mindst Eenhed i deres Form, de hæslegste og ufuldkomneste i Klassen.²⁵

Herfra, hvor Talen er om Formerne i Dyreriget, betragtede fra det æsthetiske Synspunkt, gjør jeg i min Afhandling Overgangen til Dyrenes psykiske Affiniteter. Jeg bygger dem paa samme Grundsætninger, som de physiske, og Hovedresultatet bliver, at Forholdet mellem den physiske og moralske Eenhed er omvendt eller modsat, vil sige: at de Former, som have den største³⁰ Mangel paa fysisk Eenhed (f. Ex. Simia) have derimod den største moralske Eenhed, α : hos Dyret: Instinkt; medens derimod de fuldkomneste Former (som Canis) ere forenede med den største moralske Differents, eftersom Instincten strider mod en Stræben efter fri Villie. Betragtninger over Menneskets og Dyrenes moralske Indflydelse paa hverandre, og disses Perfectibilitet slutter denne³⁵ Deel af Afhandlingen, som Pladsen ikke tillader mig at udføre vidtløftigere.

De andre Klasser ere udarbejdede efter samme Plan, som Pattedyrenes. De 4 første, eller Vertebrata, ere aldeles færdige.

Er denne Maade at behandle Zoologien paa ikke den eneste rigtige, troer jeg dog at man i det mindste bør gjøre opmærksom paa de deri fremsatte Syns-⁴⁰

punkter, der ved den nyere Tids anatomiske Stræben kun alt for meget ere blevne forsømte.

Den 12te December.

Idet jeg idag gjennemlæser hvad jeg ovenfor har skrevet, indseer jeg Vanskeligheden af i et Brev, som ikke maa have for stort Omfang, at fremsætte med Tydelighed Indholdet af en heel vidtløftig Afhandling. Saa vidt jeg kan mærke, har jeg kun slet overvundet denne Vanskelighed, og jeg frygter, at De ved det maadelige Udtog jeg har givet, ikke vil gjøre Dem den fordeelagtigste Forestilling om Skriftet selv. Foruden de Indvendinger, som jeg ikke kan forudsee, vil De formodentlig gjøre adskillige, som jeg iforveien venter, paa hvilke jeg har Svar i Beredskab, men som jeg for Korthedens Skyld har maattet lade være at anticipere. — Af den anden Afhandling: om Fiskenes Respiration, vil jeg lettere kunne gjøre et Udtog, men jeg opsætter det til en anden Gang, for ikke at gjøre dette Brev større end det allerede er. Saameget vil jeg kun her foreløbigen anføre, at min Hensigt i denne Afhandling er at bringe det til en høi Grad af Sandsynlighed, at Fiskene decomponere Vandet. Ved en omhyggelig Anatomie af forskjellige Fiskes Gjæller bevises at disse ere con-struerede som et galvanisk Apparat. At der gives Fiske, som yttre galvaniske Virkninger, at dette selv er Tilfældet med Slægterne *Tetrodon* og *Trichiurus*, hos hvilke intet specielt galvanisk Apparat er fundet, synes at be-vise, at alle Fiske have denne Egenskab, kun i forskjellig Grad. Da jeg ikke har kunnet forskaffe mig nogen *Raja torpedo*, saa har jeg anatomeret andre af samme Slægt, (*clavata* og *batis*), og troer ved disses Gjæller endog at have frembragt galvaniske Phænomener. Hos de Fiske, som have Svømmeblære, er det rimeligt at den ved Vandets Decomposition befriede Vandstof begiver sig gennem Oesophagus og Svømmeblærens Canaler ind i samme og derved gjør Fisken specifik lettere. At man ikke altid finder reent Vandstof i Svømme-blæren, lader sig letteligen forklare. — Det skulde være mig særdeles kjært at erfare Deres Mening om Fiskenes Respiration, og hvad Resultat De ved Anatomien af Gjællerne troe at have udbragt. De Grunde, som Cuvier i *Anat. Comp.* IV, 305, anfører for den modsatte Mening, forekomme mig lette at gjendrive.

Det er ikke uden Frygt, at jeg overlader Ovenstaaende til Deres Bedøm-melse. Dog haaber jeg, at denne vil blive, om ikke bifaldende, saa dog over-bærende og undskyldende.

Jeg bør ikke slutte dette Brev, uden at bede Dem formelde min ærbødigste Hilsen til Deres Frue og Frøken Hammeleff.

Jeg forbliver med Høiagtelse

Deres hengivne

J. L. Heiberg.

*66. *J. L. Heiberg til J. P. Mynster.*

Paris, d. 12te December 1819.

Herr Doctor!

Deres ærede Skrivelse af 16de November har jeg rigtig modtaget. Mere end det mig meddeelte Afslag bedrøvede mig den Vildfarelse, hvorpaa det især beroede, da De nemlig syntes at staae i den Formening, at jeg vilde træde⁵ ind i den diplomatiske Carriere. Denne Plan, som jeg vel for flere Aar siden har havt, har jeg alt for længe siden aldeles opgivet, da Erfaringen har viist mig, at der i Danmark blot vælges Adelige til at figurere ved Legationerne, og at det uden dette Requisite eller særdeles Protection ikke er muligt at komme nogen Vei i Carriren. Da jeg nu næsten er ligesaa berøvet Protection som¹⁰ adeligt Blod, har jeg tænkt, at det var bedst at lade den Grille fare; og det undrede mig, at De endnu kunde troe mig beilende til en diplomatisk Post, efterat jeg har tiltraadt en literair Udenlandsreise, understøttet med kongeligt Stipendium. Jeg havde rigtignok i mit Brev til Dem udtrykkeligen undgaaet at nævne mit zoologiske Studium, fordi jeg nødig omtaler mine Arbejder,¹⁵ førend jeg har bragt dem, eller troer at have bragt dem, til en vis Modenhed. Nu erfarer jeg af et Brev fra min Moder, som jeg modtog forleden, at hun i en Samtale, som hun har havt med D. H., har forekommet mig ved at fortælle Dem om mine Planer og Udsigter. Det Svar, som De har givet hende, er i enhver Henseende trøstende og behageligt, og det viser mig, hvormeget jeg²⁰ tør stole paa det Venskab, hvormed De bærer mig. Den Maade, hvorpaa De troer jeg kan opnaae mit dobbelte Ønske, Understøttelse af Communitetet og Ansættelse ved Universitetet, skal jeg nøie følge. Ved en besynderlig, ufrivillig Overensstemmelse mellem Deres Raad og min Handlemaade, er allerede mit Skrift udarbejdet paa Tydsk, og saa godt som færdigt. Forelæsninger har jeg²⁵ endnu ikke hørt, fordi det ikke er nødvendigt her, hvor de Lærdes Skrifter ere trykte, og alle Musæer og Kabinetter offentlig tilgængelige. Jeg har altsaa ikke kunnet belægge den hosfølgende Ansøgning med de Attester, som De har forlangt. Fra Kabinetetsforstanderen kan jeg let skaffe en saadan; men jeg troer, De vil bifalde, at jeg istedenfor har sendt Prof. Reinhardt et Udtog af mit³⁰ Skrift, som jeg smigrer mig med at ville være en bedre Attest end Kabinetetsforstanderens, der i det høieste kunde bevidne, at jeg ofte var kommen i Galleriet, men ikke om jeg var gaaet derfra med Nytte. — Jeg behøver ikke at sige Dem, at ei blot et forønsket, men ogsaa et hurtigt Resultat er mig af Vigtighed. Med Tillid til Deres gode Villie og Overbeviisning om, at denne vist ogsaa³⁵ maa have den Indflydelse, som den fortjener, overgiver jeg min Ansøgning i Deres Hænder. —

At Baggesen først skal spise ude om Torsdagen, og derpaa reise om Onsdagen, er en meget pudseerlig Combination, som dog efter hans Maneer ikke

er overraskende. Men i høieste Grad besynderligt er det, at man i Kjøbenhavn har troet at gjøre en national Fest for Thorvaldsen, idet man udelukkede derfra een af Nationens nationaleste Digtere. Som saadan hørte han dog med dertil, og der er en Slags Contradictio in adjecto indløbet ved hans Udeluk-
 5 kelse. Dette er omtrent ligesaa klogt som de 12 Paragraphers Paastand, at »han burde udrøddes af Literaturen«, ligesom det stod i menneskelig Magt at betage ham den Plads, han eengang har erhvervet sig. Det synes mig, at Baggensens Modstandere gjøre sig skyldige i alle de Feil, som de bebreide ham, og det er saa meget utilgiveligere, som de have hans Exempel for Øinene, og
 10 just ville bekjæmpe hans Svagheder.

Jeg forbliver med Høiagtelse

Deres hengivne og forbundne

J. L. Heiberg.

67. J. L. Heiberg til Universitetsdirektionen.

Paris den 12te December 1819.

15 Underdanig Promemoria.

Det er nu omtrent 7 Maaneder siden jeg ankom til Paris. I dette Tidsrum har jeg i Særdeleshed dyrket eet af mine tidligste Yndlingsstudier, Zoologien. Det herværende fortræffelige zoologiske Kabinet har sat mig istand til meget at udvide min Kundskab i dette Fag. Nogle Ideer, som jeg alt forhen havde,
 20 ere blevne bestyrkede ved mine nyerhvervede Kundskaber, og jeg er saaledes bleven sat istand til i et særskilt Skrift at fremsætte dem med den fornødne Klarhed og Udførlighed. Dette Skrift, som jeg har skrevet paa Tydsk, under Titel af Zoologische Versuche, indeholder blandt andet to Hovedstykker, det ene: om Dyrenes physiognomiske Slægtskaber, det andet: om
 25 Fiskenes Respiration. Af disse to Afhandlinger har jeg sendt et kort Udtog til Professor Reinhardt i Kjøbenhavn, og udbedet mig hans Bemærkninger derover. Forsynet med disse, som jeg haaber, at han ikke vil nægte mig, saavel som med andre Lærdes, hvis Bekjendtskab jeg her dyrker, og fremdeles paa min Reise agter at søge, er det min Hensigt, naar mit Manuskript har
 30 naaet den Fuldendthed, som jeg er istand til at give det, da at lade det trykke et Sted i Tyskland, maaskee i Heidelberg, hvorhen jeg har isinde at begive mig, saasart mine pecuniaire Omstændigheder sætte mig istand til at fortsætte Reisen. Jeg smigrer mig med det Haab, at Universitets-Directionen maaskee vilde bidrage til dette mit Formaal, ved at tilstaae mig, ligesom saa
 35 mange andre Reisende, et Bidrag af Communitetets Kasse, hvortil jeg er mere trængende end nogen anden Reisende, eftersom jeg aldeles ingen anden hverken offentlig eller privat Reise-Understøttelse nyder, end de mig af Directionen for Fonden ad usus publicos bestemte 400 Specier aarlig, hvis Util-

strækkelighed, selv med den yderste Sparsomhed, enhver vil kunne indsee. Dersom Universitets-Directionen ved Opfyldelsen af mit Ønske, skulde overlade mig Valget mellem en aarlig Understøttelse eller en Sum paa eengang at hæve, da skulde jeg helst vælge det sidste, eftersom jeg haaber, længere hen at kunne fortjene nogle Penge i Tydskland ved Udgivelsen af ovenanførte ⁵ Skrift, medens jeg derimod i Paris, hvor jeg for Øieblikket befinder mig, aldeles ikke er istand til at aabne mig nogensomhelst Erhvervkilde, og følgende er dobbelt trængende til den Understøttelse, som jeg haaber, at Directionen ikke vil nægte mig.

Underdanig

J. L. Heiberg, ¹⁰
Dr. Philos.

68. *Johannes Reinhardt til Universitetsdirektionen.* Kiøbenhavn d 23de Januar 1820.

Pro Memoria.

I Henhold til den Kongelige Directions Opfordring af 15de Jan d. A. at give min Dom over 2de af Hr Magister J. L. Heiberg udarbeidede zoologiske Af- ¹⁵ handlinger, hvoraf Forfatteren i Løbet af December Maaned f. A. har sendt mig et Udtog, har jeg den Ære at meddeele følgende:

I den største og vigtigste af disse Afhandlinger, i den »Om Dyrenes physiognomiske Slægtskaber etc.« viser Forfatteren, at han med Flid har benyttet den sieldne Leylighed, som den rige zoologiske Samling i Paris frembyder, til ²⁰ at erhverve sig en omfattende intuitiv Kundskab om Dyreformerne, saa at han med stor Lethed bevæger sig imellem den forvirrende Mængde, og at han forstaaer den Kunst ved lykkelige Combinationer og Inductioner ofte at give sine Ideer Indhold. Men hvorvidt det i det Heele lykkedes ham at godtgjøre de af ham for Grundtype anseede Dyreklasser som saadanne, at sikke sig ²⁵ imod Ordsproget »Skinnet bedrager«, og især at jevnføre med nogen Fuldstændighed Dyrerækkernes psychiske Side med deres Former, derover tillader mig Udtogets Korthed ingen sikker Dom især da det med Hensyn paa Dyrenes Sielskræfter er bleven alt for kort. Saa meget tror jeg imidlertid med Føye at kunne sige, at Afhandlingen, selv med sine enkelte smaa Overilelser, fore- ³⁰ kommer mig at være et langt fra mislykket Forsøg paa at betragte Dyreklasserne fra en Side som man i de sidste Decennier har tabt for meget af Syne.

Den anden Afhandling om Fiskenes Respiration kiender jeg kun af nogle faae Linier, hvori Forfatteren tillige lover mig en fuldstændigere Analyse af samme. Han optager deri en i Begyndelsen af den antiphlogistiske Chemies ³⁵ Periode især af Gertener i Omløb bragt Meening om Respirationens chemiske Fuldbgyrdelse i denne Dyreklasse, men som sildigere Undersøgelser har forkastet som ugrundet. Vel troer Forfatteren sig i Stand til baade at hæve Indvendingerne, og ved anatomiske Undersøgelser at skaffe nye Beviis, men hvor-

ledes han vil gjøre det første bliver jeg uvidende om, og hvad han siger om det sidste, er saa almindeligt udtrykt, at sammenholdt med hvad Andres og mine egne Undersøgelser i denne Materie har lært mig, jeg snarere maae ansee hans Bevis foren maaske sindrig anatomisk Hypothese, end for anatomiske Facta.

5 At Hr Magister Heibergs gode physiske og matematiske Forkundskaber lade i ham vente en duelig Naturforsker, naar han med Alvor vil, og at han allerede her, deels som Dilettant har beskæftiget sig med Entomologien, deels med ungdommelig Iver forsøgt sig i Fuglenes Klassification, troer jeg, skjønt uopfordret, at burde tilføje min anførte Meening om hans Afhandlinger.

10

underdanig og ærbødigst

Johannes Reinhardt.

*69. J. L. Heiberg til Johannes Reinhardt.

Paris den 6te April 1820.

Hr. Professor.

De vil ikke tage ilde op haaber jeg, at jeg foraarsager Dem Ulejlighed i en
 15 videnskabelig Hensigt. Hr. Baron Férussac, Udgiver af et nyt Værk over Molluskerne, med illuminerte Kobberer in folio, ønskede nogle Oplysninger fra Kjøbenhavn, nogle Tegninger og nogle Species tilsendte. Af hans indlagte Note seer De Detaillerne, samt Maaden hvorpaa han vil betale de Udgifter, som hans Commission maatte foraarsage. Da de fleste af disse Oplysninger
 20 skulde hentes af det naturhistoriske Cabinet i Kbhvn., veed jeg ingen anden at henvende mig til end Dem Hr. Professor. Jeg haaber ogsaa at det ikke vil være Dem ubehageligt, at have bidraget til Fuldstændigheden af Hr. Férussacs Værk, saa meget meer som han er villig til at give Dem herfra, hvad Oplysning De kunde ønske Dem angaaende Mollusker eller andre naturhistoriske
 25 Gjenstande. Han har givet mig en Prospektus over sit Værk, men som er for stor til dermed at fylde dette Brev, hvorfor jeg opsætter at sende den, indtil en Rejsende kan tage den med. Maaskee kunde De formaae det classenske Bibliothek til at subscribere paa dette Skrift, der visselig ikke bør mangle i Kbhavn. Det kommer i alt til at bestaa af 30 Hæfter, hvert til 30 Francs; de
 30 6 første ere udkomne.

Med Blainville har jeg gjort Bekjendtskab ved Ørstedes Recommendation, og har fundet en særdeles venlig Modtagelse. — Fra Universitets-Direktionen fik jeg nylig en Vexel paa 1480 francs, men da sammes Brev endnu ikke er blevet mig communiceret, har jeg endnu ikke kunnet svare derpaa. Jeg hører,
 35 at De har maattet give en Indberetning i Anledning af min Ansøgning. Da Ansøgningen er bevilliget, saa maa Indberetningen have været til min Fordeel; jeg takker Dem derfor for Deres gode Tanke om mig, og skal bestræbe mig for at vedblive at fortjene samme.

Min ærbødigste Hilsen til Deres Familie.

J. L. Heiberg.

70. *J. L. Heiberg til August Bournonville.*

Paris 28 Octobre 1820.

Monsieur,

Vous avez eu l'extrême complaisance de me permettre de Vous charger de quelques petits paquets pour Copenhague. J'ai l'honneur de Vous les apporter ce soir, et de Vous adresser en même temps ces lignes, par lesquelles je Vous ⁵ prie d'agréer les sentiments d'estime et de dévouement avec lesquels j'ai l'honneur d'être,

Monsieur,

Votre très-humble et très-obéissant serviteur,
J. L. Heiberg.

71. *J. L. Heiberg til Jens Baggesen.*Paris d. 18 Decbr. 1820. ¹⁰

Kjære Baggesen!

Jeg troer, det er Skjæbnens Villie, at Deres Venner, eller de, som smigre sig med at være det, ikke længer skal kunne benytte sig af Deres Ophold i Paris; thi naar man saa kommer til Dem, træffer man Dem ikke hjemme. Igaar var det min Fødselsdag; jeg havde saa gjerne villet tilbringe den i Deres ¹⁵ Selskab; jeg var to Gange hos Dem, men forgjæves; den sidste Gang talte jeg med Deres Herr Søn, og han underrettede mig om, at De var reist paa Landet. Idag bringer jeg ham disse Linier for at bede ham sende dem til Dem. Da jeg hører, De først om nogle Dage kommer tilbage til Paris, havde jeg først isinde at tage ud og besøge Dem, thi den Tanke er mig piinlig, at De skal være mig ²⁰ saa nær, uden at jeg nyder Deres Selskab; men Frygten for at komme Dem til Uleilighed har forandret min Beslutning, og jeg vil derfor ikke besøge Dem, førend De har givet mig Deres Tilladelse dertil. I ethvert Tilfælde venter jeg at see et Par Linier fra Dem. Jeg beder Dem være overbeviist om, at ingen kan tage meer Deel i alt hvad der angaaer Dem, end ²⁵

Deres hengivne og forbundne

J. L. Heiberg.

E. S. Fra Kjøbenhavn har man tragicomiske Nyheder; man paastaar, at to Ministre, Kaas og Schimmelmänn have gjort Bankerot. Bourke er udnævnt til Minister i Paris. Det er hverken tragisk eller comisk, men ret idyllisk be- ³⁰ hageligt.

Undskyld Uordenen af disse Linier, som er skrevne i Hast, og næsten i Mørke.

72. *Jens Baggesen til J. L. Heiberg.*

(Ste Pelagie)

A l'extrait du monde ce 22 Dec. 1820.

Deres elskelige Brev af 18 Dec. har inderlig rørt mig, min unge Ven! jeg kan ³⁵ ikke beskrive Dem min Taknemmelighed for en saa ufortrøden Venskabelighed,

som den De har viist i saa ofte forgiæves at besøge mig, eller rettere mit Efterladenskab i St. Annegaden, hvor selv min ulykkelige Kone og ikke lykkelige Søn ei have været istand til at modtage Dem. De have tilmeldt mig Deres gientagne Artighed, og paalagt mig, ogsaa paa deres Vegne hiertelig at takke
5 Dem.

Hvad der i dette Øieblik, foruden hundrede andre Ubehageligheder i høi Grad bedrøver mig, kiæreste Heiberg, er den Tanke, De naturligviis maa være i, at jeg er det uartigste og utaknemmeligste Menneske i Verden. Intet maa i Deres Øine kunne undskylde at jeg paa eengang unddrager mig de faa Lands-
10 mænds Omgang der med aabne Arme have modtaget den halv landsforviiste Baggesen, og uden videre lader alle Høfligheder og Artigheder fra deres Side ubesvarte. Men vidste De, min Ven, i hvilken Forfatning jeg og mine har været i siden den 11te December (en ikke blot i Danmark ulykkelig Dag) vilde De neppe have nogen anden Følelse i henseende til mig, end den en yderlig
15 Grad af Ulykke opvækker i ethvert elskende Hierte.

Jeg har stræbt, og stræber endnu med stoisk Haardnakkenhed at skiule denne yderst ulykkelige Forfatning, hvori jeg finder mig aldeles forladt, for alle mine Venner og især for mine Landsmænd, ja, selv for dem iblandt mine mægtige Velyndere her i Paris, der kunde redde mig. Der blander sig upaa-
20 tvivlelig lidt Forfængelighed i denne Haardnakkenhed; men Hoved- eller rettere Hiertekilden til min Beslutning er ædel Stolthed. En dyb Følelse af den Uret, der er skeet mig, og af min Fortienen af en bedre Skiæbne forhindrer mig i, at tage min Tilflugt til Redningsmidler den Skyldige blot fornedrer sig til. Jeg vil desuden ikke give min nærværende Skiebne til Priis for mine danske
25 Forfølgeres og Bagvaskeres Commentarer.

For at trøste Dem, i henseende til min Ære, kan jeg blot sige Dem saa meget, at jeg deeler Skiæbne ikke blot med fortrinlig ædle, men med fortrinlig udmærkede, og selv med Personer, hele Europa kiender som saadanne.

Hælvten af denne Aarets sidste Maaned er mit Livs meest tragiske men
30 og interessanteste Epoke; jeg har deri lært hvad intet Bibliothek og ingen Reise paa Jorden eller rundt om Jorden kan lære. Det koster mig Anstrængelse, ikke at meddeele Dem Opløsningen af denne min praktiske Gaade — som jeg indtil videre gad kalde Det timelige Sindbillede. Jeg formoder at De vil komme Giætningen deraf i Prosa ligesaa nær, som De kom Giætningen af hin
35 i Vers.

Jeg haaber, trods det frygtelige

»Lasciate ogni speranza voi ch'entrate!«

Forløsning af mit nærværende Helvede inden Aarets Ende.

— Facilis descensus averni
 Noctes atque dies patet a tri janua ditis
 sed revocare gradum, superosque evadere ad auras
 Hoc opus, hic labor est!

Og det er først i Dag, jeg finder mig aandelig og legemlig istand til at skrive. ⁵
 De er den første, min ædle unge Ven (næst min inderlig elskede Kone) til hvem
 jeg gør Brug af denne Evne — ikke engang mine to ældste over mig urolige
 Sønner have siden min Ankomst til Paris havt en Linie fra deres Fader —
 jeg haaber, dette vil være nok for at overbevise Dem om hvor inderlig jeg
 er Deres hengivne Baggesen. ¹⁰

Et Par Linier fra Dem til mig, i et Brev aflagt hos min Kone eller min Søn,
 ville meget glæde mig. De kun[ne] frit skrive mig hvad De ville, thi Pol[itik] etc.
 rager og rører mig saalidt som en siællandsk Grønlandsfarer i en Hvalfiskebug
 paa hin Side Spitsbergen.

73. *J. L. Heiberg til Jens Baggesen.*

[1821?] ¹⁵

Monsieur,

j'ai l'honneur de vous prévenir que Mr. de Humboldt Vous recevra demain
 (samedi) à deux heures, si cela vous convient. Il vouloit d'abord aller chez
 vous, pour vous épargner la peine de passer chez lui. Mais croyant qu'il vous
 seroit plus agréable de Vous rendre chez lui, que de le recevoir chez Vous, je ²⁰
 l'ai enfin engagé, non sans beaucoup de peine, à Vous fixer une heure, dont
 il vouloit absolument vous laisser l'initiative. Il m'a prié de venir en même
 temps. Ainsi, si cela ne vous est pas désagréable, j'aurai l'honneur de venir
 vous prendre demain à 1 heure et demie. Je suis avec la plus haute conside-
 ration, ²⁵

Monsieur, Votre tres-humble serviteur

J. L. Heiberg.

74. *J. L. Heiberg til Universitetsdirektionen.*

Paris den 1ste Februar 1821.

Underdanig Promemoria.

Efter at have erholdt flere private Efterretninger om den forestaaende Gjen-
 oprettelse af Sorøe-Gymnasium, finder jeg det passende at gjøre den høie ³⁰
 Direction opmærksom paa min, for nærværende Tid fraværende, Person, som
 maaskee ikke er uværdig til at concurrere til een af de ved Gymnasiet fore-
 foldende Lærerpladser. Skulde disse Embeder endnu ikke være offentlig pro-
 clamerede til almindelig Concurrence, da beder jeg den høie Direction und-
 skyldte min Anticipation, paa Grund af den Fraværelse, der forbyder mig at ³⁵
 have saa fuldstændige Efterretninger, som jeg ønskede.

De Fag, i hvilke jeg troer at kunne røgte en Professors Kald, ere følgende:
Zoologie.

Aesthetik, baade som philosophisk Videnskab, der fremsætter Theorien af
det Skjønne, og som pragmatisk Oversigt og Vurdering af de forskjellige

5 Landes skjønne Literatur.

Nyere Sprog- og Literatur-Kundskab. Alle den nyere Literaturs Sprog ere
mig bekendte. To af dem, fransk og tydsk, taler og skriver jeg, foruden
Modersmaalet.

Efter saaledes at have gjort den høie Direction opmærksom paa de Fag,
10 i hvilke jeg maaskee kunde være duelig, har jeg opfyldt den Pligt, som paa-
laae mig, ikke blot imod mig selv, men ogsaa mod det Universitet, ved hvilket
jeg har erholdt den videnskabelige Dannelselse, jeg besidder.

Underdanig

J. L. Heiberg.

15 75. *Af Direktionen for Fondet Ad usus publicos'*

d. 4 Februarii 1821.

Forestilling til Kongen.

. . Doct. philosophiæ Heiberg har, med en Understøttelse af 800 r aarlig i
2 Aar, opholdt sig i Paris, og studeret den spanske Literatur, Æsthetik og
Zoologie. Ifølge sin Ansøgning har han under sit Ophold der skrevet et stort
20 Skuespil for det danske Theater, udarbejdet et Værk over den hele systematiske
Zoologie, hvilket opstiller mange nye Synspuncter, og som han vil udgive i
det franske Sprog. Han beder om en Understøttelse enten for at reise hjem
over Tydskland, eller for at kunne gjøre en Reise til Spanien. . . .

76. *H. G. von Schmidten til J. L. Heiberg.*

Bonn den 24 Junij 1821.

25 Jeg har nu tilendebragt den store Reise, hvorom jeg saalænge har talt, men
jeg vil dog endnu ikke fortælle noget om mine mange vigtige Opdagelser og
Betragtninger, da jeg hertil agter at udgive et Værk, der maaskee vil endnu
blive større og vigtigere end Humboldts. Jeg agter at udgive en Subscriptions-
plan (jeg haaber ogsaa at De vil være Subsc:.) paa dette Værk der hverken skal
30 kaldes Reiselyre eller Reisetrompet etc., men derimod Reisepositiv, da det vil
bestaae af mange Dele, hvoraf hver skal gaae paa sin Melodie. Man vil finde
Geografiske, Statistiske, Oeconomiske, Antiquariske, Aesthetiske Sager og
meget mere; men hvad der især vil være umaadeligt vigtigt, og som rigeligen
gjør mig fortjent af det almindelige Vel til at nyde mit Stipendium for mange
35 Aar bliver den militaire Deel, og fornemmeligen naar Danmark kommer i Krig
med Frankrig. Jeg har nemlig listet mig til at besee nogle Fæstninger, hvilke

jeg aftegner saa at mit Værk endog ligesom Neergaards vil faae Billeder. Men det vil dog nu da saamænd ogsaa rigtig nok være overmaade behageligt naar jeg kunde see at mit Arbeid blev optaget (som dennes) med almindeligt Bifald. I Deres Koefoed vil De alt have endeel Oplysning om Indbyggernes Antal etc. etc., de Steder der ligge paa Veien fra P. til Brüssel og der fra til Cöln, men⁵ De vil formodentligen endnu intetsteds have fundet [at jeg] ankom til Brüssel Natten imellem Torsdag og Fredag, drev omkring om Fredagen, var hele Lørdagen i Antwerpen, hvor nogle dumme Hollændere slet ikke kunde fortælle mig noget om Beleiringen 1814, der interesserer mig for Carnots Skyld. Ligesaalidt kunde jeg for min antiquariske Deel finde det mindste Stump af den Maschine¹⁰ hvormed fordem de Liberale vilde ødelægge Hertugen af Alba og alle hans Ultraer. Desvær var jeg saa kort i Antw. da Diligencen gik tilbage Klokken 3. Om Søndagen spiste jeg hos Selby og hans smukke Kone. Selby fandt jeg meget fornuftigere end jeg havde ventet, og desuden var han liberal. Søndag Aften Klokken 7 gik jeg til Lüttich, hvor jeg ankom Mandag Morgen, og derfra¹⁵ til Aachen, hvor jeg ankom om Aftenen og hvor man ikke vilde lade mig reise videre, fordi den preussiske Minister ikke havde paategnet mit Pas (hvilket kan være en Erindring til Dem ikke at glemme denne Formalitet). Jeg maatte derfor blive en Dag over, for at faae et nyt Pas, hvilket dog ikke fortrød mig, da Aachen er ret morsom for en Dags Tid, herom see Kofoed, etc.²⁰ og mit eget store Værk. Til Cöln kom jeg Onsdag Aften og gik da næste Morgen paa Rhinen hertil. Jeg søgte da strax Brandis, fandt hans Boepæl, men fik den ubehagelige Efterretning at han reiste til Berlin næste Morgen tidlig, og han var da meget vanskelig at træffe. Omsider gav Professorinde Lücke (en meget smuk Kone, i hvis Huus han logerede) mig det Raad at søge ham²⁵ i det nye Huus han havde kjøbt og indrettet til Huusholdning, for strax at kunde bosætte sig med sin Kone. Her blev jeg meget forundret, og erfarede at han længe havde været forlovet, og var fra Paris reist over Cassel og Göttingen for nærmere at aftale med Kjæresten, en Søster til den bekjendte Hausmann. Omsider fik jeg fat paa Manden selv og gratulerede. Han beklagede³⁰ meget at have faaet en Befaling strax at reise til Berlin angaaende Aristoteles, hvorfra han da først vil komme tilbage om et Par Maaneder, og derpaa indtræde i den hellige Ægtestand. Denne pludselige, uventede Reise forhindrer ham i at fortsætte et Brev til Dem hvorpaa han har begyndt, og hvori han vilde have meddeelt Dem hiin mærkelige Begivenhed. Jeg har imidlertid mange³⁵ Hilsner til Dem og Deres Fader. I Fredags Morges fulgte jeg ham et Par Miil paa Veien, for dog endnu at tale lidt med ham. Men jeg har endnu ikke fortalt Dem at Bonn er det herligste Sted i Verden, at det eneste der endnu kan sammenlignes dermed er maaskee mit kjære Hindsgaul. Jeg ikke er Poet, og kan ei sligt afmale — men jeg vilde ret ønske at Baggesen vilde fortsætte sin⁴⁰

Labyrinth hertil hvor han desuden vilde finde mange herlige utranscendentaliske liberale Mænd. Ved Brandis har jeg alt gjort endeel Bekjendtskaber, og vil gjøre endnu flere. Allerede i Forgaars Aftes var jeg med Professor Burkhardi og en anden Prof: spadseret op til et Kloster paa en høi Bakke bag
5 ved Bonn, hvorfra er en himmelsk Udsigt og hvor man drak Rhinskviin, snakkede liberalt, gjorde Nar af Transcendentalister og Mystikere. Især mærkede jeg at Alle gjør sig lystige over Indianeren, der nu er kommen tilbage til Bonn; men de foragter og afskyer hans Bro[der der] nu tilligemed Gentz, Ad. Müller, Haller, udgiver et non plus ultra Skrift af Galimathias. Jeg fortalte nogle
10 Historier af Baggens Faust og fornemmeligen noget der angik F. Schlegel og Tieck, saasom det Sted, hvor denne slog Næsen og Tænderne fordærvet, hvilket behagede Publikum overordentligen. Folk fra Tydskland maa dog være anderledes end jeg havde troet, da jeg nu strax i de første Mænd, jeg har talt med, finder Intet mindre end Transcendentalisme, Tieckisme etc. . .
15 Ikke at tale om at Alle ere fuldkommen rettroende Liberale. Alle Professorer ere meget forekommende og tjenstfærdige, blandt andre har jeg været hos de matematiske; men tillige erfaret at i denne herlige Videnskab, maa man ikke søge ret meget her. Dette være sagt uden Fornærmelse for Professorerne, der iøvrigt ere meget dannede filosofiske og skikkelige Mænd. Idag det er
20 Søndag skal jeg ind til Arndt, hvortil jeg ret glæder mig. Han skal være en overordentlig aandrig Mand og er nu under Forhør og stærk Forfølgelse for hans Skrifter, der just ikke stemme saa ganske overeens med monarchiske Principer. Fornuftige Folk her i Bonn troe ikke at der i Frankrig kan skee flere Skjændigheder end i Tydskland, men uagtet her er galt nok, paastaar jeg altid
25 at det er meget galere i Frankrig; og naar jeg nu fortæller hvor galt det er i Frankrig, siger man: saameget des bedre, saa vil det ikke være længe. Men desværre! tænker jeg, det vil maaskee endnu kunne være alt for længe. Denne Arndt er som sagt en herlig Mand, han har bygget sig et Huus af den meest paradisiske Beliggenhed, tæt ved Rhinen, lige overfor Siebengebirge etc. etc. og har
30 tænkt at forblive i dette Paradis; men hvis Ultraer, der forfølge ham faae deres Villie frem, vil han ikke kunne blive der, da han nu alt er suspenderet som Professor. Dog haaber man at Regjeringen ikke kan komme ham til Livs. — Det gjør mig rigtig nok ondt at Brandis er reist; men jeg kan dog alligevel leve ret godt i Bonn hvor jeg nu alt har leiet et Værelse paa 1 Maaned og som
35 jeg maaskee beholder paa 2. Jeg boer til Tjeneste in der Rheingasse 888; men har alt truffet Anstalt at de Breve der ere adresserede til Brandis kan komme mig tilhænde. De seer nu at jeg alt har skrevet meer end der var nødvendigt i Betragtning af mit store Værk, der vil indeholde alle mulige Oplysninger, jeg beder nu Dem om et Svar der maa være meget længer end mit Brev, da
40 jeg ikke forlanger noget Reiseværk af Dem. Men jeg vil dog fritage Dem for

at skrive, naar De selv i egen Person vil komme hertil. Jeg frygter kun at De ikke vil kunne læse foranstaaende Linier, men jeg har nu ikke Taalmodighed til at skrive Brevet om. Hvis De nogenlunde kan dechiffre det, tænker jeg at De hver Aften [førend] De sover læser et lille Stykke af samme hvilket da formodentligen vil have samme Virkn[ing som] min Snak. Da jeg selv ikke⁵ kan overtale mig til at læse mit Brev igjennem, be[der jeg] Dem om Forladelse for Alt det Ugrammaticalske, Uortografiske, Uaesthetiske, som De uden [Tvil vil] finde i hver Linie. Jeg beder Dem endnu at bringe mange Hilsener og Taksigelser til Deres Fader og anbefaler mig til ham paa det Bedste. Iøvrigt Monsieur le Docteur en Philosophie! Veuillez bien recevoir l'assurance du respect¹⁰ etc. etc. etc. avec lesquels j'ai l'honneur d'être pour toute ma vie

votre très humble et très obéissant serviteur

H. G. Schmidten.

NB. Skjøndt jeg er i Bonn kan De jo dog gjerne engang lade mit ubetydelige Navn komme ind i et Brev til Deres Moder.¹⁵

Vil De have den Godhed at hilse alle de skikkelige Folk De og jeg kjender i Paris.

77. *Pierre Jean de Béranger til J. L. Heiberg.*

Ste Pélagie le 22 Nbre 1821

Pardon, Monsieur, si je ne vous ai point remercié plutot. Je ne suis point musicien, et c'est surtout maintenant, que j'en éprouve le regret. Il m'a²⁰ fallu attendre que quelqu'un voulut bien me chanter l'air que vous avez eu la bonté de faire sur ma d^{ere} chanson. Il m'a paru charmant et doit ajouter à l'intention des paroles dont tout le mérite peut-être, est d'exprimer fidèlement ce que j'ai éprouvé en voyant à quelles persécutions j'allais être en butte pour des chansons. Il en sera peut-être un jour de même pour la musique. elle²⁵ peut aussi empester l'air, comme l'a dit M. Marchangy. La vôtre a déjà couru S.te Pélagie, et je vous prie de croire à la reconnaissance que je vous dois pour l'heureux moment qu'elle m'a fait passer. Recevez l'assurance de ma considération distinguée

votre serviteur

Béranger. 30

78. *J. L. Heiberg til Jonas Collin.*

Paris den 30te November 1821.

Herr Etatsraad!

Hosføiet tager jeg mig den Frihed at oversende Herr Etatsraaden en Ansøgning til Directionen for Fonden ad usus publicos, med bedste Anbefaling af samme til Deres Høivelbaarenheds Godhed. Det vilde være mig overmaade³⁵ nyttigt, om jeg endnu inden min Hjemreise kunde faae gjort en Reise i Tydskland, men hertil behøver jeg det tredie Aars Understøttelse. At det ved forrige

Nytaaer blev mig nægtet, kunde maaskee være en Grund mere til at det i Aar kunde blive mig tilstaaet, om jeg ogsaa ikke tør haabe, at den haarde Maade, hvorpaa Directionen har fundet sig nødt til at behandle mig ved at tilbageholde 200 Specier af mit Stipendium, nu, da Gjælden er tilbagebetalt, vil være min Talsmand hos samme, og en Aarsag til nu at vise mig Mildhed og Velvillie.

Om kort Tid vil jeg indsende til Theater-Directionen et Skuespil, som jeg ligeledes anbefaler til Herr Etatsraadens Beskyttelse. Det beroer paa Herr Kammerherre Kaas' eller Frøken Walterstorffs Afreise, naar det vil ankomme til Kjøbenhavn.

Jeg forbliver med Høiagtelse,

Herr Etatsraad,

Deres underdanige Tjener,

J. L. Heiberg.

79. *J. L. Heiberg til Fondet Ad usus publicos.*

Paris den 30 November 1821.

Underdanig P: M:

Ved forrige Nytaaer indgav jeg til den høie Direction en underdanig Ansøgning om Prolongation af det mig allernaadigst tilstaaede Reisestipendium. Istedendfor samme bevilgede Directionen mig en Summa til Hjemreise. Da jeg ikke desmindre troede, at det vilde være gavnligt for mig, endnu i nogen Tid at opholde mig i Udlandet, saa skabte jeg mig, ved mine vist nok ringe Kundskaber og Talenter, en Erhvervkilde, der gjorde mig det muligt, endnu at tilbringe nogle Maaneder i Paris. Da nu Nytaaret atter nærmer sig, saa gjentager jeg min underdanige Ansøgning, om at det tredie Aars Stipendium maa blive mig tilstaaet, paa det at det maa blive mig muligt at gjøre en Reise i Tydskland, inden jeg vender tilbage til mit Fædreland.

Underdanig

J. L. Heiberg.

80. *Af Direktionen for Fondet Ad usus publicos' Forestilling til Frederik VI.*

den 8de Martz 1822.

. . Doctor J. L. Heiberg opholder sig i Paris og dyrker fornemmeligen Æsthetik. Han beder om endnu eet Aars Stipendium, for at gjøre en Reise i Tydskland. Da han allerede har havt 800 Rbdlr aarlig i to Aar, og desuden i forrige Aar allernaadigst bevilgedes 300 Rbdlr til Hjemreisen, saa finder man sig ikke beføiet til allerunderdanigst at anbefale hans Begjæring . . .

87. *Victor Cousin til J. L. Heiberg.*

ce 14 avril 1822.

Mon cher Monsieur,

Je n'ai rien à faire dire à notre ami Brandis, lui ayant écrit il y a quelques jours. Je n'ai pas de nouvelles de Monsieur Pictet depuis deux mois; il m'a écrit alors une lettre datée de Berlin où il comptoit passer tout l'hiver. Je ne ⁵ sais s'il y est encore.

Je vous fais mes complimens de votre nomination à Kiel; et je vous prie de me donner de vos nouvelles le plus souvent que vous pourrez. Croyez que j'ai beaucoup regretté que ma maudite santé ne me permit pas de cultiver davantage votre connoissance. Ne m'oubliez pas et saluez Monsieur Rheinold le profes- ¹⁰ seur de philosophie de Kiel, de la part d'un ami de Jacobi, qu'il ne connoit pas, mais qui l'estime infiniment. Permettez moi de vous prier de lui remettre le 1er vol. du commentaire de Trochu sur le Parmenides. Il est dédié, il est vrai, à des philosophes d'une Ecole opposée à la sienne, mais dont lui même, j'en suis sur, apprecie le caractère et les talens. ¹⁵

Je vous salue de coeur

V. Cousin.

82. *J. G. Adler til J. L. Heiberg.*

d. 15 April [1822]

Prindsen frygter at Jagtpartiet i Morgen skal hindre ham fra at blive færdig til i Morgen Aften. Han ønsker derfor at De gjør alting færdigt til at afreise Torsdag Morgen Kl. 6 og beder Dem stole paa at alt skal være i Orden fra ²⁰ hans Side til den Tid.

Adler.

83. *J. L. Heiberg til J. G. Adler.*

Düsseldorf den 7 Mai 1822.

Ak! du bedrøvelige — ikke 11te Juni — men 18de April, da jeg forlod Paris, for at begive mig til Kjøbenhavn, hvorhen jeg ikke kom, men blev ²⁵ siddende i det kjedsommeligste Hul paa hele Veien: Staden, hvis Navn De seer paa Overskriften af dette Klagebrev.

Saaledes udraaber jeg, og udstrækker i mine Tanker Armene mod Dem, bedste Herr Secretair, for at bede Dem hjælpe mig op af det omtalte Hul, hvori jeg sidder fast. En lille Beretning om min Reises Gjenvordigheder, der ikke ³⁰ staae tilbage for den navnkundige Peder Paarses, vil jeg, som naturligt, forudskikke min Bøn.

I Fredags otte Dage kom jeg hertil, og da jeg ved min Ankomst fandt de 15 Napoleond'ors, som H. H. Prinds Christian havde givet mig, sammen- smeltede til to, plus nogle Smaapenge, saa vovede jeg naturligviis ikke at ³⁵ begive mig videre. Aarsagen til denne Sammensmeltning, samt hvad der for-

resten foregik nærværende Begivenhed, skal jeg senere fortælle. Som en god Epiker begynder jeg denne heroiske Fortælling med at »rapere lectorem in medias res«.

Det første jeg altsaa gjorde ved min Ankomst til dette Sted, var at skrive⁵ til Justitsraad v. Muck i Hamborg, og bede ham sende mig den fornødne Forstærkning. At jeg skrev til ham, og ikke til Dem, kom af den gode Grund, at jeg er Hamborg nærmere end Paris, og at jeg jo af Prindsen er berettiget til at reclamere hans Hjelp til Fortsættelsen af min Reise. Med Længsel ventede jeg hans Svar. Først idag ankom det; men hvor stor var min Forundring,¹⁰ da jeg læste, at han ingen Ordre havde til at give mig noget Forskud, og følgelig ikke kunde gjøre det. Han lod mig tillige vide, at han ikke var Kjøbmand, at han ingen Bekjendtskaber havde i Düsseldorf; at ikke han, men Donner i Altona, var Prindsens Banquier, o. s. v. Det faldt mig nu ind, at det Brev, som De har medgivet mig til Hr. v. Muck, maaskee kunde indeholde den nød-¹⁵ vendige Ordre. Men dette Brev, saavel som alle de øvrige, hvilke Prindsen, De og andre have medgivet mig, har jeg ingenlunde tilladt mig at afsende med Posten, da jeg ingen Ordre har dertil. Saa ubehageligt som det er, at alle disse Breve ankomme saa seent, saa har jeg dog tænkt, at det var endnu vigtigere, at de ankom sikkert, end hurtigt. Og den samme Grund, som har²⁰ bestemt Prindsen til ikke at lade dem afgive paa Posthuset i Paris, maa være gyldig her i de preussiske Stater, hvor Brevaabnings-Systemet er i ligesaa god en Gang, som i Frankrig.

Da jeg nu ikke kjender en Sjæl her i Düsseldorf eller i mange Miles Omkreds, saa veed jeg intet andet Raad, end at skrive til Dem, Herr Secretair, for at²⁵ bede Dem forestille Prindsen min Stilling, og bede H. H. om at sende mig den nødvendige Hjelp til Fortsættelsen af min Reise. Det ubehageligste ved denne Forsinkelse, næst efter Brevenes sildige Ankomst, er den Omstændighed, at min Venten i denne By jo daglig koster Penge, som kunde have været sparede, ifald jeg havde kunnet fortsætte umiddelbart min Reise. Ved Hr.³⁰ v. Mucks Svar er jeg bleven sat i den Nødvendighed, atter at maatte vente. Inden jeg faaer Svar fra Dem, vil der jo hengaae 10 til 12 Dage i det mindste. Naar jeg da saaledes har opholdt mig her i tre Uger, saa kan jeg jo let regne ud, at jeg i Hotellet, hvor jeg boer, faaer en Regning paa henved 150 fr. Lige-
saameget behøver jeg endnu for at gjøre Reisen til Hamborg, og jeg beder³⁵ Dem derfor at formaae Hans Høihed til endnu at sende mig 300 fr., uden hvilke jeg ikke indser Muligheden af at komme videre. Hvis De ikke kan faae opspurgt nogen Kjøbmand i Düsseldorf, paa hvem De kan faae Vexel, saa hav blot den Godhed at sende een paa Cölln eller Aachen; jeg haaber da at faae den solgt her paa Stedet. Og tillige beder jeg Dem at adressere Deres Brev⁴⁰ à poste restante, da dette er den sikreste Maade til ikke at gaae glip af det.

Jeg kommer nu til de Antecedentia, om hvilke jeg forhen talte, og som jeg nu vil fremstille, til Oplysning af Hovedsagen.

Hvis det skulde forekomme Dem besynderligt, at de 300 fr., som jeg fik til Reisen, ikke holdt ud lige til Hamborg, saa vil jeg gjøre Dem en simpel Regning, som sikkert vil overbevise Dem om det modsatte. ⁵

De ved Afreisen nødvendige Udgifter, med Pas, Drikkepenge og hundrede Smaating, havde medtaget lidt over 3 af mine Napoléond'ors. Da jeg sad i Vognen i Postgaarden, havde jeg saaledes kun 245 fr. i min Lomme. Af dem havde jeg omtrent de 45 tilovers, da jeg ankom her til Düsseldorf. Reisen fra Paris hertil har følgelig kostet 200 fr., og deri er intet forunderligt, naar De ¹⁰ betænker, at jeg hele Veien har maattet betale Overvægt af min Bagage, hvoraf den mindste Deel er mit eget, den største derimod — hvilket mine Venner kunne bevidne, som have seet mig pakke min Kuffert — de mig af Prindsen medgivne Pakker. Denne Overvægt har i det preussiske, hvor man kun maa have 30 Pund med sig, kostet mig ligesaa meget som min Person; det ¹⁵ er at sige, at jeg har maattet betale næsten for to Pladser i Diligencerne. Videre har jeg paa alle Toldsteder maattet betale Afgifter af alle Prindsens Pakker, hvilke man først truede med at tage fra mig, og siden derimod veiede, og lod mig betale en Middelpriis af almindelig Contrebande, da jeg ikke kunde sige hvad enhver af dem indeholdt. Paa den belgiske Grændse, havde jeg de ²⁰ største Ulykker med disse Pakker. At de vare forseglede med Prindsens Vaaben og adresserede til høie Personer, hjalp intet. Man lod mig forstaae at Seglet kunde være falskt, og Udskriften ligesaa. Man foreslog mig at lade dem ligge paa Toldstedet, og imidlertid reclamere dem hos den danske Gesandt i Haag. Først efter en heel Times Debat, hvori jeg forestilte Directeuren ²⁵ for Douanen, hvad Responsabilitet han paadrog sig ved at tilbageholde en Kronprindses Pakker, og søgte at legitimere mig ved at vise ham den paa Mynten i Paris slagne Medaille for Prindsen og Prindsessen, og hvoraf jeg havde et uforseglet Exemplar med, lykkedes det mig at overtude ham, og at erholde Tilladelse til at medtage mine Sager. Men i den Hast, hvormed ³⁰ alting blev indpakket, forglemtes den lille Medaille, som saaledes forblev paa Toldstedet. Da jeg var ankommen til Brüssel, maatte jeg skrive tilbage til Told-Directeuren, for at faae den tilbage. Inden jeg fik den, hengik to hele Dage, i hvilke jeg naturligviis heller ikke levede for intet. Naar De betænker alle disse med U[d]gifter forbundne Gjenvordigheder, saa vil det ikke for- ³⁵ undre Dem, at mine Reisepenge ikke kunde være tilstrækkelige. Jeg havde, strax, da jeg modtog dem, en Frygt for, at denne Summa ikke vilde være tilstrækkelig, og alle mine Venner, som havde gjort samme Reise, vare af selv samme Mening. Den Mand, der har sagt Prindsen, at 12 Louisd'ors vare tilstrækkelige for at reise fra Paris til Kbhavn, har saaledes enten ikke betænkt ⁴⁰

hvad han sagde, eller ogsaa havt isinde at foraarsage mig en lille Ubehagelighed. Da jeg under hans sidste Ophold i Paris kun alt for godt har lært ham at kjende, saa veed jeg ikke, hvilken af hine to Meninger jeg helst skal antage; begge passe omtrent ligegodt med hans Character.

⁵ Jeg beder Dem undskyldte, at jeg taler saaledes om en Mand, med hvem De staaer paa en venskabelig Fod, og det maaskee ei blot udvortes, muligviis selv i Virkeligheden. Men Meninger ere frie; jeg holder mig for overbeviist om at have Grund til at dømme ham saaledes, som jeg har gjort. Tager jeg feil, ligger Feilen ikke i min Villie, men i min Indsigt.

¹⁰ Den store Peder Paars, med hvem jeg vovede at sammenligne mig, havde kun 12 Rigsdaler til sin berømte Reise; men deels var Reisen ikke saa lang; deels var det en Søreise, følgelig mindre bekostelig; deels kom man i hine gode Tider længer med 12 Rigsdaler Sølv — og at det var Sølv holder jeg mig for overbeviist om — end nuomstunder med 12 Napoleond'ors; og endelig maa
¹⁵ jeg anmærke, at Helten jo heller ikke ankom til sin Bestemmelse, ligesaalidt som jeg vil ankomme til min, hvis De ikke sender mig de fornødne Hjelpetropper. Jeg stoler paa Dem, Herr Secretair, og haaber, at De jo før jo heller befrier mig fra en By, hvor jeg ikke kjender et eneste Menneske, hvor der hverken er Bibliotheker, Museer eller Skuespil; hvor den eneste offentlige For-
²⁰ nøielse er Vagtparaden, og hvor hele Literaturen bestaaer i et Blad, som udkommer hver Morgen under Titel af: »Verzeichniss der gestern zu Düsseldorf angekommenen Fremden, nebst ihrem Wohnorte«. — Jeg er hængefærdig af Utaalmodighed. Jeg hører ikke et Ord, hverken fra Kjøbenhavn eller fra Paris; thi ingen af mine Venner kan formode mig her; alle mine Breve ere adres-
²⁵ serede til Hamborg. I min Fortvivlelse componerer jeg, og gjør Planer til Skuespil og Romaner, som bære Udtrykket af mit Raserie. Dieu donne que j'étais dans Paris igjen!

Med Længsel venter jeg Deres Svar og forbliver med Høiagtelse og Hengivenhed
 Deres forbundne

³⁰

J. L. Heiberg.

Jeg gyser ved at tænke mig Muligheden af at De maaskee allerede kunde være reist til London, hvilket altsaa vilde foraarsage en ny Opsættelse i min Afreise.

Jeg beder Dem hilse Baggesen paa det forbindtligste.

³⁵ En Dame-Turban, som Hoppe har medgivet mig i en uhyre Kasse, der optager en heel Væg i min Kuffert, og, som efter hans Udsigende, skulde være fra Prindsessen, har været een af mine værste Plager paa denne Reise. Hidindtil har jeg dog, med Nød og Neppe, frelst den fra Tolldbetjenternes Begjærlighed.

84. *Mariquita Dreyer til J. L. Heiberg.*

Ce Dimanche soir le 9 Juin [1822?]

Si vous faites encore partie des habitants de la Seelande, et que Vous ayez été obligé de renoncer aux frimas de la Russie, Vous pouvez Vous en former une assez juste idée à Sophienholm où Me Brun me charge de vous prier de sacrifier quelques jours. Quant à moi je ne suis point egoïste et je ne vous⁵ dirai pas venez chercher l'ennui où vous avez trouvé le bonheur. Le papillon quoique léger cherche toujours la Rose, il ne reste ici que les épines. N'ayant point reçu de billet de votre part cela me prouve que vous êtes encore à Copenhague, car je ne puis vous croire capable d'un tel oubli. La voiture retourne demain Lundi à la ville de grand Matin, elle est à votre disposition, fiere de¹⁰ pouvoir se flatter de ramener peut-être une si aimable société. Je desire que vous receviez ce billet à pareille heure où je l'écris, afin qu'il vous serva d'un bon somnifère ç'est à quoi seul il est bon. Je ne suis plus bonne à rien si ce n'est qu'à Vous témoigner les assurances d'une amitié bien sincère qu'aura toujours pour vous

15

Mariquita.

Pardonnez mon griffonnage; il est Minuit.

Présentez mes civilités à M^e votre mere.85. *Af G. H. Olsens Censur over »Nina«.*

[Før 14. Juni 1822]

Uagtet jeg i Hr. J. L. Heibergs »Nina« hverken finder Ewalds høje og vær-²⁰ dige, eller Thaarups ædle og simple Jamber, og endnu mindre begges Correcthed, har jeg dog ikke mindste Betænkning ved at antage dette Stykke, der er saa rigt paa interessante Situationer, og hvori Heltinden især er, efter mit Begreb, særdeles heldigen karakteriseret. Men det glæder mig derhos at min Medcensur vil paatage sig at brevvexle med Forfatteren for at bevirke de²⁵ meget fornødne Forkortelser og Rettelser. Blandt mange under Stykkets Læsning opskrevne Antegnelser tillader jeg mig blot at antyde nogle faa:

[*Resten mangler*].86. *Kamma Rahbek til J. L. Heiberg.*

Bakkehuset d: 22 Jul: [1822].

Kiæreste Spanske!

30

Der var imorges ikke de Par Øieblikke tilovers, som jeg behøvede for at kunne skrive et Par Afskeds-Ord til Dig og Din Moder; dette haaber jeg Stine allerede har sagt Dig, saa at Du ikke i den mellemløbende Tid har anset mig for et ligegyldigt Beest. Nu skal rigtig nok Rahbek snart afsted; men naar jeg lader Kragen flyve saa hurtigt den mægter, faaer jeg Dig vel det Vig-³⁵ tigste sagt. Jeg vil begynde med at forsikkre Dig og Din Moder — ifald Forsikkring ellers giøres behov — paa Rahbeks, saavel som paa mine egne Vegne,

at vi af vort gandske Hjerte ønske Eder, ikke allene en lykkelig Dampfart*), men ogsaa at alt maae være og gaae efter Eders Sind i Kiel.

Det forundrede Dig vel, at Du kun fik Brev til en eneste Familie og vist nok havde jeg og — ifald Omstændighederne nogenlunde havde tilladt det — skrevet til mange flere, uagtet det forresten er min fulde Overbeviisning, at Mennesker der ere saa behagelige, interessante, talentfulde etc. etc., som Du og Din Moder bringe i, og med dem selv, overalt den bedste Anbefaling. Desuden, min kiære Spanske! har jeg slet ingen Frygt for den Lykke, Du nok vil gjøre — især hos de unge Damer — med mindre min Frygt skulde være, at Du gjorde alt for stor Lykke, og at jeg skulde komme til at opleve, at man ogsaa i Kiel complimenterede Dig saaledes, som den gamle Løve gjorde det forleden Dag, hvilket jeg haaber Du endnu ikke har glemt. Dog foruden Spøg! ved at gjøre Dig og Din Moder kiændt med Fru Gensichen |:som er en meget elskværdig og dannet Kone, slet ikke holsteensk, men fuld af det Liv og den Gemytlighed, som ere Schwaberinderne saa egen:| har jeg tillige gjort Eder kiændt med alt det Bedste Kiel eier; og Din Moder kan trygt raadspørge sig med hende i Henseende til Alt, hvori hun kunde ønske Raad og Veiledning.

Gid jeg kunde reise med Eder, som Gygge, om jeg endog skulde hedde: Skygge, som var et meget passeligt Navn for saa gammel og vissen en Gygge! Jeg skulde da nok vise Carl Brandis, at jeg ikke anseer Kiel for: eine L . . s Nest, fordi jeg vel i Spøg kan sige noget lignende. Og Louis med — til hvem man, naar han bedømmer Kiel, gierne kan anvende min gamle Sentenz til ham: *Ἀφροσύνης ἐστὶ, τὸ κρῖναι κακῶς τὰ πράγματα.* — skulde de faae endnu større Øine at see med. Men vist nok fulgte jeg Dig heller til Paris, dersom jeg var mindre Skygge og mere Gygge. Men da jeg intet af Stederne kan følge Dig, saa sender jeg i mit Sted mine bedste og oprigtigste Ønsker, som skulle ledsage Eder til Vands og til Lands. Paalæg endelig Tante Camilla at besøge mig, saasnt hun faaer Efterretninger om Eders Ankomst til Kiel; thi det

*) I Anledning af denne kan jeg ikke undlade at afskrive Slutningen af et engelsk Digt Lord — min Sandten — Repp, skrev til R. og mig Aftenen før vor Afreise 1820, som var den behageligste Søreise, vi nogensinde have gjort:

Then go thou child of brittish art,
So fair and frail and proud!
35 And over the boundless ocean dart;
All wrap'd in fummy cloud.
O Caledonia! go with care
Then You can ne'er again repair
If you commit a fraud!
40 O don't forget in leaving me,
My life You bring to Germany!

vil være mig inderlig kiært, med hende at kunne tale om Dig og Din Moder og Gygge.

Tør jeg bede Dig hilse Mariquita ret meget fra mig og gjøre hende Undskyldning for det skrækkelige Brev, jeg i Hast maatte smøre sammen til hende!

At Du i Kiel hilser alle vore Venner fra os, behøver jeg vist neppe at paa-⁵ lægge Dig, og kanskee heller ikke at sige Dig, at disse Venner foruden Gensichen's fornemlig ere: Reinhold's, Niemann's, Berger's, Fru Hegewisch, Ackermann's etc. etc. Nu maae jeg være færdig. Undskyld dette græsselige Smøri, og vær med Din kiære Moder tusinde Gange hilset af Rahbek, og af
Din oprigtig hengivne ¹⁰

K: M: Rahbek.

Hils ogsaa den søde Gygge mange, mange Gange!

Jeg har glemt at sige Dig, at naar Du hører en forunderlig Lyd i Caledonia's Indvolde: saa skal Du indbilde Dig, at det er nogle visse ubetalte Tænder der rasle i en bekjendt Herres Mund; thi saa kan Du lee deraf og behøver ikke ¹⁵ at sige: Gud forbarme sig! som Din Moder vist vil.

Rahbek beder nu, at Du vil sige til Reinhold — hvis han ikke har faaet Brev, naar Du kommer — at han meget snart skal faae det.

*87. *J. L. Heiberg til J. P. Mynster.*

Kiel den 12 September 1822.

Herr Doctor!

²⁰

Det har særdeles meget smertet mig, at jeg ikke fik taget Afsked med Deres Høiærv. før min Afreise fra Kjøbenhavn. —

Overbringeren af dette Brev er Herr Holmbo fra Christiania, en Dyrker af de orientalske Sprog. Paa en Reise fra Paris er han kommen her igjennem. Han har Breve fra Grégoire til Biskop Münter, og ønskede tillige meget at gjøre ²⁵ Deres Høiærv.'s Bekjendtskab. Jeg har saa meget hellere villet bidrage hertil, som jeg dog ønskede en Leilighed til at fortælle Dem om min Ankomst hertil, og om mine første Beskjæftigelser, hvorvel jeg dog hidindtil ikke har meget at fortælle, eftersom alt endnu er mig temmelig nyt. Med en Slags Velvillie er jeg vel i det hele bleven modtaget af de herværende Professorer. Hvor- ³⁰ vidt de dele denne Følelse med Studenterne, kan jeg endnu ikke vide, da mine Forretninger endnu ikke ere begyndte. Mit Otium har jeg anvendt til at udarbeide en dansk Grammatik paa Tydsk. Om faa Dage vil der blive begyndt at trykkes paa den. Den er efter en splinterny Plan, og som jeg haaber, er det ikke blot Nyheden, der udgjør dens Fortjeneste. Denne Bog agter jeg at ³⁵ lægge til Grund ved de Forelæsninger, som jeg allerede har anmeldt over det danske Sprog, betragtet fra den almindelige Grammatiks Synspunkt, og sammenlignet med andre, beslægtede Sprog. Denne Gjenstand haaber jeg vil have almindelig Interesse ogsaa for dem, der mindre bekymre sig om det danske

Sprog. Faaer jeg altsaa ikke Tilhørere i Vinter, og kommer følgelig mit Collegium ikke istand, da er Skylden i det mindste ikke min eller mit Æmnes, men maa tilskrives den Slendrian, ifølge hvilken Studenterne sædvanlig ikke bekymre sig om at lære Dansk, førend om Sommeren, som det sidste Halv-
 5 aar, der umiddelbar foregaaer Examen. Da imidlertid hiin Forelæsning vil blive temmelig abstract, og ikke tør eller practisk nok for rigtig at lære Sproget, saa har jeg tillige anmeldt et Collegium over den samme Gjenstand mere practisk behandlet, og forbunden med Læse-, Tale- og Skrive-Øvelser. Jeg har slet intet Haab om, at begge Forelæsninger ville komme istand. Kan jeg blot faae
 10 Tilhørere til det første Collegium, da vil jeg være meget tilfreds for i Vinter. — Dette er omtrent alt, hvad jeg har at fortælle D. H. Jeg haaber, at De deraf seer, at det, i det mindste fra min Side, ikke mangler paa Iver for at fremme den Sag, man har anbetret mig.

— Min Moder anbefaler sig i Deres og Frues Erindring, og jeg selv henlever
 15 Deres Høiærværdigheds ærbødige Tjener,
 J. L. Heiberg.

88. *J. L. Heiberg til Kamma Rahbek.*

Kiel den 12 September 1822.

Kjære Frue Rahbek!

Lieutenant Baggesens Afreise kan jeg ikke lade gaae unyttet hen, uden at
 20 takke Dig for Dit elskværdige Brev, som jeg modtog ved min Afreise fra Kjøbenhavn, og som ved sine verba bene ominosa (jeg mener Digtet af Repp) forjættede os en heldig Dampfart, og virkelig ogsaa opfyldte denne Forjættelse, eftersom vi i det allerdeiligste Veir, uden mindste Besværlighed, ankom til Falster. Men desværre! Reisen derfra til Kiel var langt mindre behagelig.
 25 Vi manglede en Talisman, som den, du havde medgivet os paa vor første Reise. I 52 uendelige Timer maatte vi ligge stille for Modvind, og hvad der ikke forsødede vore Torne, var Tilstedeværelsen af en vis bekjendt Generalinde med Consorter; thi samme Damer, endskjøndt de kun havde betalt deres egne Pladser, gave sig Mine af at have forpagtet hele Skibet. Mod saa mægtige
 30 Contraparter var det ikke muligt at faae Ret. Justitsen var døv for vore Klager. Dens Statholder — ei her paa Jorden, men hist paa Vandet — Mads, den navnkundige Mads, erklærede sig selv for uduelig til at holde Retfærdighedens Vægtskaale i den nødvendige Ligevægt. En Generalinde veier meget, og især denne; hvad Under, at den Skaal, hvori jeg med de øvrige Passagerer
 35 befandt mig, vippede i Veiret? — Imidlertid, Reisens Besværligheder ere nu for længe siden overstandne, skjøndt just ikke ganske forvundne, thi min Moders Helbred lider endnu noget af de mange søvnløse Nætter og andre Besværligheder. Dog haaber jeg, at vi snart kan see tilbage paa vore Gjenvendigheder, som paa forvundne Lidelser. Den skjønnede Natur, hvori vi befinde

os, bidrager ikke lidet dertil. Ogsaa Selskabet har vist sine store Behageligheder; i det mindste ere her mange behagelige Familier. Gensichens, til hvem du og Rahbek anbefalede os, sætter jeg naturligviis i første Klasse af min Rangforordning. Hos dem har min Moder ogsaa været, paa Grund af din Anbefaling. Ellers er, foruden dem, Wachsmuths Familie den eneste, som hun ⁵ hidtil har havt Omgang med. Jeg har været omtrent hos alle, og alle have igjen været hos mig, og jeg kan ikke sige andet, end at man jo har viist mig Forekommenhed og Venlighed. Frue Hegewisch har — unter uns — ikke behaget mig meget; jeg kjender maaskee for lidt til hende, derimod har jeg fundet en elskværdig Kone i Frue Ernestine Burt, forrige Frøken Staffeldt, ¹⁰ hvis Onkel, Kammerherren, Digteren, Amtmanden (jeg sætter disse tre Titler i den Orden, som jeg troer, at han bedst opfylder deres Bestemmelser), for nærværende Tid er her, da han bruger det ny, prægtige Bad. Han boer ligeoverfor mig, og jeg seer ham næsten daglig. I Anledning deraf maa jeg dog lade Dig vide, at jeg selv boer in der Schlosstrasse. ¹⁵

Forresten lever jeg i denne Tid ene og allene for Grammatiken, der, ifald man kan troe Guldberg, er den blomstrende Ungmø, som aldrig ældes, og som derfor vel sagtens engang vil lønne mig for mine Opoftrelser. Jeg har anmeldt Forelæsninger i næste Semester over det danske Sprog, betragtet fra den almindelige Grammatiks Synspunkt, og har allerede udarbejdet en Lede- ²⁰ traad til disse Forelæsninger, som med det første vil udkomme. Om jeg faaer Tilhørere, og om følgelig Collegiet kommer i Stand, er et andet Spørgsmaal. Bliver jeg nødt til at besvare det negativt — hvilket vel er muligt, i det mindste i Vinter — skal jeg derimod trøste mig over den megen Tid, jeg vinder.

Rahbek beder jeg hilset paa det venligste. Fra Doctor [Har]gens, Forstande- ²⁵ ren for Harmonien, skal jeg lade ham vide [at ved] en Feiltagelse har han ikke modtaget femte Binds fjerde Hæfte af Hesperus. Dette Hæfte manglede i Pakken, som Rahbek sidst sendte ham; han beder derfor om at erholde det ved Leilighed.

Min Moder hilser Eder begge, ogsaa Gygge, som daglig bliver mindre Skygge, ³⁰ thi den holsteenske Mad gjør ham endnu mere corporlig eller i det mindste corpulent.

Frue Berger har jeg endnu ikke seet; jeg troer, hun har været paa Landet, men Berger kjender jeg. Den Niemanske Familie hører ogsaa, efter min Mening, til de behageligste, og dog har jeg endnu ikke seet den smukke Datter, ³⁵ af hvem der gaaer saa stort et Ry, thi ogsaa hun er paa Landet. Men jeg seer, at jeg taler vel meget om de elskværdige Damer; dog hvor kan jeg andet, naar jeg skriver til en elskværdig Dame. Hun vilde være uretfærdig, om hun derfor anvendte paa mig den gamle Løves Complimenter, hvormed hun truede mig i sit Brev. Dog en anden Gang mere om denne Gjenstand. Undskyld for ⁴⁰

denne Gang, min Hast, mine Kragetæer og min Hovedpine; den sidste er tildeels Skyld i de to første. Lev vel, og glem ikke
Din
Spanske.

89. *J. L. Heiberg til Kamma Rahbek.*

Kiel den 28 Septbr 1822.

5 I flyvende Hast, just som Dampbaaden afgaaer, skriver jeg Dig til, gode Frue Rahbek, for at bebyrde Dig med en lille Commission. Da du uden al Tvivl seer Repp, som reiste herfra i Søndags med Paquetbaaden, saa turde jeg maa-
skee bede Dig sige til ham, at han ikke skal kjøbe de to Skrifter af Rask, den angelsaxiske Grammatik og Om det nordiske Sprogs Oprin-
10 delse, hvorom jeg havde bedet ham; jeg har ved en Hændelse faaet dem, og behøver altsaa ikke Doubletter. Det samme vilde jeg bede Dig sige til Lieutenant Baggesen, hvem jeg ogsaa havde givet i Commission at kjøbe det første af ovennævnte Værker. Derimod beder jeg Repp om at besørge den tredie Bog, som jeg har opgivet ham, Bredsdorff om Runeskriften.
15 Skulde de to første allerede være kjøbte, da gjælder Ordsproget: gjort Gjering staaer ei til at ændre; og ligeledes et andet Ordsprog, som hedder: Ulykken er ikke stor.

Bliv nu ikke vred, fordi jeg skriver dig saa kort, kjedsommeligt og næsten ulæseligt til; hils meget Rahbek og Repp, og skriv snart til

20

Din hengivne

J. L. Heiberg.

Spanske.

Hvad er det dog for slemme Viser, Oehlenschl. har gjort til Prinds Christians Ære! »Franskes Hurtighed og Tydskes Nemme!« Gudbevares!

25 90. *Augusta v. Rennenkampff til J. L. Heiberg.*

Sophienholm d: 16ten Octobr 1822.

Chèr Enfant!

Ihr Brief hat mir eine grosse und unerwartete Freude gemacht, denn die Versicherung dass Sie Ihre alte Freundin nicht vergessen haben war mir ein kleiner Ersatz, für die fehlgeschlagene Hoffnung, Sie nicht mehr hier vorge-
30 funden zu haben, wie ich es gehofft hatte; kommen Sie doch ja je eher je lieber nach Kopenhagen, wir werden ja nur bis im nächsten May hier bleiben, und die letzten Tage eines Aufenthalts bei lieben Menschen sind so wenig zu einem ruhigen u. heitern Beisammensein geeignet!

Es sind in diesen Tagen grade 6 Jahr dass ich Ihre Bekantschaft machte;
35 es hat sich seitdem vieles verändert, besonders aber bei mir von innen heraus, diese letzten Jahre waren für uns reich an Sorgen und Prüfungen, und es ward uns der Sinn sie nicht unbenutz zu lassen; ich denke mir dass Ihnen ähn-

liches wenn auch auf ganz verschiedene Weise wiederfahren sein mag, und freue mich der Überzeugung dass das Alles der treuen Anhänglichkeit zum sichren Gewinn gereichen muss. Wie viel anziehendes wie viel wiederstrebendes mag Ihnen bei jenem leichtblütigen Volke begegnet sein, u. wie wenig Ersatz kann Ihnen Kiel auf der Andern Seite bieten; davon, und von ⁵ noch mancherlei, viel Lieberem mögte ich gern mit Ihnen plaudern, wenn Sie nur erst da wären! — In Lifland hat mir d. H. v. Franselse [?] von Ihnen erzählt, u. von Ihrer Freude an einer Gitarre die Sie so hübsch gespielt haben, dass würden meine Ohren mir nicht mehr zu hören erlauben.

Mein Aufenthalt hier lässt mir dieses mahl wirklich nichts zu wünschen übrig, ¹⁰ mit der Ausnahme dass ich manche liebe Menschen vermisse; meine Eltern sind so wohl u. so heiter, so freundlich und gütig, es ist im Hause so viel Ruhe u. Einigkeit, dass (ohne es zu berufen) nicht genug Angenehmes davon zu sagen ist. Prinz Christians Ankunft hat zu manchen Zerstreungen Anlass gegeben, u. bei der Gelegenheit habe ich manche Bekante wieder gesehn; ¹⁵ in 14 Tagen ungefähr ziehen wir in die Stadt u. da werde ich die Meisten unserer Freunde erst besuchen, denn ich habe diese 3 Monathe ganz der Mütterchen gelebt, die mich so ungern von sich lässt. — Gr. Hardenberg war auf wenige Tage hier, hilf Himmel! wie alt ist der arme Mann geworden, es ist zum erbarmen; man muss hoffen dass er sich diesen Winter wieder ver- ²⁰ jüngt.

Ihrem Wunsche gemäss habe ich um mich hehr gegrüsst, u. ich kann Ihnen versichern dass Ihre Grüsse erwidert werden, obgleich ich bei meiner Ankunft hier Ihre Vertheidigerinn sein musste, denn Alle bedauerten Sie entweder gar nicht oder nur auf Augenblicke bei Ihrem letzten Aufenthalt hier gesehn zu ²⁵ haben; Sie sehn daher wie nothwendig es ist dass Sie hehr kommen. Sophie Dreyer will ganz besonders mit einem Grusse an Sie genant sein.

Empfehlen Sie mich Ihrer verehrten Frau Mutter, geben Sie der Psyche neben den geistigen auch Flügel die übers Meer tragen, u. sein Sie cher En- ³⁰ fant! Innig u. herzlichst gegrüsst von

Ihrer treuen Freundinn

A. Rennenkampff.

*91. *J. L. Heiberg til M. A. Jullien.*

Kiel ce 18 Novembre 1822.

Monsieur,

J'ai tardé long-temps, il est vrai, à vous envoyer des nouvelles littéraires ³⁵ du Dannemarck; mais un grand nombre de distractions et d'occupations sérieuses, mon séjour à Copenhague, mon établissement à Kiel, le commencement de mes occupations académiques, la rédaction d'un livre très-abstrait, dont j'ai donné l'analyse là-haut, tout cela m'a empêché de satisfaire plus tôt au

désir que j'ai de vous donner quelque matière boréale pour votre excellent journal. J'espère que vous serez content de celle que j'ai l'honneur de vous fournir aujourd'hui, et que vous ne trouverez pas les deux premières de mes analyses trop sérieuses ni la dernière trop plaisante. Vous pouvez signer mes 5 articles de mon nom, ou bien le laisser, tout comme vous voudrez, Monsieur. —

Nous avons ici la revue à la bibliothèque de l'université, mais par une méprise sans pareille, ce n'est qu'hier que j'ai fait cette découverte, de sorte que je n'en connais pas encore les cahiers qui ont parû depuis que j'ai quitté Paris. — Veuillez bien, Monsieur, excuser les petites incorrections qui auront 10 échappé à ma plume; mes articles sont écrits à la hâte, car j'ai nombre d'occupations, et je n'ai pas voulu faire passer plus longtemps, avant de remplir ma promesse. Dans l'avenir je pense de vous écrire régulièrement tous les trois mois. En attendant ayez la bonté de me donner de vos nouvelles et de me dire, comment vous trouvez mes articles. J'ai à présent une grande correspon- 15 dance littéraire à Copenhague, et je suis en même temps en état de connaître de bien près tout ce qui a trait à la littérature allemande, de sorte que je me flatte de pouvoir vous être utile, ce que je désire de tout mon coeur.

Un ami que j'ai en Suède, fort instruit, et mis à portée de connaître toutes les démarches du gouvernement, m'a envoyé un recueil de lettres politiques, 20 écrites en français, lesquelles il désirera de vendre à quelque libraire de Paris. Pourvû qu'on voulût lui faire quelque offre honnête, il s'engagerait aussi à envoyer tous les mois une lettre sur la diète, autant qu'elle durera. Vous m'obligeriez infiniment, Monsieur, si vous voulez avoir la bonté d'en parler à quelque libraire et de m'en communiquer le résultat.

25 Si vous voyez l'aimable vieillard, Mr. Grégoire, et Mr. Cousin, j'ose vous prier de me rappeler dans leur souvenir. — Ici on se refroidit beaucoup sur la politique; nous ne voyons jamais les papiers français; nous ne voyons pas les écrits de Mr. Benj. Constans, ni ceux de Mr. Courier, et si je n'avais pas tant à faire, je serais déjà mort d'ennui. J'espère que vous aurez la bonté de 30 me communiquer quelques Parisiana, si les mouchards ne se glissent pas dans les lettres.

J'ai l'honneur d'être, Monsieur, votre très-h. et très-ob. serviteur

J. L. Heiberg.

Vous verrez bientôt Mr. Oersted à Paris. Il est à présent à Berlin, il passera 35 par Paris à Londres.

Mr. Signeul vous aura mandé, sans doute, que j'ai eu l'honneur de le voir à Hambourg, et de lui remettre votre paquet. Je désire beaucoup de faire de temps au temps des voyages à Hambourg, pour voir cet homme intéressant, mais jusqu'à présent je n'en ai pas eu le temps.

92. *J. L. Heiberg til J. G. Adler.*

Kiel den 4 December 1822.

Kjære Herr Secretair!

Jeg tager mig den Frihed at oversende Dem et Exemplar af et lille Skrift. som jeg har udgivet, med Begjæring, at De vilde overleve[re] samme til H. H. Prinds Christian, og med det samme anbefale i Hans Høiheds naadige Erin-⁵ dring den, som beder Dem om ogsaa at maatte beholde en Plads i Deres egen, og som fremdeles henlever

Deres hengivne og ærbødigste

J. L. Heiberg.

93. *Jakob Hornemann Bredsdorff til J. L. Heiberg.*

Kjøbenhavn d: 20 Dec: 1822. ¹⁰

Med megen Fornøjelse har jeg læst Din Formenlehre, for hvis Meddelelse Du herved maa modtage min hjertelige Tak. Jeg finder, at Du er gaaet tilbunds i Sproget, at Du har gjort mange træffende og interessante Bemærkninger, og at Du ved dette Arbejde som ved meget Andet har viist Dit omfattende Genie. Naar Du imidlertid kjender Noget til min Natur, saa vil Du ¹⁵ allerede kunne vide, at jeg har nogle Objectioner at gjøre, og nogle af dem vil jeg og strax komme frem med til Beviis |: som nogle Recensenter pleje at sige :| at jeg har læst Bogen med Opmærksomhed.

§ 249 og 250, anfører Du det som en Anomalie, at man i Plur: af Lyset sige Lysene, af Gaden Gaderne etc.:; men denne Anomalie falder bort, naar ²⁰ man udleder den bestemte Form i Plur: af den ubestemte i Plur:, hvilket, som det iislandske Sprog viser, er Formationens naturlige Gang. Derfor siger man og Døttrene, ikke Datterene, Fødderne, ikke Fodene, Gjæssene, ikke Gaasene.

§ 266. Sjelden har rigtig nok ikke t i Adverbialformen, men andre Ord ²⁵ paa en have det, som aaben, vaagen, lumpen etc.

§ 274. Om Ord paa ed kan ingen Regel gives, da der kun er eet.

§ 279. Sprogbrugen er aldeles for Genitivet paa -es; saavel de bedste Scribenter, som det daglige Sprog hjemler den. Jacobi f: Ex: siger denne Prindses, Baggesen Hr: Nielses, og man hører hvert Øjeblik, Hanses, Jenses, ³⁰ Schulzes, det kongelige Huses etc: Ogsaa ere saadanne Indskydelser af e slet ikke uden Analogie, saasom i Tempel af templum, simpel af simplex, Theater af theatrum etc: saaledes har Grækerne *πατρασι* for *πατροσι*, Hebræerne melech for melch etc:

§ 325. Her fattes de Verba, som i Inf: endes paa le, re eller ne med en Con- ³⁵ sonant foran. (Fortsættelsen kan maaskee følge en anden Gang).

Du bad mig i Sommer om ved Lejlighed at meddele Dig Noget om den nyeste Literatur; jeg maa tilstaae, at jeg kun meget ufuldkomment*) kan opfylde denne Begjæring fordi jeg ikke læser Meget af hvad der kommer ud, naar det ikke netop hører til mit Fag.

- 5 Af strængt videnskabelige Værker er der siden Dit Ophold her ikke udkommen Mange. Det vigtigste torde vel være Hornemanns Plantelære, 3die Oplag, hvoraf 1ste Deel er udkommen, som indeholder de phanerogame Planter; her findes endeel nye Arter; endnu vigtigere vil 2den Deel blive, som skal indeholde de cryptogame Pl., da der i denne bliver Lejlighed til at med-
- 10 dele meget mere Nyt. Om faa Dage kan man vente et vigtigt videnskabeligt Værk; det er J: F: Schouws Plantegeographie, som er det første Forsøg paa at bringe denne Videnskab i System, og saa vidt jeg kjender dertil, synes det at være saa godt, som om Forf: alt havde havt mange Forgjængere. Saavidt jeg veed, udkommer Værket ogsaa paa Tydsk. Til denne Classe af Værker
- 15 henhører nok ogsaa Villaumes Versuch über die Flüsse, og i det Mindste for en Deel Thorlaciuses Prolusiones et Opuscula Tom: 4 et 5; men dem kjender jeg kun af Navn. Maaskee kan man og herunder henregne en lille Piece af mig: Om Runeskriftens Oprindelse.

Af Haand- og Lærebøger i forskjellige Fag er der udkommen endeel. De

20 vigtigste ere nok: Schumachers Tabeller over Planeternes Distancer fra Maanen og Solen etc.; en meget vigtig Bog for de Søfarende; Herbarium pharmaceuticum, en Samling af Afbildninger over officinelle Planter, udkommen hos Steen; de ere ret gode; Biskop Plums Efterretninger om den theologiske Literatur d. 4de Fortsættelse; og Præsten Benzons catechetiske Regler.

- 25 Af Skrifter, som egne sig til Almeenlæsning uden dog at høre til den skjønnede Literatur, er der udkommen et Par smaae, men ret interessante: Breve fra Kolding, af nuværende Director ved Sorøe Academie, Tauber; de indeholde Noticer om Kolding og dets Egn; og Bidrag til den danske Skuepladses Historie i dens første Aarhundrede, af Rahbek**).

- 30 I den æsthetiske Literatur er ikke leveret meget. Oehlschläger, som nok i den sidste Tid har været meget beskjæftiget med sin Oversættelse af Holberg, har ikke leveret andet end et ret smukt lille Forspill, kaldet Holbergs Jubelfest, som blev givet paa Theateret ved dets Secularfest. Man siger, at han med det Første vil udgive en Roman. Af Sætoft har man faaet et Sørgespil (?)
- 35 Kirkens Band, som jeg ikke har læst; Meningerne derom ere deelte; Mange

*) Her kan man rigtig nok gjerne bortkaste t.

***) Nær havde jeg glemt at anføre Lyngbyes Samling af færøiske Qvæder. Forfatteren, ellers bekjendt som Botaniker, meddeler her endeel færøiske Sange i Originalsproget, ledsagede med en dansk Oversættelse. Nogle af disse behandle det be-

40 kjendte Sagn om Sigurd Fafnersbane, men paa en ganske særegen Maade.

udsætte Endeel derpaa. Carl Güntelberg har skrevet et lille Tryllespil, Lulu, bestemt til at sættes i Musik; det er antaget af Theaterdirectionen, og det kan uden Tvivl gjøre god Virkning paa Skuepladsen, naar der kommer god Musik til. Sproget udmærker sig ved sin Velklang. Det er ikke endnu trykt. — En Samling af Digte af M: N: Schmidth, som han har kaldet Himeros, og Andolph en romantisk Skildring af Jürgensen-Jomtou, synes at være uvigtige. — Af Oversættelser ere endeel udkomne, de vigtigste ere nok Figbigers af Sophokleses Tragedier, hvoraf nu 2den Deel er udkommen; hvis den ligner 1ste Deel, saa er Oversættelsen uden tvivl tro, men stiv og ikke altid let at forstaae. 10

De periodiske Skrifter, som dog tildeels udkomme til ubestemte Tider, ere mange, og nogle af dem ere først nylig begyndte at komme ud. Jeg vil opregne dem, som ville falde mig ind, dog saa at jeg forbigaaer de egentlige Aviser.

A: S: Ørstedes Juridisk Archiv, J: Møllers Theologisk Bibliothek, Bibliothek for Læger, Ørstedes, Hornemanns og Reinhardts Tidsskrift for Naturvidenskaberne, Drewsens og Collins Landoeconomiske Tidende, Collins For Historie og Statistik, især Fædrenelandets, Nyerups Magazin for Reiseiagttagelser, Riises Archiv for Historie og Geographie, Wolffs Journal for Politik etc: Elmquistes Læsefrugter, Deichmanns Bibliothek for Moerskabslæsning, Wegeners Huusvennen, Rahbeks Hesperus, og Bladene: Collegialtidende, Literaturtidende, Tilskuerne, Brevduen, Harpen, Nyeste Skilderie, Freia, Ny Dagspost, Telegraphen, Statsvennen, Politievennen, Aftenbladet, Andagstimer, Literatur- Kunst- og Theaterblad, Forsete, Spøgefuglen m: fl: 20

Rummet byder mig at slutte, men først maa jeg bede Dig at hilse Din gode Moder ærbødigst og venskabeligst! 25

Din
J. H. Bredsdorff.

Jeg boer i Pilestrædet N° 79, 3die S:

94. *J. L. Heiberg til K. L. Rahbek.*

Kiel den 4de Martii 1823.

Kjære Rahbek!

Jeg takker Dig for Dit Brev af 24 f. M., som indeholdt adskillige mig behagelige Efterretninger. Posten, som bragte det, ankom, formedelst Isen, en Dag sildigere, end den skulde, og det er Grunden, hvorfor jeg har maattet lade en Postdag gaae forbi uden at kunne svare Dig. 30

De af Dig foreslagne Rollebesætninger ere vist meget gode. Kun finder jeg, at Lægens Rolle hverken er Lindgreens eller Clausens eller Simonsens Fag. Kunde ikke Enholm faae denne Rolle? Han spiller ofte gamle Mænd meget godt, og har blandt andet givet mig personlige Prøver derpaa, ved at spille Fiskeren i mit forrige Stykke. Ved en Absence d'esprit faldt han mig ikke ind, førend efter at mit forrige Brev var afsendt. Dersom han altsaa ikke — 35

hvad jeg ikke vil haabe — har samme Forfald, som Haack, saa vil der skee mig en Tjeneste, om han maa faae Rollen. Denne er vel i sig selv ikke af stor Betydenhed, men de Scener, i hvilke den forekommer, høre til Hovedscenerne, om hvilke alting dreier sig, og paa hvis Udførelse det især kommer an; derfor
5 vilde jeg især gjerne have dem udførte af Skuespillere, som nogenlunde svare til min Forestilling. Forstaaer sig, at jeg nødig vil fornærme nogen af de andre Skuespillere, da maaskee allerede een har Rollen, men din Sagacitet vil sikkert kunne udfinde et Middel til at forene mit Ønske med les apparences qu'il faut sauver. (Undskyld at jeg skriver som en Svensk, og fylder mit Brev
10 med fransyska Phraser). Iøvrigt veed jeg meget vel, at hvis gjort Gjerning nu ikke længer kan forandres, da er Skylden min egen fra først af; men i dette, som i mere, haaber jeg, at Du baade kan og vil gjøre min Feiltagelse god igjen. — Af Syngenummere findes kun eet i Stykket, nemlig Romancen i Begyndelsen af 4de Akt, hvortil Weyse vel sagtens sætter Musik. De øvrige
15 Brudstykker af Viser synges paa deres egne velklingende Melodier, eller som Skuespillerne finder det for godt.

Hvad jeg har skrevet om Fribilletterne i Theatret, er ikke saaledes at forstaae, som om jeg meente, at Selskabet i det andet Parquet var mindre godt end det i det første. Saasomt det blot var bestemt, at Folk af en vis Rang gik i
20 det ene, og de, som ikke havde en saadan, i det andet, saa vilde jeg holde denne Adskillelse, om just ikke for passelig, saa dog i det mindste ikke for fornærmelig. Om man ogsaa vilde betragte Digternes Rang som den laveste, og i Følge deraf give dem den sletteste Plads i hele Huset, skulde jeg ikke have noget at sige derimod, saafremt de kun alle deelte denne Skjæbne. Men naar
25 Directionen adskiller dem i to Dele, de bedre og de slettere, saa finder jeg denne Distinction urigtig, eftersom der ikke gives noget udvortes Criterium, hvorved man kan adskille disse to Klasser fra hverandre, thi at ikke Antallet af en Forfatters Skuespil kan afgive et saadant, er indlysende; ja denne Maalestok er endog latterlig, ja umulig at følge, thi hvis vi havde en Lope de Vega,
30 som havde skrevet 2000 Skuespil, saa vilde det, efter Directionens Grundsatninger, være uretfærdigt, om han ikke skulde have en bedre Plads, end den, der blot havde skrevet tre. De Forfattere, hvilke Directionen har givet Fribilletter, bør — synes mig — alle være lige for Directionen, som ikke længer er den Auctoritet, der skal bestemme deres indbyrdes Forhold til hinanden.
35 Her er det ene den litteraire Domstol, som bør afgjøre, men at dennes Domme aldrig bør sanctionneres af en politisk Auctoritet, er dog udenfor al Tvivl. Naar derfor Directionen indbyder et vist Antal Forfattere til at bivaane de Skuespil, den lader opføre, saa synes den mig ligesaa lidt berettiget til at gjøre nogen Forskjel mellem de Indbudne, grundet paa disses indvortes og væ-
40 sentlige Egenskaber, som en Vert i et privat Selskab kan tillade sig at be-

stemme sine Gjæsters Plads ifølge deres indvortes Fuldkommenheder, hvilke han jo ikke er kaldet til at bedømme. Jeg vilde derfor ønske, at alle Forfatterne maatte blive skaarne over een Kam, og erholde en fælleds Plads, — i eller udenfor Hofparkettet; dette er aldeles ligegyldigt.

At Oehlenschlägers Robinson skal gives eller er givet, er mærkeligt. Ifald ⁵ det var Brug at sætte Mottoer paa Comedie-Placater, saa burde der have staaet paa samme, ved første Opførelse af hiin Comedie: »Den Kaal, I spytted i« . . etc. etc. [Resten mangler].

95. C. E. F. Weyse til J. L. Heiberg.

Kjøbenhavn d 7 Marti 1823.

Her sender jeg dig, min aimable Ven! (aimable kalder jeg dig, ob tuum de dementia Ninæ amabilem tractatum, der paa noget comisk anti-Weysianisk ¹⁰ i samme nær, er bleven læst af mig, og en heel Deel af mit, den praktiske Æsthetik elskende Bekjendtskab med særdeles megen Interesse, Glæde og Satisfaction ((var det en Climax?)) hjertelig ønskende: at det maatte behage Forfatteren snart igjen paa en ligesaa heldig Maade at lade flyde hans poetiske ((gyldene)) Aare!!! Men over denne lange retfærdig-panegyrisk — skjøndt ¹⁵ kun parenthetisk-Laurbærflettende Periode havde jeg nær glemt Begyndelsen af dette mit Brev, at jeg nemlig sender dig) et fransk Stykke, for deraf at lave mig en dansk Opera (saa ægte chinesisk som mueligt, saa munter, prægtig, naiv, interessant, elskelig som du kan gjøre det, med ikke mange Roman-
cer, men med smukke lange sammensatte Nummere, især finale) hvori der er ²⁰ Handling, saa at Componisten har Leilighed til at vise sig som en virkelig dramatisk lyrisk og characteristisk dito, der behager Gud og Mennesker, men i Særdeleshed Hs. M. Kongen paa hans Fødselsdag, hvortil den kunde bruges hvis du skynder dig og sender mig den til rette Tid, for hvis Knapheds Skyld jeg i Dag ikke kan skrive mere, end med en Hilsen og hjertelig Forbedrings- ²⁵ ønske til din skrantende Moder at subskribere mig som din hengivne Ven

C. E. F. Weyse.

96. J. L. Heiberg til C. E. F. Weyse.

Kiel den 11te Marts 1823.

Kjære Pleiefader!

Vel fortjener Du knap længer at bære hiint Hædersnavn, thi det er saa ³⁰ længe siden, at Du forundte mig Pleie af Brystnaale, Penneknive, Bøger, Theater-Decorationer etc. etc. Men ogsaa jeg vilde være uværdig til Navnet af Din Søn, ifald jeg ikke skrev Dig til i disse Dage, for at vise Dig, at jeg erindrer den 5te Marts. Vel gjælder om denne Dag: »il est passé ce jour de fête«; med andre Ord: den er allerede forbi; men just derfor erindrer jeg den ogsaa; ³⁵ hvis den endnu forestod, kunde jeg jo umulig erindre den, med mindre jeg

vilde begaae een i min Stilling høist upasselig Forvexling mellem Præteritum og Futurum, en Forvexling, som vel kunde have mit Embedes Fortabelse til Følge. Da jeg nu tillige, i den Alder, til hvilken jeg allerede er kommen, naturligviis heller lever i Erindringen end i Haabet, saa følger deraf, tilligemed alle
 5 foregaaende Grunde, som ogsaa af Brevets Datum, at jeg skriver Dig til efter den 5te Marts, ikke før samme; og deri gjør jeg meget fornuftigt; thi nu kan jeg fortælle Dig, at vi talte om Dig paa bevidste Dag, og drak Din Skaal i Viin til 9 c Flasken. I modsat Tilfælde vilde jeg blot kunne have berettet Dig, at vi havde isinde at gjøre det; men Fordelen deraf vilde være
 10 langt mindre for Dig, ifølge det gamle Ordsprog, at een Fugl i Haanden er mere værd en[d] ti paa Taget.

Al denne Godhed fra min Side er forresten meer end Du fortjener; thi Du bryder Dig Pokker om mig, og giver mig i egentlig Forstand Døden og Djævelen, medens jeg i mundtlig Tale og i Breve til Paris (saasom jeg er Correspondent med *Revue encyclopédique*) udbasuner Din Roes, en Ting, som
 15 Du vel selv kunde gjøre, thi Basunerne staae i Din Tjeneste snarere end i min; dog har jeg af egen Drivt paataget mig denne Forretning, eftersom Du selv ikke forstaaer at blæse tilgavns i Basunen; du blæser altfor dolce og gjør ikke Spektakel nok. Hertil kommer nu endvidere Sprogets Overmagt
 20 over Musiken, Ordenes over Tonernes (bliv ikke vred, thi det er ikke min Skyld). Og af alt dette følger da, at naar Du om føie Tid finder Dig omtalt som den største Declamateur i Musiken, som den meest tænkende og rigtigst følende, følgelig som den meest philosophiske og meest poëtiske Musiker, saa kan Du, næst efter Dine egne Fortjenester, paa hvilke Berømmelsen grunder
 25 sig, tilskrive samme min Ringhed og min veltalende Stiil i alle europæiske Tungemaal.

Men jeg forlader denne Materie, for at gaae over til en derfra ganske forskjellig; i det mindste haaber jeg, at Du ikke vil være saa onskabsfuld at finde nogen Nexus causalis imellem min Introduction og mit Thema; jeg
 30 forsikrer Dig, at begge hænge sammen som Ærtehalm, og at ingen sand Forbindelse finder Sted imellem dem. Til Sagen: Theater-Directionen i Kbhavn har ved Rahbek ladet mig underrette om, at mit Skuespil, *Nina*, nu ufortøvet skulde opføres, og har tillige yttret det Haab, at Du maaskee vilde componere den lille Romance, som begynder 4de Akt, samt en Ouverture, der svarer
 35 til de Bestemmelser, som ere angivne i Begyndelsen af Stykket. Hvad Romanzen angaaer, da har Du jo halv om halv lovet mig at ville ryste en Melodie af dit Ærme. Ouverturen kan jo til Nød undværes, men det vilde meget forskjønne Stykket, om den store Musico forherligede det ved en indledende Symphonie, der udtrykte det Idyllisk-Romantisk-Sværmeriske, det Udvortes
 40 Letsindige og indvortes Alvorlige, der characteriserer — jeg siger ikke: mit

Skuespil — men det skønne Sujet, der næsten allerede er Musik, og kun behøver en Weyses Understøttelse for at blive til den fuldendteste Harmonie, som Dødeliges Øren nogensinde have hørt. Turde jeg endnu anføre noget til min Fordeel, da skulde det være, at Du, trods Dine Løfter og trods vort gamle labaniske Venskab, endnu aldrig har komponeret noget for mig, men derimod⁵ for alle andre, hvorved Du altsaa indirecte synes at sige, at mine Ord og Vers ere de sletteste af alle, og dette er dog meget sagt for en Mand, der har komponeret Oehlsenschlägers sletteste og Guldbergs bedste. Vil Du gjenoprette Din uhyre Fornærmelse imod mig, saa bydes Dig nu den ypperligste Leilighed; wo nicht, saa lader jeg i de Journaler, i hvilke jeg har roest Dig, indrykke,¹⁰ at det er en Feiltagelse. — En passant gjør jeg Dig opmærksom paa, at det første Ord i Romanzen er en Trykfeil, som er corrigeret i Trykfeilslisten.

Du veed formodentlig, at jeg søger om at blive ansat som Bibliothekar ved det herværende Universitets-Bibliothek. Jeg reiste gjerne om nogen Tid til Kbhavn, naar Isen er gaaet op, men min Moders vedvarende Upasselighed¹⁵ eller med det rette Navn: Sygdom, afholder mig hidindtil derfra, skjøndt min Nærværelse vist kunde være nyttig. Min Moders Sygdom er vel en Constitutions-Sygdom, som hun ikke kunde undgaae; den har yttret sig ved saa mange forskjellige Symptomer, at det er vanskeligt at sige noget i Almindelighed om den. En ny, ubehagelig Tilgift har hun faaet ved en stor Byld paa Knæet,²⁰ hvorom Hegewisch idag ei syntes meget godt. Hun er tillige over alt dette saa modfalden, at jeg ikke veed, om den physiske eller den psychiske Side af Sygdommen er den værste. Høist ubehageligt er det jo ogsaa, at hun paa dette Sted, hvor hun mangler al fruentimmerlig Pleie og Opmuntring, skal være syg, thi de Damer, hvis Bekjendtskab hun her har gjort, men formedelst Syg-²⁵ dommen ikke har kunnet dyrke, kan naturligviis ikke erstatte hendes gamle Veninder. Naar Du seer Buntzens og vor øvrige Familie, saa lad dem vide, hvad jeg her har skrevet om min Moders Befindende, og gjør mig tillige den Tjeneste at sige Buntzen, at jeg har modtaget hans Brev, og med det første skal besvare det. — Disse Ubehageligheder foraarsage, at jeg i Grunden er³⁰ meget ilde tilmode, og at jeg, ved at læse Ovenstaaende igjennem, nødes til at tilstaae, at Humor er den sletteste Art af Vittighed, fordi den ikke kommer fra Hjertet. Lev vel, og skriv mig snart noget til, som kan opmuntre mig.

Din hengivne

J. L. Heiberg.³⁵

Min Moder beder mig sige Dig, at hun vilde have sendt Dig noget af hendes Arbejde til Din Fødselsdag, men at hendes Sygdom har hindret hende i at udføre sit Forsæt.

Seer Du Brummer, saa siig ham, at jeg haaber paa at komme til Kbhavn i denne Tid, og at jeg saa mundtlig skal besvare hans Brev.

97. *J. L. Heiberg til C. E. F. Weyse.*

Kiel den 18de Marts 1823.

Siig nu, kjæreste Ven og Musico, at der ingen Sympathie er til, siden vi begge paa eengang, proprio motu, have skrevet hinanden til. Din mig tilsendte Oper har jeg læst, og studser endnu af Forundring over at Du i samme
5 har kunnet finde Stof til et musicalsk Drama. Den forekommer mig at være uendelig flau og kjedsommelig og ikke at indeholde mindste Sædekorn, hvoraf man kunde faae nogen Plante, end sige et pragtfuldt Træ til at fremspire. Du maa nærmere udvikle for mig hvad Du med prophetisk Blik har seet deri; maaskee ville derved mine Øine blive aabnede i det mindste for Din Synspunkt.
10 Saaledes som jeg nu betragter den, kan jeg ikke indsee Muligheden af at omskabe den til nogetsomhelst Taaleligt. Ikke engang Sujettet synes mig brugbart, thi det er jo forslidt; det selv samme, kuns meget bedre udført, ligger jo til Grund for Calderons *La vida es sueño*, for Holbergs *Jeppe paa Bjerget*, for Drømmeren af *Pram* og endnu for et andet fransk Skuespil, hvis
15 Forfatter jeg ikke erindrer, uden at tale om Shakespeares »Zähmung eines bösen Weibes«. — Men aldrig har jeg seet det slettere udført end i *Koulouf*. *Koulouf* selv er en ret original Person, men alle de andre ere ogsaa desto kjedeligere; dog synes mig ogsaa hans Character at være en alt for ubestemt Blanding af Spøg og Alvor, til at han kan udgjøre Helten i et Skuespil; han
20 kunde i det høieste være Vaabendrager, en Slags *Leporello* eller *Kurum*. Det kunde maaskee være ret interessant for Nyhedens Skyld at fremstille en saadan Person som Hovedpersonen i et Skuespil, men jeg tvivler paa, at det vilde lykkes. Selv i *Beaumarchais* Skuespil, hvori *Figaro* unægtelig er Hovedmanden, har dog Forfatteren fundet det nødvendigt, at stille *Greven*, *Grevinden* og *Cherubin* som en høiere Gruppe over ham og *Suzanne*, for at give det hele mere Holdning og Værdighed. — Situationerne ere ligeledes høist uinteressante, uden indre Sammenhæng, blot beregnede paa en udvortes, synlig Effect, hvormed en Componist dog neppe kan være tjent. Til Exempel kan tjene den *Jagt*, hvormed Stykket begynder, og som slet ikke var nødvendig for det følgende, eller i og for sig selv interessant. Hvad kan det hjælpe, at Du faaer Anledning til at begynde med en smuk *Valdhorn-Concert*, naar denne ikke staaer i nogen indre Forbindelse med de følgende Musiknummere, og det vil jo blive Tilfældet, naar Motiverne ere usammenhængende. Sligt kan være tilpas for *Rossini*, men for Dig, Kong *Salomon*? Den eneste moer-
35 somme Situation er, hvor *Koulouf* vaagner op af sin *Bedøvelse*. Her er jo ikke engang en *Kjærlighedsintrigue*, den første og nødvendigste Basis for en Oper; thi Musik og *Kjærlighed* passe alt for godt sammen, til at man skulde adskille dem. Jeg indseer altsaa ikke andet, end at jeg bliver nødt til at skrive et ganske nyt Stykke, og af det franske i det høieste at beholde *Localet*, ifald

Du just har faaet Lyst til det Chinesiske, for hvilket jeg dog heller vilde foretrække f. Ex. det indiske Costume, som ligger os nærmere og interesserer os mere end det kjedelige China. — Følgelig, naar du har faaet og læst dette Brev, saa maa Du sætte Dig ned, dyppe din Pen, og udvikle for mig, hvad Du egentlig har tænkt Dig ved dette Stykke, og hvad musicalsk Tone Du har fundet ⁵ deri; jeg skal da nærmere overveie, hvorvidt det er mig muligt at benytte denne, og jeg skal visselig gjøre alt hvad der staaer i min Magt dertil, da jeg intet meer ønsker, end at see mine Ords Undiner besjælede ved Din Musik (hvad siger Du om dette Billede? var det Jean-Paulsk?) Den blotte Tanke begejstrer mig til selv at opfinde et nyt broget Sujet; men Scenen maa nød- ¹⁰ vendig være i Europa, i Italien eller Spanien; et Costume, som det chinesiske eller persiske er os alt for fremmed; vi kjende det blot fra dets pragtfulde Side, dets Søndags-Udseende; og den strænge lagttagelse heraf udbreder over det Hele en Slags Monotonie, hvoraf Faruk blandt andet har afgivet Exempel. Kun naar Figureerne staae os nær — dog ikke saa nær, at de blive os hverdags ¹⁵ — kan man frembringe noget ret phantastisk, sværmerisk, baroc, broget etc. etc., lutter nødvendige Ingredientser til en Opera. Naar jeg var i Dit Sted, det er at sige, naar jeg med dit musicalske Genie og Talent forenede den æsthetiske Dannelse, som ellers synes at være uforenelig med hine, saa skrev jeg mig selv min Opera, eller i det mindste skizzerede jeg den, og lod den siden ²⁰ udføre af en Digter. De italienske Componister gjøre jo ogsaa saaledes. Hele Planen og Gangen i Stykket udkaste de selv, lade derpaa en Digter komme, som de give Kost og Logis i nogle Dage, samt en lille Douceur i Penge, imod at han skal rime Dør paa Smør, og gjøre det om, indtil Componisten er tilfreds. Jeg troer virkelig, at dette er den rigtige Maade til at bringe Ord og Mu- ²⁵ sik i Harmonie med hverandre; thi i vore tydske og danske Syngespil dissonere de ofte indbyrdes (exemplo inserviat Ludlams Hule). Men jeg skal nu nærmere overveie denne Sag; nous y réfléchirons, lorsque nous nous promenerons.

Min Moder er nu meget i Bedring; jeg haaber, det vil blive stadigt, især naar det gode Veir bliver det, naar vi faae høiere og behageligere Værelser, og ³⁰ kan kjøre lidt om i Eggen. Jeg haaber bestandig, at jeg kommer til Kbhavn efter Paasken.

Din korte — alt for korte — Bedømmelse af min Nina kan naturligviis ikke andet end glæde mig. Kun havde jeg gjerne hørt noget meer detailleret Roes over de enkelte Characterer og Situationer. Man er begjærlig, man kan ³⁵ ikke faae nok, at sige af de faa Kyndige, for hvilke man i Grunden allene skriver.

Jeg venter nu med det første at see Brev fra Dig, med nøie Bestemmelse og Udvikling af Requisiterne for Din Opera. Lev vel.

Din hengivne J. L. Heiberg. ⁴⁰

98. J. L. Heiberg til C. E. F. Weyse.

Kiel den 25de Marts 1823.

To Breve og een Romance har jeg at svare Dig paa og takke Dig for. Jeg vil begynde med den sidste, som jeg finder meget smuk, og gjør heri visselig ikke — hvad Du beskylder mig for — nogen Undtagelse fra min almindelige
 5 Dom om Dine Compositioner, for hvilke det aldrig har kunnet falde mig ind at foretrække Schalls, Zincks og den mig ubekjendte Berggreens. Jeg — paa hvis Mening det forresten ikke kommer an — finder Melodien meget simpel og udtrykfuld, afvejlende ved de smukke Overgange i Bdur og Ddur, som dog ikke ere for lange til at berøve den sit Characteristiske; meget smuk er
 10 ogsaa Passagen »Bølge blaane«; men især er Enden, ved Overgangen i Asdur uventet og original. Accompagnementet har jeg formelig studeret, og beundret den Simpelhed, der efterligner et almindeligt Guitar-Accompagnement i fulde Accorder, og dog tillige indeholder en saa stor Rigdom paa Harmonie og saa kunstigt forenede Accorder, hvor Øiet (thi mit Øre er ikke saa fiint)
 15 hverken stødes af Octaver eller Qvinter. Dette til Gjengjæld for Din Recension over Nina. Hvad mener du forresten? Kunde jeg ikke gjerne skrive en Recension i *Musicalische Zeitung*? I det mindste skulde jeg ikke gjøre mig skyldig i saadanne formelige Lumpenheder, som dem, samme Blad nylig indeholdt i *Necrologen* over Hoffmann, hvor Recensenten bedømte denne Mand
 20 i en fornem Høieste-Rets-Tone, og endog kastede den Skygge paa ham, at han havde været ansat ved Commissionen Zur Untersuchung der demagogischen Umtriebe.

Hvad Dine fire Grunde til ei at componere Ouverturen angaaer, da kunde jeg let gjendrive de tre sidste; men den første, den, at du ikke har Lyst dertil,
 25 er derimod saa kraftig og saa uimodsigelig, at den gjerne kan gjælde for ti, og at alle andre ere overflødige.

Hvad Du skriver om den chinesiske Opera, kan være ret godt. Dog gives der ogsaa i dette Raisonnement Argumenter, som jeg ikke kan bifalde. Rigets 196,000 □ Mile og 1700000000 Indvaanere røre mig ikke, thi Theatret i
 30 Kbhavn er derimod desto mindre, og dets Personale, der jo endog i den senere Tid er blevet reduceret, kan umulig gjøre Fyldest for saa stor en Folkemængde. Det samme gjælder om de 1000 Mile lange, Floder, hvilke selv en Schlick neppe vil kunne fremstille paa en, Flodernes Majestæt værdig, Maade, om det ogsaa maaskee skulde kunne lykkes ham at gjøre den ene guul og den anden
 35 blaa. Ligesaa lidt synes det mig en Grund, at Chinesernes Scala har to Toner mindre, thi derved kan vist ikke Musiken vinde ligesaa lidt som Poesien i en spansk Novelle, *escrita sin la letra A*, har vundet ved, at der ingen A'er findes i den. I et enkelt Musiknummer kunde sligt være ret moersomt, og man kunde jo derfor bringe noget Chinesisk -- en chin. Deputation, eller

noget lignende — ind i et Stykke, hvis Locale var i et andet Land. Imidlertid interesserer Tingen mig nu langt mindre, og jeg agter heller ikke at spore min Muse saa snart, siden jeg hører, at Du allerede har en anden Opera i Arbeide. Kun gjør det mig ondt, at Boie, som jeg i den Henseende misunder sin Lykke, skal nyde Æren af din Composition. Du skal see, der bliver aldrig noget af ⁵ med mig. »Det er en Skjæbne, Mod hvilken jeg omsonst mig stræber at bevæbne«. Læs imidlertid Calderons »Das Leben ein Traum«, men læs den i Gries's Oversættelse (alle andre er forvanskede), og Du vil see, at den poëtiske Opgave, som Du medrette anseer for værdig at fremsætte, allerede er opløst ved Mesterhaand, saa at ingen herefter let skal vove sig ud paa samme ¹⁰ Galei. Forresten gjør mig den Tjeneste, ikke at give Calderon et *e* i Halen, som ikke tilkommer ham, og ikke at skrive slutteligen, som er Blok-Tøxensk, men ikke Dansk. I min nærværende Stilling er det jo Pligt for mig at vaage over Sprogrenhed. Kun Pligtfølelse kan bringe mig til at criticere min Ven; thi i Pligtens Kamp med Venskab, bør hiin seire over denne. Glem ¹⁵ ikke at skrive denne Tanke op i din Dagbog, ifald Du endnu fører en saadan, med $\times \times$ — 1 Rbdlr, $\frac{1}{2}$, etc.

Indlagte Brev beder min Moder — som er i Bedring — Dig at besørge til Tante Lise. Om et Par Dage flytte vi. Ifald Du altsaa oftere gjør mig den Fornøielse at skrive mig til, saa ombedes Du at forandre Schuster Bielfeldt ²⁰ til Herrn Klotz in der Holstenstrasse, eller ogsaa ingen Adresse at sætte paa Brevene, hvilket er unødvendigt, naar man skriver til en saa bekjendt Mand, som mig: »Abzugeben in Europa« er tilstrækkeligt. — Der ville vel gaae 14 Dage hen, inden jeg faaer Tilladelse til at reise til Kbhavn. Jeg maa søge Kongen derom. Er sligt ikke harmeligt? Lev vel. ²⁵

Din hengivne

J. L. Heiberg.

[Tilføjet af Fru Gyllembourg:]

Jeg kan ikke undlade med et Par Ord, selv at hilse paa min rare Weysemand og takke ham for den venlige Deel han har taget i min Sygdom, der nu er ³⁰ meget meget bedre, skjøndt det vel desværre, vil vare længe inden jeg kan sige at jeg er frisk. Jeg længes ofte meget efter Dem gode Weyse, og har tidt i min Sygdom ønsket mig Deres Selskab og Deres For[te]piano-Phantasier, der sidst jeg var syg, ofte lindrede mine Lidelser. Nu lev vel! jeg omfavner Dem i Tankerne.

Deres hengivne Veninde ³⁵

Th:G.

99. *Kamma Rahbek til J. L. Heiberg.*

Bakkehuset d: 19 Aug: [1823].

Kiære Spanske!

Om jeg ogsaa efter Din gode Tilladelse kunde udsætte at give Dig den forlangte Underretning om Dit fra Kiel tilsendte Digt |:som findes trykt i sidste
 5 Aargang af Tilskueren, eller rettere: Tilskuerne:| saa kan jeg sandelig ikke
 bie en eneste Dag med at takke Dig for Din nydelige tydske Bog, der allerede
 fra igaar Eftermiddags, da jeg modtog den, har gjort mig megen Fornøielse, og
 hvoraf jeg venter mig endnu langt større Fornøielse, naar jeg om et Par Dage
 kan komme til at læse den i lidt Roe. Inderlig Tak, kiære Spanske!
 10 for Din Godhed, ikke allene at give mig hvad der udgaaer fra Din danske,
 men ogsaa fra Din tydske Fabrik. At denne nu lukkes kan næsten gjøre mig
 ondt, da Bogen — uagtet Mangelen af en pæn Ryg — seer saa smuk ud,
 at dersom Dine Øine ikke vare endnu smukkere, og saa skjelmske at Ole
 Mynster tidlig deraf kunde spaae om den tilkommende Hiertetyv: saa
 15 kunde jeg let fristes til at paastaae: at Du aldrig havde udsendt et smukkere
 Barn i Verden, end dette tydske; men nu vogter jeg mig nok. Poul Møller
 kom ikke i Torsdag, men Din Bog kom heller ikke den Dag, men igaar. Han
 undskyldte sig med at han ventede et Par gamle Tanter, men jeg er ikke
 sikker paa at disse Tanter vare confirmerede; seer Du ham inden jeg, saa kan
 20 Du nok spørge ham paa mine Vegne. Det er en stor Strik! Det jeg fortalte Dig
 om Brønsted's Distraction paa Dampskibet er bestemt opdigtet af ham; thi
 da jeg spurgte Brønsted om det var sandt, svarede han: mon Dieu! Schade
 schwere Noth! vil Du gjøre Nar af mig? Jeg forsikkrer Dig, jeg regardedere
 ikke Clauswitz. Naar jeg nu faaer fat paa Poul Møller og begynder at exami-
 25 nere ham, saa kan jeg strax paa hans Ansigtsfarve see, om han har digtet
 Brønsted det paa.

Men nu maae jeg sandelig holde op, da Stine har ventet medens jeg har skrevet dette.

Hils Din Moder og Georg mange ma[n]ge Gange, og vær selv hilset af Rah-
 30 bek, og af

Din hengivne

K: M: R!

E. Skr: Det gjør mig ondt for Jfr: Cerberus Beyer, at Groas Tryllesang er trykt; men jeg kan ikke trøste hende og har ikke andet at kaste i hendes tre Munde, end de mange Æsker her staaer paa Bordet halvfærdige, hvilket
 35 er det samme som Intet. Men Du finder nok Trøst for en smuk Pige.

100. *J. L. Heiberg til K. L. Rahbek.*

Kiel d. 29 [Aug. 1823].

Kjære Rahbek!

Da Theatersaisonen nu begynder, saa beder jeg Dig være saa god at erindre vor Aftale angaaende Opførelsen af Nina. I October skulde den første Forestilling gives. Det vilde være mig særdeles kjært om denne Forestilling kunde 5 finde Sted i de første Dage af samme Maaned, thi da kunde jeg selv bivaane den, da jeg i saa Fald vil[de] reise strax efter Ferierne, som begynde ved Mikkelsdag, til Kbhavn, og vende derfra med den sidste Dampbaad i October tilbage. Men for at dette kan skee, er det nødvendigt allerede i September at begynde 10 Prøverne. Jeg veed ikke, om Mad. Andersen har overstaaet sin Barselseng, eller ei. Herpaa vil det vel, for største Delen, beroe. Jeg beder Dig at lade mig vide med et Par Ord hvad Udfaldet bliver, og om det kan nytte mig at reise til Kbhavn i de første Dage i October, meer end det nyttede mig at reise dertil i April. Mine Breve modtages af Brummer hver Mandag Formiddag; han besørger dem da med Dampskibet om Tirsdagen. 15

Jeg haaber, at Du har faaet et Brev med et indlagt Digt til Tilskuerne, som jeg for nogle Uger siden sendte Dig. — Camilla Buntzen og hendes Datter forlode os igaar. — Professor Ørsted besøgte os paa Gjennemreisen. — Gensichen reiser endnu omkring i Landet, men hans Kone saae jeg iforgaars. — 20 Med mange Hilsener fra os alle til Fru Rahbek, forbliver jeg

Din hengivne

J. L. Heiberg.

De nødvendige (?) Forkortelser i Nina beder jeg en anden at være saa god at besørge, da det ikke er mig muligt at gjøre det. — Har Lindgreen paa- 25 taget sig Torcols Rolle? Jeg talte med ham derom i Foraaret.

101. *J. L. Heiberg til Det kgl. Teaters Direktion.*

Kiel d. 2 October 1823.

P. M.

Da October Maaned, i hvilken den første Opførelse af Nina var bestemt, nu er begyndt, saa tager jeg mig den Frihed at erindre den Kongelige Theater-Direction om denne Bestemmelse, med ærbødigst Begjæring om at samme nu 30 maatte gaae i Opfyldelse. Meget vilde Directionen forbinde mig, ved at lade mig vide, om der i denne Maaned kan blive noget af, eller om nogle, mig ubekjendte, Hindringer skulde, som jeg ikke ønsker, sætte sig derimod. Thi i første Tilfælde vilde jeg da benytte de Ferier, som nu ere begyndte ved det her- 35 værende Universitet, til at reise til Kjøbenhavn, hvortil jeg allerede har erholdt kongelig Tilladelse. I det andet Tilfælde vilde jeg derimod ikke foretage mig nogen Reise.

Jeg har hørt, at Skuespiller Nielsen skal være syg. Ifald hans Sygdom skulde

blive langvarig, da vilde maaskee Herr Stage bevise mig det Venskab at paatage sig Germeuils Rolle, saa meget mere, som han for et Aar siden, paa sin Gjennemreise gennem Kiel, mundtlig lovede mig det, inden der endnu var Tale om, at Herr Nielsen skulde spille den. Herr Instructeur Lindgreen gav mig ligeledes, da jeg i Foraaret var i Kjøbenhavn, et Slags Haab om at ville paatage sig Torcols Rolle. Den ærede Direction ville maaskee være af den Godhed at erindre ham derom.

Af flere Grunde, som Directionen let kan slutte sig til, vilde det være mig særdeles kjært, om den eengang tagne Bestemmelse maatte blive fulgt, i Henseende til Tidspunkten af mit Skuespils Opførelse. Jeg haaber, at om ogsaa nogle tilfældige Hindringer skulde synes at sætte sig derimod, vil det dog ikke være umuligt at bortfjerne dem.

Allerærbødigst

J. L. Heiberg.

15 102. *J. L. Heiberg til Jonas Collin.*

Kiel d. 21 November 1823.

Herr Etatsraadens ærede Skrivelse af 18de dennes, som jeg idag modtog, vil jeg ikke tøve med at besvare.

Jeg er Etatsraaden meget forbunden, fordi De er saa god at give mig Efterretning om mit Skuespils Skjæbne, som rigtig nok ligger mig noget paa Hjertet. Nødig vilde jeg dog, at Opførelsen deraf skulde trække for langt ud paa Aaret; thi inden man veed et Ord af det, nærmer Foraaret sig paa ny, og der vilde da være Grund til igjen at lade det beroe dermed indtil følgende Saison. Naar det nu varer 3 til 4 Uger, inden det omtalte Syngestykke og det nye Sørgespil ere komne frem, saa ere vi nær ved Nytaar, og hvor let kan ikke da en ny Hindring, Directionens bedste Bestræbelser tiltrods, da opsætte mit Skuespils Fremkomst til Foraarsmaanederne. Hvis altsaa Frydendahls Beskjæftigelse med det ny Syngestykke er den eneste Hindring for mit Skuespils Opførelse i dette Øieblik, da synes mig, det kunde være hensigtsmæssigt, at give Generalens temmelig ubetydelige Rolle til en anden Skuespiller, og saaledes befordre det Hele frem inden Sørgespillet Jutta. Jeg overlader nu imidlertid dette Forslag til Etatsraadens egen Bedømmelse, da jeg, i min Fraværelse, ikke er bekendt med de nærmere Omstændigheder. I al Fald beroliger jeg mig med Deres gunstige Løfte om at ville sætte det i Gang saa snart muligt.

Min Moder formælder sin ærbødige Hilsen, og jeg forbliver, Herr Etatsraad,

35

Deres ærbødige

J. L. Heiberg.

103. *J. L. Heiberg til Jonas Collin.*

Kiel d. 28de November 1823.

Efter saa nylig at have skrevet Herr Etatsraaden til, bebyrder jeg Dem med et nyt Brev, men i et ganske forskjelligt Anliggende. Herr Etatsraaden erindrer maaskee, at det tydske Cancellie forstrakte mig, ved min Ansættelse her i Kiel, med et Forskud af 500 Rdlr., for hvilke jeg gav Anviisning paa Indtægten af Nina. Endskjøndt jeg saaledes ikke kan vente mig stort af denne Indtægt, var det mig dog om at gjøre at faae den realiseret saa snart muligt, for derved at betale min Gjæld til Cancelliet, eftersom jeg ved Omstændighederne fandt mig nødsaget til at ansøge Cancelliet om et nyt Laan til Omslaget, da jeg, for at dække de af mit første Etablissement her paa Stedet flydende Udgifter, behøvede og behøver en Summa af 1000 Rbdl. Sølv. Paa denne Ansøgning, som jeg for et Par Maaneder siden indsendte til Cancelliet, erholdt jeg med sidste Post det Svar fra Conferenceraad Rothe, at Cancelliet ingen egne Fonds havde til sin Disposition, hvorfors han raadte mig til at søge Kongen om et Gage-Forskud, og sende ham Ansøgningen, som han da paa bedste Maade vilde anbefale. Da jeg nu nok indseer, at det kan have sine Vanskeligheder med et Forskud af denne Natur, især da jeg i min Ansøgning til Kongen har bedet om to Aars Henstand, inden Afdragene af min Gage skulde begynde, i det Haab, at jeg i dette Mellemrum vil kunne aabne mig nogle andre Indtægtskilder, der da ville gjøre mig Gage-Afdragene mindre følelige, saa tager jeg mig den Frihed at bede Herr Etatsraaden om at interessere Dem for denne Sag med samme Beredvillighed, som De ved lignende Leiligheder har viist mig, da jeg ellers kommer i stor Forlegenhed, hvori jeg dog ingenlunde selv er Skyld. Omstændighederne have, i financier Henseende, været mig ugunstige; mine extraordinaire Indtægter saa godt som ingen, min Moders langvarige Sygdom bekostelig, og mere deslige. Skulde det være umuligt at skaffe mig en Henstand af 2 Aar, saa maa jeg naturligviis finde mig i de Betingelser, man foreskriver mig. I ethvert Tilfælde anbefaler jeg min Ansøgning til Etatsraadens gunstige Beskyttelse, og seer med Forventning den Tid imøde, da jeg ikke uophørlig skal falde Dem besværlig med lignende Andrag.

Min Moder formælder sin ærbødige Hilsen, og jeg forbliver Herr Etatsraadens

ærbødige

J. L. Heiberg.

104. *J. L. Heiberg til Jonas Collin.*

Kiel d. 23 Januar 1824.

Jeg takker Dem, Herr Etatsraad, for de Efterretninger, De har været saa god at meddele mig i Deres sidste Brev, endskjøndt disse just ikke ere efter mit Ønske.

Hvad Nina angaaer, da er der jo naturligviis intet at sige imod Maadem

Andersens Undskyldning. Kun beklager jeg, at mit Stykke ei er kommet til at gaae førend Jutta, saa at en saa udmærket Skuespillerindes Bistand ikke var bleven mig berøvet. Mad. Eisen kjender jeg aldeles ikke, men hvad De, Herr Etatsraad, siger mig om hende, kan jo ikke andet end give mig Lyst⁵ til at see Rollen i hendes Hænder, hvorfor jeg altsaa beder Dem om at anmode hende om at spille den. Jeg tør da haabe, at nu alle Hindringer ere ryddede af Veien, og at Nina nu ufortøvet vil komme paa Scenen.

De Forkortninger, som maatte være uundgaaelig nødvendige, beder jeg den høistærede Direction selv at drage Omsorg for.

¹⁰ Hvad Costumet angaaer, saa forstaaer det sig af sig selv, at alle Personer maae i første Akt være klædte i Høitidsdragt som til en Fest, og Germeuil, Generalen og Blinval i Uniform, Greven derimod ikke. I anden Akt vilde en Slags militair Negligé være passende for de tre første. I fjerde Akt, hvor Germeuil kommer tilbage, maa han være i Frakke og Støvler og i det Hele uden¹⁵ Elegance, og saaledes kan han blive til Enden. Nina kan i første og anden Akt være klædt efter Behag, men i den tredie Akt er en fiin hvid Morgenkjole det passeligste for hende. I fjerde og femte Akt bør hun ogsaa være hvidklædt, men med mere Elegance, med korte Ærmer og et hvidt Slør.

Løvhytten bør vel være paa samme Side af Theatret, som Kongens Loge,²⁰ ligeledes Klippen med Kapellet.

Romancen i fjerde Akt er allerede componeret af Weyse og udkommen hos Lose. De fire Linier, som Victor har at synge i første Akt, bør han nynne, uden at lægge stor Vægt derpaa, til den første, bedste Melodie, som falder ham ind.

²⁵ Professor Schall vil maaskee vide at foreslaae en passende Ouverture, hvor de blæsende Instrumenter kunne frembringe en stum Scene paa Theatret, saaledes som det i Stykket er foreskrevet. Musikanterne paa Theatret kunne i al Fald være blotte Statister, og lade som de spille paa blæsende Instrumenter.

³⁰ I øvrigt anbefaler jeg mit Stykke til Herr Etatsraadens og den hele Directions gunstige Opmærksomhed for dets snarlige og gode Fremkomst paa Scenen.

Allerærbødigst

J. L. Heiberg.

105. J. L. Heiberg til J. F. Schouw.

Kiel den 10 Februar 1824.

³⁵ At jeg saalænge har tøvet med at besvare Deres Brev af 18de Jan., kommer ene deraf, Høistærede, at jeg for Øieblikket ikke var i Besiddelse af Corpus delicti i Deres mod mig anlagte Proces. Jeg har laant Maiheftet af Revue encycl. til en Person, som er bortreist, og det er mig ikke længer muligt nøie at erindre mine Udtryk i Annoncen af Deres Skrift. Imidlertid har jeg ventet

at erholde min Bog tilbage, men da dette endnu ikke er skeet, saa maa jeg nolens volens skride til Besvarelsen af Deres Brev.

De anfører fem Ankeposter mod min Anmeldelse, der vel knap har fem Linier. Saa meget værre, ifald de ere grundede. Men hvad de to første angaaer, saa maa det dog nok være Kjærlighed til Femtallet, som har bragt dem ⁵ med paa Listen. Thi De indseer vist, at jeg, som er i Kiel, umulig kan læse Correctur paa hvad der trykkes i Paris, og at jeg følgelig ikke kan gjøre ved, at Sætteren har gjort Schouw til Should, og 1822 til 1823. Overbeviist om at De heri vil give mig Ret, subtraherer jeg strax to fra fem; men selv den tilbageblivende Trehed gjør det mig ondt at maatte opløse i Dualismus, da den ¹⁰ ene af disse Ankeposter (N° 5 i Fortegnelsen) jo aldeles ikke angaaer mig. Den lyder, som følger: »Skjøndt Humboldts trykte Arbeider have været vigtige Kilder, saa have dog Browns og Mahlenbergs været det nok saa meget«. Men er jeg da, fordi jeg med to Ord anmelder Deres Skrift om *Plantegeographie*, ¹⁵ desaaarsag nødt til at angive hele denne Videnskabs Litteratur? At forlange, at jeg burde omtale Brown og Mahlenberg, er saa meget ubilligere, som jeg heller ikke har omtalt Humboldt at sige med Hensyn paa hans trykte Arbeider, som Kilder, hvoraf De kunde have øst. Jeg maa altsaa atter subtrahere 1 fra 3, og de to tilbageblivende Punkter (et godt Afslag fra fem) ere nok saaledes det egentlige Quantum, hvortil Femtallet reducerer sig. De veed ²⁰ selv, hvor stor Forskjel der er imellem at vinde fem Nummere eller blot en Ambe.

Naar De altsaa — for at undersøge nøiere denne Ambes Værdie — selv siger, at Humboldts mundtlige Meddelelser ingen Ideer have givet Dem til Deres Bog, saa — da det er en Ting, De bedst selv maa vide — tilstaaer jeg gjerne ²⁵ heri at have taget feil, endskjøndt jeg kan forsikre Dem, at jeg troede at have hørt det modsatte af Deres egne Yttringer, som jeg imidlertid gjerne kan have misforstaaet imod min Villie. At der i Øvrigt heri skulde ligge en Beskyldning for Plagiat, er noget, som De vist maa have skrevet i Overilelse; thi hvis det er Plagiat at erholde Ideer ved Meddelelse med andre Videnskabs- ³⁰ mænd, saa er ingen Forfatter fuldkommen original eller plagiatfri, uden den, som hverken læser eller taler, hverken seer eller hører, og hvad deraf flyder — ingen uden den, som heller ikke tænker; thi hvorover skal man tænke, naar ingen Idee maa vækkes udenfra, men blot udvikles i den Tænkendes for alt Udvortes tillukte Sind? Postulater selv involverer en Modsigelse, hvis ³⁵ udførlige Drøftelse kunde føre mig ind i metaphysiske Undersøgelser.

Endelig for det andet, siger De, at Deres Reise i Italien ikke kunde være Kilde til en almindelig *Plantegeographie*. Her maa De tillade mig, at være klogere end De selv, og at paastaae det modsatte. Det er a priori umuligt, at en Mand, der ex professo giver sig af med *Plantegeographie*, skulde ⁴⁰

bereise Italien, uden at hente der noget Stof for sin Videnskab. Men i saa Tilfælde bliver jo Reisen i Italien (vel ikke den eneste) men een af Kilderne til hans Kundskab, og andet har jeg sikkerligen ikke sagt.

I Øvrigt maae jeg tilføie Følgende. De veed selv, at de franske Lærde ere
 5 meget positive, og have langt mere Interesse for Facta end for Theorier. Idet jeg altsaa anmeldte et Skrift af en Forf., som endnu ikke var bekjendt i Frankrig, troede jeg, at anbefale Skriftet, ved at gjøre opmærksom paa, at Forf. havde bereist Italien i botanisk Hensigt, og at han havde været i Paris, ved hvilken Leilighed da Humboldts Navn ligesom af sig selv tilbød sig, for dertil
 10 at knytte Deres. Jeg var saaledes meget langt fra at troe, at denne Sammenstilling kunde paa nogen Maade være Dem ubehagelig, da jeg i dette Tilfælde visselig ikke vilde have gjort den.

Hvad endelig Deres Begjæring i Slutningen af Brevet angaar, saa maa jeg sige Dem, at jeg skjælner imellem Recensioner og Anmeldelser. En Recension
 15 vil jeg vist ikke skrive, efter at have læst den blotte Titel og Fortalen, end sige uden at have seet Bogen; men en blot Anmeldelse vil jeg aldrig betænke mig paa at gjøre efter Adres-Avisen eller et Bog-Catalog. Af Deres Plantegeographie har jeg blot villet give en saadan Anmeldelse; at jeg til samme føiede et Par Ord, var for at gjøre opmærksom paa Bogen; og desuden troede jeg
 20 og troer endnu ikke at have sagt noget urigtigt i samme, undtagen at Deres Samtaler med Humboldt har givet Dem Ideer — en Ting, hvori jeg kan have taget feil, og da beder Dem om Undskyldning for, men som i Øvrigt er langt fra at kunne fornærme Dem, da, saa vidt jeg veed, alle, der have talt med Humboldt, ere enige om, at hans Samtale vel er skikket til at opvække Ideer,
 25 eller sætte dem, man allerede har, i et klarere Lys.

Saaledes troer jeg, at have fyldestgjort Deres Opfordring, og beder Dem være forsikkret om min uforanderlige Høiagtelse og Hengivenhed.

J. L. Heiberg.

106. A. G. Rudelbach til J. L. Heiberg.

30 (Koncept).

Berlin 22 febr. 1824.

[Svar under 5 April 1824].

Kjære, gode Ven!

»Den Prosit som kom seent er bedre end slet ingen«. Men ogsaa netop kun et høist usselt minimum bedre end slet ingen, naar De vil anvende vor Digtters Ord paa disse fattige Linier, som jeg herved sender Dem. Gud veed, hvor ofte
 35 jeg har ønsket at kunne sætte Pen til Papiret, for at underholde mig med min ædle Heiberg. Men snart have tusind Besøg afkaldt mig, snart Breve til min stakkels Kone (hun er dog Gud skee Lov frisk og saa vel tilmode, som vor Adskillelse vil tillade det), snart en og anden lærd Caprice, hvoraf jeg har

havt tusinde paa denne Reise. Tænk Dem, kjere Heiberg, jeg har formastet mig til at ville lære slaviske Sprog og virkelig kiget ind i det Bøhmiske, ja endog strøifet forbi det Polske, og Middelalderens tjørnede Philosophie har ofte fra de gamle pergamentne Skroller vinket mig som en venlig Stjerne fra det Fjerne*). De vil smile, naar De hører det, og dog Dem tør jeg tilstaae, ⁵ at netop disse Beskjeftigelser have udfyldt den største Deel af min Tid fra Strasburg af. At Kunsten, forsaavidt mit Muldvarpesind forstaaer den, og især Kunstneren, der ofte er endnu lærerigere end hans Værk, ikke af mig ere forbigaaede vil De og troe mig. Saaledes har jeg lært at kjende Uhland, Gustav Schwab, Arndt, A. W. Schlegel og hans endnu dybere Broder Frede- ¹⁰ rik, den herlige Tieck, v. Schütz (Casanovas Oversætter), Wilh. v. Humboldt og flere Mænd, *marqués au coin du génie*. Det er min eneste Trøst og det eneste hvorpaa jeg grunder mit Haab om Undskyldning for min lange Taus-
 hed, at jeg i sin Tid vil kunne fortælle Dem ret meget om alle disse Folk, som vist vil interessere Dem. Men Deres elskværdige Moder — hvorledes vil ¹⁵ jeg kunne rense mig i hendes Øine? Hun kan umulig tilgive mig, før jeg selv mundtlig afbeder min Forseelse. Jeg skulde skrevet fra Cölln — jeg husker det vel, og skriver nu først omtrent tre Fjerdingsaar efter fra Berlin, og skriver hvad? — Intet der er værd at læse. Det maa jeg dog endnu tilføie at jeg nogle Dage her i Berlin har levet et Herreliv med vor gode v. Schmidten, af hvis ²⁰ Haand De modtager disse Linier. Af ham vil De og høre mere om mig og i eet og alt gjenkjende Deres gamle excentriske Ven. Med det ene Øie — Længselsens — vendt mod Kiel og vort kjere Fædreland — det andet, Erindringens, fornemmelig mod Sydtyskland, gaaer jeg nu til Paris, dog der vil jeg vel atter komme til at bruge begge Øine og maaskee Hænder med, om der skal komme ²⁵ noget dygtigt ud deraf. De maa vide, jeg vil fornemmelig beskjeftige mig med at afskrive Haandskrifter. Ora pro nobis! kan jeg vel sige til Digteren, og af Videnskabsmanden tør jeg haabe, at Deres bedste Ønsker følge mig, som de visselig hidtil have fulgt mig. — Endnu vil det glæde Dem at erfare, at jeg har faaet en heel Deel Personer (selv Damer) i Strasburg, Wien, Prag, Dresden ³⁰ til at studere vort Sprog, og Mange vente med Længsel min Hjemkomst for at blive forsynede med den fornødne Literatur. At de ogsaa have hørt om min genialske Ven og ønske at lære hele hans digteriske Individualitet at kjende, forstaaer sig. Dog derom mere, naar jeg, om Gud vil, i Julii Maaned atter
 hjem søger Dem; eller — finder jeg Dem da i Kjøbenhavn? Jeg gaaer ikke til ³⁵ Italien, som jeg først havde besluttet: Tiden er for kort — og jeg maa til Høsten begynde at virke noget i vort gamle Kjøbenhavn (jeg har længe nok,

*) De seer jeg har Anlæg til at blive — en Ingemann. Havde jeg kun anskaffet mig en Reiseslyre! — og et Riimlexicon.

ja altfor længe ligget brak). Dersom De skriver derhen, beder jeg at hilse alle vore fælles Venner; iligemaade i Kiel fremfor alt v. Berger og Twesten. Tusind hjertelige og kjerlige Hilsener til Dem og Deres elskværdige Moder fra
Deres gode Ven

5

A. R.

107. C. E. F. Weyse til J. L. Heiberg.

Kjøbenhavn d 23 Febr. 1824.

Er det dog ikke tungt, at en Mand, der næsten i et halvt Aar har maattet operificere à contre-cœur, skal netop i det Øjeblik, da han begynder at faae en Smule Interesse for sit Arbeide og er ifærd med at fuldføre et Quatuor, som
10 hverken Gluk eller Mozart kunde have komponeret guddommeliggere, (vive la modestie!) være nødt til at gaae fra det, og for en Erke-General-Blæres Skyld skrive et kjedsommeligt Forretningsbrev?! —

Mais que faire?

Thi Kruse, den Blære

15 pretenderende, at dit Marionettheater hører ham til, har ladet samme affordre Pastor Mikkelsen, og efter at have erfaret, at det var bleven overleveert til mig, overvældet samme Pastor med Bebreidelser og Bitterheder, hvorover den arme Mand, paastaaende, at være en alligevel noksom plaget og drillet dito i et Brev til mig ynkeligen dolerer og lamenterer. —

20 Thi adspørges du nu herved, om du tillader at samme Theatret ved Madame Dumont bliver sendt til Hamborg til Kruses Disposition, eller om du under Adresse: Hr Prof. L. Kruse in Hamburg vil melde ham, at han ikke faaer det? Thi skjøndt det for Øjeblikket staaer ubrugt paa Loftet hos Saintaubains, saa vilde det dog gjøre mig ondt, naar det gik ud af Landet, og Kruses fik det
25 i sine Kløer. Herre Gud! hvormed skulle da engang i Tiden vore Børn fornøje sig? Ergo. r. s. v. p. Da mit Brev-Stof er for denne Gang aldeles consumeert saa beder jeg blot, finalement at formelde min Hilsen til din Moder. »Non dubito, fore plerosque« carissimam tuam matrem salutantes Hafnienses, sed nemo hoc facere potest, ita intimo ex animo, quam tuus

30

deditus, brevi tempore
annum suum jubilarem celebraturus

A. M. J. C. V. S.

C. E. F. Weyse.

P. S. Sintemalen adskillige Reisende have yttret at dit Væsen og din Klæde-
35 dragt var de germaniserende Kielere for fransk, saa kunde du jo maaskee for en Forandrings Skyld anglisere dig lidt, og probere om du paa denne

Maade kunde gjøre Lykke hos Damerne, welches ich richtig genug höchlichen umzweifele, thi jeg har altid hørt, at Damerne langt foretrak stereometriem for planimetriem. — Vale!

108. *J. L. Heiberg til C. E. F. Weyse.*

Kiloniæ Holsatorum die 2 Martii 1824.

Doctissime et illustrissime vir!

5

Musice omnium longe suavissime!

Doctissimus vir, Bürou, cantor admodum dulcis qui sese accompagnat cum cithara novem cordis instructa, quam ipse invenit, rogavit me, ut litteras tibi scriptas ei darem, quarum ope se apud te, cujus repletus est admiratione, introducere possit. Est homo admodum instructus, et, quod Galli dicunt, 10 »comme il faut«. — Coecus est ab octavo abhinc anno, quamobrem magnam commiserationem excitat. Concertum dare vult in theatro hafniensi, et rogat te, ut influentiam, qua apud principes et omnes homines distinctos frueris, eius in usum convertas. Sed falsa dico. Nil aliud desiderat quam tecum familiaritatem inire, et phantasias tuas audire, nec non consilia a te capere. Permittas mihi, ut eum tibi recommendem. 15

Litteras a te datas magna cum jucunditate accepi. Theatrum quod Krusius desiderat, reddas ei, precor, sed decorationes, a te, a Stubbio et a matertera mea, quam Lise appellamus, pictas, serves, oro te atque obsecro. — Gratulor tibi ad festum tuum semiseculare.

Amicus

20

J. L. Heiberg.

109. *J. L. Heiberg til Jens Baggesen.*

Kiel den 11 Marts 1824.

Kjære Baggesen!

Deres Søn, som jeg af og til har den Fornøielse at see, var nylig saa god at vise mig et Brev, hvori De erindrede mig og bad mig hilse. Dette tilskynder 25 mig til at udføre hvad jeg saa ofte har foresat mig, nemlig at skrive Dem til, og fortælle Dem eet og andet om min Moders og mit Ophold i en By, ved hvis Navn De selv — og det vil sige noget — har tilladt et lyrisk Udbrud i Hiater. Da imidlertid Deres Herr Søn har tilbudt mig, at indeslutte disse Linier i sit Brev, saa tør jeg ikke misbruge hans Godhed ved at skrive et 30 ordentligt Brev. Nærværende maa kun betragtes som et foreløbigt Testimonium paa at Undertegnede endnu er ilive, og bosat i den omtalte Hiatus-By, hvorom jeg forresten, hvad Benævnelsen angaaer, ikke kan dele Deres Mening, maaskee fordi jeg, læsende paa Embedsvegne alle den danske Literaturs nyeste Producter, er mere vant, end De, til Hiaters Fordøielse og fuld- 35 komne Amalgamering med mit poëtiske Blod. Istedendfor at fortælle Dem noget om min egen literaire Virkekreds, saasom der er meget lidt at sige der-

om, og jeg dog heller ikke har Tid og Rum til det lidet, vil jeg heller takke Dem paa egne og andres Vegne for Deres smukke Digte i den schweitzerske Taschenbuch for iaar, især for den skjønnne og betydningsfulde Samtale mellem Jernet og Magneten, som sikkert har behaget alle Hjerter og alle
 5 Hoveder i Tydskland. For dog at holde Dem skadesløs for den Tid De har anvendt med at læse mit ubetydelige Brev, der til min Forfærdelse allerede fylder næsten to Sider, uden endnu at indeholde det allerringeste, saa vil jeg nu, uden Omsvøb rykke ud med det Indhold, som uden Tvivl vil interessere Dem meest, idet jeg bringer Dem en Hilsen fra Hr. v. Schmidten, som paa
 10 Reisen til Kjøbenhavn har opholdt sig hos mig noget over otte Dage, og idag har forladt mig for at naae sin Bestemmelse — ikke som Menneske, men som Reisende inellem Paris og Kjøbenhavn. — Min Moder, hvis Helbred i det sidste Aar, har været temmelig slet, er dog endnu saa hjertefrisk, at hun kan anbefale sig i Deres venskabelige Erindring, paa hvilken ogsaa jeg for-
 15 nyer min forhenværende Actie, idet jeg undertegner mig

Deres bestandig hengivne

J. L. Heiberg.

110. H. G. v. Schmidten til J. L. Heiberg.

Kjøbenhavn 23 Marts 1824.

Kjære Heiberg

20 Da du nu rimeligviis ikke har Nogen til at vaase for dig, vil jeg skrive dig noget til hvoraf du hver Aften kan læse et Stykke, som da vil kunne gjøre samme Effect som min Person, indtil du faar den længe belovede Reisebeskrivelse som jeg har isinde at arbeide paa naar jeg kan tjene ret mange Penge derved og for Indtægten vil jeg da tiltræde min nye Reise hvorpaa du kan vente
 25 at see mig baade i Begyndelsen og ved Enden i Kiel som er en af mine gode Stæder — desuden har jeg det Haab at du bliver, da det vist ikke vil vare længe inden du faar alt efter dit Ønske. Naar du har været i Berlin kunde du maaskee sætte Vedkommende Kniven for Struben og aftvinge dem hvad de saa længe nøler med. Der er da vist ingen [Vanske]lighed med Reisetilladelse,
 30 i det mindste lod det paa Jessen som det ikke havde nogen. Jeg har ogsaa mange Hilsner til dig og din Moder fra ham — men a propos en Hilsen haaber jeg dog at du ikke blot nu hilser og takker din Moder eller som man undertiden siger formelder min Compliment eller Respect etc., men at du jevnlige bringer mig lidt i hendes Erindring, da jeg dog formoder at du ved flere Leiligheder
 35 og især ved at tænke paa forbigangne Dage gjenkalder mig i din. Da du nu altsaa snart reiser til Berlin ønsker jeg dig ret at gjøre en behagelig Reise. Hvis du havde Lyst vilde du forbinde mig ved at gaae hen og hilse ret meget fra mig en Baron von Forstner, Mohrenstrasse 61 (eller 60), det er et meget fortræffeligt Mske, meget intim liert med Schleiermacher og Reimer og med

en Fru Hertz som du desuden vil finde hos Humboldt, og som jeg tror min ret gode Ven. Hvis du holder meget af at høre Musik kunde han ogsaa gaae op med dig en Torsdag til Geheimerath Crelle, en meget godlidende Mand og hvem jeg beder dig hilse ret meget fra mig. Ligesaa hvis du seer Buttman der er ogsaa ret godlidende og hos hvem der hver Søndag Aften er ret behageligt Selskab. 5

Din gode Moder befinder sig nu vist bedre ved Foraarets Nærmelse i det deilige Kiel; imidlertid maa du faae hende til at komme herover med den første Dampbaad. Jeg har endnu ikke drevet det saa vidt at komme til Christianshavn da jeg kun er her 2 Dage, men jeg skal vist ikke forsømme at gjøre 10 din Families Bekjendtskab, og skal nok vide at erfare din Moders Ankomst. Skulde du være saa god at skrive, boer jeg til Tjeneste i store Strandstræde 95. Jeg løber nu hele Dagen omkring, mest for at gjøre Opvartninger; idag kunde jeg ikke bare mig for at lee ad mig selv da jeg, for at komme til Kongen og Prinds Christian maatte skrabe et Livree sammen som, da jeg saae mig 15 i Speilet klædte mig ret underligt. Imorgen skal jeg desværre have det paa igjen, men saa kan jeg Gudskelov give hvert Stykke til dets Eiermand igjen. Du har vel erfaret at Nina er opført. Da jeg desværre kom først Dagen efter dens Opførelse maa jeg vente til næste Gang som formentlig bliver snart, og jeg kan derfor ikke ret sige hvad Kjøbenhavns Publikum mener derom. 20 Kun gjør det mig ondt at erfare at Hovedrollerne er slet besatte, hvilket ogsaa Weise sagde, som jeg var saa heldig at træffe hos Brummer, ogsaa har jeg hørt nogle af de kjendte Raisonnemens: om Enhed i Rum og Tid etc. Men der blev dog meget applauderet. Desuden hørte jeg at Øhlenschläger havde spilt en Cabale fordi han troede at det var dig der havde skrevet noget om 25 ham i revue encyclopedique angaaende Langelandsreisen hvor han taler om Voltaires Buste. Men du har vist bedre Efterretninger fra Kjøbenhavn end dem jeg kan give dig.

Hos Schouw har jeg været, han sagde at han skulde have sendt Værket alligevel om du end ikke havde talt derom men endnu er det ikke ganske 30 færdigt. Meza har jeg søgt men han var da ikke hjemme; til Gyllembourg har jeg afleveret Brevet. Vil du ogsaa vide noget om min Licentiatgrad som jeg frygtede vilde bringe mig med graa Haar i Graven saa har jeg nu ret glædelige Efterretninger. Først er jeg bleven ansat a la suite paa ubestemt Tid med Gage uden at bestille det mindste, derpaa har jeg af Skoledirection 35 og adskillige Professorer erfaret at jeg med temmelig Sikkerhed kan faa alle Examinere, artium, philol. philos. og magister Conferenz reduceret til een eneste, og at der da næsten alene fordres grædsk og latin. Da jeg nu har saa god Tid, og det afhænger af mig at bestemme naar jeg vil examineres, har jeg nu en stor Steen fra Hjertet. I det hele har jeg fundet alle de Herrer meget vel- 40

disponerede for mig. Fra Ørsted og Kone skal jeg hilse dig og din Moder ret mange Gange, han er mig ogsaa en god Mand, han er meget beskjeftiget med sit physiske Selskab og har i den Anledning megen Commerz med Prinds Christian.

5 Pause Pause. Jeg er dog omsider kommen til Christianshavn og vilde da strax op til Bunzens, og jeg veed ikke hvorledes det kom sig, men det forekom mig strax som jeg var hjemme der, uagtet jeg ikke kjendte en eneste af Huset, og jeg har isinde ret at benytte deres Indbydelse at komme oftere. Ct. Tscherning er paa Frideriksværk men ventes med det første med min Ven
10 Strøm. Jeg har i Dag været hos Rudelbach's Kone, der er ret smuk og godlidende og længes naturligviis. Faaer du Efterretninger fra Rudelbach vilde det glæde mig meget at faae dem meddeelte.

Jeg maa ikke forglemme at bede dig hilse endeel i Kiel. Du kjender nok de Folk der jeg holder mest af. Ligesaa beder jeg takke Ohlshausen for hans
15 herlige Kawai der kom mig saare vel til pas paa Veien [.] var jeg bleven syg og død uden denne; altsaa har han reddet mit Liv hvorfor jeg tak[ker meget?] [jeg skal] derfor heller ikke forsømme at sende den tilbage med første Paketskib der af[gaaer Søndag].

Det falder mig nu ind at du maaskee ikke kan læse et Ord af [hvad jeg
20 skriver], men jeg gider sandt at sige ikke omskrive det og jeg har en heel Deel at, tage vare paa i den første Tid. Desuden taber du ikke stort og selv hvad der er mig mest magtpaaliggende at din Moder og du skal vide om mig haaber jeg det er overflødigt at skrive, ligesaameget som at j'ai l'honneur etc. etc. og parfaite considération etc.

25

H. G. Schmidten.

Men forstaae vel dette: skriv snart til store Strandstræde 95.

Jeg skal hilse fra Petersen og Frue. Han som paa Grund af det Græske har været min Skræk gav mig meget Mod.

111. J. L. Heiberg til Jonas Collin.

Kiel d. 26 Marts 1824.

30 Særdeles forbunden er jeg Dem, Herr Etatsraad, for Deres Godhed at lade mig vide Udfaldet af mit Stykkes første Opførelse. Endskjøndt jeg nu nok af Deres Brev seer, at De med venskabeligt formildende Udtryk vil give mig tilkjende, at det kun har gjort en tynd Lykke, saa nærer jeg dog det Haab, at det endnu ved de følgende Forestillinger vil kunne hæve sig, naar de væsent-
35 ligste Hindringer, af hvilke De angiver to, blive bortryddede:

1. Stykkets Længde. Jeg havde haabet, at den høistærede Direction havde draget Omsorg for de nødvendige Forkortelser, ifølge min Bøn og Begjæring til samme at fritage mig for dette Arbeide. Aarsagen, hvorfor jeg ikke

selv vilde paatage mig samme, er især, fordi jeg er fraværende, ikke har bivaanet Prøverne, og altsaa ikke kunde vide, paa hvilke Steder Forkortelserne især vare nødvendige. Desuden er jeg, efter at have skrevet, renskrevet, gjennemlæst og forandret dette Stykke saa mange Gange, bleven saa kjed af at beskæftige mig mere dermed, at jeg frygter for, at mine Forandringer⁵ deri for Eftertiden ikke ville lykkes mig. Hertil kommer endelig, at det er yderst vanskeligt at gjøre betydelige Forkortelser deri, uden tillige at maatte aldeles omarbeide andre tilsvarende Steder. Jeg har i denne Tid oversat det paa tydsk, og har derved meget forkortet det. Saaledes har jeg borttaget af anden Akt alle de smaa Drillerier imellem Victor og Cauchon, men som¹⁰ en Følge deraf har jeg maattet sætte en heel ny Scene derind istedenfor det afklippede, og forandre eet og andet i Scenernes Følge. Min gjentagne Begjæring er altsaa, at det ville behage Directionen selv at afklippe det som ved Opførelsen maatte synes overflødigt, og hvorimod Publikum's Stemme kunde synes at have erklæret sig.¹⁵

2. Costumet. Jeg veed ikke af, at jeg skulde have yttret, at Costumet burde være fra Ludvig XV's Tid. Det maa nødvendigt være en Misforstaaelse. Jeg beder derfor Herr Etatsraaden paa det indstændigste om at lade det forandre til en brugelig Dragt, da jeg alt for vel indseer, hvor meget det gamle smagløse Costume maa støde i Tilskuernes Øine, især hos os, hvor man ikke²⁰ er vant til denne Nøiagtighed paa Scenen. Paa Théâtre français i Paris gaar Elskeren endnu med Pudder i Haaret; men hos os er en saadan Omstændighed nok til at forfeile hele Virkningen af et Skuespil.

Naar altsaa disse tvende Anstødsstene ere bortryddede, hvortil jeg stoler paa Herr Etatsraadens gunstige Bistand, saa haaber jeg, at mit Stykke vil²⁵ hæve sig, og med Tiden kunne vedligeholde sig paa Scenen.

Fra een af mine Bekjendte, som har været tilstæde ved Opførelsen, har jeg ligeledes havt Brev; han roser Mad. Eisen, ligeledes Ryge og Nielsen. Saa meget mere gjør det mig ondt, at de to sidste ikke synes at være tilfredse med deres Roller, siden de have villet bortgive dem. Maaskee vil ogsaa dette³⁰ med Tiden jævne sig, naar de først blive vante til Rollerne. Om Dr. Ryge selv vil forkorte sin lange Replik (pag. 86 etc.) og blot sige det væsentligste deraf, som er nødvendigt til Sammenhængen og til Grevens Charactereskilddring, saa skal det være mig kjært. Jeg haaber, at Lindgreen og Eenholm have modtaget de dem bestemte Roller.³⁵

Om jeg ogsaa ikke havde havt den Fornøielse at modtage Brev fra Hr. Etatsraaden, saa havde jeg dog taget mig den Frihed at skrive Dem til med denne Post, for at raadføre mig med Dem i et andet Theater-Anliggende. Casimir Delavignes første Skuespil, les Comédiens er jo oversat og givet paa det kjøbenhavnske Theater. Jeg kan altsaa formode, at hans nyeste Stykke,⁴⁰

l'école des vieillards, som er et sandt Mesterværk, ogsaa vil blive opført. Ifald endnu ingen har meldt sig til at bearbejde dette Stykke for den danske Scene, da vilde jeg nok paatage mig det, da jeg er en stor Beundrer af dette Stykke, og ret con amore vilde kunne oversætte det, naturligviis i Vers, —
 5 skjøndt ikke i Alexandriner — men i andre rimende Vers; thi ved at opløse Casimir Delavignes Stiil i tør Prosa taber den alt for meget, om ikke alt. Der-
 som Directionen anbetroer mig dette Arbeide, saa vil jeg levere Manuskriptet inden næste Saisons Begyndelse. Tillige ønskede jeg da at erfare, hvor stort Honoraret for et saadant Arbeide er, hvilket dog ikke kan betragtes som en
 10 almindelig, fabrikmæssig Oversættelse. Jeg erindrer ikke, om Oversættelsen af les Comédiens er localiseret. Jeg finder det upassende at localisere et ud-
 mærket Stykke af en allerede erkjendt Mester, og troer desuden, at l'École des vieillards vilde tabe ved ikke at beholde sin nationale Colorit. Imid-
 lertid skal jeg overveie denne Sag nøiere, naar jeg skrider til Arbeidet. Etats-
 15 raaden vilde meget forbinde mig ved at lade mig, saa snart muligt, Direc-
 tionens Bestemmelse i denne Henseende vide. Jeg forbliver, Herr Etatsraad,
 Deres ærbødigste

J. L. Heiberg.

112. J. L. Heiberg til A. G. Rudelbach.

Kiel den 5te April 1824.

20 Kjære Rudelbach!

I Deres mig særdeles kjærkomne Brev fra Berlin gjør De mig Undskyld-
 ninger for ikke tidligere at have skrevet mig til. Med hvor meget større Grund
 maa jeg da bede Dem om Tilgivelse for at have tøvet til 5te April med at be-
 svare Deres Brev af 22 Februar, og det et Brev, saa venskabeligt, at det vel
 25 strax fortjente et ligesaa venskabeligt Svar. Men ogsaa jeg har Undskyldninger
 lignende Deres, og vil, ved at forelægge Dem samme, vist ogsaa bringe Dem
 til at smile og udraabe: »Ora pro nobis«. Thi ogsaa jeg har dechiffreret gamle
 Manuskripter — nemlig mine egne — og har De læst Bøhmisk og Polsk, saa
 har jeg givet mig af med Russisk. Dog »skylder jeg Sandheden den Erklæring«,
 30 at den Tid og Flid, jeg har anvendt paa de moscovitiske Bogstaver — thi
 meget videre end til at stave, er jeg ikke kommet — ei har været saa stor,
 at den burde kunne forhindre mig i nogen anden Forretning, især i en mig
 selv saa kjær Beskjæftigelse, som den at skrive til min fraværende Ven, der
 med en Godhed, jeg ikke har fortjent, endnu erindrer mig og interesserer sig
 35 for mig. Men for at komme tilbage til Manuskripterne, hvilke have optaget
 min meste Tid i de sidste tre Uger, saa er Nøglen til denne Gaade følgende,
 at jeg har oversat mit Skuespil Nina paa tydsk, og i Løbet af denne Maaned
 iler til Berlin, for der, om muligt, at lade det opføre. Dog er denne i sig selv
 ubetydelige Sag ikke min Reises Hovedformaal. Jeg ønsker at lære at kjende

nogle af de mange interessante Mænd i Berlin, blandt andre W. v. Humboldt, hvis Bekjendtskab De allerede har gjort, og til hvem jeg har et meget ypperligt Anbefalingsbrev fra A. Humboldt i Paris. Naar De seer denne Mand — hvilket vel er udenfor al Tvivl — vilde De forbinde mig ved at takke ham for hans Godhed, og tillige sige ham, at det forønskede Atlas til Schouws Plante-⁵ geographie endnu ikke er udkommet, men at Forfatteren har ladet mig vide, at han, saasnart det er færdigt, skal sende det, og, selv uden min Opfordring, vilde have gjort det. — Ved Sanct Hans-Dag, eller i Begyndelsen af Juli haaber jeg at være tilbage i Kiel, og vil da have den Fornøielse at see Dem her. Min Moder — hvis Helbred endnu kun er som saa — gaaer maaskee i¹⁰ Sommer til Kjøbenhavn, dog er det muligt, at hun opsætter det til henved Efteraaret, og at jeg saa gaar med. Maaskee kunne vi da alle følges ad, thi De kommer vel heller ikke før tilbage; man veed, hvorledes det gaaer paa Reiser. Dog for Dem er naturligviis den magnetiske Tiltrækning mod Norden større end for en fri og ubunden Løsgjænger, der forholder sig til Dem, som¹⁵ det lets meltelige Bly til det faste Jern. At Deres Kone befinder sig vel, behøver De vel ikke at erfare ved mig, dog kan jeg ikke lade være at sige Dem det, da Schmidten, fra hvem jeg med een af de sidste Poster havde Brev, skriver, at han har besøgt hende, og naivt tilføier, at hun er smuk og godlidende, samt længes efter Deres Hjemkomst. Den gode Schmidten, i hvem De for-²⁰ resten har en sand Ven og Beundrer, overraskede mig meget behageligt ved sit Besøg. Han syntes ligesaa godt om Kiel, som De, men beviste det i Gjærningen endnu bedre, ved at blive her i henved 14 Dage.

Da De nu, misundelsesværdige Ven, er i Paris, et Sted, som er blevet mig til mit andet Hjem, og hvor jeg kun alt for gjerne vilde være i Deres Selskab,²⁵ saa maa jeg dog bede Dem hilse een og anden af mine Bekjendte, som De ventelig vil see. Af Landsmænd beder jeg Dem især hilse Krarup, ifald han endnu er der, og sige ham, at jeg endnu bestandig nærer det Haab at kunne vise mig taknemmelig imod ham, for det Venskab, hvormed han tog sig af mig ved min Disputats. Malte-Brun og Kone ville De hilse paa det venskabe-³⁰ ligste og beklage, at jeg aldrig har faaet Svar paa mit Brev, som egentlig var stilet til begge. Journal des Débats, som jeg holder, og andre, litteraire, Blade, ere det eneste, som endnu viser mig, at han lever; men om hans Familie er jeg uden al Underretning. Seer De Jullien, Udgiveren af Revue encyclopédique, vilde De forbinde mig ved at undskyldte min lange Taushed,³⁵ og sige ham, at jeg reiser til Berlin, men at jeg med det første skal skrive ham til. Det samme ville De behage at sige Cousin (Oversætteren af Plato), hvem jeg vil tage mig den Frihed at tilskrive fra Berlin, ifølge hans venskabelige Opfordring ved min Afreise fra Paris. Kommer De hos Cuvier, da anbefal mig især hos Mlle Duvancel, en fortræffelig Pige. Og skulde De — risum teneatis? ⁴⁰

— nogetsteds see den lille store Actrice, Léontine Fay, saa siig hende polisk, at hendes gamle Tilbeder, som har givet hende Blomster og daarlige Vers, endnu bestandig sværmer for hende, og at hendes Portrait hænger i hans Stue. Mit Navn kjender hun neppe, men hvis De erindrer hende om, at jeg bar en
5 graa Frakke og hvide Pantalons, og en Aften laante hende min Parapluie, saa vil hun nok erindre sig Personen. — Og nu en delicatere Commission, som jeg forresten overlader til Dem selv, om De vil udrette, eller ikke: Hvis det morer Dem at see det Indvendige af en borgerlig Ménage i Paris — hvor De
altsaa ingen Fordring maa gjøre paa Dannelse, men vel paa en godmodig
10 Modtagelse — saa besøg Mr. Alhem (udtales: Alain), marchand de vin, rue St. Honoré, paa venstre Haand, naar man fra rue du Dauphin dreier om paa venstre Haand i Gaden, og ikke langt fra samme Gade, og hils ham og Kone og Datter fra mig, og skaf mig at vide, hvorledes det gaaer den sidste, om hun er gift eller ei, etc. De vil da faae en meget smuk Pige at see, ifald hun
15 ikke har forandret sig. Og nu endelig den delicateste af alle mine Commissioner: De vil formodentlig besøge min Fader (rue du Dauphin N° 7). Skaf mig da at vide, hvorledes han har det, med Hensyn paa Sundhed, Humeur og Oeconomie, thi desværre, jeg faaer de meest modsigende Efterretninger herom, og — jeg tør vel sige det til Dem, min Ven — paa hans egne Breve,
20 nemlig til min Moder, (thi til mig skriver han ikke) kan jeg ikke ganske forlade mig, da han finder en Trøst i at overdrive sin Tilstand, og betragte sig selv som en Martyr. — Vil De besøge Baron Rammond (Mineralogen), rue de Provence N° 9, saa vil [De] lære en interessant Familie at kjende, og ville da tillige behage at undskylde, at jeg ikke har skrevet, efter mit Løfte, til
25 ham og hans Kone. Biskop Grégoire seer De naturligviis. Vil De ikke anbefale mig i hans og Mad. Dubois Erindring, og, om muligt, udforske, under hvilket Lys min Fader har søgt at fremstille mig for denne Familie, thi jeg kan desværre vente mig alt af hans nuværende Forbittring imod mig, og af den besynderlige Ubesindighed, som han forbinder dermed. De er, næst min Moder,
30 det eneste Menneske, kjære Rudelbach, til hvem jeg har gjort nogen Confidence om denne mig saa ubehagelige Sag. At jeg blot kalder den ubehagelig kommer af den trøstende Følelse jeg har, at der er skeet mig stor Uret fra min Faders Side. Dog det vilde være for vidtløftigt og Dem selv for lidet interessant at indvie Dem i Détaillerne af denne Sag; jeg opsætter det til mundt-
35 lig Samtale; og beder Dem paa det indstændigste at skrive mig til, og adresere Brevet til Berlin, poste restante. — Det gjør mig ondt at maatte lade Dem betale 30 Sous for dette Vaas, men jeg kan ikke frankere længer end til Hamborg.

Min Moder, som ofte taler om de behagelige Dage, vi her tilbragte med Dem, glæder sig til at see dem fornyede, og anbefaler sig i Deres Erindring, tilligemed

Deres hengivne Ven

J. L. Heiberg.

113. *Rasmus Rask til J. L. Heiberg.*

København d. 9de April 1824. 5

Højstærede Hr. Lektor!

Jeg giver mig den Frihed at sende Dem et Eksemplar af min spanske Sproglære, som jeg ikke før har kunnet få i Stand, skønt den alt har været noget ude, sed sat cito si sat bene (v. bona), den er ikke så filosofisk som Deres danske, for hvilken jeg takker på det hjærteligste; jeg havde ikke Tid til at gyde den i en anden Form, da det kostede mig Umage nok at få den tilendebragt i den Skikkelse hvori mit Udkast var affattet. Den har endda uden alt andet Hensyn to store Mangler, som det kun vilde nytte lidet at skjule for Dem nl. dens svage Ordføjningslære og dens manglende Verselære; jeg vilde have tilføjet en Udsigt over denne sidste, som i mine Tanker hører til enhver fuldstændig Sproglære; men jeg må overlade det til Dem, der sikkert har studeret mere dertil; jeg var ikke i Stand til at få noget udaf Ch. de Verneuil's Verselære, som jeg kunde byde Publikum uden mere og dybere Studium af poetiske Værker end min Tid tillod mig. Når De få Lejlighed så lad mig vide Deres Tanker om de øvrige Mangler og Middlerne til at bøde på disse; jeg kjender kun så få Hjælpemidler til spansk og port. Metrik eller Prosodie.

Lev vel! og erindre

Deres evig hengivne

R. Rask.

114. *J. L. Heiberg til Rasmus Rask.*

Kiel den 12te Mai 1824.

Høistærede Herr Professor!

25

En særdeles kjærkommen Gave, for hvilken jeg takker Dem paa det forbindtligste, var mig Deres spanske Sproglære, som jeg allerede havde seet anmeldt i Aviserne, og hvorpaa jeg var meget begjærlig, og just i Begreb med at forskrive den, da jeg paa det behageligste blev overrasket ved at modtage den fra Deres Haand. Det venskabelige Brev, som ledsagede den, skulde jeg ikke have tøvet saa længe med at besvare, dersom jeg ikke først vilde have læst Bogen, saa meget meer, som De i Deres Brev gjør mig den Ære at opfordre mig til at sige Dem min Mening om dette ny Arbeide, hvormed De har beriget vor Litteratur. Andre kompetentere Dommere ville vel allerede have fundet, hvad De selv, som den allercompetenteste, ogsaa bedst maa vide, at dette Skrift, ligesom Deres forrige grammaticalske Arbeider, udmærker sig ved en Klarhed og Bestemthed i Fremstillingen, som letter Oversigten af det

hele, og som dobbelt fortjener at paaskjønnes i en Videnskab, hvor de fleste Bearbejdere bringe Forvirring istedenfor Tydelighed. Deres Skrift giver et særdeles tydeligt Overblik af hele Sprogets Grundindretning. Saa meget mere vilde jeg ønske, at De havde fremstillet Tempora efter den af Harris foreslåede og af Bernhardi fulgte Maade, (hvor alle Tempora deles efter to Inddelingsgrunde: 1) i forbigangne, nærværende og tilkommende, 2) i begyndende, vedvarende og ophørende), istedenfor den almindelige, af Silvestre de Sacy og andre fulgte Maade (hvor en fuldendt Tid sættes i en ufuldendt o. s. v.), hvilken forekommer mig baade mindre tydelig og mindre filosofisk rigtig end den første. Den almindelige, af Dem fulgte, Methode leder til den Inconsequentz, at man f. Ex. i Latinen kalder Tempora som *amaturus sum Futura*, da *sum* dog tydelig viser, at det er et Præsens, men et begyndende. Rigtigheden af denne Bemærkning synes De selv at have erkjendt i § 267, hvor De siger, at de sammensatte Tempora bør beholde de enkeltes Navne. I øvrigt finder jeg Læren om Verberne særdeles klar og simpel. Udmærket fortræffelig er efter min Mening Accentlæren. Ved denne har De lagt en god Grundvold for en Prosodie, som De, efter saa gode Præmisses let vilde kunde have udført. En væsentlig Basis for Prosodien er Bestemmelsen af, hvilke Stavelser der bør ansees for Diphtonger, og hvilke ikke, en Undersøgelse, som i §§ 31 og følg. med megen Bestemthed er affattet.

De i § 69 anførte Forstavelser synes mig ingenlunde at høre til en spansk Grammatik, eftersom de ikke selvstændigen forbindes med spanske Ord. De kunde jo med samme Grund anføres i en dansk Sproglære, da vi jo ogsaa sige: Analyse, Epistel, Hyperbel, Methode, Syntaxis o. s. v. — Det samme gjælder nok, i det mindste for en Deel, om de i § 149 anførte Sætningsstavelser.

§ 162. At antage Casus i de romanske Sprog, synes mig urigtigt; de i disse Sprog tilsvarende Forbindelser af Substantivet med Præpositioner høre aabenbart til Syntaxis og ikke til Etymologien, og det ifølge den af Dem selv angivne Aarsag i § 295. Urigtigheden heri viser sig, som mig synes, bedst ved den Anmærkning, som De paa Grund heraf har været nødt at tilføie til § 297. — Ligesaa lidt bør vel de i 169 og 294 angivne Comparativer og Superlativer betragtes som saadanne, da de have ganske andre Rødder end Positiverne. Kun med Hensyn paa Betydningen ere de Gradbøininger, men bør denne komme i Betragtning i etymologiske Benævnelser? Den samme Feil har jeg selv gjort mig skyldig i, i min danske Formlære.

I anførte § 162 har jeg stødt paa en besynderlig Feiltagelse, som jeg ikke veed at forklare mig, nemlig i Bestemmelsen af de Tilfælde, da Accusativ skal have *à* foran om sig (*à* Pedro), og naar det ikke skal have dette Ord foran sig (pan). De antager, at naar Gjenstanden er et personligt Væsen, maa hiin

Præposition forenes dermed, i modsat Fald ikke. Men enhver Side i den første, bedste spanske Bog maatte kunne overbevise Dem om Usikkerheden af denne Regel. Allerede i de første Linier af den Sprogprøve, De har givet som Anhang, staaer: »halláron prevenido . . y muchos Indios«, ikke à muchos Indios. Jeg vil til Bekræftelse end ydermere anføre nogle Exempler af Calderon, som ⁵ er det eneste Spanske, jeg har ved Haanden:

1. No nos faltaba aora mas
Que aversenos añadido
Quarta dama à la novela.

—

2. Desde aquellos miradores,
Que hacen con belleza suma
Al mar un jardín de espuma
Y al jardín un mar de flores.

—

3. Dexadme y buscad *el* dueño,
Cuyas sois, mis alegrías.

—

4. yo assí
Tengo imaginado *al* sol.

5. Que no ví *al* sol, ví *una* estrella
(her findes begge Talemaader for-
enede i een Linie, og begge bruges
om upersonlige Gjenstande) ¹⁰

6. Para vencer à Amor querer ven-
cerle,
(hvor Amor ikke er Kjærligheds-
guden, men Kjærlighed)

o. m. fl.

¹⁵

Den i alle romanske Sprog saa bestemte Regel for Brugen af Fortid og Datid har jeg ikke kunnet finde i Deres Bog. Derimod er Forskjellen mellem ²⁰ det enkelte og sammensatte Perfectum med megen Bestemthed angiven i § 269.

Meget sindrige ere Deres Bemærkninger mod Raynouard i § 377, saavel som Deres egen Etymologie af Fremtidens og Eftertidens Flectionsstavelser. Men *yo he de decir* kan ikke oversættes paa fransk ved *j'ai de dire*, som er ganske ²⁵ ubrugeligt i Sproget; det maa hedde: *j'ai à dire*.

Mod den danske Terminologie, som De har brugt, og som De allerede i Deres angelsachsiske Grammatik begyndte at indføre, har jeg meget at erindre. Det forekommer mig at være en stor Lettelse i Videnskabernes Rige, at have i de meest forskjellige Sprog den samme latinske Terminologie; og ³⁰ især i en saa abstract Videnskab som Grammatiken. Men selv udenfor hvad man kalder Terminologie finder jeg, at det ikke er til Fordeel, men tvertimod til Skade for Sproget at afskaffe de gangbare latinske Ord, fordi — som ogsaa Jean Paul har bemærket i sin Vorschule der Aesthetik — man berøver sig alle de deraf afledte Ord. Saaledes kan i og for sig selv *Sproglære* være et lige ³⁵ saa godt Ord som *Grammatik*, men hvad vil De kalde *grammaticalsk*? Naar

Adjectiv og Verbum oversættes ved Tillægsord og Gjærningsord, hvad kalder De da *adjectivisk* og *verbal*? *Idee* kan oversættes ved *Tanke*, *Ideal* ved *Forbillede*, men forsvinder ikke den smukke, ved Etymologien betegnede, Forbindelse mellem disse Ord? At der i ethvert *Ideal* er en *Idee*, siger selve
 5 Ordet mig, men *Forbillede* staaer ikke i nogen Forbindelse med *Tanke*. Og hvorledes skal man oversætte *Adj. ideel* og *idealsk* og *Verb. idealisere*? Det forekommer mig derfor, som om vi ved denne Purisme berøvede os selv en langt større Fordeel, end den vi paa den anden Side opnaar derved.

Da jeg i dette Øieblik staaer i Begreb med at gjøre en Reise til Berlin
 10 (hvor W. v. Humboldt, den store Kjender af det baskiske Sprog — De kjender dog hans »Prüfung über die Urbewohner Hispaniens vermittelst der baskischen Sprache«? — vist med Interesse vil læse Deres Skrift, som jeg vil tage med og vise ham) saa forbyder Tiden mig at begynde en grundigere Undersøgelse af Deres Bog. Ogsaa ville vel andre meer stemmeberettigede komme
 15 mig i Forkjøbet. Men for Deres Godhed at sende mig den, og for Deres venkabelige Brev gjentager jeg Dem min inderlige Taksigelse, med Bøn og Begjæring om at De ville vedblive at meddele mig Efterretninger om Dem selv og Deres videnskabelige Virken, hvori ingen kan tage mere Deel, end Deres bestandig hengivne og forbundne

20

J. L. Heiberg.

115. *Johan Erik von Berger til J. L. Heiberg.*

v. H. 24 May [1824].

Hieneben, hochgeehrter Hrr. Doctor, die Hegelsche Logik, die man freilich wohl mehr als einmal und mit Musse lesen muss, um sie zu verstehen, was überhaupt so leicht nicht ist. Eine kleine Excursion aufs Land hinderte mich
 25 das Werk früher zu senden.

Zugleich ersüche ich Sie, in der anbei zurückgehenden Anzeige Ihrer Vorlesungen zugleich die ohngefahre Anzahl der Zuhörer und deren Fleiss anmerken zu wollen.

Ergebenst

J. E. Berger.

30 116. *Wilhelm v. Humboldt til J. L. Heiberg.*

à Tegel, ce 18 Juin, 1824.

Monsieur,

Je regrette vivement de n'avoir pas pu Vous remercier plus tôt de la lettre obligeante que Vous avez bien voulu m'adresser en m'envoyant celle de mon frère. Mais une petite excursion que j'avais faite d'ici à une autre campagne, est cause que Vos lignes, Monsieur, ne me sont parvenues qu'avant-
 35 hier. Je me flatte de l'espérance que Vous voudrez bien me faire l'honneur de venir me voir ici, et je serai vivement obligé à mon frère de m'avoir pro-

curé la connoissance personnelle d'un savant qui, comme il me le marques, lui a inspiré tant d'intéret.

Veillez agréer, Monsieur, l'assurance de la considération distinguée avec laquelle j'ai l'honneur d'être,

Monsieur, 5
 Votre très-humble et très-obéissant serviteur,
 Humboldt.

117. *Karl Moritz von Brühl til J. L. Heiberg.*

Berlin, den 12 July 1824.

Die Zahl der Manuscripte, welche dem Unterzeichneten zur Annahme für die Darstellung zugesendet werden, ist zu gross, als dass eine vollständige ¹⁰ Beantwortung und Aufstellung aller Gründe und Ursachen, warum die Annahme verweigert werden muss, — bei dem Drange der übrigen Geschäfte, welche die Führung der hiesigen königlichen Theater bei täglichen Schauspielvorstellungen veranlasst, — ausführbar wäre.

Die Erfahrung hat ferner dargethan, dass die Ablehnung der Manuscripte, ¹⁵ Missverständnisse und weitläufige Korrespondenzen verursacht hat; gleichwohl können wichtige Gründe obwalten, welche diese Ablehnung nothwendig machen. Es ist daher für unerlässlich erachtet, die Manuscripte, welche nicht für die Darstellung angenommen werden können, ohne eine nähere Beurtheilung zurückzusenden. 20

Ew. Wohlgeboren werden daher ganz ergebenst ersucht, das beikommende Manuscript

Die Wahnsinnige aus Liebe

mit ergebenstem Dank für die Mittheilung zurück zu nehmen, und die unterlassene Aufstellung der Motiven der Zurücksendung aus den angeführten ²⁵ Gründen zu entschuldigen. Graf Brühl.

118. *Det preussiske Kultusministerium til J. L. Heiberg.*

Berlin den 2ten August 1824.

Das Ministerium hat die von Euer Wohlgeboren an des Herrn Geheimen Staats-Ministers Freiherrn von Altenstein Excellenz mittelst Schreibens vom ³⁰ 28ten v. M., eingesandten beiden sehr interessanten Schriften, gern erhalten; und dankt Ihnen für deren gefällige Mittheilung hierdurch verbindlichst.

Ministerium der Geistlichen Unterrichts und Medizinal-Angelegenheiten.

Unterrichts-Abtheilung.

Kamptz.

119. J. L. Heiberg til A. G. Rudelbach.

Kiel den 12te October 1824.

Kjæreste Rudelbach!

De behøver visselig ikke at gjøre Undskyldninger, fordi De først nu besvarer mit Brev til Dem, som De modtog i Paris. Jeg veed meget vel, hvordan
 5 det gaaer paa Reiser med Brevskrivning, og giver derfor gjerne andre den samme Aflad som jeg i lignende Tilfælde udbeder for mig selv, efter Ord-
 sproget: »veniam damus petimusque vicissim«.

En større Synd — ikke imod mig, thi jeg var ikke her, men imod min Moder — har De begaaet ved ikke at besøge hende paa Deres Reise herigjennem.
 10 Dog, da De med Aabenhjertighed bekjender Grunden, og altsaa ikke er nogen Pharisæer, omendskjøndt De skyder Skylden paa Tolderne, saa er dette Dem nu ogsaa allerede tilgivet, ikke blot af os, men af Deres andre Bekjendte og Venner her i Byen, som alle have forundret sig over ei at have seet Dem, indtil jeg forklarede dem den bevidste Toldergrund.

15 Meget skulde det nu glæde mig, om De virkelig vil oprette Deres Forseelse ved at komme herover til Foraaret, og jeg vil altsaa strax besvare Deres Spørgsmaal om den theologiske Doctorgrad. At jeg ikke med omgaaende Post svarte Dem, er ikke min Skyld, thi deels kunde jeg ikke strax træffe Dr. Kleuker, som er den eneste, der kan give paalidelig Efterretning i denne Sag,
 20 eftersom han er iaar Decanus ved Fakultetet*). Han var nemlig paa Landet, og da jeg endelig fik talt med ham, varede det nogle Dage, inden han fik efterseet sine Protocoller og Documenter. Resultatet er nu følgende:

Bekostningen er 124 Rdlr 32 β Slesvig-Holstensk Courant, hvortil kommer Trykningen af Diplomet, imellem 3 og 4 Rdlr. Betingelserne ere, saavidt
 25 jeg har kunnet erfare, ingen andre, end de sædvanlige, at skrive en Dissertation og forsvare den. Om der forlanges et foregaaende Colloquium, har jeg sandt at sige glemt at erkyndige mig om, men skal nærmere lade Dem det vide, omendskjøndt det vel er Dem temmelig ligegyldigt, thi deels er et saadant Colloquium, som alle herværende Prøver, vel ikke andet end en tom For-
 30 malitet, deels vilde De, om det havde noget at betyde, vel endnu mindre finde Dem generet derved. Dette til foreløbig Besvarelse af Deres Spørgsmaal. Er der meer, De ønsker at vide, saa behag blot at skrive, da jeg med Fornøielse skal stræbe at give Dem alle forlangte Oplysninger, saameget meer som jeg derved haaber at virke til at faae Dem herover, maaskee for bestandig.

35 Deres Brev indeholder adskillige kjære Efterretninger, blandede med nogen Malurt. Jeg vil ikke skriftlig indlade mig i Detaillerne af denne Sag, hvori det meste er Vrøvl og intetsigende Phænomener. Mundtlig haaber jeg at kunne

*) Jeg seer, at jeg over Forsætningen har glemt Eftersætningen, hvilket bedes venskabeligen undskyldt.

retfærdiggjøre den gode Mening, De har om mig, og som talte for mig i Deres Hjerte, da De, uden at kjende min Sag, dog forsvarede den. Denne gode Mening sætter jeg for megen Priis paa, til at jeg ikke skulde stræbe efter at vedligeholde den.

Af Aviserne har jeg seet, at De har havt en Stridighed med Prof. Clausen, ⁵ om en interessant Gjenstand. Jeg ønskede gjerne at kjende Acterne i denne Sag. Ogsaa jeg har skrevet en lille Afhandling over en interessant Gjenstand, den menneskelige Frihed, i Anledning af Howitz's Skrift om Afsindighed og Recensionen i Literaturtidenden, hvis Forf. i øvrigt er mig ubekjendt. Jeg bragte mit Manuskript imorges til Bogtrykkeren, men da jeg kort efter saae ¹⁰ af Avisen, at Howitz har udgivet et nyt Forsvar for sin Bog, saa har jeg taget Manuscriptet tilbage, da Retfærdigheden fordrer, at jeg dog først maa læse hiin. Alt hvad der er forebragt i denne Strid, forekommer mig at staae paa en løs Grund og beroe paa Misforstaaelser.

Om mit Ophold i Berlin en anden Gang. Den Mand, som har viist mig meest ¹⁵ Artighed, og som jeg har havt meest Omgang med, er — mirabile dictu! — Hegel. Dog herom ved en anden Leilighed.

Hils den gode Schmidten, som jeg lykønsker til hans Conferenz, og som jeg med det første skal skrive til. Men vær især selv hilset paa det venligste fra min Moder og

Deres hengivne ²⁰

J. L. Heiberg.

Glem ikke at lade mig Deres Adresse vide.

120. A. G. Rudelbach til J. L. Heiberg.

Kjøbenhavn d. 2 Nov. 1824.

Dyrebareste Ven!

Paa en høist behagelig Maade overraskede mig Deres sidste kjære Brev, ²⁵ der var ligesaa længselfuldt forventet som inderlig velkommen. Jeg skylder Dem nu først og fornemmelig megen hjertelig Tak for den uskrømtede venlige Deeltagelse, De her som ved enhver Leilighed har viist mig, men dernæst og som Ven, der fortroede mig et Hjertesanliggende, en Fremstilling af Motiverne, der gjorde mig det ønskeligt, at see min Afhandling bedømt i Kiel. Jeg kom ³⁰ hjem vist nok med ligesaa grundet Adkomst til en Ansættelse, som mange andre; men da Pluraliteten i det theologiske Facultet ikke yndede mig, ja frygtede for en ubehagelig Opvækkelse af den aandelige Lethargie, hvori den for største Delen er nedsunken, og i ethvert Tilfælde nok kjender mig saa meget, at jeg, hvis jeg kom til at træde offentlig op, ingenlunde vilde hylde ³⁵ den Slendrian, som nu i vort Examensvæsen og mange andre skjønne Indretninger, har nedkuet al friere og eiendommelig Stræben hos de Studerende, — saa lagde man mig alle mulige Hindringer i Veien. Først gjorde man en For-

ordning mod mig gjeldende, som er udkommet i Begyndelsen af indeværende Aar (»angaaende en Forandring i de akademiske Graders Erhvervelse og den Ret disse medføre«), og som derfor efter al Billighed ei burde have tilbagevirkende Kraft. Hidindtil nemlig var det Vedtægt, at alle promoverede Doctores philos., der i Forveien havde fuldendt det theologiske Cursus og siden fortsat Theologiens Studium, uden videre anmeldte deres Forelæsninger i Facultetet — hvilken Vedtægt havde sin Hjemmel i en tidligere Forordning, som tillod Magistri at læse i det theolog. Facultet, forsaavidt dette intet havde derimod, hvilket i førstnævnte Tilfælde jo ingenlunde kunde forudsættes. Men nu anvendte man Forordningens Ord imod mig, ifølge hvilke ingen maatte læse i noget Facultet, med mindre han i samme var promoveret i det mindste til Licentiat (hvilken Grad nu er indført i alle fire Faculteter, og Doctorgradens Erhvervelse ei længere som forhen givet frie, men gjort afhængig af højere Embedsstilling, Indbydelse fra vedkommende Facultet etc.). Hvad var her ved at gjøre? Jeg fandt mig stiltiende i det, der forekom mig intet mindre end billigt, og skrev en Afhandling for den theologiske Licentiatgrad, med det udtrykkelige Ønske, at kunne faae den bedømt i betimelig Tid nok til at kunne holde Forelæsninger i Facultetet tilstundende Vinter. Men da jeg efter nogen Tids Forløb erkyndigede mig om dens Skjebne, lod Prof. Hornemann mig vide, at den i det første Halvaar ei kunde bedømmes, ja at det overhovedet var en Samvittighedssag at lade mig komme til at læse i Facultetet. Nu havde jeg intet videre at gjøre, end at andrage denne ubehagelige Sag for Universitetsdirectionen, som ogsaa eensstemmig (mirabile dictu!) billigede mit Forehavende, at fordre Afhandlingen tilbage og disputere for samme i Kiel. Ved Doctorgradens Erhvervelse der nemlig er jeg berettiget til at læse her — hvilket jeg naturligviis, førend jeg gjorde noget videre Skridt, forsinkrede mig om. De seer deraf, kjere Heiberg, paa hvor spændt en Fod jeg for Øieblikket staaer med Facultetet her; imidlertid, dersom Sagerne staae vel og muligst fremskyndes i Kiel, har jeg ingen Aarsag til at frygte. At jeg efter saadanne Optrin ikke har stor Lyst til at blive her, og naar ikke andre Baand bandt mig, snarest vilde see at komme bort, følger af sig selv. Ogsaa med Hensyn herpaa, var det mig kjert, at have en Leilighed til at kunne nærme mig Universitetet i Kiel, som jeg da og haaber at staae i godt Minde hos de fleste af Theologerne der; og mærkelig i enhver Henseende maatte derfor Deres Yttring forekomme mig, at De ved de givne Oplysninger haabede at virke med til at faae mig over til Dem. Dette er nu vel forsaavidt i nærværende Øieblik ikke sandsynligt, som Twesten (hvem jeg tilskrev om mit Forehavende under 10 Oct.) meente, at Afhandlingens Indsendelse og (mulige) Antagelse allerede var nok til Gradens Erhvervelse — et Tilbud, som hvis de øvrige Medlemmer af Facultetet ere af samme Mening, sparer

mig mange Omkostninger og fornemmelig den ubehagelige Reise paa denne Aarstid. Thi snart maa jeg i ethvert Tilfælde see at bringe det i Klarhed, fordi jeg ellers slet ikke kan begynde engang at læse her. Dersom De altsaa ved Samtale med Twesten eller andre kunde lade falde et [godt Ord] om hvor vigtigt det var mig, at see Bedømmelsen af Afhandlingen paaskyndt, vilde De end-⁵ ydermere høiligen forbinde Deres Ven. For omtrent 12 Dage siden afsendte jeg den (med en epistola petitoria til Facultetet) i fem Exemplarer (thi trykt er den allerede), eet til hvert af Facultetets Medlemmer. — Men i ethvert Tilfælde kommer jeg ved Sommerens Begyndelse over til Dem, for at tale min Sag hos vedkommende; thi her kan jeg næppe trives. At jeg derhos regner¹⁰ paa, jevnlig at høre fra min Ven, og venter paa beleilige Vink, forstaaer sig; jeg veed, De tilgiver mig denne Egoisme, da dog engang dette Jeg er blevet Dem mere interessant, end det i Sandhed fortjente. Har jeg maaskee begaaet nogen Feil i, at jeg ikke har skrevet til de andre i Facultetet, Kleuker, Eckermann, etc.? — Jeg har læst Howitz's sidste Forsvar for sin Afhandling,¹⁵ men uden at være synderlig opbygget deraf. Thi det er en evig Svæven om Modsætninger, som det første Skridt paa Spculationens Bane burde have udsonet. Ogsaa forekommer mig hans Forsøg paa at vindicere den danske Nation en selvstændig Philosophie (ved at nedsætte Kant og ophøie Hume) heelt latterligt. Og intet Forsvar for Materialismen er vel daarligere, end naar man²⁰ troer at have gjort nok ved at vise, at der i enhver Forestilling er noget materielt. Det philosophiske Standpunkt er dog et heelt andet. Jeg længes ret efter at see Deres Afhandling og haaber, at De ikke har lagt den til Side. — Forf. af Recensionen i Literaturtidenden er Dr. Mynster. — Hvor det har frapperet mig at høre at Hegel under Deres Ophold i Berlin har viist Dem²⁵ meest Forekommenhed, kan De ei troe. Thi sædvanlig er han noget monoton i sin Omgang — i det mindste finde de fleste ham saa — hvad mig angaaer, saae jeg ham kun et Par Gange, da han den øvrige Tid, medens jeg var i Berlin, var syg. — Skulde Ministeren v. Humboldt intet have erindret for Dem om en lille Bog, hvoraf han har lovet at sende Prof. Rask og mig Ex-³⁰emplarer? Jeg skriver ham med det første til, hvis De vil have nogen Hilsen bestilt. — Med Actstykkerne i Striden mellem Clausen og mig kan jeg tjene Dem, hvis De vil tage Dem Leilighed til at gjenneblade 1ste 4de og 6te Bind af Nyt theol. Bibl., som jeg da skal sende Dem. Forresten ere de endnu ei sluttede, og jeg agter til Foraaret at udgive det Hele paa tysk. Capt. Meza³⁵ anbefaler sig i Deres Erindring. Fra Schmidten mange Hilsener — og en (nær havde jeg glemt det) fra Conferentsraad Rothe, som taledede med megen Agtelse om min Ven. Tusinde Hilsener til Deres elskværdige Moder og alle gode Venner i Kiel. Lad mig snart hvis muligt høre fra Dem. Glem ikke Deres Ven

A. Rudelbach. 40

121. J. L. Heiberg til Georg Andreas Reimer.

Kiel den 11ten November 1824.

Lieber Herr Reimer!

Sie haben mir, während meines Aufenthaltes in Berlin, so viele Güte bezeigt, dass es mir ein schmerzliches Gefühl ist zu denken, Sie könnten einigen Grund⁵ haben, mit mir unzufrieden zu seyn. Es ist mir ein Bedürfniss, mich wegen meiner scheinbaren Nachlässigkeit mit dem von mir ausgestellten Wechsel zu rechtfertigen, denn wahrlich nur der Schein ist gegen mich, und könnten Sie die ganze Kette von widerwärtigen Ereignissen, unter deren Last ich seit Monaten geseufzt habe, übersehen, so würde ich sicher seyn, dass Sie mich¹⁰ in Ihrem Herzen mehr bedauern als verklagen würden. Dass der Wechsel, den ich auf Herrn Christiani hieselbst gezogen hatte, von ihm nicht acceptirt wurde, darüber haben Sie mich gewiss schon freygesprochen, denn Sie erinnern, dass ich Ihnen sagte, ich sey nicht überzeugt, dass er ihn acceptiren würde. Was Ihnen aber im hohen Grade auffallend seyn muss, ist dass ich diese¹⁵ Kleinigkeit nicht sogleich berichtet habe; dass seitdem Monate verflossen sind, ohne dass die Sache weiter gerückt ist, und dass ich Ihnen heute noch nicht die Bezahlung meiner Schuld melden kann. Für's erste erlauben Sie mir aber Ihnen zu versichern, dass es recht bald geschehen soll, wenn auch nicht so bald wie ich es selber wünsche, und dass ich die Zinsen, die Protest-Kosten²⁰ und überhaupt alles was mir zu bezahlen zukommt, pünktlich bezahlen werde, so dass weder Sie noch Herr Printz den kleinsten Verlust dabey leiden sollen. Erst nachdem ich Ihnen dieses versichert habe, indem ich zugleich hoffe, dass Sie mir auf mein ehrliches Wort glauben wollen, muss ich Ihnen in aller Kürze die Ursache dieses mir so sehr unangenehmen Aufschubs berichten.

²⁵ Eine Menge von Umständen, deren ich nicht Herr bin, haben sich gegen mich verschworen, um mich in eine für den Augenblick äusserst peinliche Lage zu versetzen. Grössere und kleinere Summen, auf welche ich mit mehr oder weniger Sicherheit rechnen durfte, sind ausgeblieben. Einen Theil meines Gehaltes hatte ich schon früher aufgenommen, um meine Reise nach Berlin,³⁰ die ich für nothwendig hielt — ob ich mich gleich darin getäuscht haben kann — zu bestreiten, und den Rest sah ich mich bey meiner Ankunft [in Kiel] gezwungen auf einige dringende und ganz unvermeidliche Ausgaben zu verwenden. Andere Ausgaben, zu welchen ich jetzt keinen Ausweg weiss, sind auf mich hereingestürzt, denn weil ich einige Worte über die Hoffnungen, die³⁵ ich mir von meiner Berliner-Reise gemacht hatte, hatte fallen lassen, so wähnte ein jeder thöricht genug, ich würde mit einer Goldgrube in der Tasche zurückkehren, und weil dies nicht geschehen, so ist einem jeden gleich die Geduld vergangen. Sie wissen selbst, wie mir alle die Pläne, worauf ich in Berlin gebaut hatte, mislang. Ich war daher bey meiner Zurückkunft darauf be-

dacht, in Kopenhagen eine Anleihe von ohngefähr 1200 hiesigen Thalern zu machen; sie war mir so gut wie bewilligt, und sogar der Tag bestimmt, an dem ich die Anweisung erhalten würde. Allein, als stände alles, was ich nur berühre, feindseelig gegen mich gewaffnet, erhielt ich mit der letzten Kopenhagener Post die trostlose Nachricht, dass ich, wegen unerwartet eingetretener ⁵ Umstände, das Geld für's erste nicht erhalten würde. Ich habe nun zwar die neue Hoffnung die Summa hier gegen Caution zu erhalten, aber noch sind nicht alle Schwierigkeiten beseitigt, denn das Geld ist hier seltener wie je geworden.

Doch, ich werde Ihnen mit meinen Klagen nicht länger lästig fallen; sie helfen mir doch zu nichts. Es wird hoffentlich bald besser werden; auf jeden ¹⁰ Fall seyn Sie versichert, dass ich unaufgefodert, und sobald möglich, im schlimmsten Falle, zum nächsten Kieler Umschlag (zu Anfang Januars) meine Ehrenschild an Herrn Printz bezahlen werde, und fügen Sie zu aller mir schon bezeigten Güte noch diejenige, ihn hierüber zu beruhigen.

Ihre hiesigen Freunde befinden sich alle wohl, und empfehlen sich Ihrem ¹⁵ Andenken. Ich bitte Sie mich in die Erinnerung Ihrer liebenswürdigen Familie zurückzurufen, und verharre

Ihr sehr ergebener

J. L. Heiberg.

Entschuldigen Sie die Eile, wovon dieses Geschreibsel nur zu deutliche Spu- ²⁰ ren trägt.

122. *J. L. Heiberg til Peter Erasmus Müller.*

Kiel d. 14de December 1824.

Deres Høiærværdigheds

ærede Skrivelse af 7de dennes var mig saa meget behageligere, som jeg deraf saae, at jeg endnu var erindret af en Mand, som har været min Lærer, ²⁵ og for hvem jeg desuden i saa mange andre Henseender har saa stor en Høiagtelse.

Deres Høiærværdigheds Opfordring kan ikke andet end være mig smigrende; men saa meget meer bør jeg overveie, om ikke Deres Forlangende overstiger mine Kræfter. Til grundigen at recensere Prof. Rasks Grammatik hører ³⁰ en lærd Kundskab til det spanske Sprog og dets Kilder, og af en saadan tør jeg ingenlunde rose mig, da jeg mere har beskæftiget mig med den spanske Literatur (og endog kun med en enkelt Green af samme) end med dette Lands Sprog som saadant. Adskilligt i Prof. Rasks Bog troer jeg vel at kunne bedømme, og har ogsaa skriftligen meddeelt ham adskillige Indvendinger, som ³⁵ dog mere berøre Detailler i Bogen, end det Hele. For grundigen at bedømme dette, maatte jeg ikke blot være fortrolig med Sprogets Kilder, men tillige kjende den spanske Grammatiks Literatur i de forskjellige Sprog, da der alle-

rede er skrevet saa meget over denne Gjenstand, baade i Spanien selv, og i Engelland, Frankrig og Tydskland. Jeg beder altsaa Deres Høiærvædighed være forsikkret om, at hvis jeg ikke strax antager Deres Forslag, saa skeer det ene, fordi jeg ikke finder mig det voxen; hvorfor jeg heller vil bede Dem⁵ vente nogen Tid, for at see, om dog ikke nogen Kyndigere skulde mælde sig. Bliver dette derimod ikke Tilfældet, saa vil jeg gjerne gjøre hvad der staaer i min Magt, forudsat at jeg først har fundet Tid og Leilighed til at sætte mig nøiere ind i dette Fag, hvorom jeg da vil tage mig den Frihed nærmere at underrette Deres Høiærværdighed. Et Exemplar af Bogen behøver ikke at¹⁰ sendes mig, da Prof. Rask allerede har tilstillet mig den.

Jeg forbliver

Deres Høiærværdigheds ærbødigste

J. L. Heiberg.

123. *Eduard Gans til J. L. Heiberg.*

Berlin den 12ten Januar 1825.

Lieber Freund

¹⁵ Ich bin vor einigen Tagen von meiner Reise nach Frankreich und England zurückgekommen, und habe Ihren Brief vom 16. März v. J. vorgefunden, der nun so seine vollen 10 Monate, aber ohne meine Schuld unbeantwortet geblieben ist: ich sage Ihnen meinen verbindlichsten Dank für Ihre Abhandlung über menschliche Freiheit; obgleich ich noch nicht dazu gekommen bin sie²⁰ zu lesen, so bin ich doch darauf sehr gespannt, und wenn Sie es wünschen mache ich in irgend einer deutschen Literaturzeitung eine Anzeige davon. Ich freue mich nicht minder, dass endlich die nordische Mythologie gedruckt wird, vielleicht jetzt schon gedruckt ist, und hoffe, dass endlich auch die Aesthetik erscheinen wird.

²⁵ Der Plan wegen des philosophischen Journals realisirt sich noch immer nicht, dagegen ist ein anderer im Zuge, zu dem Ihre Mitwirkung äusserst schätzbar wäre. Um dem Recensentenunfug in Deutschland ein Ende zu machen will eine Gesellschaft fester in ihren Ansichten wenig verschiedener Gelehrten eine feste Literaturzeitung gründen. Wollen Sie sich anschliessen³⁰ und für welche Fächer? Hegel ist dabei.

Ich will jetzt, wo ich wieder hier bin, mit Schulze und dem Minister v. Altenstein, auch mit Herrn v. Kamptz über Ihre Anstellung in Preussen sprechen: wenn solche erfolgt, so wird sie aber wohl nur im Fache der nordischen Literatur seyn, da die philosophischen Professuren alle besetzt sind. Schreiben Sie³⁵ mir ausführlich darüber, doch so dass ich den Brief präsentiren kann, und zwar dem G. R. Schulze.

Ueber Cassius und Phantasmus theile ich ganz Ihre Ansicht. Robert ist

nicht mehr hier sondern in Carlsruhe. Er geht im Frühjahr nach Paris. Birch ist mit der Pfeifer verheirathet und führt ein arcadisches Leben.

Leben Sie wohl und schreiben Sie bald

Ihrem
Gans.

*124. *J. L. Heiberg til Georg Wilh. Fr. Hegel.*

Kiel d. 20sten Februar 1825. 5

Hochgeehrtester Herr Professor!

Die grosse Güte, die Sie mir, während meines nur zu kurzen Aufenthaltes in Berlin, bezeigt haben, machte es mir schon lange zur Pflicht, Ihnen meinen herzlichen Dank dafür abzustatten. Weil aber selbst im Reiche der Freyheit die äussere Veranlassung nicht fehlen darf, so glaube ich eine solche in der Uebersendung der beyliegenden kleinen Schrift gefunden zu haben, die, ob sie gleich in einer Sprache geschrieben ist, die Sie vielleicht nicht lesen, Ihnen dennoch mit allem Rechte zukommt; denn häufig finden Sie Ihre Schriften darin citirt, und was überhaupt Gutes darin seyn möchte, gehört Ihnen mehr als mir selbst. Sie bezieht sich auf einen Streit über Freyheit und Nothwendig-¹⁵ keit, der in diesem Augenblick in Kopenhagen geführt wird, und zwar unter sehr angesehenen Männern, die aber mehr oder weniger an den abstracten Seiten des Verhältnisses festhängen, ohne sich zum Concreten des Begriffs erheben zu können, so dass der ganze Streit, wie ich dies auch in meiner Schrift bemerkt habe, einer fleischlichen Wiedergeburt der dritten Kantischen Anti-²⁰ nomie ähnlich sieht. Ich glaubte daher eine nicht unverdienstliche Arbeit zu unternehmen, indem ich die Philosophen meines Vaterlandes darauf aufmerksam machte, dass sie sich, wie Müllerpferde, in einem Cirkel bewegten ohne durch ihre Anstrengung weiter zu kommen; indem ich sie aus ihrem engen Kreise ins Gebiet der Wahrheit hinauszutreiben suchte, welches, meiner innig-²⁵ sten Ueberzeugung zufolge, nur in der von Ihnen eröffneten Sphäre der Begriffsphilosophie zu suchen und zu finden ist, — eine Lehre, die sich nach Dänemark hin noch nicht verbreitet zu haben scheint. Bald hoffe ich ein Weiteres zu demselben Zwecke leisten zu können, wenn meine deutschgeschriebenen Grundlinien zum System der Aesthetik, als speculativer Wis-³⁰ senschaft, die in Schleswig gedruckt werden, zum Vorschein kommen, eine Schrift, wobey ich nur bedaure, Ihre interessanten und tief eindringenden Vorlesungen über diesen Gegenstand nur aus unvollkommenen Collegienheften, die mir in Berlin mitgetheilt wurden, zu kennen.

Leider ist das Schreiben die einzige Art, wie ich in meiner unangenehmen³⁵ Stellung bey dieser Universität für die Wissenschaft wirken kann, denn es fehlt hier gänzlich der Sinn für höhere Wissenschaft als das dürftige Brodstudium; um aber einen solchen Sinn zu erwecken, müsste ich in einem andern Fache und unter andern Bedingungen angestellt seyn, als ich bin. So ist z. B. über

Aesthetik nicht seit Reinholds jüngeren Jahren gelesen worden, und es ist mir nicht möglich gewesen einen Cursus darüber zu Stande zu bringen. Es hat etwas Niederschlagendes, in den Jahren seiner Kraft zur Unthätigkeit in seinem Wirkungskreise verurtheilt zu seyn. Ich tröste mich aber bey dem Gedanken, dass die Welt gross ist, und dass meine künftigen literarischen Bestrebungen vielleicht anderwärts die Anerkennung verdienen werden, die ihnen hier unmöglich zu Theil werden kann.

Schon mehrere Male, als ich die Ehre hatte, Sie mündlich zu sprechen, Herr Professor, wollte ich Ihnen meine Dankbarkeit bezeugen für das Licht, welches mir durch Ihre Schriften aufgegangen war, allein die Lippe verweigerte dem Herzen ihren Dienst. Die Zahl der Unberufenen in der Philosophie ist heut zu Tage so gross, ihr Lob muss einem Manne wie Ihnen so unangenehm seyn, und auf der andern Seite war die Meinung, die Sie von mir haben mögten, mir so wichtig, dass ich keinen Muth dazu hatte, einen Versuch zu wagen, der wegen meiner Befangenheit, meiner Unbehülflichkeit in der mündlichen Unterredung, leicht die Folge haben könnte, dass Sie mich zu der grossen Legio gezählt hätten. Die schriftliche Mittheilung ist kühner als die mündliche, und ich scheue mich daher nicht, Ihnen zu sagen, dass Sie, wenn auch viele ausgezeichnete, so doch gewiss keinen aufrichtigeren Verehrer besitzen als mich.

Der Herr Etatsrath von Berger, der sich nicht wenig gefreut hat, zu erfahren, dass er in Ihrem wohlwollenden Andenken noch immer fortlebt, bittet Sie, ihn ferner darin zu erhalten.

Der Frau Professorin bitte ich Sie, meine gehorsamste Empfehlung zu bringen, und Ihre beyden liebenswürdigen Söhne, wenn sie meiner noch gedenken, aufs freundlichste zu grüssen.

Mit der grössten Hochachtung habe ich die Ehre zu seyn, Herr Professor,
Ihr ganz ergebenster

J. L. Heiberg.

30 125. *J. L. Heiberg til Jonas Collin.*

Kiel d. 22 Marts 1825.

Herr Etatsraad!

Deres Høivelbaarenhed har tilforn været af den Godhed at forskaffe mig Forskud paa min Gage. Da jeg i dette Øieblik igjen meget trænger til et saadant, saa vover jeg paany at uleilige Dem med den Begjæring, at min Gage for det 2det Quartal d. A. maatte vorde mig udbetalt paa samme Tid som jeg erholder det første Quartal, altsaa til indeværende Paaske. Om jeg erindrer ret, saa har Deres Høivelbaarenhed engang mundtlig sagt mig, at det ingen Vanskelighed havde at optage eet Quartal, og at De privatim kunde besørge dette; at man derimod, for at optage to Quartaler, maatte indgive

en formelig Ansøgning. Jeg tør da haabe, at det, uden Uleilighed for Herr Etatsraaden, vil kunne lade sig gjøre, at jeg til Paasken erholder Juni-Quartalet tilligemed det allerede forfaldne første Quartal. Saa nødvendig som jeg optager min Gage, saa kunde jeg dog være fristet til at indgive Ansøgning om at erholde to Quartaler i Forskud, da jeg er skrækkelig plaget af nogle urolige Creditorer. Men jeg tilstaaer, at jeg nødvendig indgiver Ansøgning herom. Skulde derfor Tingen lade sig gjøre uden en saadan, da vilde Herr Etatsraaden meget forbinde mig ved at sætte to Quartaler til min Disposition. Hvis ikke, da vover jeg dog at haabe, at der for det ene ei er noget i Veien, og at Deres Høivelbaarenhed med samme Beredvillighed, som forhen, vil være mig behjælpelig til Opfyldelsen af mit Ønske. Meget vilde De ligeledes forbinde mig, om De med et Par Ord, jo før jo heller, vilde lade mig vide, om jeg kan vente de omtalte Penge, eller ei. Dersom ikke Kniven stod mig paa Struben, som man siger, saa skulde jeg vist ikke uleilige Dem med slige Begjæring.

Det skulde interessere mig at erfare ved samme Leilighed, om Nina nu er givet de fem fornødne Gange; fremdeles hvor meget disse Forestillinger have indbragt; endelig om Directionen finder Grund til at give den oftere, eller at lade den fremdeles henligge. At Tycho Brahes Spaadom aldrig mere gives, undrer mig, da den dog har behaget Hoffet, og mange vist ønske at see igjen de smukke Decorationer, som bleve malte til den. Tager jeg ikke feil, saa har jeg ogsaa læst offentlige Anmodninger om at den maatte gives paany. Den kunde dog maaskee engang imellem gives som et passende Sidestykke til Christian den Fjerdes Dom, hvilken jeg saa ofte seer anmeldt. Dog til at bedømme alt dette, har jeg i min Afstand aldeles ingen Competence, og henholder mig derfor til Herr Etatsraadens Omdømme.

Jeg har den Ære at være, Herr Etatsraad,

Deres Høivelbaarenheds ærbødigste

J. L. Heiberg.

126. J. L. Heiberg til H. C. Ørsted.

Kiel d. 25 Marts 1825.

I et mismodigt Øieblik, af hvilke jeg her ikke har saa faa, modtog jeg Deres Brev, Herr Professor, og det var mig som en lægende Balsam. At jeg ved mit sidste lille Skrift, der dog var mit første i et Fag, hvori jeg tilforn ikke havde yttret mig, havde vundet Bifald hos Een af de Faa, hvis Bifald det er mig at gjøre om, og iblandt disse Faa just hos Dem, hvis Mening virkelig er mig den vigtigste af alle, — var noget, jeg rigtig nok havde haabet og ønsket, men som jeg dog ingeniunde vovede at vente. Jeg har vel i dette Skrift gjort opmærksom paa Hegel, uden hvilken en saadan Strid ikke synes mig at kunne føres, men det har dog ikke været min Hensigt at erklære mig selv for en Hegelianer (jeg har desuden meget imod alle ianere, uden Hensyn paa hvad

Fornavn de bære foran dette deres Familienavn, som en Etymolog maaskee kunde falde paa at udlede af Asinus). Min Fremstilling er, saavidt jeg veed, temmelig min egen, og endog forskjellig fra Hegels, i det mindste i Methoden, uagtet den rigtig nok i et Hovedpunkt stemmer overeens med den hegelske, 5 nemlig deri, at Villien betragtes som Friheden selv eller det Gode, det Onde derimod som Mangel paa Villie. Imidlertid have dog ogsaa ældre Philosopher havt lignende Ideer. Blandt andet synes mig i Platos Alcibiades at være Vink til den samme Synsmaade. Overalt anseer jeg det for umuligt, i egentlig Forstand at sige noget Nyt i Philosophien. Hvis nogen paastod at have gjort 10 en philosophisk Opdagelse, saa maatte han, efter min Mening, være enten en Charlatan eller en Ignorant; thi det Hele kommer tvertimod kun an paa at bringe til Bevidstheden hvad som allerede slumrer i den, og — lig en Formynder for en rig Myndling — at indføre den menneskelige Aand, naar den er bleven myndig, i Besiddelsen af dens egne Eiendomme. Jeg holder mig for 15 overbeviist om, at De i dette og i mere er enig med mig; ja Deres korte, men mig behagelige Dom over mit Skrift har ei engang overrasket mig, thi jeg troer paa og er stolt af en vis Sympathie mellem vore Synsmaader, og hvorledes skulde ogsaa en saadan ikke finde Sted, da jeg skylder Dem min første videnskabelige Dannelse? En lille Opsats af Dem, som stod i Aftenbladets 20 forrige Aargang, en Opsats, som De maaskee selv ikke lægger synderlig Vægt paa — det var en Tale ved de academiske Borgeres Optagelse — var som skreven ud af min egen Sjæl, og bestyrkede hos mig hvad jeg allerede i Forveien vidste, at ingen af vore Videnskabsmænd (hver enkelt forresten uførtalt) betragter Kunst, Videnskab og Mennesker fra et saa omfattende Synspunkt, 25 som De.

Men for at komme tilbage til Hegel, saa kan jeg rigtig nok ikke andet end betragte ham som eet af de største Genier, ved hvem Philosophien er kommen til en saadan Udvikling, at jeg ikke indseer, hvad ny Retning den fra nu af skulde tage for at komme videre (skjøndt jeg ikke med nogle af hans blinde 30 Eftersnakkere kan antage, at den nu er sluttet); thi Alt findes i hans System, og ikke det mindste mangler. Hvad andre Systemer, for at være consequente, have maattet benægte og udelukke, være sig Aand eller Materie, være sig Følelse, Tro, sandselig Vished, Sværmerie, almindelig menneskelige Fordomme, o. s. v., alt finder heri sin bestemte Plads og den det tilkommende 35 Realitet. Skulde jeg, som De træffende siger, bringe Sandhedsbrøken i hans System til den mindst mulige Benævnelse, saa vilde jeg sige, at ingen af de Forestillinger, ved hvilke Philosophien hidtil er bleven staaende, ubetinget forkastes af ham, men at han heller ikke bliver staaende ved nogen af dem, som tilstrækkelig beroligende; thi han betragter som uvæsentlige Abstractioner 40 næsten alt hvad man hidindtil har udgivet for den concrete Sandhed, men de

have dog alle for saa vidt Realitet, som de ere Abstractioner af det Virkelige. Men ved dette forstaaer han ligesaa lidt Tingenes Væsen som deres Phænomen, men begges absolute Eenhed. Naar han altsaa siger, at Ideen allerede er realiseret i det som er, eller i det Virkelige, og især i sin Retsphilosophie bruger denne Sætning imod alle Statsomvælttere, saa vil jeg vel ikke 5
paatage mig at bedømme, om han i Anvendelsen er gaaet for vidt, men imod Sætningen selv, saaledes som han forstaaer den, kan vist ingen have noget at indvende, saa at de mange, som ivre herimod, og sige — som jeg nylig læste i Recensionen over Schleiermachers Dogmatik i Hermes — »dass dieser 10
neue Magus (Hegel) die Kunst versteht, das bestehende Wirkliche von Grund aus heilig zu sprechen« — ikke betænke, at de ved det Virkelige forstaae det abstracte Phænomen, berøvet sin Idee, da Hegel derimod kalder en saadan Virkelighed det modsatte af dens Navn, nemlig uvirkelig, abstract, kun et Phænomen. Hans Stiil har rigtig nok noget afskrækkende, ja er endog ofte grammatisk urigtig, og derved uforstaaelig, men jeg troer dog, at man meget 15
snart sætter sig ind i den; og naar man først har begyndt at fatte hans Ideer, bryder man sig ikke om Tørheden i Foredraget, da Sagen selv beskjæftiger Læseren saa meget, at han ikke vel faaer Tid til at tænke paa den ydre Form. Saa tør og ucorrect som denne er, saa finder jeg den dog lettere og langt at foretrække for mangan anden, for sin Skjønhed berømt, men som istedenfor at 20
gaae lige løs paa Tingene, sniger sig forsigtig som Katten om Grøden, af Frygt for at brænde sig, og derfor aldrig kommer til Maalet. Hegel fører os altid til et Resultat; andre, endog berømte Forfattere, maaskee ved en falsk Efterligning af den platoniske Form, tabe sig i hvad Tydskerne kalde »ein breites Hin- und Herreden«, uden at vi deraf med Bestemthed erfare, hvad de egent- 25
lig ville sige os. Et mærkeligt Exempel herpaa giver den saa høit priiiste Bog af Solger: Erwin, oder drey Gespräche über das Schöne. Ogsaa Göthe er ikke fri derfor, men hos en Digter er det tilgiveligt. Men jeg maatte tage meget feil, om ikke selv Schleiermacher heri svarer til sit Navn, thi han er langt stærkere i at refutere alle andre Systemer, end i at give os noget istedenfor 30
det han nedbryder. Man troer at maatte hænge et Slør over Tempelets inderste Helligdom, men det er tvivlsomt om man bruger dette Slør til at skjule hvad som er i Helligdommen, eller hvad som ikke er deri; og dette kalder man et esoterisk Foredrag. Gud forlade Plato, at han skrev sin Theætet, thi denne ligger dog til Grund for alle disse Nyeste-Platonikeres Stræben. Jeg finder 35
saaledes, at man har Uret i at klage saa meget over Hegels Foredrag, thi dette er virkelig klarere, ja endog populairere end mange andre almindelig yndede Forfatterses, skjøndt hans Stiil vel rigtig nok har noget eiendommeligt Stivt og ved første Øiekast afskrækkende. At afklæde den dette, vilde ikke være vanskeligt, ligesom det unægtelig vilde være fortjenstfuldt, at fremstille med 40

egen Selvstændighed Gangen og Resultaterne af den Hegelske Philosophie. Man kan endog sige, at Mangelen af et saadant Arbeide er føleligt i Literaturen, og er ogsaa ofte nok bleven beklaget, thi man har endnu aldeles ingen Kritik eller Undersøgelse af det hegelske System. (Jeg troer, at noget af det

5 Bedste herom er den lille Artikel i Neue Folge des Conversations-Lexicons). Men hvad mig angaaer, saa tør jeg ikke tiltroe mig Bekjendtskab nok med dette System, for at løse en saa vanskelig Opgave, og veed heller ikke, hvorvidt et saadant Foretagende vilde lykkes mig, da jeg dog føler større Tilbøielighed til at fremsætte mine egne Tanker, end til saa ganske at sætte

10 mig ind i en fremmed Tankegang, som det her vilde være nødvendigt. Hvorvidt det vilde lykkes mig ved et saadant Arbeide, at vinde Hegels egen Tilfredshed, tør jeg heller ikke bedømme, thi vel har jeg gjort hans Bekjendtskab i Berlin, og han har endog viist sig usædvanlig artig imod mig, — saa at endog een af hans Tilhængere sagde i Spøg, at han havde aldrig før troet

15 om Hegel, at han kunde være galant; — men jeg kjender dog alt for lidt til hans Character. Rimeligt er det dog, at Forfatteren til et saadant Skrift, om han vandt Hegels Bifald, vilde gaae glip af Publicums, og omvendt.

I en lille Anmærkning til Dr. Mynsters Recension af Howitz's Determinisme, seer jeg, at han har taget mig mit Skrift ilde op. Imidlertid kan jeg forsikre,

20 at jeg under Udarbeidelsen deraf ikke havde mindste Anelse om, at den første Recension var af Mynster, thi jeg havde ventet den bedre fra hans Haand. Først under Trykningen erfarede jeg det, men det var da for sildigt til at forandre mine Udtryk, og meer end disse kunde jeg dog ikke have forandret, da Recensentens Navn naturligviis ikke kunde forandre min Mening om Re-

25 censionen. Jeg har isinde at skrive ham til herom, da jeg dog nødig vilde, at han skulde ansee mig for utaknemmelig imod sig.

Det er forresten en interessant Gjæring, som i dette Øieblik er i den danske Literatur. Der manglede os en philosophisk Literatur, og denne Mangel synes meer og meer at føles, omendskjøndt mange af dem, som nu skrive over saa-

30 danne Gjenstande, synes mig at være paa gale Veie, især Hjorth, hvis Scotus Erigena var noget vel forkeert, men dog ikke saa maadelig, som hans første Hæfte mod Howitz — og Rudelbach, som jeg havde troet og vel ogsaa troer endnu at være et philosophisk Hoved, skjøndt han i sit theologiske Tidsskrift viser sig som en fordreiet Herrnhuter.

35 Jeg har udarbejdet en nordisk Mythologie paa Tydsk, hvori jeg har oversat en heel Deel af Oehlenschlägers Nordens Guder og andre nordiske Digte. Den bliver nu trykt i Schleswig i Døvstumme-Institutet; jeg har allerede havt Correctur paa det 8de Ark.

Min Moder reiser vel med een af de første Dampbaade til Kjøbenhavn. Om

40 jeg selv kommer med, veed jeg endnu ikke. Længer kan jeg rigtig nok ikke

holde det Liv ud, jeg her fører, og maa nu af alle Kræfter være betænkt paa, enten at faae min Stilling forandret, hvad man saa længe har lovet mig, eller ogsaa reent at forlade Kiel. Dersom nogen vidste, hvad det vil sige at være Lector i Kiel, og ovenikjøbet Lector i det danske Sprog, saa vilde han ikke finde det urimeligt, at jeg finder mig misfornøiet over at have tilbragt, ⁵ til Skade for mig selv, og til ingen Nytte for Andre, tre af mine bedste Aar, som jeg i en anden Virkekreds kunde have anvendt ganske anderledes. Om det Upolitiske i at gjøre den danske Literatur til et Lectorat ved dette Universitet, hvor man taler om at ville hæve den, medens man tvertimod degraderer den, har jeg tidt nok yttret mig, men jeg har stedse præket for døve ¹⁰ Øren. Holsteen synes at være vor Regjering en terra incognita, og jeg maatte tage meget feil, om den ikke kjendte Grønland bedre end Kieler Universitet; thi den maatte ellers vide, at Lectoren i det danske Sprog er, som Lector, foragtet ved Universitetet, og dette er slet ikke forunderligt, naar Regjeringen selv nedsætter det forhen værende Professorat til det ringeste ¹⁵ som det kan være. Den danske Literatur burde ved dette Universitet tilfalde en Professor ordinarius, der [havde] Stemme i Consistorium, og det saa meget meer, som her kun ere 7 extraordinarii, og derimod circa 21 ordinarii, og hine i alle Forhold paa det skarpeste adskilles fra disse — et Slags lærd Hierarchie, som man i Kjøbenhavn ingen Idee har om. Prof. Twesten har jo ²⁰ selv sagt mig, at saalænge jeg ikke var Professor, maatte jeg ikke vente at kunne faae private Forelæsninger istand, men takke Gud, at nogen vilde høre mine offentlige, hvilket allerede var et Særsyn hos en Lector. At faae Studenterne til at lære Dansk og høre Forelæsninger over nordisk Literatur — og dette er jo min Bestemmelse — vilde jo være mig det letteste af Verden, saafremt ²⁵ ingen anden end jeg, var berettiget til at give dem de meget omspurgte Attester; men saalænge denne Rettighed tillige tilkommer begge Kantslerne og Prof. Clausen i Altona (og om ikke de første gjøre synderlig Brug deraf, saa gjør den sidste det desto mere, thi jeg har i et Tidsrum af halvandet Aar ei udstædt meer end 4 Attester), saa kan jeg naturligviis intet virke. Hertil kommer, ³⁰ at jeg ikke kan leve af min Gage, og kommer hvert Aar i dybere Gjæld, som bliver meer og mere trykkende paa dette Sted, hvor intet Venskab gjælder i Pengesager. (For 8 Dage siden har endog en Creditor gjort Execution hos mig for 80 Rdlr Cour., som det ikke var mig muligt at gjøre Udvei til, uagtet jeg vilde sætte min Gage i Pant derfor). De seer selv af alt dette, at jeg maatte ³⁵ have meer end en Engels Taalmodighed, for at holde dette Liv ud. Da jeg blev ansat, gav man mig Haab om, at der allerede i det første Aar skulde skee noget til min Stillings Forbedring, men tre Aar ere nu næsten forløbne, og jeg er lige nær. Hvis jeg altsaa reiser til Kjøbenhavn — hvorom jeg ikke er enig med mig selv — saa er det, for at forlange paa det bestemteste — ikke en ⁴⁰

høiere Gage for det første, thi det veed jeg, har sine Vanskeligheder — men hvad der ikke koster Regjeringen noget, nemlig at gjøre mig til Professor ordinarius i scandinavisk Literatur, med de dertil hørende Emolumenter, som heel Huusfrihed o. s. v. Uden en saadan Relief kan jeg ingenlunde vende tilbage, efter de Ydmygelser af alle Slags, som jeg nu i en Tid af tre Aar har maattet udstaae; at gjøre mig til simpel Professor extraord. er mig nu ikke nok, thi den omtalte Relief maa være i Forhold til de omtalte Ydmygelser. Ogsaa min oeconomiske Stilling vil derved forbedres, ikke blot fordi jeg dog saa kan holde Forelæsninger og nyde de Fordele, som ere forbundne med at høre til Consistoriet, men ogsaa derved, at min Credit forhøies, naar man seer, at Regjeringen gjør noget — ikke for mig personlig, thi det forlanger jeg ikke — men for den Post, jeg beklæder. Jeg forudseer, at man vil skriges høit over dette Forlangende, da man, Gud veed hvorfor, stedse betragter mig som en ung Mand, der kan vente. Men naar den første Skrigen har sat sig, saa vil man betænke, at jeg ikke er yngre, end Wachsmuth, Twesten, Burchardi vare, da de bleve ordinarii, og at jeg har gjort mig mere bekjendt ved Skrifter end nogen af disse. Dette er N° 1 af min Begjæring; N° 2 er, at Rettigheden at udstæde Attester skal for Eftertiden tilstædes mig allene, eller, om ogsaa begge Kantslerne endnu skulle forblive i samme, at da i det mindste ingen Fjerde maatte dele den med os. Endelig N° 3, at min Gage maa blive mig udbetalt, som de andre Professorer, ved Universitetskassen, og uden Afdrag, ikke som nu, paa Amtstuen, med et Afdrag af over 12 p.C. Hvis disse Betingelser ikke tilstaaes, saa er jeg mig selv, min Stilling og alt hvad som staaer i Forbindelse med mig, skyldig at udbede mig min Afsked i Naade, for at forsøge min Lykke paa et andet Sted i Verden.

De vil spørge mig, hvilke Udsigter jeg da har paa noget andet Sted? Og jeg vil svare Dem med al den Oprigtighed, som De er berettiget til at fordre af mig, og sige Dem, hvad jeg benægter for alle andre, men som dog er sandt, at jeg kan blive ansat i det Preussiske, naar jeg vil. Skjøndt jeg, under mit Ophold i Berlin, ikke gjorde mindste Skridt dertil, erholdt jeg dog privatim, ikke fra Hegel, hvis Indflydelse nok ikke længer er saa stor, men fra selve Ministeriet det Tilbud at blive Professor i scandinavisk Literatur, enten i Berlin eller maaskee i Greifswalde, som den preussiske Regjering har udsect til ved dette Fag at erholde en Vigtighed, hvortil dets Beliggenhed gjør det skikket, saa meget meer som den danske Regjering forsømmer at give det lige saa godt beliggende Kiel den Vægt, som det derved kunde erholde i hele det lærde Tydskland. Scandinavisk Literatur, som ved Regjeringens egne Foranstaltninger her er nedsunket i Foragt, betragtes i Preussen som et vigtigt Fag, og Greifswalde, som hidindtil har staaet tilbage for de øvrige preussiske Universiteter, menes herved at kunne hæves til lige Rang med de andre. Saa

forskjelligt bedømmes det samme Anliggende i to Nabostater! At jeg endnu ikke har faaet officiel Meddelelse af dette Tilbud, kommer af nogle smaa Vanskeligheder, som vel først maae ryddes tilside, men ogsaa og fornemmelig fordi man ikke troer, at jeg vil tage derimod, da jeg har yttret, hvad jeg virkelig ogsaa mener, at jeg høist ugjerne forlader mit Fædreland, hvor jeg⁵ dog gjælder meer end noget andet Sted. Den smule literaire Ære, jeg har erhvervet mig i Danmark, giver jeg, saa ringe som den er, dog ugjerne Slip paa, fordi det er den eneste jeg har, og fordi det er en egen Sag, naar man har fyldt sit 33te Aar, at maatte slaae en Streg over alt hvad man hidtil har gjort, og sætte sig fast i et nyt Sprog og en ny Literatur. Hvis Halvdelen af hvad¹⁰ jeg har skrevet paa Dansk, havde været forfattet paa Tydsk, saa havde jeg for længe siden havt et Kald til Preussen. Jeg har nu intet andet at beraabe mig paa end min ubetydelige Dissertation over Calderon og min lille Formenlehre der dänischen Sprache. Det preussiske Ministerium har derfor ogsaa ladet mig anmode om, jo før jo heller at udgive nogle tydske Skrifter; og disse¹⁵ skulle nu ogsaa lidt efter lidt udkomme, eftersom min nordische Mythologie nach der Edda und Oehlenschläger, mine Grundlinien zum Systeme der Aesthetik, min Philosophie der Sprache, min Theorie des Zufalls og et Bind dramatiske Digtninger komme for Lyset. Langt kjærere var det mig at udgive det meste af dette i mit Modersmaal, hvori²⁰ jeg har begyndt min literaire Udvikling, og hvori jeg heller fortsatte den, end begyndte den paany i et fremmed Sprog; men hvad hjælper det mig til at skrive paa Dansk? Snarere synes mig literair Virksomhed hos os at være en Anstødssteen ved Befordring. I det mindste er det Tilfældet i Kiel, hvor vi have Exempler nok paa denne Sandhed. Saa ugjerne jeg altsaa forlader mit²⁵ Fædreland, saa kan dog Nøden tvinge mig dertil, og denne Nød er allerede for Døren, ifald Regjeringen ikke bevilger mig mine omtalte Begjæringer. Jeg bliver da, som sagt, nødt til at tage min Afsked, og gaae ufortøvet til Berlin, hvorved jeg intet risquerer, thi en Mand, som er Baron Altensteins høire Haand, har endog bedet mig om, saafremt jeg intet kunde udvirke for³⁰ mig i Kiel, da uden videre at reise til Berlin, hvor han nok skulde sørge for mig; og dette har han lovet mig med Ord og med Haandslag.

Kun een Udvei seer jeg endnu til at lade dette Skridt være, som jeg saare nødig gjør, og denne er, om jeg kunde blive ansat ved Kjøbenhavns Universitet. De meente engang, Herr Professor, at jeg vel kunde blive ansat i³⁵ Kjøbenhavn i den praktiske Philosophie. Hvis dette endnu lod sig gjøre, og paa nogenlunde gode Vilkaar, og — hvad der er Hovedsagen — strax (thi jeg kan og vil ikke spille flere Aar i min nærværende Stilling) saa vilde jeg langt foretrække det for at gaae til Preussen. Lad mig — jeg beder Dem — vide, og jo før jo heller, hvad De tænker herom, saavel som om mine andre⁴⁰

Planer, for at jeg deraf kan see, om det er Umagen værdt at jeg reiser til Kjøbenhavn i disse Paaskeferier, eller ikke.

D. 28de.

Min Moder og jeg gratulere til den nye Datter, og glæde os oprigtig over,
 5 at det i eet og alt gaaer Dem vel; og min Moder beder mig endnu tilføie, at
 hun fremfor alt glæder sig til at see Dem og Deres Frue i Kbhavn. Alt vel
 betænkt, maa jeg dog nødvendig i disse Ferier til Kbhavn, og indgiver der-
 for idag min Ansøgning om Urlaub. Meget vilde det dog glæde mig at see
 Brev fra Dem forinden min Afreise. — Har De hørt noget fra Hauch?
 10 Det foruroliger mig tidt intet at vide om ham og hans Helbred. — Denne
 lange Epistel har, som De seer, ligget en Postdag over, fordi den blev for
 sildig færdig. Jeg forbliver Deres taknemmelige og meget hengivne

J. L. Heiberg.

127. H. C. Ørsted til J. L. Heiberg.

Kjøbenhavn d. 1 April 1825.

15 Da jeg saa snart tør haabe at see Dem her, maa jeg ile at skrive paa det
 at mit Brev endnu kan træffe Dem. Jeg takker Dem for Deres udførlige Svar
 angaaende Hegels Philosophie. Jeg tilstaaer at De giver mig Lyst til at gjøre
 mig bekendt dermed. Ved Hegel er jeg standset i min Fremgang med den
 filosofiske Litteratur, fordi den megen Tomhed trættede mig. Jeg er fuld-
 20 kommen overbeviist om at Philosophiens Forretning kun er at vække Ideer
 som slumre i os; men desto mere maa den som vil paatage sig denne For-
 retning stræbe at tale tydeligt. Til Tydeligheden regner jeg Kortheden med.
 Det er forunderligt hvor sjeldne korte og indholdsrige Bøger ere, uagtet Efter-
 slægten dog betaler dem med Udødelighed, medens de vidtløftige og indholds-
 25 tynde ikkun betaales høiere af Boghandleren. Et Skrift hvori Speculationens
 Resultater og egentlige Grunde vare fremsatte med samme Klarhed og Kort-
 hed som den man finder i Lessing über die Erziehung des Menschengeschlechts,
 forestiller jeg mig som en overordentlig Gave for Litteraturen; men som vist
 nok vilde fordre et langt Studium. — I Henseende til Hegels Philosophie, som
 30 jeg kun kjender af Beretninger, havde jeg endnu meget at spørge Dem, iblandt
 andet: ved hvilket Ordspil han kan bruge det Virkeliges Realitet til Forsvar
 for det Bestaaende, det Nuværende? thi da blev Forandringen kun umoralsk
 indtil den var fuldført! Dog jeg skal bede Dem om Svar paa adskillige slige
 Spøragsmaal, naar jeg seer Dem.

35 Deres Idee, at opnaae et Professorat i den Skandinaviske Litteratur fore-
 kommer mig meget vel grundet. Mig synes det meget rimeligt og billigt, at
 De opnaaer dette Ønske. Paa en Ansættelse i Kjøbenhavn er for Øieblikket
 ikke at tænke, da Universitetet er i den største Pengetrang. En Ting af den
 yderste Vigtighed tør jeg ikke undlade at berøre. De taler om at tage Deres

Afskeed, om Deres Ønsker ei opfyldes, da De er vis paa en Ansættelse i Preussen. Jeg beder Dem, ikke at gjøre sligt, uden den strængeste Overveielse. Stoel ikke paa Løfter; men mag det saa, at De faaer et ordentligt Tilbud før De giver Slip paa hvad De har. Det er utroligt hvor ofte dygtige Folk ere blevne bedragne naar de have ladet sig forlede til at bortgive hvad de havde mod 5 blotte Løfter. — At De ønsker at holde Dem til den Danske Litteratur glæder mig. Vi trænge haardt til saadanne Folk; kun gjør det mig ondt at der er saa liden Udsigt til at beholde Dem her. At De har yttret Dem saa ufordelagtigt angaaende den omtalte Recension er ogsaa i denne Henseende Skade. Jeg kan ikke nægte at jeg heller ikke var tilfreds med Recensionen, saa længe 10 som jeg troede den skulde være det eneste Svar paa Howitz's Bog; men som en indsigtfuld Geistligs Ytringer behagede den mig mere og ved Howitzes Svar blev jeg ganske forsonet dermed; især da den anden Recension kom til, hvori det forekommer mig at H. er hæsligt blottet, uagtet den fornemme Mine han tager sig. Det hvorfor jeg er vreed paa Howitz, er ikke at han staaer paa 15 det Standpunkt hvorpaa han staaer, men at han med saa megen Storagtighed og falsk Pral af Læsning i Bøger hvoraf han intet forstaaer paatager sig en Hovmestertone over Folk, der have bedre Indsigt. De har selv heller ikke tilstaaet ham nogen philosophisk Indsigt; men den venskabelige Maade, hvorpaa De ellers taler om ham, og især den Omstændighed, at De er hans Mod- 20 standere mere eller mindre imod har gjort ham dette nogenlunde taaleligt.

Jeg begyndte paa at skrive dette Brev i Morges; men er uophørligen bleven hindret, saa at jeg nu maa ile med at slutte det. Jeg havde havt i Sinde ogsaa at skrive Deres Moder et Par Ord til; men maa nu opgive det. Jeg haaber snart mundtligt at forsikre hende om mit uforandrede Venkab. Ligeledes 25 glæder jeg mig til at tale med Dem, og afhandle mangt et videnskabeligt Capitel, som ere for store for mine uordentlige Breve.

Deres hengivneste

H. C. Ørsted.

128. *J. L. Heiberg til J. P. Mynster.*

Kiel d. 7 April 1825. 30

Høistærede Herr Doctor!

Da jeg i forgangne Efteraar udarbejdede mit lille Skrift om den menneskelige Frihed, og fandt mig foranlediget til i Samme at opponere ei blot imod Prof. Howitz, men ogsaa mod hans Modstandere, bestræbte jeg mig for at føre denne Strid med den Urbanitet, jeg ikke blot var de hæderlige Mænd skyldig, 35 der allerede havde opløftet deres Stemme, men ogsaa Sagen selv, der, ifølge sin Natur, burde forhandles indenfor den videnskabelige Polemiks Grændser, og ikke neddrages i den Sphære, hvori de danske Stridsskrifter kun alt for hyppigen tumle sig. Ikke desmindre troede jeg dog ogsaa at maatte undgaae

den modsatte Yderlighed, der heller ikke er saa sjælden, den at gaae alt for varsomt udenom Gjenstanden, af Frygt for at fornærme nogen af de stridende Parter, istedenfor at sige sin Mening bestemt og fyndigen, samt blande i Foredraget noget Salt og Peber, hvilket er himmelvidt forskjelligt
5 fra Grovhed og Smudsighed, ja endog et nødvendigt Ingrediens i et polemisk Skrift, der ellers let bliver fade for Pluraliteten af Læsere. Etatsraad Ørsted, Professor Sibbern og Professor Howitz ville vist alle tilstaae mig, at jeg med Hensyn paa dem, har undgaaet Polemikens Scylla og Charybdis, idet jeg uden personlig Fornærmelse — (og hvad Grund skulde jeg vel ogsaa have til en
10 saadan?) — har kraftigen opponeret imod dem alle tre.

Saa meget mere skulde det gjøre mig ondt, om Deres Høiærværdighed fandt, at jeg, med Hensyn paa Dem, havde været mindre heldig i at undgaae det ene af de betegnede Skjær. Mig selv er denne Mistanke aldrig faldet ind, og det af den naturlige Grund, at jeg aldrig med fjerneste Tanke kunde have
15 isinde at sige det ringeste fornærmelige imod en Mand, for hvem jeg selv har den allerstørste Agtelse, og er Taknemmelighed skyldig, fordi han ved alle Leiligheder har viist sig som min Ven og Beskytter. Jeg har kun afveget fra ham i en philosophisk Synsmaade, — hvori det desuden er sjældent at finde to Mennesker fuldkommen enige; men herfra er en uendelig Afstand til fiendt-
20 ligt Angreb paa en ærværdig Individualitet, for hvilken ingen bøier sig dybere, end Forfatteren af disse Linier. Mig selv falder det let, saavel i hvad jeg skriver mod andre, som i hvad andre skrive imod mig, at abstrahere fra Personen, og holde mig til Gjenstanden. Jeg forudsætter derfor hos andre det samme Talent — om jeg saa maa kalde det, thi det er virkelig lige saa sjældent,
25 som noget andet Talent, — og jeg er overbeviist om, at ingen besidder det i høiere Grad end De selv, omendskjøndt jeg af en Note til Deres sidste Recension i Literaturtidenden øste den Frygt, at der dog nok her maatte finde en Misforstaaelse Sted, for hvilken jeg gjerne anklager mine egne Udtryk, men ogsaa kun disse, da jeg nemlig, dengang jeg skrev min Afhandling,
30 ei havde havt den mindste Anelse om, at den første Recension var af Dem; men jeg holdt mig, af indvortes Kriterier, hvilke rigtig nok, som jeg seer, kunne bedrage, for overbeviist om, at den maatte være af Kolderup Rosenvinge; men selv denne Tilstaaelse maa overbevise Dem om, hvorlidet fiendtlig min Stemning mod Recensenten har været, da Rosenvinge er min Ung-
35 doms Ven, hvem det aldrig kunde falde mig ind at fornærme. Kun troede jeg, at kunne tiltale ham i en kraftig Tone, som den sømmer sig mellem Jevnaarige og Ligemænd paa Videnskabernes Bane. Min Anmærkning angaaende Recensentens Anti-Gallicanisme var directe stilet imod ham, paa hvem den virkelig passer sig ligesaa godt, som den passer slet paa Dem, thi han er, med
40 alle sine Fortrin, eensidig i sin Smag, hvilket jeg af mundtlige Disputer ofte

har erfaret. Jeg tilstaaer — hvad jeg desuden, efter at have udgivet mit Skrift, ikke længer kan benægte — at den første Recension forekom mig alt for lidt omfattende, bevægende sig om et eensidigt abstract Standpunkt, ligesom Prof. Howitz paa sin Side om et ligesaa eensidigt, ligesaa abstract, og just derfor troede jeg, at Recensionen maatte være af Rosenvinge, ikke af Dem,⁵ som jeg altid har været vant til at see paa det høieste Standpunkt, især da De i Deres fortræffelige Prækener — som ideligen tjene min Moder og mig til Opbyggelse, naar vi ikke vente at finde en saadan i Pastor Harms's Guds-tjeneste — har afhandlet de dybeste Sandheder med den største Klarhed og den ædleste Varme.¹⁰

Maatte denne min oprigtige Tilstaaelse være Dem Borgen for, at hvis noget i mine Udtryk har stødt Dem, da var dette Stødende ikke beregnet paa Dem, men paa en anden, og var, selv under denne Forudsætning, ganske udenfor Forfatterens Hensigt. Det er mig nødvendigt at lette min Samvittighed ved at tilskrive Dem dette, saa meget meer, da jeg om faa Dage haaber personlig¹⁵ at tale med Dem, thi min Moder og jeg have isinde at reise idag otte Dage til Kjøbenhavn.

Deres anden Recension synes mig at bære langt mere Spor af sin Forfatter, end den første, thi den vidner om et vedholdende Studium af og nøie Bekjendtskab til de forskjellige philosophiske Systemer, en Kundskab, hvori jeg selv²⁰ staaer meget tilbage, men jeg haaber at kunne oprette hvad jeg deri har forsømt.

Min Moder sender Dem sin forbindtligste Hilsen. Hun glæder sig meget til snart at skulle tale mundtlig med Dem. Jeg selv forbliver

Deres Høiærværdigheds

25

meget forbundne

J. L. Heiberg.

Ved Gjennemlæsningen af dette Brev seer jeg med Forskrækkelse, hvor tydeligt Præg det bærer af det Hastværk, hvori det er skrevet. Jeg beder Dem da ogsaa her at tage Villien for Gjærningen.³⁰

Man er det nu allerede besluttet, at jeg vil tage til Kjøbenhavn for at besøge sin Elskede, og jeg vil tage til Kjøbenhavn for at besøge sin Elskede.

Svend med sin hustru og søn
og søn og søn og søn

Man er det nu allerede besluttet, at jeg vil tage til Kjøbenhavn for at besøge sin Elskede, og jeg vil tage til Kjøbenhavn for at besøge sin Elskede. Men er det nu allerede besluttet, min kjære Heiberg! at berøbe mig saa aldeles uskyldig til at forsvare Dig til, ved at lade Dit Opholdstid forlænges, at jeg nok har været borte til at vandre selv til Kjøbenhavn for at besøge Din Elskede, og jeg vil tage til Kjøbenhavn for at besøge sin Elskede. Men man er da Gudspæls sødig, og det hjælper altid forbandet i denne fjendige Verden; thi de ved fætte man i Stand til at finde ud af alskens Vildrede og Tiltæner, og at røde Marelokterne ud af Fri Fortuna's Perle. For elsket er jeg da i Bånd og Gvind. Jeg var kommet ud i Skjælskjør Skov for at skyde til Fuglen to Dage i Træs og danske hvidt i det Grønne. Der traf jeg da mange tobenede Dyr: en Rødder, som tabte en Fjor, hvilken jeg tog op for dermed at forsvare Dig til; hvilket jeg da ogsaa i dette Skjælskjør. Men forinden denne Mand; Møder med de røde Højer mødte jeg ogsaa et Vøsen som eksisterer under quindelig Form og hvad kendt, jeg pegede til Fuglen med min Pistol. Jeg kjendte selv af Fuglen; men hun siged sig ikke af mig. Jeg skal sige

Dig det var disse Gine, disse hvide Gine, - Di forstaaer mig nok. Det var i en fast Tilstand til mig. Saa naadig var vor Herre mig dog med; denn Herred; thi jeg kunde nu ganske godt finde hende naar jeg lystede blandt de hvide Damer og de grønne Buske. Jeg dansede med hende næsten hver Dand, og derfor vil nu Tale diellers med mig, og sigde mig diere ind diere. Fj forsvare maa de Dem min Herre! Vil du hende forsvare noget, da kan du troffe hende i Kjøben fra hvore Haand, naar du er kommet noget op ad den første Gade. Men nu, men vi taler om hende, faaer jeg lyst, at ride til Kjøben for at spørge, hvordan hun befandt sig efter Brødet. A den faalønge. Din hengivne Ven Møller

P. S. Du er saa god inden denne Maaned Udgang at sende mig Din Disputats. - Spøgaard a Kjøben. - Jeg har gennemriist alle danske Provindser med Groven. - Saa katebigen forsvare jeg Dig til for en Viskest Dødel, da jeg er er forsvare paa om jeg faaer Godejorelse for mit Brev eller ei. -

Brev fra Poul Møller til J. L. Heiberg 1817 (R. A).